

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:

Egész évre 24 korona, félévre 12 korona, negyedévre 6 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:

Főszerkesztő és kiadásért felelős: **Rubinek Gyula** az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: **Buday Barna**.

Szerkesztőség:

Budapest, IX., Köztelek-utca 8.

Kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Lapunk mai karácsonyi számát, még az eddigieket is jelentékenyen meghaladó bővebb tartalommal és díszesebb kiállításban adjuk közre.

A „Köztelek“ ezen tartalmi gyarapodása azonban nemcsak éppen e karácsonyi számban, hanem az egész évfolyamban érvényesül úgy, hogy a lap 19 évi fennállása alatt terjedelemben és tartalmában a kontinens legelsőrangú szaklapjainak sorozatába küzdötte fel magát. A rendszeresen kifejtett és állandóan fokozódó munkásság eredménye, hogy ma a

„KÖZTELEK“

a köz- és mezőgazdasági életnek hű tükré, a gazdáknak pótolhatatlan tanácsadója és a mezőgazdasági érdekeknek független képviselője és előharcosa.

A „Köztelek“ közgazdasági részében kiváló írók, a mezőgazdálkodási szakokban hazánk legjelesebb szakemberei működtek közre, de a „Levélszekrény“, a „Szerkesztői üzenetek“, különösen pedig a terményértékesítés és a gazdasági állapotokról szóló jelentések rovatának hatalmas arányú fejlesztésével is arra törekedett a „Köztelek“, hogy a magyar gazdaságközönség érdekeit minden irányban méltóan képviselhesse.

Az idáig elért eredményeknél nem akar megállni a „Köztelek“. Fejlődni, izmosodni akar a jövőben is. Dicsvágunk az, hogy a „Köztelek“ minden magyar gazda asztalán helyet foglaljon s hogy a gazdatársadalomnak minél erősebb organumává váljék. A gazdaságközönség saját erejét fokozza, mikor a „Köztelek“-nek ezt a törekvését szellemi és anyagi támogatásával elősegíti.

A „Köztelek“ előfizetési díja egész évre 24 K., félévre 12 K., negyedévre 6 K. Bátran állíthatjuk, hogy ilyen olcsó árban hasonló terjedelmű és tartalmu lapot az OMGE.-n kívül egyetlen más társadalmi intézmény se tud kiadni se nálunk, se a külföldön.

A „Köztelek“ az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tanácsának felügyelete alatt áll.

Szerkesztőség: Főszerkesztő és a kiadásért felelős: **Rubinek Gyula** az OMGE. igazgatója. Felelős szerkesztő: **Buday Barna** az OMGE. szerkesztő-titkára. Segéd-szerkesztő: **Matlaszkovszki Tádé**.

Szakvezetők: *Gazdasági üzemtan:* Hensch Árpád a m.-óvári m. kir. gazd. akad. ny. igazg. *Növénytermesztés:* Kerpely Kálmán a debreczeni m. kir. gazd. akadémia igazgatója. *Gazdasági növénytan (növénybetegségek, magismeret, élettan):* Linhart György a m.-óvári m. kir. növényélettani állomás vezetője. *Kertészet és szőlőművelés:* Rácz Sándor szőlőszeti és borászati főfelügyelő. *Allattenyésztés:* Kovácsy Béla gazdasági akadémiai igazgató. *Juhtenyésztés:* Rodiczky Jenő gazd. akadémiai igazgató, a m. kir. gyapjuminősítő intézet igazgatója. *Baromfitenyésztés:* Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő. *Gazdasági rovartan és a kártékony rovarok elleni védekezés:* Jablonowski József az áll. rovarügyi állomás vezetője. *Halászat:* Landgráf János földmiv. min. osztálytanácsos. *Takarmányozás:* Cselkó István a m.-óvári m. kir. gazd. akadémia ny. tanára. *Állategészségügy és gyógyászat:* Hutyra Ferencz dr. a m. kir. állatorvosi főiskola rektora. *Talajjavítás, vízszabályozás és rétmivelés:* Kvassay Jenő földmiv. min. tanácsos, a m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke. *Gazdasági vegytan:* Kosutány Tamás dr. a budapesti vegy-kísérleti állomás és országos kémiai intézet igazgatója. *Gazdasági jog:* Szilárd Ferencz dr. köz- és váltóügyvéd. *Erdészeti és faültetés:* Földes János m. kir. erdőtanácsos. *Mezőgazdasági építészeti:* Groffits Gábor a keszthelyi gazd. akadémia tanára. *Gazdasági ipar:* Zalka Zsigmond a kassai m. kir. gazd. akad. igazg. *Gazdasági gépészet:* ifj. Sporzon Pál a m.-óvári m. kir. gazd. akad. tanára. *Külföldi szemle:* Paikert Alajos a m. kir. Mezőgazdasági Múzeum öre. *Gazdatársadalmi mozgalmak:* Fabricius Endre.

553 munkatársunk nevét lapunk más helyén közöljük.

A mezőgazdasági helyzetre és a tőzsde, valamint az állatvásárok árjegyzékére vonatkozó jelentéseket a szerkesztőség a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezete“, a „Székesfehérvári Vásárigazgatóság“, az „Országos Gazdasági Bank R.-T.“ és más vidéki és külföldi szaktudósitóink kimutatása alapján állítja egybe.

Kiváló szakembereink közreműködésével sikerült az üzleti rovatot odafeljesztenünk, hogy az a magyar gazdaságközönség igényeit ma már minden tekintetben kielégítheti.

A „Köztelek“ révén ma már óriási szellemi erő áll a gazdaságközönség rendelkezésére s hogy ez a mezőgazdasági élet minél szélesebb területén gyümölcsözők, kérjük régi barátainkat és támogatóinkat, hogy lapunkat ne csak olvassák, de terjeszték is. Mi teljes erőnkönél azon leszünk, hogy a jövőben is kiérdemeljük a magyar gazdaságközönség bizalmát.

A „KÖZTELEK“ szerkesztősége.

Mai számunk 82 oldal.

A magyar gazdákhhoz!

Nagynevű elődöm: Desseffy Aurél gróf által évek hosszú során át fenntartott szokáshoz képest, a karácsonyi ünnepek alkalmát én is felhasználok arra, hogy néhány szót intézzek tisztelt gazdatársaimhoz.

E hagyományos kötelesség elől annál kevésbé térhetek ki, mert az országra nehezedő bizonytalan helyzet különösen indokoltá és szükségessé teszi, hogy mindazok, kik részt követelnek a jövő feladatainak munkálásából, törekvéseiket tisztázzák és irányító gondolatokban egyesüljenek.

Sajnos, az elmúlt év ismét terhes örökséget hágy a jövőnek. A politikai zavarok nem egy tekintetben bénítólag hatottak a gazdasági tevékenységre is. Egész sorozata halmozódott fel a teendőknél, melyeknek az ország érdekében való elintézése a parlament teljes munkaképességét feltételezné.

Eltekintve azoktól a függő kérdésektől, melyek az egész országra kiható válságot idéztek elő, különösen a Balkán-szerződés kérdése tölt el bennünket aggodalommal. A Wekerle-kormány és kivált Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter ellenállásán megtört az az ismeretes szándék, mely a szerb kereskedelmi szerződés erőszakolásával mezőgazdaságunkat mérhetlen áldozatokra kényszerítette. A kormányok azonban változnak és meglehet, hogy a válság olyan eseményeket tol előtérbe, melyekkel szemközt a Balkán-szerződésekkel kapcsolatos mezőgazdasági érdekeink csekély jelentőségűnek tűntethetők fel. Ám bármilyen történjék, a gazdaközönség léteérdekeinek fog tartozni azzal, hogy káros szerződésektől állattenyésztésünk jövőjét minden körülmények között, minden nagy politikai jelszó ellenére is megvédeni igyekezzék.

Sürgős feladatunk emellett, amint közgyűlési beszédemben is hangsúlyoztam, egy nagy állatértékesítő központ intézményének életre hívása, mely az állat és állati termékek értékesítésének szervezésével hatalmas lendületet hivatott adni állattenyésztésünk fejlődésének.

A jövő elsőrendű feladatának maradt a mezőgazdasági érdekképviselet törvényes rendezése is. Sikerülvén a gazdatársadalomnak ebben a kérdésben kiegyenlítést teremtenie, mi sem akadályozhatja a törvényjavaslat benyújtását, mihelyt a parlament munkaképessége helyreáll.

Ugyszintén csak az alkotmányos zavarok menthetik a tőzsde reformjának elodázását. A belső munkára alkalmas időben erre vonatkozó követelésünk is teljes erővel felujul.

Óriási jelentőséget kell tulajdonítanunk annak, hogy Apponyi Albert gróf kultuszminiszter törvényjavaslata a gazdasági népoktatásról mielőbb megvalósuljon és évtizedes követelésünk tárgya: a mezőgazdasági főiskola testet öltjön, mert a szakértelem fejlesztése elemi feltétele a mezőgazdasági jövedelem és a közvagyon fokozásának.

Az emelkedő igények és a szociális terhek növekedése nagy terheket rónak a mezőgazdákra. Emellett munkásaink tömeges kivándorlása miatt drágul a kézierő és küzdünk a folyton súlyosabban jelentkező munkáshiánnyal. Ily nehéz viszonyok között a gazda csak az esetben tehet eleget magasabb rendű kötelezettségeinek, ha a törvényhozás és a végrehajtó hatalom a mezőgazdaság megerősödésének összes korszerű feltételeit biztosítani igyekezik.

De bármily nagy horderejük legyen a törvényhozási intézkedéseknek, kétségtelen, hogy mezőgazdaságunknak a jó törvényalkotások mellett főképpen olyan intézményekre van szüksége, melyek a termelés és az értékesítés terén hathatósan szolgálják a gyakorlati élet érdekeit. A magyar gazdatársadalom különösen az értékesítés terén szervezetlen és emiatt nemcsak anyagilag szenved rövidülést, de ezenkívül a függőség és az alárendeltség helyzetébe kerül.

A gazdasági önállóságra irányuló vágy érvényesülésének legfontosabb követelménye tehát az, hogy az értékesítés terén életerős intézményeket hozzunk létre, melyeknek működése azután a termelésnek is hasznos irányokat jelölhet és az önállósulás gyakorlati alapjait megveti.

Ezt a feladatot csak szervezkedés útján oldhatjuk meg, minél fogva teljes odaadással támogandók a gazdasági egyesületek, gazdakörök és szövetkezetek, mert ezek az intézmények egyesítik a szétszórt társadalmi erőket és ezek vihetik sikerre a szervezkedéssel járó feladatokat.

Különösen a szövetkezetek ápolása biztat az alsóbb rétegek tevékenységének hatékonyabbá tétele révén nagyhasznu eredményekkel.

A **tömörülés** a magyar gazdatársadalomnak ma is legjobb jelszava. Meg vagyok győződve arról, ha ez a jelszó gazdaközönségünk minden egyes tagját áthatja, nemcsak jogosult érdekeinek megvédelmezésére válik erőssé, de a mezőgazdaságra támaszkodó nép boldogulását is fokozott erővel szolgálhatja.

Budapesten, 1909. karácsonykor.

Károlyi Mihály gróf,

az OMGE. elnöke.

Küzdelem a

(B. B.) Hónapok óta fujdogál, ennél fogva intézmények és érdekek csak foglalkoznak a jelszó kérdésével. Jelszó szomorubb látvány, értelmes emberek gesztenyéjét kaparják és azután sirva mu kezkeiket. Jobb ennél számolni a maga érdemét, mondani, hogy az őt után az a gyalogtulajban megvan, hogy a magunkkal szoktuk a

Igy például a kereskedés azon a czimen erőszakoskodásokat, hogy azok úgy mondják: az ország választási reformban a szabadelvűség jelszavát küldni, a munkás a csúszkán alatti és így tovább. Ilyen érdeket, melyek korszaknak nagyszerűen lenyelem a tollam

Am mi, magyarságot befelé mindnyájan, hogy nem valamelyik meg magát a jó Isten kérni, hogy megalkotja jogot. Mert az Isten jogban és ezzel egy minden embert egy. Nekünk azonban nem felparcellázása a csúszka, hogy megtaláljuk az akik a magyar nemzet és célközösségben v

TÁRCS

A sólymzásat m

Irta: Rodiezka

Régi regék régi dicső emlékezetében. Lehunyt halk szózatokra jobban lelki szemem előtt kaleidial sal elvonulnak előttem h az Istenostorának czimer keselyűkkel és ölyűkkel. „bátyjával paripára mozd nép velük együtt buzdul császárt, amint fényes szatra indul. Majd feltűnik sólymával a büszke lezgett alatt, gyalogos csatlósai sólymzásatról visszatérőbe. Figyelem a bosnyák-törté az ilidzei galambokat és (L. a 257. sz. ábrát.) A mu olvad szemem előtt, h hiedelem, hogy a sólyom multaké, oly idők sportja, a magasból, ahova sem ny nem ért, sólymával pedz gyors iramodásu futóvad

E célra azonban több kat használtak és használ A tulajdonképpeni sólym a legnagyobb hírvolt, kiban, az izlandi vagy grön (Hierofalco islandicus) va mely a francziáknál Fauca

Küzdelem a hatalomért.

(B. B.) Hónapok óta a választások szele fujdogál, ennél fogva a legkülönbözőbb intézmények és érdekszervezetek ugyan- csak foglalkoznak a választói jog reformjának kérdésével. Jól teszik, mert nincs szomorubb látvány, mint mikor felnőtt, értelmes emberek rossz törvény tüzes gesztenyéjét kaparják ki a mások számára és azután sirva mutogatják a megégett kezeiket. Jobb ennél, ha mindenki előre számol a maga érdekeivel; nem akarom mondani, hogy az ország érdekeivel, miután az a gyarló tulajdonság mindnyájunkban megvan, hogy az ország érdekeit önmagunkkal szoktuk azonosítani.

Igy például a kereskedő és az iparos nem azon a czimen erőszakolja a Balkán-szerződéseket, hogy azokból neki haszna lesz; úgy mondják: az országnak lesz haszna. A választási reformban a nemzetiségi törekvés a szabadelvűség jelszava alatt akar érvényesülni, a munkás a demokrácia jelszava alatt és így tovább. Mutassatok nekem olyan érdeket, mely ne találna meg a koreszmék nagyszerű czéltábláját — és én lenyelem a tollamat.

Ami mi, magyarságunkban konzervatívek befelé mindnyájan úgy gondolkozunk, hogy nem valamelyik koreszmét, de talán még magát a jó Istent se mernénk arra kérni, hogy megalkossa az új választói jogot. Mert az isteni igazságszeretet a jogban és ezzel együtt a hatalomban minden embert egyformán részesítene. Nekünk azonban nem a közjog egyszerű felparcellázása a czélunk, hanem az, hogy megtaláljuk azokat az embereket, akik a magyar nemzeti állammal érzelmi és czélközösségekben vannak.

Károlyi Sándor grófnak híressé vált az a jelszava, hogy „Magyarország a magyaroké”. Megvallom, nem ismerem más jelszót, mely úgy, mint ez, feltétlenül ura és parancsolója lenne érzületeimnek és czéljaimnak. Ez a jelszó valóban nem frázis; de hát kit tartsak elsősorban szolidárisnak sorsunkkal és jövőnkkel, mikor a közjog kiosztásáról, mikor a nemzetet kormányzó erő kialakításáról van szó?

Ósi idők óta minden közjog alapja a földbirtok volt. Ezt az alapot ma persze rázzák, döngetik a koreszmék, de ezer éven át mégis csak kitartott. Öseink, a kulturbestiák százanandó emberek lehettek, de kimondhatlan megpróbáltatások kereszt-tüzein átesve, mégis csak szerencsésen beliferáltak a magyar nemzetet a — huszadik századnak.

Ebből azt veszem ki, hogy a magyar állameszmének a föld volt legjobb melegágya, leghűségesebb termő talaja. És ez igen természetes. Mert a föld a legszilárdabb összekötő kapocs az egyén és a nemzet között. Ezenkívül pedig a föld hódítani is tud. Aki megszokta a dülöket és az öreg fákat, az már a hazájához ragaszkodik. Virágos rétek lopják be a szívbe a haza szeretetét és nem fogalmak. A hazában voltaképpen mindenki a saját érzelmeit szereti. A kultúra csak nemesíti ezt az érzést, de a kutyahűséget ott köti meg az ember a hazájával és nemzetével: a virágos, falombos kertekben.

Ma már ebben a márol-holnapra átalakítani kívánt országban az ebbőség kipróbált erényét sokra nem becsülik; a régi fenntartó erők helyett *átalakító* erők akarnak szerephez jutni. Ami mozgalom idáig a választói jog kérdésében lezajlott, az még mind az átalakító erők munkája

volt; akik részt követelnek a közjog hatalmából azon nagyszerű jogczimmél fogva, hogy szíveskedtek megszületni. Ezt természetes igyekezetnek tartom.

Ennél fogva az emberjog czimén támasztott közhatalmi követeléseket nem mertem volna gáncsoló szóval illetni. Bolond reménység volna az, hogy az érvényesülés döntő vonalán valaki önként lemondjon a maga kilátásairól. Szervezkedések, agitációk indultak meg szerte a munkásosztály részéről, kereskedelmi és ipari testületek részéről. Mondhatnám, az aszfaltok világának minden lakója bejelentette már a jog igényét, még pedig eléggé zajosan. A fejünket bólingattuk rá: ez a közjog kikeleti ideje, amikor minden élet-erő rügybe kívánczozik.

Az ezeréves öreg termőfa csak hallgatott.

Most aztán egy programtervezetből tudomásra jutott, hogy az OMGE. szociális bizottsága a többek között a választói jog reformjáról is felolvasást tartat. Annyit jelentett ez a hiradás, mintha az öreg fa lombjait egy gyenge szellő rezgette volna meg. És erre a szélsőhajra nyomban vihar támadt.

Lapok és politikusok megbotránkozva kérdezték, hogyan mer a gazdák érdekképviseleti testülete ilyen politikai kérdéssel foglalkozni! Ne politizáljanak az urak! No csak hogy megint itt vagyunk.

A hatalomban való részesedés kérdése tehát nem érdek, de politika. Jogos érdek például az, hogy rossz kereskedelmi szerződésekkel ne engedjem a mezőgazdaságot tönkretenni. Am ha olyan embereket igyekszem a parlamentbe juttatni, akik nem szavazzák meg a káros szerződéseket:

TÁRCZA.

A sólymzásat multja és jelene.

Irta: Rodiezky Jenő dr.

Régi regék régi dicsőségről elevenednek fel emlékezetemben. Lehunyom szememet, hogy halk szózatokra jobban figyelhessek. És ime, lelki szemeim előtt kaleidoszkopszerű csillogással elvonulnak előttem hadverő őseink, élükön az Istenostorának czimeres madarával, kísérve keselyűkkel és ölyvekkel. És látom Budát, amint „bátyjával paripára mozdul, sólymászni fehér-nép velük együtt buzdul”, látom Maximilián császárt, amint fényes kísérettel kócsagvadászatra indul. Majd feltűnik előttem öklén kedvelt sólymával a büszke lezgi lovag, Saktalaj városa alatt, gyalogos csatlósai által kísérve, a fácskaszólymászatról visszatérőben. (L. a 256. sz. ábrát.) Figyelem a bosnyák-törököt is, aki Butmiron az lidzei galambokat és a parlag fűrjeit pedzi. (L. a 257. sz. ábrát.) A mult a jelennek így összeholvad szemem előtt, holott általában az a hiedelem, hogy a sólyomvadászat már régen a multaké, oly idők sportja, mikor a vadász abból a magasból, ahova sem nyíla, sem puskagolyója nem ért, sólymával pedzette a szárnyast és gyors iramodású futóvadat.

E czélra azonban többféle nappali ragadozókat használtak és használnak.

A tulajdonképpeni sólymok (Falconinae) közül a legnagyobb híré volt, kivált a nyugat irodalmában, az izlandi vagy grönlandi nemes sólyom (Hierofalco islandicus vagy Falco candicans), mely a francziáknál Faucon blanc, a németek-

nél Edeltaube néven ismeretes. (L. a 258. sz. ábrát.) Evszázadokon át a fejedelmi ajándékok legbecselesebbjei közé számították, így megérthető, hogy előkelő családok czimermadarává lön. Mikor a mult század negyvenes éveiben a sólymzásat felelevenítésével próbálkoztak Angolországban, akadt egy lelkes angol, ki Jazon módjára elvitorlázott Izland szigetére, ahol egy évet töltött csupán azon czélból, hogy magának és barátjainak alkalmas északi kerecseneket keressen. Szerzeményével szerencsésen megérkezvén Dániába, késő őszszel csakhamar ismét hajóra szállt, daczára az akkor nagyon háborgó tengernek, hogy sólymait a szárazföldi utazás dőczögéseitől megóvjá.

Szintén nagy híre volt Európa nyugatán a norvég sólyomnak (Falco gryfalco), mely arról is nevezetes, hogy ilyen fajta sólyomnak panasztolta el Ingeborg keserveit a Frithjovtól való elszakadás fájdalmai alatt.

Európa keletén, Ázsiában és Afrikában ezek helyébe a kerecsensólyom (Falco lanarius), Feldeggsólyma (Falco Feldegi) és a vándorsólyom (Falco peregrinus) lépnek. (L. a 259. ábrát.) Az ölyü nagysága, de az ölyüneli karcsúbb „kelecsen” hazánkban fészkelő kedvenc sólyma volt őseinknek. Középázsziában, Perzsiában és Arábiában most is vadásznak vele és a nálánál valamivel kisebb Feldegg-sólyommal, amelyről sokan azt tartják, hogy a kerecsenynek déli fajtája. Nálunk a Baziás alatti hegyekben még nem régen előfordult. Dalmáciában és a Balkánon most sem ritkaság. Ezzel a sólyommal pedzik az arabok a puszta nyulat és a foglyot. II. Frigyes császár, a „de arte venandi cum avibus” szerzője, a Szentföldre való útjában

ismerkedett meg véte és Falco layneri-nek nevezte el. A vándorsólyomnak igen nagy az elterjedési határa. Hazánkban elég gyakori és nemrégén még a Boszna vasut mentén Trbuk sziklái közt tanyázott. De onnan állítólag a fakókeselyű (Gyps fulvus) zavarta volna el, bár azt hiszem, hogy inkább a vasut volt oka távozásának. Napjainkban Boszniában csak Maglaj környékéről ismeretes. A török Akmaudzsia (Av a. m. vadászat, akma a. m. sólyom, avdzsia a. m. vadász) meg a közelmúltban a bosnyák-törökök nagyon értékelték az idomításához. Alapos tudomásuk van pl. a sólyom időbeli színváltozásáról is. Az idomításához pl. csak akkor fognak, ha felül „olyan szürke tollazatu, mint a galamb”, mert csak ilyenkor olyan erőss, hogy mellcsontjával kettéhasíthatja a galambot.

Ázsiában a vándorsólymon kívül a Merlin-sólyom (Falco Merilus) szolgál pedzésre. Ezen nálunk „törpe” sólyomnak nevezett madár ugyanis oly vakmerő, hogy nagyobb madarakat is megtámad és szárnyuk aljába oly módon belevag, hogy szinte a testükbe furakodik.

A tulajdonképpeni sólymokon kívül a sólyomfélék (Falconidae) szintén idomíthatók vadászmadarakká. Így nevezetesen a héja (Astur palumbarius), mely szintén kedvelt vadászmadara volt őseinknek és Ázsia nomádjainál, valamint a Kaukázusban (mint azt néhai Radde dr., a tífiszi muzeum negyhü igazgatója közölte velem) faczánra, törpe tuzokra és kőszáli tyukra vadásznak vele. Egyidőben magam is foglalkozván a sólymzásatnak nálunk való felelevenítésének kérdésével, felkértem Raddet, nem tudna-e nekem egy jól idomított heját küldeni, mire azt a választ nyertem, hogy csak

ez már politika. Már az efelől való elmélkedés is politika. És ez nekem nem szabad. Mig más osztályérdek minden szervezete a szarvánál fogja meg a maga érdekét, addig én, a gazdaérdek csak akkor jelentkezhessem, megfogván a rugós állat farkát, mikor azt már bevásárolták s engemet képen törülget a patájával. Akkor majd én, gazdaérdek, szent jogaimnál fogva jajgathatok annyit, amennyi csak a torkomon kifér, hanem odáig távozzam szépen a küzdelem szinteréről s menjek cserebogarjajort irtani. Ez a munkamegosztás nem éppen rosszul van kifundálva.

De hát legyen így igaz. Ha csakugyan politika az, hogy az áradó víz elé védőgátat emeljek s ha az érdekképviselet illetékességi köre csakugyan a már elárasztott területen kezdődik, hát jól van; akkor ne politizáljunk. Az OMGE. szociális bizottsága levette napirendjéről a választói jog kérdésében tervezett felolvasást. Ebből a testületből tehát a politikai sátn eltávozott. Jog ide, jog oda, de zavart keltő, békét bontó támadásokra adna okot, amitől ments Isten. A gazdák országos társadalmi intézménye inkább egy szót sem szól, semhogy félnék félhangokat kelljen adnia.

Akadát azonban néhány független földbirtokos és agrárpolitikus, akik nem akarnak visszavonulni az országot mozgató kérdés elől a sörehizlalás nyugodalmas terére. Ugy értesülök, hogy ezek a férfiak országos gazdaggyűlést akarnak rendezni a választói jog ügyében. Örömmel kell üdvözölni a kérdésnek ezt a kitűnő megoldását.

Egy ilyen politikainak magyarázott kérdés mozgatójában hivatalos intézményt sok minden feszélyez. De ha a gazda

mint egyén levetheti a testületi hivatalos rokkot, mindjárt könnyebben uszik. Ilyenformán a Károlyiak, Dessewffyek és társaik is hozzájuthatnak a kérdés tartózkodás nélkül való tárgyalásának ahhoz a jogához, mit a szervezett munkás minden körülmények között élvez, de amit a szervezett gazda csak akkor élvezhet, ha kiugrik a szervezetéből.

Ime, megjött a karácsonyi ajándék: kifundálódott az a lehetőség, hogy a választói jog kérdésében a gazdák társadalma is szóhoz jusson és felvonulassa a falvakat.

Ezzel a felvonulással a falusi élet és a föld tradíciózus közjogi igényét fogja bejelenteni.

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

A Campbell-féle talajmivelés.

Irtá: Kerpely Kálmán.

A „Köztelek“ ez évi 30-ik számában a Campbell-féle talajmivelés lényegéről és talajtömörítő munkájának a talajra gyakorolt mechanikai hatásáról irtam egy közleményt. Ez alkalommal röviden ismertetni kívánom, a debreczeni m. kir. gazdasági akadémia gazdaságában a talajtömörítéssel elért gyakorlati eredményeket úgy a talajvizkonzerválására, mint a termés-eredményekre gyakorolt hatásaiban. Röviden és kivonatatosan azért, mert a közéleti gazdasági előadások alkalmával ezen kérdést részletesen fogom ismertetni.

Az akadémia televényes és viszonylag eléggé kötött homokos talajain a Campbell-féle talajtömörítéssel a zab, csalamádé, csibehur, dohány, cikória, mohar és mustár természetésénél, illetve talajelőkészítésénél végeztünk kísérleteket.

A kísérleteknek az adott még különösebb érdekességet, hogy az 1908-ban korán beállt

téli fagy miatt a földek szokásos őszi szántása csaknem egészében elmaradt és így az első talajmunka csak tavasszal volt megadható; ezzel alkalmunk volt a tarlókat tavaszi leszántásuk előtt különböző módon kezelni és ennek hatását is figyelemmel kísérni.

Az időjárásra vonatkozólag meg kell jegyezni, hogy téli csapadékunk kevés volt, a kitarvaszodás későre esett és május derekáiig alig esett eső; május derekától június végéig elegendő és különösen kedvező elosztású csapadékban volt részünk, ezt pedig ismét szárazabb jellegű időjárás követte.

A különböző mívelési módok alapján kezelt talajok víztartalmát állandóan figyelemmel kísértük és a 1/10-os víztartalmat 60 cm. talajmélységig időről-időre pontosan megállapítottuk, még pedig minden egyes esetben 10, 20, 40 és 60 cm. mélységű rétegből, földfúrókkal vett talajmintákon. Vizvizsgálataink folyamán megállapítottuk, hogy televényes homoktalajainkban 20 cm.-es talajréteget vévén alapul, minden százalék (vagyis 1—1 százalék) viz 140 hl. vízmennyiségnek felel meg kat. holdanként; a 140 hl. viz pedig egyenértékű 2.4 mm. esővel.

Nagyszámu (736) vizvizsgálatunk*) eredményeiből kitűnik, hogy a Campbell-féle talajmivelésnek vizkonzerváló hatása igen jelentékeny különösen akkor, ha a földelőkészítő munkáknál a szántást a tárcsásborona (talán helyesebb elnevezéssel tárcsás porhanyító) előzi meg és így ezt követően a szántás idejéig, valamint a szántás (és tömörítés) után a vetés idejéig a talaj felületét a szükség szerint adott fogsólásokkal porhanyóan tartjuk. Ezt különben Campbell is hangsúlyozza és a mi tapasztalataink is igazolják, hogy a földnek egyszerű tömörítése — a legtöbb esetben — magában véve még nem elegendő. Hatása csak abban az esetben emelkedik teljes mértékben érvényre, ha a tárcsázás és fogsolás is a maga helyén és idejében kellő alkalmazást nyer.

A vizvizsgálatokra és ezzel kapcsolatban a termésekre vonatkozó eredményekből egyenahányat következőkben ismertetek.

*) A vizvizsgálatokat Liebhardt Márton asszisztens végezte.

I. Talajmívelési eredmények.

4. számú

Ezen a táblán főterméke rosz volt zöldségtermény kaszálása után másodten beléje. A mohar alá a készítették elő. A tábla került arányában) tartós 28-ig (10—11 napig) a fele azonnal megtárcsázott kettős ekékkel szántva, mint a megtárcsázott tábbell-féle talajtömörítővel ban fogsolás (az apróm és a vetés követte; vetés a mohar kikelése és megoltunk. Megjegyzem még előtt a föld jól átázott.)

Mielőtt a vizvizsgálatok meg kell röviden emléke munkálatainál tett megf

A zölden levágott rosz erős tarlójában a tárcsás dolgozott, de kettős tárcs fogsólassal mégis sikerült földet megporhanyítani. hatása a későbbi szántás Mig a megtárcsázott föld könnyen lehetett szántani talában láthatók nem v föld felszántása nemcsak zett munka maga is rosz

A zölden levágott rosz szivós, sűrű tövű tarlója fordult ki a földből, a sz és a tarlónak csomósan helyütt egyáltalában nem földeltettek be. A talajt szántásban szép és jó mu a tarlón szántott földne maga megfelelő volt — a csomókokat természetesen nyomta, melyek a később vetés alkalmával ismét tisztá és megfelelő munka táblarészekben volt végez

A különbözően kezel következő eredményt szol

egy mingréliai válna meg kedvencz madarától 100 aranyért. Miután nálunk ugyan „száz urnak nem sok egy arany“, de száz arany nagy pénz egy problematikus vállalkozásért, természetesen rögtön szegre akasztottam eszmémet.

A karvaly (Accipiter niens), ez a gerlenagyságu, de ennél hosszabb farku ragadozó madár, amelyet nálunk népiesen karolynak, az Alföldön verebésznek mondanak, Ázsiában szintén idomított vadászó madár, különösen foglyokra, fűjekre. A maglaji és zepcei törökök még foglalkoznak fogsásával és idomításával. Őz a vándorsólymot „Sokol“-nak mondják, a karvaly pedig első évében atmadja, második évében tulok.

Pedzésre szolgál továbbá a vörös kánya (Milvus milvus), valamint az ölyv (Buteo buteo), amelyről Bethlen Miklós életiratában is megemlékezik, azt irtván, hogy gyermekkorában olyan ölyve volt, amely pedzette a házi ludat, ruczát és pulykát, sőt apró malacot is, de vad madarakat, foglyot, fűjet még csak űzni sem akart. Ez okon nagyon éhezett. Midőn egy izben nyulra akarta irányozni, az ölyv egyenesen gazdája képebe röpi és úgy beléje ragadt, hogy csak úgy szabaduhatott tőle, hogy a szájába hatolt karmait kinjában megharapta.

Az ölyvön kívül még a kánya (Milvus regalis) is hasznosítható pedzésre.

A hódító Timurkánról fennmaradt a monda, hogy idomított sasokkal vadászott. Brehm a hirneves ornithologus hasonlót állít a kirgizekről. Sőt azt közlik, hogy e czéira a szirti sas (Aquila fulva), sőt az Aquila imperialis is szolgálta, melyekkel hogy nagyobb futó vadat (őzet, antilopát) pedzeni lehet, bátran elhíhetjük, tapasztalván, hogy nálunk a szirti sas a

gyenge szarvasborjúkat és zergegödöllyeket inkább pusztítja.

Arra a kérdésre, hogy maga a turulmadár, melyhez ősmagyar mondáinknak talán legszébbike fűződik, mely szól Dentumoger nevének, Emesének álomlátásáról melyik nappali

256. ábra. A sólymászatról hazatérő lezghiai lovag.

ragadozó volt? nehéz a felelet. A krónikások Attila czimeres madarát Astur vagy Austur néven említik, mely szónak a turul névvel való azonossága kitűnik Kézayból, aki Attila madaráról úgy emlékszik: „avis, quae hungarice turul dicitur“. Vámbéry szerint azonban a turul (törökösen tograu) szónak értelme „szétvádaló“, mely elnevezés minden pedzésre alkalmas nappali ragadozóra illik.

A vogul nyelvben tur-uj vagy turuj keselyüt jelent; a török-tatár nyelvben pedig turgul, turgul, turaul egy fekete sólyomfaj neve. Már most méltán felvethető a kérdés, vajjon keselyű-e a turul madár, amelyről Nagy Gyula azt írja: „Szereplése tündéres, vezétes, majdnem isteni, megtermékenyíti az anyak álmat, hogy hősök szülessenek, a nemzeti hadak sor-át végszerien intézi, hosszú vándorutján kísérője a népnek az ígért új hazába“.

A török monda is ismer egy Ertogrul kinek fejére Abdal-Kumral dervis álma szerint kiterjesztett szárnyakkal szállott le egy sólyom. Azt a látományt az ozmánok hódító hatalmának előjelül tekintették, nem ok nélkül, mert hát Ertogrul fia: Ozmán éppen úgy lett a nyugati törökök Árpádja, mint a nálunk Turul fiának mondott Álmos fejedelemnek a honalapító fia.

A magyar művészek napjainkban a fakó keselyüt (Gyps Fulvus) mintazzák turulnak... De Herman Otto, nagynevű tudósunk azt írja nekem: „Hogy melyik faj volt tulajdonképpen a turul, azt biztosan eldönteni nem lehet.“

Nehéz nekem elhinni, hogy a turul keselyű lett volna, mely leginkább dögéből él és csak nagy szükségből veti magát eleven prédára? Nem-e inkább a hatalmas kőszáli sasra gondolunk?

A sólymászati bölcsője ban és Perzsiában emberek idők előtt ismeretes volt. származván, itt csakhama felől azért, mert a fejedelm mat szolgálatot szemképi kifejtésére, másfelől a nő hódolat kifejezésére kiapad nyult. A bölény-, medve-mely erős szívet, erős kar követel, el nem tűrte a létét; ellenben oly vadász társaság gazdagon feldiszi kon teljes díszben megjele és a hölgyek akár ragyoghatték a vadászokat, meg számíthatott. Hun őseink szerint — kedves sportja sólyom a hun-magyar pogának egyik specifikus als tudvalevőleg a régi egyi madara volt, akik Osiris, máját sólyomfejjel ábráz istennőjét, Hathort egy n sólyommal jelezték.

Bár Afrikában napjaink sólyommal való vadászatot, tomiak, sem a görögök, sem Ellenben hazánkban valórég kodik, hogy már az Árpád sólymások külön ispánok alatt álltak. Királyi sóly helyeire több hazai közsé (Dravecz) szepességi közs sólymások tanyáztak, okm nyitva, nemkülönb az, h

I. Talajmiveltési eredmények a gazdaság A) 4. számú tábláján.

Ezen a táblán főterményül szöszösbükkönyös rozs volt zöldtakarmánynak vetve. Ennek lekasálása után másodterményül mohar került beléje. A mohar alá a földet többféle módon készítették elő. A tábla egyik fele (a rozs lekerülte arányában) tartósan fekvé maradt május 26-ig (10—11 napig) a szántás idejéig, másik fele azonnal megtárcsázott. Május 26—27-én kettős ekékkel szántva, úgy a tárcsázatlan, mint a megtárcsázott táblarészek fele a Campbell-féle talajtömörítőt megjárattott. Ezt nyomban fogasolás (az aprómag miatt), hengerezés és a vetés követte; vetés után tusköltünk és a mohar kikelése és megerősödése után fogasoltunk. Megjegyzem még, hogy a mohar elvetése előtt a föld jól átázott (11,3 mm-es esővel).

Mielőtt a vizvizsgálatok eredményeire áttérnék, meg kell röviden emlékezni a talaj előkészítő munkálatainál tett megfigyeléseinkről.

A zölden levágot rozsosbükköny vízűs, élet-erős tarlójában a tárcsás porhanyító nehezen dolgozott, de kettős tárcsázással és ezt követő fogasolással mégis sikerült jól felaprózni és a földet megporhanyítani. Ennek a munkának a hatása a későbbi szántásnál szembejövő volt. Míg a megtárcsázott földet kifogástalanul és könnyen lehetett szántani és tarlós részek egyáltalában láthatók nem voltak, addig a tarlós föld felszántása nemcsak nehéz, hanem a végzett munka maga is rossz volt.

A zölden levágot rozsnak el nem száradt, szívós, sűrű tövű tarlója nagy csombókokban fordult ki a földből, a szántás egyenetlen volt és a tarlónak csomósan összeállt részei sok helyütt egyáltalában nem vagy csak részben földeltettek be. A talajtömörítő a tárcsázott szántásban szép és jó munkát végzett, ellenben a tarlósan szántott földnél — bár a tömörítés maga megfelelő volt — a földből kiálló tarló-csombókat természetesen csak a szántásba nyomta, melyek a későbbi fogasolással és a vetés alkalmával ismét kiemeltek. Egyszóval tiszta és megfelelő munka, csak a tárcsázott táblarészeket volt végezhető.

A különbözően kezelt föld vizvizsgálatai következő eredményt szolgáltatottak:

Vizvizsgálat június 5-én.

	Tarlósan szántva	Tárcsázottan szántva	Tarlósan szántva és tömörítve	Tárcsázottan szántva és tömörítve
10 cm. mélységben	9 ^o / _o = 630 hl.	13 ^o / _o = 910 hl.	12 ^o / _o = 840 hl.	13 ^o / _o = 910 hl.
20 " "	9 ^o / _o = 630 "	12 ^o / _o = 840 "	12 ^o / _o = 840 "	14 ^o / _o = 980 "
40 " "	9 ^o / _o = 1260 "	12 ^o / _o = 1680 "	11 ^o / _o = 1540 "	12 ^o / _o = 1680 "
60 " "	10 ^o / _o = 1400 "	12 ^o / _o = 1680 "	10 ^o / _o = 1400 "	12 ^o / _o = 1680 "
Összesen ---	3920 hl.	5111 hl.	4620 hl.	5250 hl.

kat. holdanként.

A tarlósan szántott földdel összehasonlítva, 60 cm. mélységig több víz volt:

a tárcsázott szántásban ---	1190 hektoliterrel
a tarlósan szántott és tömörített földben ---	700 "
a tárcsázottan " " " " ---	1330 " kat. holdanként.

Vizvizsgálat június 11-én.

(Június hó 5-től június hó 11-ig 13,8 mm. eső.)

	Tarlósan szántva	Tárcsázottan szántva	Tarlósan szántva és tömörítve	Tárcsázottan szántva és tömörítve
10 cm. mélységben	11 ^o / _o = 770 hl.	12 ^o / _o = 840 hl.	12 ^o / _o = 840 hl.	13 ^o / _o = 910 hl.
20 " "	13 ^o / _o = 910 "	14 ^o / _o = 980 "	14 ^o / _o = 980 "	16 ^o / _o = 1120 "
40 " "	10 ^o / _o = 1400 "	13 ^o / _o = 1820 "	12 ^o / _o = 1680 "	15 ^o / _o = 2100 "
60 " "	10 ^o / _o = 1400 "	10 ^o / _o = 1400 "	10 ^o / _o = 1400 "	13 ^o / _o = 1820 "
Összesen ---	4480 hl.	5040 hl.	4900 hl.	5950 hl.

A június 11-iki vizvizsgáltnál, a tarlós szántással összehasonlítva, több víz volt:

a tárcsázott szántásban ---	560 hektoliterrel
a tarlósan szántott és tömörített földben ---	420 "
a tárcsázottan " " " " ---	1470 " kat. holdanként.

A tárcsázottan tömörített szántás viztöbblete 25,2 q esőnek felel meg.

Ezen eredményekből kiténik, hogy a talajtömörítés hatása és ezzel kapcsolatos vízkonzerválási képessége akkor a legkézzelérhetőbb, ha a tarlót előzetesen megtárcsázva felaprítjuk, ami a zöldtakarmánynak levágot erős és még el nem halt (el nem száradt) rozstarlónál könnyen érhető. Az éretten levágot kalászosok száraz tarlójánál a különbség nem olyan feltűnő, de azért mindenestre igazolásul szolgál annak, hogy a Campbell féle talajtömörítés hatása akkor emelkedik teljesen érvényre, ha a tarlót előzetesen megfelelő kezeléssel részeltük. Ezt a terméseredmények is igazolták.

Termelt moharszéna kat. holdanként:

Tarlós szántásnál ---	1950 kg.
Tárcsázott " ---	2680 "
Tarlósan tömörített szántásnál ---	2050 "
Tárcsázottan " ---	3260 "

Az egyszerű tarlós szántással szemben tehát a kat. holdankénti terméstöbblet:

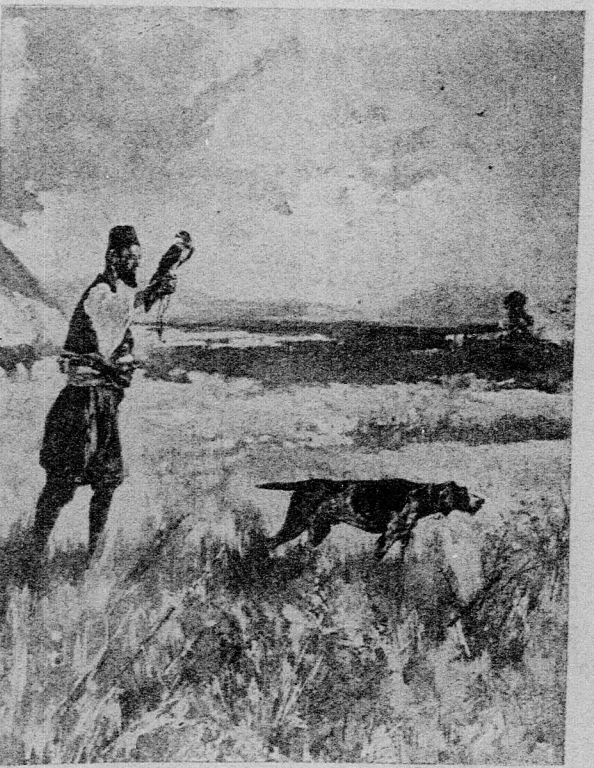
a tárcsázott szántásnál ---	730 kg. széna
a tarlósan tömörített szántásnál ---	100 " "
a tárcsázottan " " " " ---	1310 " "

Legtöbbet adott a tárcsázottan tömörített szántás, ezt követte az egyszerűen tárcsázott szántás, mindkettőnél úgy a nagyobb víztar-

A sólymászta bölesője Ázsia, ahol Keletindia-ban és Perzsiában emberemlékezetet meghaladó idők előtt ismeretes volt. Innen Európába elszármazván, itt csakhamar kedvelté vált egyfelől azért, mert a fejedelemeknek bőséges alkalmat szolgáltatott szemképráztató festői fényűzés és kifejtésére, másfelől a női nem iránti gyengéd hódolat kifejezésére kiapadhatatlan forrásul bizonyult. A bölény-, medve-, vaddisznóvadászat, mely erős szívet, erős kart és ép idegrendszert követel, el nem tűrte a gyengéd nők jelenlétét; ellenben oly vadászati mód, ahol az urtársaság gazdagon feldiszipelt gyors futásu lovakon teljes díszben megjelenhetett a színhelyen és a hölgyek akár ragyogó hintóknak is követ-hették a vadászokat, megérhető kedveltségre számíthatott. Hun őseinknek is — a hagyomány szerint — kedves sportja volt, amint hogy a sólyom a hun-magyar pogánykor hitregés világának egyik specifikus alakja. De hát a sólyom tudvalevőleg a régi egyiptomiaknak is szent madara volt, akik Osiris, a napisten egyik formáját sólyomfejjel ábrázolták és a szerelem istennőjét, Hathort egy négyzet által kerített sólyommal jelezték.

Bár Afrikában napjainkban is gyakorolják a sólyommal való vadászatot, azt sem a régi egyiptomiak, sem a görögök, sem a rómaiak nem üzték. Ellenben hazánkban való régi jelentőségéről tanuskodik, hogy már az Árpádok korában a királyi sólymászok külön ispánok (comites falconarium) alatt álltak. Királyi sólymárok tartózkodási helyeire több hazai község neve utal. Drauch (Dravecz) szepességi községben, hogy királyi sólymárok tanyáztak, okmányilag be van bizonyítva, nemkülönb az, hogy a török hódolt-

ság korában Erdélyben Sólymász nevű jobbagyok éltek, akik adó fejében a török császár számára sólymokat tartoztak idomítani. Páva községben az ottani lustralis könyv tanúsága szerint még 1635-ben 17 sólymár család lakott. Foglalkozásuk nemcsak ügyességet, hanem

257. ábra. A butmíri tarlón sólymászó bosnyák bég.

nagy kitarást is követelt, mert az engedetlen, vagy daczoló sólymokat egyfelől napokig kellett éhezteni, hogy más időben válogatott táplálékban legyen részük. Éjjeleken át hol hordani, hol hintázni kellett a sólymot, hogy szófogadóvá váljék, továbbá arra szoktatni, hogy a sólymász öklén ülve elfogadja a táplálékot és ha valamely vadra bocsátatik, az utána vetett almadár (franciául leurre, a németeknél luier, Federspiel) láttára rögtön visszaszálljon gazdájának keztyűs öklére.

Erről az idomításról fogalmat szerezhetünk még ma is a maglaji török sólymárok közléseiből. (Lásd a 260. sz. ábrát) Nagy gonddal folyik az etetés, a legjobb husféléknek e célra való kiválasztása és az elaprózás. A bosnyák-török azt tartja, hogyha a sólymász kése nem feltétlenül tiszta, ha azzal előzőleg csak egy dinnyét is felszeletelt volna, az okvetlenül a sólyom elhalását vonná maga után. A bosnyák-török különben a sólymász keztyűjét rukavicának, a sólymáskápat kapicának, a hosszú béklyót dzondre, a rövid béklyót pile, a 80 cm. hosszú szíjat uzumluknak mondja, még a csörgőknek is van náluk külön neve (praporei). A sólymászatra indulni annyit tesz, hogy ici u lov s atmagjom.

A középkorban nagy paráddal vonultak ki a sólyomvadászatra. A sólymász-inasok négy-szögletes saroglyán cipelték ki a cifra bóbítával ellátott kápával (sipka) megvakított sólymokat. A sólymász, pompás ruhában a gazda színeibe öltöztetve, hol gyalog, hol lóháton követte az urát, kezében tartva az almadárt (szíjra erősített, szárnyakkal ellátott, vagy madáralakra idomított fát), melyet a sólyom után vetett, ha azt vastag szarvasbőr-

tartalom, mint a jobb mechanikai munka hatása jutva érvényre. Ellenben a tarlósan tömörített szántás alig mutat termésemelkedést a már előbb érintett okoknál fogva.

II. A gazdaság E) 3. számú tábláján csalamádénál.

Az őszi szántás a korán beállt fagy miatt elmaradt. Tavasszal a tarlós föld felerésze (április 7-8-án) megtárcsázva s utána fogasolva; másik fele kezelés nélkül maradt a szántásig. Az istállótrágya kihordása után (május 5-7) az egész tábla megszántva és a tárcsázottan szántott rész fele megtömörítve és utána az egész tábla megfogasolva. A takarmánytengerit szűk sorokba, május 10-11-én vetették. Szükségesnek tartom azt is felemlíteni, hogy a tárcsázott tarló április 30-án újra megfogasoltatott.

A vizvizsgálatok eredményei a következők:

Május 4-én	
tarlós föld	tárcsázott föld
10 cm. mélységben 9 ^o / _o = 630 hl. viz	13 ^o / _o = 910 hl. viz
20 " " 11 ^o / _o = 700 " " "	15 ^o / _o = 1050 " " "
40 " " 12 ^o / _o = 1680 " " "	12 ^o / _o = 1680 " " "
60 " " 11 ^o / _o = 1540 " " "	12 ^o / _o = 1680 " " "
Összesen 4620 hl. viz	5320 hl. viz

kat. holdanként.

Többlet a tárcsázott föld javára 700 hl. viz kat. holdanként. A május 4-iki vizvizsgálat után 29.7 mm. esőt képtünk, miért a vizvizsgálatot május 5-én megismételtük.

Vizvizsgálat május 5-én	
tarlós föld	tárcsázott föld
10 cm. mélységben 17 ^o / _o = 1190 hl.	17 ^o / _o = 1190 hl.
20 " " 14 ^o / _o = 980 " "	20 ^o / _o = 1400 " "
40 " " 12 ^o / _o = 1680 " "	16 ^o / _o = 2240 " "
60 " " 11 ^o / _o = 1540 " "	12 ^o / _o = 1680 " "
Összesen 5390 hl.	6510 hl.

Többlet a tárcsázott föld javára 1120 hl. viz kat. holdanként. Az egyes talajrétegek május 4-iki és 5-iki, vagyis eső előtti és utáni összehasonlításából kitűnik, hogy a május 4-iki bő eső 24 óra alatt a tarlós földbe tulajdonképpen csak 10 cm. mélységig hatolt le nagyobb mennyiségben (9°/_o-ról 17°/_o-ra, emelkedés 8°/_o = 560 hl. viz), ahonnan természetesen hamar elpárolog; a 20 cm.-es rétegben már jóval

csekélyebb az emelkedés (11°/_o ról 14°/_o-ra, emelkedés 3°/_o, megfelel 210 hl. viznek), azon alul pedig a csapadék már nem érvényesült. Ellenben a tárcsázott földnél az eső egyenletesebb elosztással könnyen huzódott le a mélyebb talajrétegekbe. A viztartalom emelkedése a május 4-iki (eső előtti) vizvizsgálattal szemben:

10 cm. mélységben 4 ^o / _o + 280 hl.	} Összes emelk. 119) hl.
20 " " 5 ^o / _o + 350 " "	
40 " " 4 ^o / _o + 560 " "	

Az eső előtti vízkészlettel szemben a tarlós földben 20 cm. mélységig 770 hl.-rel, a tárcsázott földben 40 cm. mélységig 1190 hl.-rel több a víz.

A következő vizvizsgálat május 24-ére esett, amikor tehát a tábla felszántva (felerészeben tömörítve) és bevetve, a már kikelt tengeri alatt vizvizsgálatot meg.

Vizvizsgálat május hó 24-én.

(Május hó 5-től május hó 24-ig 18.5 mm. eső esett)

	Tarlósan szántva	Tárcsázottan szántva	Tárcsázottan szántva és tömörítve
10 cm. mélységben	14 ^o / _o = 960 hl.	14 ^o / _o = 980 hl.	15 ^o / _o = 1050 hl.
20 " "	14 ^o / _o = 960 " "	15 ^o / _o = 1050 " "	17 ^o / _o = 1190 " "
40 " "	13 ^o / _o = 1820 " "	14 ^o / _o = 1980 " "	14 ^o / _o = 1960 " "
60 " "	12 ^o / _o = 1680 " "	15 ^o / _o = 2100 " "	15 ^o / _o = 2100 " "
Összesen	5420 hl.	6070 hl.	6300 hl.

A tarlósan szántott földdel szemben a tárcsázott szántásban 650, a tárcsázottan tömörített szántásban 880 hl.-rel több a víz kat. holdanként.

Vizvizsgálat június hó 5-én.

(Május hó 24-től június hó 5-ig 20.3 mm. eső.)

	Tarlósan szántva	Tárcsázottan szántva	Tárcsázottan szántva és tömörítve
10 cm. mélységben	9 ^o / _o = 630 hl.	11 ^o / _o = 770 hl.	13 ^o / _o = 910 hl.
20 " "	10 ^o / _o = 700 " "	13 ^o / _o = 910 " "	16 ^o / _o = 1120 " "
40 " "	10 ^o / _o = 1400 " "	12 ^o / _o = 1680 " "	12 ^o / _o = 1680 " "
60 " "	10 ^o / _o = 1400 " "	12 ^o / _o = 1680 " "	12 ^o / _o = 1680 " "
Összesen	4130 hl.	5040 hl.	5390 hl.

A tárcsázottan szántott földben 910 hl., a tárcsázottan szántott és tömörített földben 1260 hl.-rel több a víz (előbbi 15.6 mm., utóbbi

21.6 mm. esőnek felel meg), dacára annak, hogy utóbbi kettőn a csalamádé jóval erősebb volt és így feltétlenül jobban igénybe vette a talaj vízkészletét, mint a tarlós szántás gyengébb fejlődésű vetése.

A csalamádé eltérő fejlődésének okát mindenestre a frissen megtrágyázott föld egyenlőtlen leülepedésében, ezzel kapcsolatban a talaj eltérő üregességében és így természetesen a víz iránti viselkedésének megváltozásában kereshetjük. A tarlóra teregetett és így leszántott trágyás föld ülepedése (már a darabosan összeálló tarló miatt is) a legtokéletlenebb, a talaj üregessége a legnagyobb; a tárcsázással felül megporhanyított talajnál a trágya leszántása utáni talajülepedés már tökéletesebb. De mindenestre legideálisabb a tömörítővel megjáratott földön, ahol a szalmás trágya egyenletesen

maga után vonja a trágyát is, ami külsőleg a talaj és erősebb fejlődésében táblán is élesen határozottá teszi és a terméserejét

Termelt föld csalamádénál

Egyszerű tarlós szántásnál ...
Tárcsázott szántásnál ...
Tárcsázott és tömörített ...
A tárcsázott szántás ...
21 q-val, a tárcsázottan ...
55 q-val adott többet, ...
szántásba vetett.

Ez alkalommal a többi eredményeiről nem számoltunk közlemény keretében csak az elért terméserejét. A tömörített szántásba

danként:

412 kg.-mal

640 " "

112 " "

a rendes kezeléssel.

A tömörített földbe vetett ...
danként 900 kg.-mal ...
A csibehur, dacára, hogy ...
tásba vetett része elnézve ...
korábban vágatott le, ...
tásba vetett, 1000 kg.-mal ...
adott holdanként. A később ...
nak szeptember 3-án ...
tenyészideje és a viszonyok ...
járás dacára 400 kg.-mal ...
adott a tömörítés javára ...
— mely a száraz fagyos ...
mózható nem volt — a ...
sulya után itélve körülbelül ...
többletre számíthatunk ...
képpen.

Szó sincs róla, egy ...
korai lenne nagyobb köv ...
de az eredmények minde ...
nézve, hogy homokos v ...
helyesen és czéludatosan ...
fele talajmiveléssel s ...
Kísérleteinket homokos

korban nemcsak Loren ...
Pannonicus dícsőitették h ...
nyekben a sólymzásatot, ...
nak a szépsége és tudós ...
bámulat apátnője is neme ...
hanem arról a sportról ...
hátra. Mátvás királyun ...
II. Ulászló éppen olyan ...
volt, mint a szerencsétlen

keztyűs öklére viszkivánta csálni. Oldalán ott lógott a csinos sólymár tarsolya, melynek egyik rekeszében élő galamb és hus foglalt helyet a sólyomnak való kedveskedésül, míg a másik rekeszében a sólyom béklyózására szolgáló rövidebb hosszabb szjak, a vadászat közben

258. ábra. Nemes sólyom.

megsértett szárnytollak kijavítására szolgáló tűk és egyebek foglaltak helyet. A példa vonz. Nemesek a fejedelmek és a nemesség találtak örömet a sólymzásatban, hanem még szerzeteseink is üzték ezt az izgató sportot, habár

az 1279. évben tartott budai zsinat kimondta, hogy: „ha valamely szerzetes kutyákkal vagy sólymokkal vadászatot éretnek, bárkinek megengedtetik, hogy azokat tőle elvegye.”

A nagy kísérettel sólymzásatra kivonuló fejedelmek, hogy látogatásaikkal terhükre is voltak a nemességnek, azt abból lehet következtetni, hogy II. Endre királytól azt az ígéretet erőszakolta ki, hogy „a királyi vadászok, eb-falkák és sólymászoknak tiltva legyen a nemesek falvaiban megszállni”, sőt az Aranybulla kiadása utáni kilenczedik évben újból kellett a királynak megígérnie, hogy sem ő, sem sólymárai „meghívás nélkül” meg nem szállhatnak a nemesek falvaiban.

Másfelől Németországban azt észleljük, hogy amily mérvben megszorították az egyre terjedő vadászati felségjogok a köznemes vadászszabadságát: a sólyom — mint a nemességnek külső jele — mindinkább divatba jött, elannyira, hogy a szegény nemes sólymával az öklén tüntetőleg megjelent még az istentiszteleten is. (Lásd 261. ábrát.)

A sólymzásat nemcsak az Árpádok, hanem az Anjou-házbeli királyok alatt szintén virágzott. A fényűző I. Lajos udvarának fősólymára, Magyar László még művet is írt a sólymzásatról, mely Hiefeld Eberhardnak „Aucupatió” című művéhez forrásul szolgált.

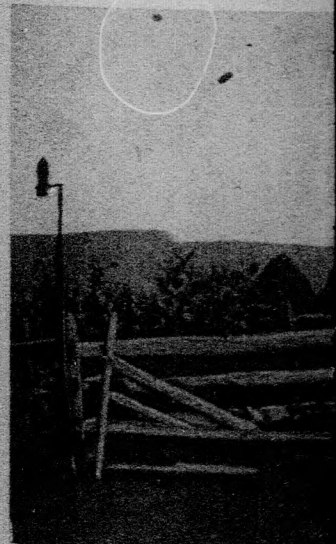
A későbbi korok fejedelmek, hogy szintén előszeretettel üzték ezt a sportot, azt talán külön hangsúlyozni nem kell. Mikor lengyel Ulászló 1412-ben Zsigmond királyunktól visszakarta a régi királyi jelvényeket, több ajándék közt vadászatra idomított többféle madarakkal kedveskedett neki (aves quae varii generis ad venandum instructas). Hollós Mátvás alatt újból felvirá-

goztak az Anjou-kor legfényesebb sólymzásatai. A rózsza-szüzei által korunkban híressé vált Sólýmáron vadászkastélyt építtetett sólymárai számára. Beatrix királyné sógora, Hercules herceg pedig mint korának legnagyobb sólyom-

259. ábra. Béklyózott vándor sólyom Boszniában.

vadásza volt ismeretes. Beatrix királyné özvegye, Estei Hippolyt szintén híres volt jeles sólymai révén; ajándékba is küldhetett feles számmal; nevezetesen 1519 október 12-én 10 darabot a mantuai örgrófnak. Nem csoda, hogy ebben a

260. ábra. Sólyomidomítás (öklös)

Még ha nem is fogadjuk elbeszélését, hogy Lajos püspöki jószágot kezelő titevő tartozásait elengedően jól idomított sólyom

maga után vonja a trágya egyenletesebb korhadását is, ami külsőleg a növények egyenletes és erősebb fejlődésében jut kifejezésre, amit a táblán is élesen határolva lehetett megkülönböztetni és a terméseredmény is igazolt.

Termelt zöld csalamádé kat. hold néként.

Egyszerű tarlós szántásnál	132 q.
Tárcsázott szántásnál	153 "
Tárcsázott és tömörített szántásnál	187 "

A tárcsázott szántásba vetett csalamádé 21 q-val, a tárcsázottan tömörített szántásban 55 q-val adott többet, mint az egyszerű tarlós szántásba vetett.

Ez alkalommal a többi kísérlet vizsgálati eredményeiről nem számolok be, mert ily rövid közlemény keretében nem illeszthetők be és csak az elért terméseredményeket sorolom fel.

A tömörített szántásba vetett zab kat. holdanként:

412 kg.-mal több szemet,
640 " " szalmát és
112 " " polyvát adott, mint

a rendes kezeléssé.

A tömörített földbe vetett cikória kat. holdanként 900 kg.-mal nagyobb termést adott. A csibehur, daczára, hogy a tömörített szántásba vetett része elnézés folytán egy héttel korábban vágatott le, mint az egyszerű szántásba vetett, 1000 kg.-mal több zöldtakarmányt adott holdanként. A kései őszi zöldtakarmánynak szeptember 3-án vetett mustár rövid tenyészideje és a viszonylag kedvező őszi időjárás daczára 400 kg.-mal nagyobb termést adott a tömörítés javára. Végül a dohánynál — mely a száraz fagyos idő miatt még csomózható nem volt — a dohánypórék száma és súlya után itélve körülbelül 200 kg. termés-többletre számíthatunk a tömörítés hatása-képpen.

Szó sincs róla, egy évi kísérletezés után korai lenne nagyobb következtetéseket levonni, de az eredmények mindenesetre biztatók arra nézve, hogy homokos vegyületű talajokon a helyesen és céltudatosan alkalmazott Campbell-féle talajmiveléssel sikerekre számíthatunk. Kísérleteinket homokos talajon végeztük s így

az eredmények csakis ilyen természetű talajokra vonatkozhatnak. Hogy kötött természetű talajokon milyen eredmények lesznek elérhetők, azt a kísérletek lesznek hivatva eldönteni. Nézetem szerint — homokos földünkön nyert tapasztalataink alapján itélve — az egyes munkákat (tárcsázást, fogasolást, a szántást nyomon követő tömörítést, ismételt fogasolásokat) még nagyobb körültekintéssel és gondnal kell a céljuk megfelelően helyesen alkalmazni, hogy megfelelő eredmények legyenek elérhetők. A homokos természetű talaj sokkal türelmesebb, mint a kötött föld; az utóbbinál esetleg elkövetett hibák szembeszökőbben bosszulhatják meg magukat.

GAZDASÁGI ÜZEMTAN.

Rovatvezető: Hensch Árpád.

Az őszi szántás üzemi jelentőségéről.

Irta: Hensch Árpád.

Az őszi szántással a szakirodalom már annyit foglalkozott, hogy ez a téma szintén kimerítettnek látszik s habár az őszi szántás üdvös hatása minden intelligens gazda előtt ismeretes, mégis országszerte azt tapasztaljuk, hogy a gyakorlatban eddig nem jutott ezen mivelt a kellő érvényre, különben nem maradna annyi tarló szántatlanul.

Ez irányu elmaradottságunknak okát pedig abban a körülményben látom, hogy szakiróink főképpen csak az őszi szántás *technikai jelentőségének* méltatására szorítkoztak, anélkül, hogy annak *üzemi jelentőségét* is méltatták volna.

Az őszi szántás technikai jelentősége főképpen abban nyilvánlik, hogy a talaj szerkezetének alakulására nagyon kedvező hatással van, hogy a talajban végbemenő elmállást hatékonyan elősegíti, a talaj gyommentesítését is előmozdítja és a téli nedvesség megőrzésére módot nyújt, minek következménye, hogy az őszi szántásba vetett tavaszi vetemények termése rendszerint jóval nagyobb s azonkívül biztosabb is, mint a tavaszi szántásba vetetteké.

Volt alkalmam tapasztalni, hogy az őszi szántásba vetett zabosbüköny m. holdanként 18 q szénát szolgáltatott, míg az ugyanezen

táblában tavaszi szántásba későn vetett zabosbüköny csak 7 1/2 q-t adott. Hasonló tapasztalatokat pedig, azt hiszem, legtöbb gazdatársunk saját gazdaságában is szerzett.

Ami már most az őszi szántás *üzemi jelentőségét* illeti, az főképpen abban nyilvánul, hogy a tavaszi vetési és szántási munkáknak a rendes időben való elvégezhetősége és a szeszélyes tavaszi időjárásból való alkalmazkodásra nyújt módot, minekfolytán a tavaszi vetéseknél nagyobb termésekre biztosabban számíthatunk és így gazdaságunk jövedelme is ked ezöbben alakul.

Ehhez járul, hogy a tavaszi vetéseknek a rendes időben való elvégzése a többi munkáknak a rendes időben való elvégzését is lehetővé teszi s így a munkák ösztetoriódását elkerülhetjük. Legjobban vélem az őszi szántás üzemi jelentőségét egy konkrét példával megvilágítani. Alapul szolgál egy 1000 kat. hold szántófölddel rendelkező gazdaság.

Ezen területből elvettetik őszi gabonafélékkel 300 hold, az évelő takarmányfélék elfoglalnak 150 holdat, marad tehát tavaszi vetés alá 550 hold.

Ebből elvetendő:

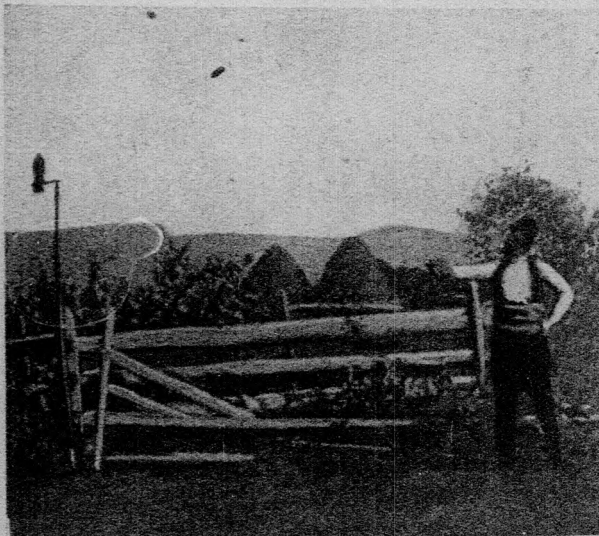
tavaszi gabonával	200 hold
zatosbükönyvel	100 "
takarmányrépával	50 "
tengerivel	150 "
csalamádéval	50 "

Összesen --- 550 hold.

Ha ezen gazdaság 6 pár igáslóval és 24 pár ökörrel rendelkezik és az őszi szántás elmarad, akkor az 550 hold tavaszkori megszántása, különösen kissé kedvezőtlen időjárás esetén, annyira késleltetheti a vetést, hogy annak legnagyobb része későn fog a földbe kerülni, amihez járul, hogy száraz időjárás esetén a téli nedvességnek nagy részét elvesztjük, nedves időjárás esetén pedig a vetés nem fog eléggé porhanyó földbe kerülni.

Ilyen esetben elkésünk gyakran az évelő takarmánynövények elvetésével is és így vetéseink sikerülése nagyon is kockázatos. E bajon aztán csakis nagyon kedvező időjárás segíthet, de mivel erre éppen nálunk nem számíthatunk,

korban nemcsak Lorenzo Medici és Janus Pannonicus dicsőítették hangulatteljes költeményekben a sólymászatot, hanem Szent Albansnak a szépsége és tudós volta miatt egyaránt bámult apátnője is nemcsak maga sólymászott, hanem arról a sportról rimes leírást hagyott hátra. Mátyás királyunk méltatlan utódja, II. Ulászló éppen olyan szenvedélyes sólymász volt, mint a szerencsétlen véget ért II. Lajos.

260. ábra. Sólymidomítás (ökölre csalogatás) Boszniában.

Még ha nem is fogadjuk el féltétlenül Dubravius elbeszélését, hogy Lajos király egy, az egri püspöki jószágot kezelő tisztnek 40,000 aranyat kitevő tartozásait elengedte volna egy különösen jól idomított sólyom és sólymárja fejében,

annyi tény, hogy a király bár szűkös viszonyok között élt, Budán sólymai számára mégis oly egyént tartott, ki hetenként 1 forint fizetést húzott.

János Zsigmond király szintén szenvedélyes sólyomvadász hírében állott. Megérthető tehát, hogy mikor őt II. Szolimán török császár 1586-ban Zimonynál fogadta, neki „mindenféle madarászatrak neveire megtanított néhány sólyommal” kedveskedett.

A török világ minden nyomorúságai közt sem szűnt meg ez a költséges sport. Ezen idők egyik híres Nimródja: Zay Péter Morvaországban idomított magának sólymokat. A felső-magyarországi várnagyok pedig — mint az egy 1588. évi számadásból kitűnik — egymásnak vadászsólymokat ajándékoztak. Szóval, a sólymászatot a lőfegyverek használata csak lassacskán volt képes háttérbe szorítani. Végül azonban már csak fejedelmek és durgazdag nagyurak engedhették meg maguknak a sólymászattal járó nagy kiadásokat és személyzeti költségeket. Így I. Lipót császár ezen célra 24 egyént tartott, kiknek fizetése évenként 13,875 forintot tett. III. Károly, jollehet, hogy ő már csak gémekekre és kócsagokra vadászott, mely célra Luxemburgban és Bécsújhelyen két gémpolót tartott, újból 49 egyént alkalmazott az udvari sólymászatanál, élén egy főudvari sólyommesterrel, kinek egy udvari sólymárhivatali titkár állott oldalánál. A 18-ik század második felében azonban végleg beszüntették ezen hivatalokat, sőt már a czimeik is megszüntek, holott az angolok konzervatív szelleme az egykor oly nagy jelentőségű sólymászati emléket a St. Albans hercegek egyik czimében őrizte meg, akik mostanság is „Angolország sólymármesterei”.

Meg kell itt említenem, hogy a múlt században ismételt próbálkoztak úgy Németországban, mint Angolországban ezen érdekes sport felelevenítésével, de csak mielő sikerrel. Ellenben Szentpétervárt a legújabb időben alakult egy társaság, mely a sólymidomítást teszi feladatává. De nem a középkori romantika felele-

261. ábra. Felszerelt sólyom a lovag öklén.

venítése, hanem praktikus célból, hogy sólymaikkal az ellenség hírhordó postagalambjait elfogják.

A sólymászatra újabb időben való gyakorlásáról is különben kevés hírnök van. Egy

az átlagos eredmény az lesz, hogy az ily módon elvetett tavasziak után csak féltermésre számíthatunk és az ily gazdálkodás mellett jövedelemről ne ábrándozunk.

Ha pedig azt az elvet követjük, hogy *őszkor*

feltételezve, nem ritkaság, hogy a tavaszi gabona-félék kat. holdankénti átlagtermése a 12 q-t meghaladja, míg a tavaszi szántásba vetettek alig adnak 6—8 q rendszerint silányabb minőségű termést.

rámutatni óhajtok, az, hogy az *évelő takarmány-féléknél, a rétek és legelőknél az őszi fogasolás sokkal hatékonyabbnak bizonyult, mintha az tavaszkor eszközöltetik*, mert az illető területek a téli fagy behatásának nagyobb mértékben kitétetnek.

Ha azonban ezeket az intézkedéseket meg akarjuk tenni, akkor az első feltétel, hogy ehhez a szükséges erő is rendelkezésre álljon s ahol az őszi szántások, trágyázások és fogasolások nem eszközöltetnek a kellő mértékben, ott rendszerint nem a szakértelem hiányában, hanem az ahhoz szükséges erő hiányában rejlik ennek oka.

Ezt az erőszükségletet pedig nagyobb gazdaságokban csakis ad labilis fogatos erő alkalmazása és esetleg gőzekék igénybevétele által lehet magunknak biztosítani.

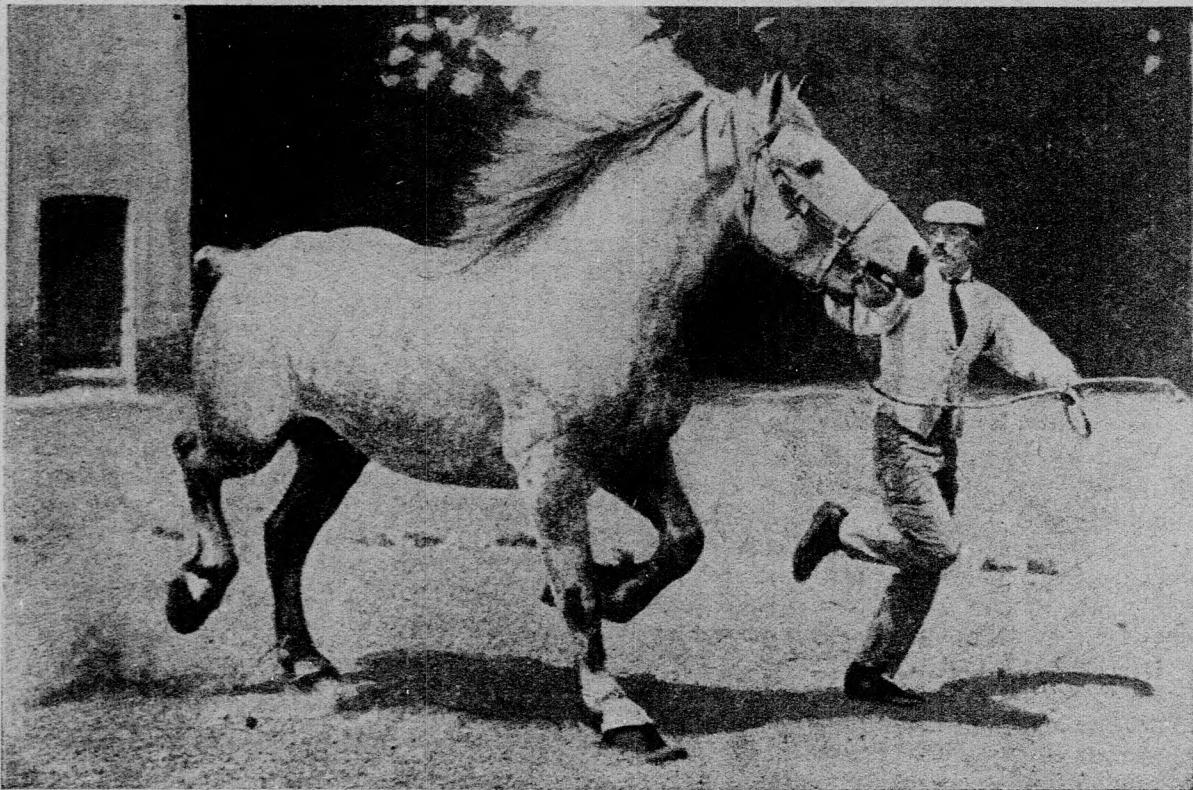
Hogyha tehát az 1000 hold szántófölddel bíró gazdaságban folyton csak a fentebb említett 30 kettős fogat állana rendelkezésre, ezekkel az őszi munkák nem lennének a kellő időben elvégezhetőek, aminek a munkákkal való folytonos elkésés lenne a következménye.

Hogyha azonban az őszi idényre az ökrös fogatok számát a szükséghez képest szaporítjuk, akkor módunkban lesz nemcsak az őszi munkákat, hanem a jövő évi összes munkákat is a rendes időben elvégezni.

A fogatszaporítás mérvé pedig főképpen attól függ, hogy minő ökrökkel dolgoztatunk, mi tekintetben normának tekinthető, hogy a magyar ökröket 4, a vöröstarkákat 2 évnél tovább nem kellene jármoztatni, mert különben nagyon sokat veszítenek értékükből.

Az őszi idény alatt végezendő munkák arányában szaporítjuk tehát nyár végén az ökrállományt s pedig mindig tekintettel arra, hogy ezen munkákkal az ökrök le ne zsaroltassanak, mert az őszi munkák befejezése után a mustraökrök hizoba állítandók, úgy hogy június elején eladhatók legyenek. A hizók eladásából befolyó összeg pedig oly forgótőkének tekintendő, amely folyton az igásállomány kiegészítésére és a hizók takarmányának beszerzésére fordítható, *miáltal tehát gazdaságunkba mindig új erő és anyag, szóval új termelési energia kerül és melynek hatása a fokozott termésekben nyilvánul.*

Ezen rendszernek azonban nemcsak az az

262. ábra. Boulonnais fajta nehéz igás mén ügetésben.

a szántóföldnek mindazon részei megszántandók, amelyek tavaszkor vetés alá kerülnek, akkor azok a növények, melyek, mint a tavaszi gabona, zabosbüköny és répa, közvetlenül az őszi szántásra vethetők, a fentemlített erővel rövid néhány nap alatt elvethetők s pedig a vetésükre legalkalmasabb időben. Ebben az időben az összes évelő takarmányfélék is elvethetők s így mindössze csak 200 hold tengeri és csalamádé igényli a tavaszi szántást, ami 3—4 hét alatt kényelmesen elvégezhető.

Ilyen viszonyok között és megfelelő talajertőt

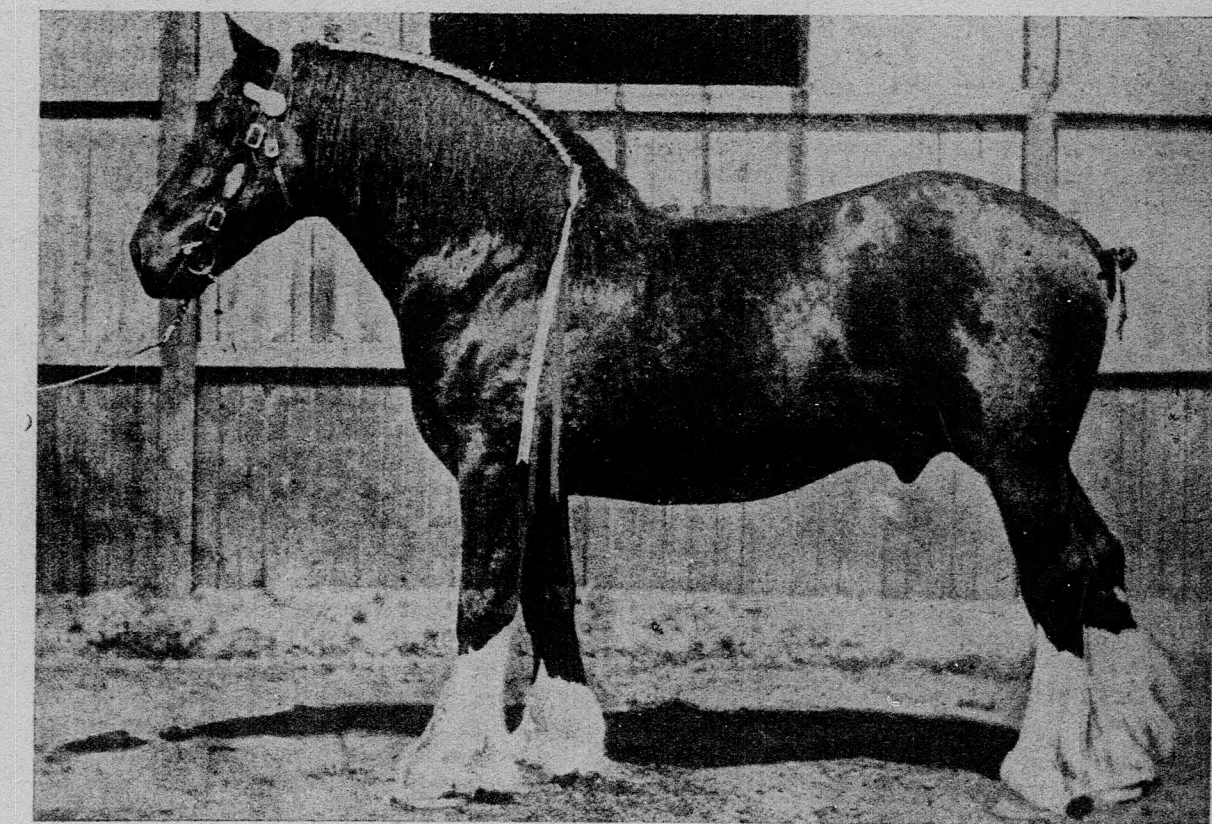
Az őszi szántással kapcsolatosan még az őszi trágyázásra is óhajtom a figyelmet felhívni, ami különösen a répánál nagyon fontos. Ha ugyanis a répa alá az istállótrágya őszkor kihordatik és alászántatik, tavaszkor pedig a répa az őszi szántásra vettetik, természetesen a talajnak előzetes tárcsázása vagy grubberozása után, akkor az ily répa s pedig akár cukor-, akár takarmányrépa rendszerint jóval nagyobb termést szolgáltat, mint az olyan, melynek földje télen át lett megtrágyázva és amely tavaszi szántásba került. Előbbi esetben kat. holdanként 300—400 q gyöktermés is elér-

Perzsiában járt utas meséli, hogy ott a sólymot az agárral társulva használják pedzésre. Ha egy nyul a vadász előtt felugrik, vagy kigurul, először az agárát bocsátja utána, csak azután a sólymát. Ez egy ideig a levegőben kóvályog, hogy aztán nyilsebességgel lecsapjon áldozatára, mely megzavarodva, egy ideig magával cipeli, míg ott terem az agár, hogy a nyulat a sólyomtól átvegye. Ily módon vadászik a lóhátas perzsa a gazellára is. Az agarakat ekkor kosarakban hordják magukkal, hogy idő előtt ki ne fáradjanak.

Néhai Rudolf trónörökösünknek Egyiptomban jártában bemutatott egy fehér burnuszba öltözött sejtet, ki társaival a náluk divó sólyomvadászatot bemutatta, amelyek színompás rajzát Rudolf egyik utleírása megörökíti.

Boszniában szintén fel akarták eleveníteni nemzetközi közönség előtt az ott már csak egyes török családok által hagyományképpen gyakorolt sólymászatot egy ilidzben 1896. évi szeptember 18-ikán rendezett sólyomvadászzal. E célra a sólymokat Sprung Aurél ur Visokóban és maglaji törökök idomították, melyek gondozását egy 95 éves öreg török vállalta magára. Az ilidzei galamblovészet alkalmával rendezett látványosság nagy közönséget vonzott, többek között vagy 30 lovag és Kállay Béni né leányaival kocsiban kísérték a sólymászokat, kik előttük foglyokat és galambokat pedzettek a törökök; különös szerencsével a maglaji sólymárok az ő „atmadjaik”-kal.

De amily nagy tetszéssel fogadták ezt a vállalkozást, az nem talált — legalább tudtommal — ismétlésre, annak jeléül, hogy „más idők, más emberek! Ami elmúlt, vissza nem jő”!

263. ábra. Angol „Shire” ló. 180 cm. magas, botmérték szerint.

hető, míg utóbbi esetben esetleg 150—200 q-val kell megelégednünk, pedig a költség mindkét esetben ugyanzólván ugyanaz, de megfelelő jövedelemről csak az első esetben lehet szó.

Egy másik körülmény, amire ez alkalommal

előnye, hogy az összes munkáknak a rendes időben való elvégzését teszi lehetővé, hanem az is, hogy ezen rendszerrel a munkákat *legelősebben* elvégezhetjük, mert gondos eljárást követve, az ökrök elhasználási százaléka a

minimumra leszállítható ezen rendszerrel legelő ellenben hosszabb igás százaléka is emelkedik.

Ezen fejtegetésekből szántásoknak a rendes hetése bizonyos, forgó befektetést igényel ugyan befektetés azáltal, hogy különösen a tavaszi vetésnek a rendes időben biztosítja, egyúttal a

264. ábra. Per

265. ábra. Belga mé

így megfelelő jövedelem szélves éghajlati viszonyok biztosítéka, minél fogva ka is ezen befektetés mind vetekedik.

Ezen okokból elvnek teki ságban, hogy az őszkor be a tél beállta előtti okvetlen ségre felszántassék. A való kodásnak ez egyik alapfö

minimumra leszállítható. Ez az elhasználás ezen rendszerrel legfeljebb 3-4°/o-ot tesz, ellenben hosszabb igázásnál 10-12 s több százalékra is emelkedik az.

Ezen fejtegetésekből kitűnik, hogy az őszi szántásoknak a rendes időben való elvégeztetése bizonyos, forgatóke jellegével bíró befektetést igényel ugyan, hogy azonban ezen befektetés azáltal, hogy nemcsak az őszi, hanem különösen a tavaszi vetési és a nyári munkáknak a rendes időben való elvégeztetését is biztosítja, egyúttal a termelés fokozásának s

LÓTENYÉSZTÉS.

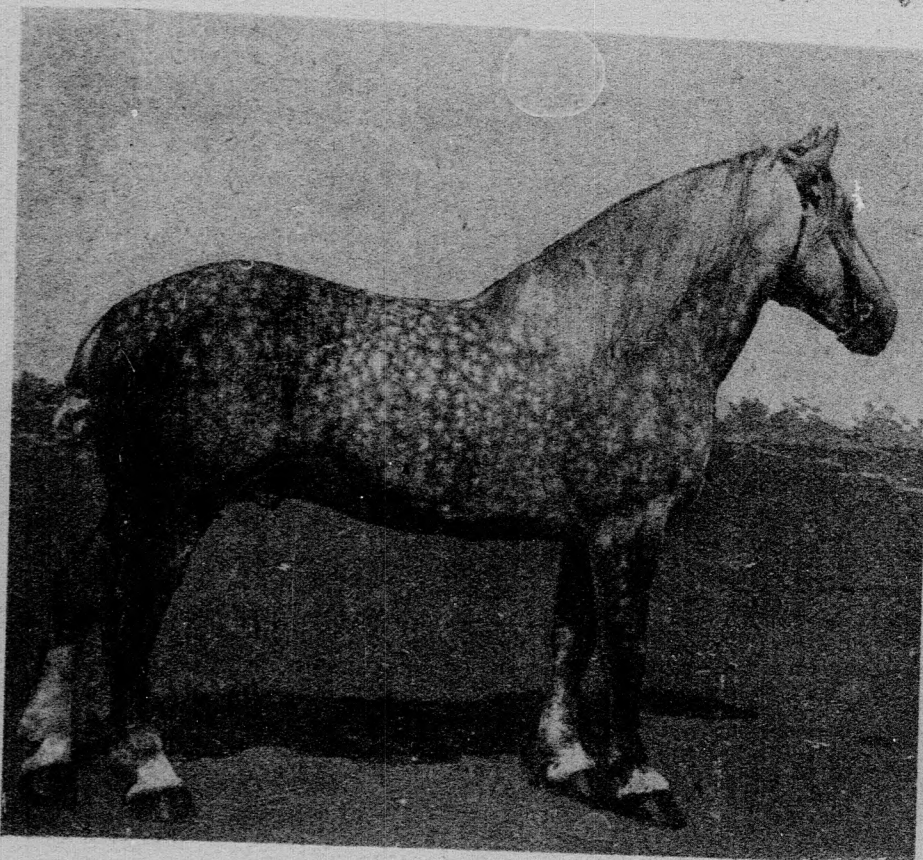
A nehéz igásló tenyésztéséhez.

Irta: Kis Mihály.

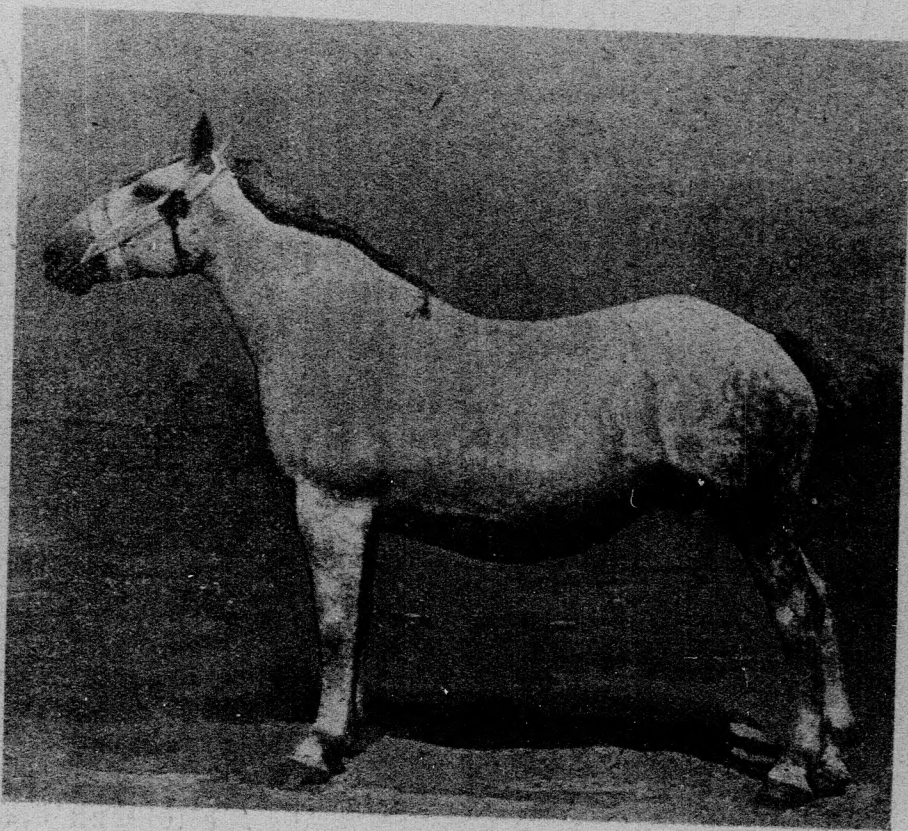
Németországban járt gazdák nem győzik eléggé dicsérni a rajnavideki nehéz igáslókat és azt a hasonló fajták ideáljaként állítják elének, szinte ajánlva, hogy ezzel a típussal nálunk is kísérletezni kellene. Ha azonban betekintünk ennek a tenyésztésnek törzskönyvébe, azt látjuk, hogy ami jó, az Belgiumból importált szülőkötől,

levegőjében és annak lapályos, nedvdús talján. Ha hasonló viszonyok közé kerül, mint pl. a Rajnavidek lapályaira, Bajorországnak füvekben dus völgyeibe, a pinzgaui ló tenyésztési területére, vagy a mi muraközi lovunknak természetes elterjedési régióiba, akkor nagy előnnyel alkalmazható a helyi fajta javítására.

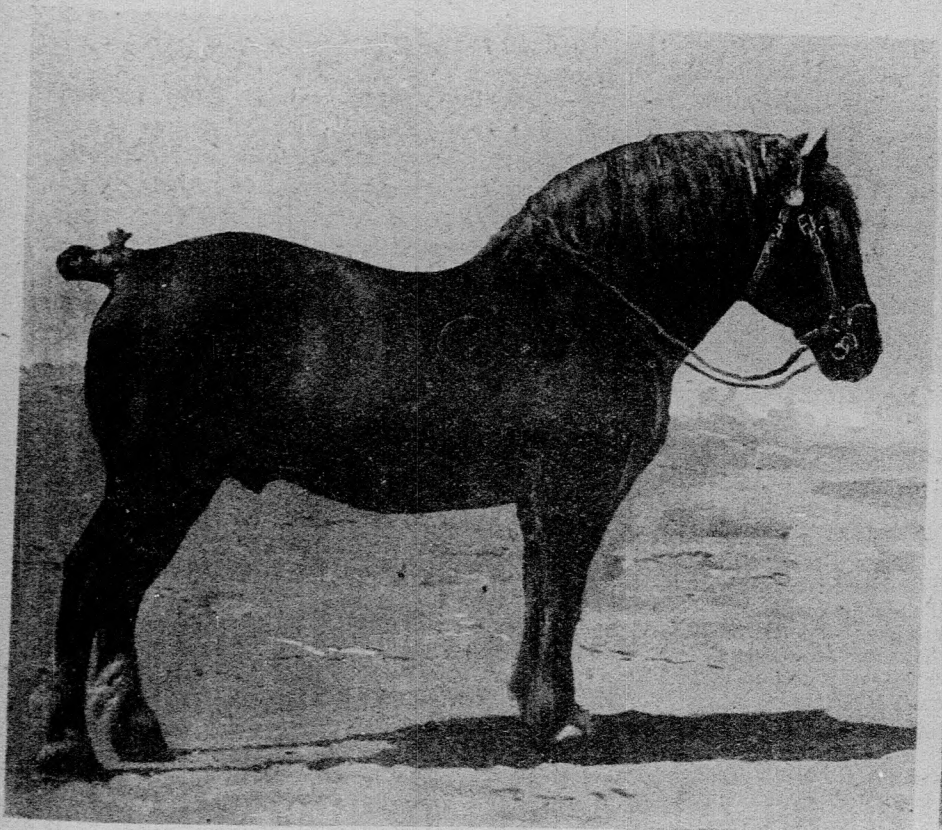
A fölötté nagy kereslet, valamint a tömeg és testsúly mértéktelen fokozására irányult törekvés azonban azt eredményezte, hogy ma már óvatosságnak kell lenni a külföldi vevőnek a tenyészállatok beszerzésénél. A régekte oly híres, kisebb ter-

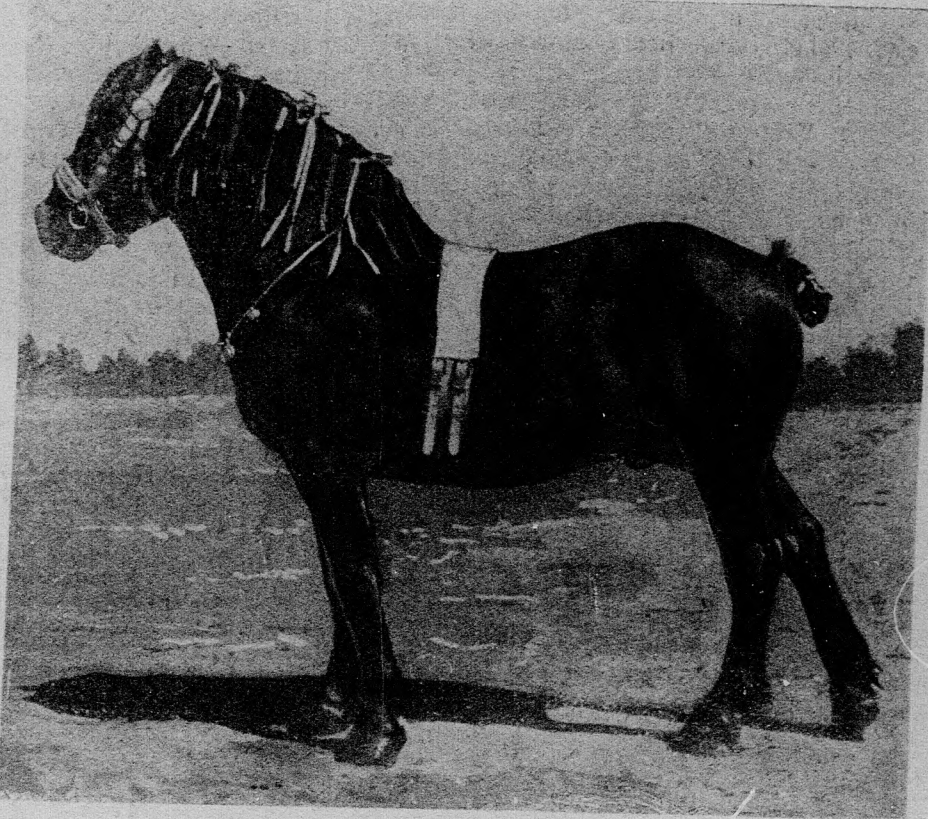
264. ábra. Percheron-mén a francia állami méntelepről.

266. ábra. Percheron-kanca championnátust nyert a párisi kiállításon.

265. ábra. Belga mén championnátust nyert a párisi kiállításon.

267. ábra. Ardenni mén I. díjat nyert a párisi kiállításon.

igy megfelelő jövedelem elérésének éppen szélszélves éghajlati viszonyaink között a legjobb biztosítóka, minélfogva kamatozás tekintetében is ezen befektetés minden más befektetéssel vetekedik.

Ezen okokból elvnek tekintendő minden gazdaságban, hogy az őszi be nem vetett szántóföld a tél beállta előtt okvetlenül és megfelelő mélységre felszántassék. A valóban okszerű gazdálkodásnak ez egyik alapföltétele.

vagy legalább is onnét hozott ménektől származik. A rajnavideki tenyésztőket mindenesetre dicséret illeti azért, hogy a még nemrég nagyon silány rajnavideki nehéz igásfajtát, aránylag rövid idő alatt, ilyen előnyösen átalakították, de az érdem okvetlenül a belga tenyésztésé, mely ma már az egész kontinens nehéz igásfajtáinak korrektoraként szerepel.

A belga nehéz ló sehol a világon oly jól nem fejlődik, mint eredeti hazájának nyirkos

metű, de szívósabb és mozgékonyabb igazi ardenni jelleg, mely a szárazabb kontinentális klíma viszonyaink is jól megfelelt, kezd kiszorítani, hogy a hústömegek produkciójának helyet engedjen.

A súlyra és testtömegre alapított tenyészirány Angliában is azzal a következménnyel járt, hogy az ottani nehéz igásfajták, a külön törzskönyvelés dacára, kezdenek egy jellegbe összeolvadni, a hatalmas „Shire-Horse”-éba, mely a nagy-

sulyu típust képviseli. A testtömegnek ilyen intenzív fejlesztése mellett nem csoda, hogy beavatottak körében már panaszkodnak, hogy a *Shire-Horse* sokkal nagyobb igényű és kényesebb, mint a belga vagy francia fajta, s emellett kevésbé jó munkateljesítő, mint ezek. Főképpen a nagypénzű amerikai piac keresi ezt a típust, melyért óriási árat fizet, hogy kielégítse énorvításokban örömet lelő igényeit. Nemrég egy kiválóbb *Shire*-ménért 35.000 K., egy 40 darabból álló csoport fiatal ménért kerek 400.000 koronát zsebeltek be az élelmes sziget-lakók.

A franciaországi nehéz fajták szintén az összehaladás stádiumában vannak, mindamellett, hogy elméletileg külön fajtákat képviselnek. Bár a tömeg és testsúly növelése, a keresletnek irányu igényei folytán, szintén előtérbe lép, mégis a francia nehéz igásfajták mozgékonyabbak, szabályos, könnyed ügetőmozgásra képesek, épp úgy, mint a belgák jobbik része. A nehéz igásfajtáknak ügetésre való képessége nem azért fontos, mintha azt kívánánk tőlük, hogy ügetésben végezzék szolgálataikat, hanem azért, mert ez a képesség a szilárdabb, munkabíró szervezetnek, a testalkat megfelelő mechanizmusának csálhatatlan kritériuma. Amely nehéz igásló nem bír tisztességesen, ritmikusan ügetni, az nem egyéb puha hájtömegnél, mely a neki való erőteljes és haladó lépésmunkára sem képes.

A francia fajták között egykor leghiresebb *percheron*, tiszta jellegben, ma már ritka madár. Annál nagyobb tért hódít újabbban a *boulonnais* fajta, mely nagy testtömege mellett mégis kellő mozgékonyasággal bír s így a munkában is nagyobb teljesítményt ígér. Az efajta tenyészállatnak eredeti hazájában való beszerzése is nagy anyagi áldozatokkal jár. A jó *boulonnais* mént a francia kormány is szívesen megvásárolja méntelepei részére 5—6000 frankért; a külföldnek jóval többet kell fizetnie válogatott példányokért.

A nehéz igáslónak magyarországi tenyésztője tehát jobban teszi, ha tenyészállatait itthon szerzi be, a Muraköz vidékéről, ahol, amennyire csak lehet, biztosítékot szerez arra nézve, hogy tisztavérű, vagy ami még jobb, jó ardenimuraközi keresztezésből származó egyedeket kaphat. Vannak egyébiránt uradalmak is, amelyek nálunk tiszta belga (ardeni) vagy ardenimuraközi tenyésztést üznek és tenyészállatokat, főleg méneket, áruba is bocsátanak. Az u. n. hidegvérű nehéz lónak nemesebb félvérülával való keresztezéséből származó egyedeket azonban semmi szín alatt nem ajánlhatjuk tenyész-célra való megvételre, kiváltképpen pedig az ilyen méneket nem.

A nehéz fajta igáslónak testalkatára nézve a következő alakulásokra kell szívesen fektetnünk: A lábai oly rövidnek és erősek legyenek, amennyire csak lehet; következőképpen az ilyen állat törzse tetemesen hosszabb legyen, mint amennyit a marnak a földtől számitott magassága kitesz. A mellkas mélysége a mar legmagasabb pontjától a mellkas aló határáig (a szegycsontig) lehetőleg nagyobb méretű legyen, mint onnét a földig. Hátulról nézve a ló minél szélesebb benyomást tegyen, épp úgy

előlről szügyben és a mellkas szélességében, öblösségében. Az izmok, inak és csontok minél erősebbek és vastagabbak, annál jobb. A lapoczkák ne legyen meredek, mert ilyenekkel rövidrebbet lép a ló s így a munkája a gazdasági gép előtt lassú; nagy terhek gyakori indítására hivatott nehéz fuvaroslónál jobb, ha a lapoczkák kissé meredekebbek; épp így van a csüdökkel is. Fontos követelmény a nehéz igásfajtáknál is, hogy a ló farban ne legyen magasabb, mint a mar táján, tehát ne legyen „tulnótt”. Mivel pedig a nagy testtömeg rendszerint lazább szövettel jár, ez a tulajdonság nemcsak a csont-, izom- és inszövetekre terjed ki, hanem a szarunemű képződményekre is, amit az efajta nehézlovak durva szőre is bizonyít; az ilyen lovaknál gyakori a porhanyó, terült pata, melyet a tenyészállatok kiválasztásánál gondosan kerülni kell.

A tenyésztésre szánt nehéz igáslónál tehát a következő hibák esnek komoly beszámítás alá: A magas láb; tulnóttág; rövid, keskeny far; keskeny szügy; meredek lapoczkák; lapos vagy nem elég mély mellkas; gyöngye térdek; keskeny, meredek vagy görbe csánk; fűzött, vézna lábszárak, megviselt inak; gömbölyű bokák; hosszú, vékony, meredek vagy hajlott csüdök; tulszöles, horpadt párták; terült, porhanyó, törekeny paták. Az egyed szervezeti puhaságára mutatnak: a lábszárakon előforduló nagyobb csonttetemek, kemény kidudorodások, valamint az izületeken fellépő lágy képletek, az úgynevezett izület pókok (iztokpókok).

A 262—267. sz. ábrákon a nehéz angol, francia és belga nehéz igáslovak kiváló tenyészpéldányait mutatjuk be.

TALAJJAVÍTÁS.

Rovatvezető: Kvassay Jenő.

Alföldünk öntözése — utópia.

Irtó: Gyárfás József.

Körülbelül egy évtizede annak, hogy a száraz esztendőkhöz behatása alatt újból — de nem első ízben — kezdett gazdaközönségünk az öntözés eszméjével, de különösen hazánk legszárazabb részének, az Alföldnek öntözésre való berendezésének kérdésével foglalkozni. Az öntözés ügye abban az időben csakugyan új lendületet nyert, újabb öntözések is épültek ki és öntöző társulatok létesítése lett a jelszó, de csakhamar kiltűnt az, hogy az öntözés hazánkban általánossá nem válhat és az csak speciális viszonyok közt fog figyelembe jöhetni és hogy az egész Alföldünknek öntözése — lehetetlenség.

Az öntözés terén működő szakértőink meg is ragadtak minden alkalmat,¹⁾ hogy az öntözési mozgalmat az ábrándozásból kivetkőztetve, a helyes mederbe tereljék; e törekvésükben hat-

¹⁾ L. Cserhádi Sándor: Mi a tanulság az ideai szárazságból? *Köztelek* 1904. 202. old. és *Mezőgazd. Szemle* 1904. 529. old., továbbá Gyárfás József: Mily intézkedések szükségesek, hogy háziállataink az eddiginél jobb és biztosabb takarmányozásban részesüljenek? *Köztelek* 1906. 4. szám és ugyanott Kvassay Jenő felszólalása, mely a *Mezőgazd. Szemle* 1906. évi márcziusi számában Az Alföld öntözése címmel közöltetett stb.

hatós segítségükre volt ama sok csalódás, mely a legtöbb hazai öntözőberendezésnél a gazdáinkat érte, úgy hogy manapság már gazdaközönségünk javarésze tudja is, hogy az öntözésért való rajongás divatját multa.

Anakronizmusként érintettek tehát a következő sorok, melyeket nemrég egy magyar gazdasági lapban²⁾ olvastam:

„... kiviteli állam, agrárország és buza-termelők vagyunk. Megvan még hozzá az a bajunk is, hogy drágán termelünk s existenciánk alapja az exporton nyugszik. Erről pedig le kell térnünk; resztringálnunk kell a kalászos és főleg a buza-termelést s forszírozni az ipari, fonalas és olajnövények termelését, felkarolni a kerti gazdálkodást s kiterjeszteni az állattenyésztést s főleg a tej- és vajtermelést. Vagyis sokoldaluvá kell tennünk mezőgazdasági üzemünket, apasztván egyben a termelési költségeket s javítva, fokozva a termőképeséget. Lehetséges-e ez? Lehet! Csak föl kell karolnunk az öntözést s egyszeriben kánaánvá változik a most panaszkodtól hangos Alföld! Így biztossá, állandóvá válnak a termések, a folyók iszapjai gazdaggá teszik a földet s virágzó kerti gazdálkodás, nagyarányú állattenyésztés és tejgazdaságok keletkezhetnek a sivatag jellegével bíró síkvidékeinken. A gazdasági krízis és a buza-kérdés megoldásának kulcsa az öntözőcsatornahálózat, amelyre hazánk az Isten különös kegyelméből predestinálva van s voltaképpen az fogja hazánk agrikulturájának legbiztosabb és szilárd alapját lerakni, aki ezt megcímálja.”

Nem mintha polémiát akarnék kezdeni, hanem csupán csak a nézetek tisztázására akarok az öntözés kérdéséről itt újból elmondani egyet-mást, mit másoknak és nekem is már ismételt volt alkalmam előadhatni.

Elsősorban is azt, hogy az egész Alföldet, sőt annak számottevő részét sem bírják a legjobb szándék mellett sem öntözni. Ama egyszerű oknál fogva, mert nincs hozzá vizünk. Alföldünk legnagyobb folyóját, a Tiszát véve számításba, benne a nyári hónapokban nincs több viz, mint amennyivel 220 ezer kat. holdat,³⁾ azaz a kicsi Csongrád vármegyének kb. egy-harmadát rendszeres öntözésben részesíteni lehetne.

Erre azt mondhatná valaki, hogy az csak most van így, mikor folyóink úgy vannak szabályozva, hogy a nagyobb árhullámokat, elsősorban az árvizeket mielőbb kivezessék a síkságokból, hanem ha majd rendszeres völgyzárók és víztárolók fognak létesülni és azokban a nagyobb vizek nyárára fel lesznek fogva, akkor majd óriási területeket lesz lehetséges a Tiszából megöntözni. De a ridég számítás erre nézve is azt mutatta ki, hogy az óriási sokba kerülő ilyen befektetések árán sem lehetne a Tisza vizéből többet rendszeresen megöntözni, mint Csongrád vármegye kétharmadát. Mit reméljünk akkor a Marostól, melynek kis vize nyáron átlag 45 m³, míg a Tiszáé Szegednél 200?

De feltéve azt, hogy lenne annyi vizünk, hogy azzal az egész Alföldet öntözhetetvő

²⁾ L. Termelés 1909. 29. szám, 416. old.

³⁾ L. részletesen Kvassay Jenő: Az Alföld öntözése, *Mezőgazd. Szemle* 1906. 128—129. old.

tehetnők, még akkor is. Akik az öntözést nem foglalkoznak és nem azok nagyon jól tudják az öntözést csak ott, hol óriási áldozattal tenni a lakosság annyira forró és süllevényes, hogy a kultúra fenn nem marad például az angolok összegeket? Mert az öntözés, különösen az öntözés. De éppen az, hogy több mint 30 éve, sem hárthatók el a legjobban kellene, a óriási víztartók megépítéséig ellen a talaj jó megművelését tartják czeának.

Miért létesített Földművelésügyi miniszter a gyarmataiban óriási műveket? Mert ez hogy öt évben háromszáz a termést. Egyiptom is és pedig Lombardiában a nagy öntözés segítségével hozta létre, óriási

Igy van ez az új, melynek legújabb öntözési fenti cikk, mikor az öntözésnek követendő példáját

Az Észak-Amerikában a kelet felé költöztek egy részük már ismert, röviden róluk csak a mezei óriási befektetés

ség vitte rá az amerikaiakat, hogy ez rájuk nézve valamely jól jövedelmező

kevesebb lehet szó a dajukat kövessük, a gazdasági okokból, a be-

lekötése végett teljesebb silány legelőt nyújtó zéssel kultúra alá, de

kodást megengedő területbe öntözésre: az Alföld

közt az amerikaiak ges és kétes sikerű művekbe ölni pénzét.

sivatagokon ugyanis a kulturát lehet ugyan amerikaiak is azt tapasztal-

olcsón is adja a kormány nek és bármint nyújt nekik, a jövedelmezőséget nagy maga után. Ha

jóformán terméketlenül magát az öntözés, ha jár, hogy fizesse ki megékes rónaságnak, az való berendezése? Ké-

⁴⁾ Lásd „Köztelek” 1906 öntözésekről.

Megjelent a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

(Budapest, V., Alkotmány-u. 31.)

nagy Téli és tavaszi gazdasági anyag
árjegyzéke

Kivánatra ingyen és bérmentve küldjük

tehetnök, még akkor sem volna abban semmi köszönet. Akik az öntözés ügyével komolyan foglalkoznak és nem ábrándokat szönek róla, azok nagyon jól tudják azt, hogy az ilyen nagy öntözőműveket csak a végszükség hozza létre ott, hol óriási áldozatok árán lehetővé kell tenni a lakosság megélhetését, hol a klíma annyira forró és száraz és a talaj annyira sülevényes, hogy öntözés nélkül rendszeres kultúra fenn nem állhatna. Miért fektettek be például az angolok az indiai öntözésekbe nagy összegeket? Mert öntözés nélkül ott rendszeres gazdálkodás, különösen a rizstermesztés nem üzhető. De éppen az angolok mutatták ki már több mint 30 éve, hogy az öntözések dacára sem hárihatók el az éhínségek, mert mikor legjobban kellene, nincs annyi víz, amiből az óriási vizaratók megtölthetők lennének. Az éhínség ellen a talaj jobb és nevezetesen mélyebb megművelését tartják az egyedül megfelelő panaczeának.

Miért létesített Franciaország északafrikai gyarmataiban óriási áldozatok árán öntözőműveket? Mert ez a vidék annyira aszályos, hogy öt évben háromszor tette tönkre a szárazság a termést. Egyiptomban, de még Európában is és pedig Lombardiában és Dél-Franciaországban a nagy öntözőműveket szintén csak a szükség hozta létre, óriási állami támogatással.

Igy van ez az új világban, Amerikában is, melynek legújabb öntözőműveire hivatkozik a fenti cikkek, hogy az ottani öntözési mozgalmat nekünk követendő példának állítja oda.

Az Észak-Amerikában készülő nagy öntözéseket egyszer már ismertem,*) azért e helyen röviden róluk csak azt akarom kiemelni, hogy eme óriási befektetésekre szintén csak a szükség vitte rá az amerikaiakat és szó sincs róla, hogy ez rájuk nézve vagy a farmerekre nézve valami jól jövedelmező vállalat lenne, de még kevésbé lehet szó arról, hogy mi az ő példájukat kövessük, mert ők politikai és nem gazdasági okokból, a bevándorlók megtartása és lekötése végett teljesen terméketlen vagy vajmi silány legelőt nyújtó területeket hajtanak öntözéssel kultúra alá, de maguktól elég jó gazdálkodást megengedő területeket ők sem rendeznek be öntözésre: az Alföldünkhez hasonló viszonyok közt az amerikaiak esze-ágában sincs költséges és kétes sikerű nagyobb szabású öntözőművekbe ölni pénzt. Terméketlen területeken, sivatagokon ugyanis óriási áldozatokkal virágzó kultúrát lehet ugyan teremteni, de még az amerikaiak is azt tapasztalják, hogy bármilyen olcsón is adja a kormány a földet a letelepülőknek és bármint nyújt egyéb kedvezményeket is nekik, a jövedelmezőség igen sok kívánni valót hagy maga után. Ha tehát az öntözés nélkül jóformán terméketlen területeken sem fizeti ki magát az öntözés, hanem nagy áldozatokkal jár, hogy fizesse ki magát az „aranykalácsszal ékes rónaságnak”, az Alföldünknek öntözésére való berendezése? Különösen mikor Ameriká-

ban újból bebizonyosodott az, ami eddig a többi világrész öntözéseivel tudva volt, az t. i., hogy az öntözés még kerti és kereskedelmi növények természeténél kifizetheti magát, de még aszályos vidékeken is az egyszerű szántóföldi üzemenk drága az öntözés és éppen főnövényeink, a buza és a tengeri — melyek főnövényeink kell hogy maradjanak beláthatlan időnkig — nem bírják meg az öntözés költségeit.

Hogy ne menjünk más világrészekbe, nézzük csak, mit öntöz a lombard és a délfrancia gazda, akinek alig jut több a csapadékból, mint nekünk, de ahol a szárazság még érezhetőbbé válik, mint hazánkban, mert a klíma ott jóval melegebb, a talaj pedig homokos, sőt kavicsos és noha jóval szárazabb viszonyok közt gazdálkodik az olasz és a francia gazda, mint a mi alföldi gazdánk, rendszeresen még sem öntözi meg buzáját és tengerjét, hanem csak kivételként vagy nagyon száraz évjáratban vagy nagyon kavicsos talajon. Pedig ők nagy mesterei az öntözésnek, kik a növényektől a vizet egyáltalában nem sajnálják és ha ők a kalászosokat és a tengerit rendszeresen mégsem öntözik, teszik azt azért, mert ezek természetét normális viszonyok közt öntözéssel fokozni nem lehet és még szárazabb évjáratban is az öntözés hatása sokszor még káros is lehet. A herékeltől eltekintve, az olaszok szántóföldjükön csak a rizst, lent és kenderet öntözik rendszeresen, azonkívül a kerti veteményeket, faültvényeket és végül a réteket. Nálunk tehát a szántóföldnek öntözésére való berendezése aligha vezetne sikerre, mert a rizs, len és kender, bármennyire is felkarolnák az alföldi gazdák természetüket, Alföldünk növénytermesztésében oly alacsony szerepet játszanának, hogy miattuk a szántóföldet öntözésre berendezni nem lenne érdemes. Ugyanez áll a konyhakerti veteményekre is, pedig ezek természetétől nem egy gazda igen sokat vár; az igaz, hogy az öntözéssel kapcsolatos konyhakertészetből a vele foglalkozó bolgárok vagy szerbek igen nagy jövedelmet érnek el és nincs oly gazdasági ág, ahol valaki egyéni fizikai munkáját oly gyümölcsözőtően érvényesíthetné, mint az öntözéssel kapcsolatos konyhakertészetnél, de csak úgy, ha ő maga mivel földjét, maga gondozza és őrzi növényeit és termésüket maga viszi piacra. De próbálja meg valaki mindezt nap-számban végezteni, akkor a konyhakerti növények természetére a legtöbb esetben rá fog fizetni, már csak azért is, mert értékesítésük is bizonytalan, nehéz és körülményes. Amit sokan a konyhakerti vetemények külföldi exportjának lehetőségéről, annak nagy jövedelmezőségéről vagy konzerveknek való feldolgozásáról reménykednek, az is csak illúzió: a valóságban csak a lehető legkorábbi terményekből lehetséges rövid ideig tartó export korlátozott mennyiségben, másrészt pedig a konzervgyárak sem fizethetnek vajmi sokat, mert ők sem állnak valami rózsásan. De hogy rövid legyen, összefoglalóan csak annyit mondhatok, hogy az öntözéssel komolyan foglalkozó szakfelelősök egyhangzó véleménye az, hogy a mi viszonyaink közt jó földön ezidőszámtal még az Alföldön is

csak nagyon speciális viszonyok közt, tehát kivételképpen érdemes csak rendszeres öntözést berendezni.

Elsősorban pedig takarmánytermesztés szempontjából, mert ezzel áll az Alföld a legrosszabban, hisz a szárazságot a takarmánynövények érzik meg a leghamarább. A bizonytalan takarmánytermés teszi az alföldi állattartást oly nehézé és e bajon ideálisan segíthetnénk úgy, ha minden gazda birtokának egy megfelelő kis részét öntözéssel állandó takarmánytermő telepek rendezhetné be. Ily öntözőt telepen — megfelelő talajon létesítve és bőven trágyázza azt — kettős természetű sikerrel lehetne folytatni és takarmányrészéből vagy az évelő herékeltől is igen nagy és ami a fő, biztos terméseket lehetne elérni. Igaz, hogy a takarmánytermesztésnek így módon való összetömörítése azzal a hátránnyal járna, hogy a vetésforgó, legalább részben, a takarmánynövények természetének előnyeivel eselnék, de ezzel elérnők azt az óriási előnyt, hogy jóval kisebb terület biztosabban fedezné a gazdaság takarmányszükségletét.

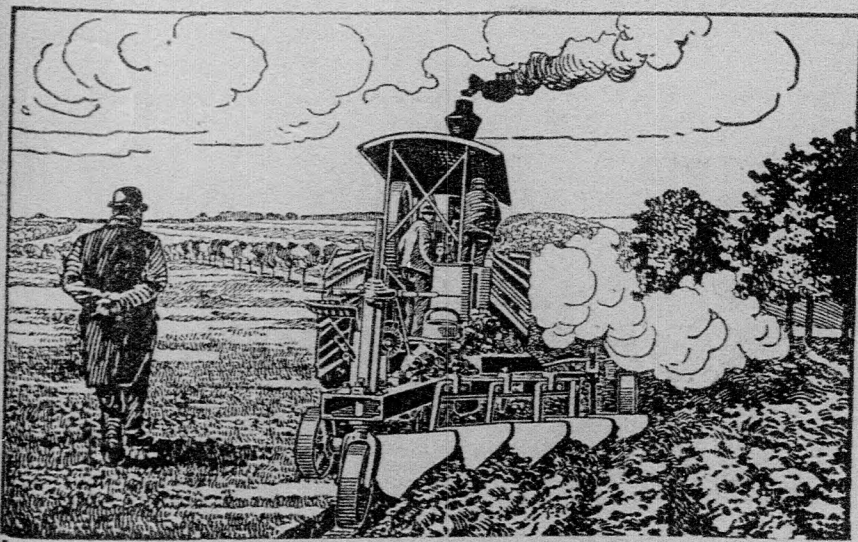
Akinek módjában van nagyobb nehézségek nélkül a jövedelmezőség határain belül ily takarmánytermő területet nem tulságosan kötött talajon berendezni, az rosszul teszi, ha nem kap az alkalmon. De ily takarmánytermő telepek létesíthetése végett ismét nem lehetne követelni azt, hogy az Alföld csatornahálózattal keresztülszövezzék és hogy az öntözőcsatornák úgy tervezessenek, hogy minden gazda birtokához az öntözővíz elvitessék, mert e czélra a vizet nagyon el kellene osztani és rengeteg hosszú csatornahálózatban vezetni, ami nemcsak igen nagy vízvesztéssel járna, hanem az öntözést annyira megdrágítaná, hogy a takarmányának öntözéssel való előállítására több kerülne a gazdának, mint amennyit maga a takarmány megér.

De van az előadottakon kívül még egy nyomós ok, mely az egész Alföldnek öntözésre való berendezését lehetetlennek tünteti fel és amely ok eddig még nem emeltetett ki sehol sem, az t. i., hogy nem minden talaj alkalmas öntözésre: minél homokosabb a talaj, rendszerint annál inkább beválik az öntözés, minél kötöttebb vagy humózusabb az, annál kevésbé, sőt nagyon kötött vagy turfás talajokon az öntözés fiaszkót is valhat. Már pedig Alföldünk java-része kötött vagy humuszban gazdag talajokból áll.

Mindezekből tehát azt látjuk, hogy Alföldünk öntözése nemcsak nem lehetséges, de nem is kívánatos!

Persze, ha nyáron a nagy hőségben leperzselődik a mező és minden növénye ki akar sülni, akkor minden gazda az öntözésről ábrándozik; de mire az öntözés terve elkészül, a legtöbb gazdának elmegy tőle a kedve, oly sokba kerül az öntözés, annyira felszökött a termelési költségeket és jó földön oly kevésnek ígérkezik az általa elérhető eredmény!

De ha az egész Alföld öntözése utópia is, abból még nem következik az, hogy essünk

Szántógépkötő a földnél (Csehország) uradalomban.

Hazánkban és Ausztriában mindenféle talaj- és terepviszonyok között sokszorosan kipróbált

MAGÁNJÁRÓ GŐZEKE

(1 ölet fogó 7-vasu ekével). Egyedüli gyártója

Első Magyar Gazdasági Gépgyár R.-T.

Budapest, V., Váci-ut 19.

Csekély befektetés!

Olcsó üzem!

Tökéletes munka!

Referenciákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

mindjárt a másik végletbe és ejtsük el az öntözést teljesen. Nem, mert az öntözés szűkebb körzetben, a maga helyén alkalmazva és pedig *meliorációnak* alkalmazva, még hazánkban is igen helyénvaló.

Ha ezidőszerint nem érdemes még az Alföldön sem jó talajon nagyobb arányú öntözőberendezéseket létesíteni, ha a drága öntözőművek, völgyzárók, víztárolók stb. létesítésének ideje még nem is érkezett el, mégis érdemes a rendelkezésre álló vizet, ameddig jövedelmezően lehet, meliorálásra felhasználni, azaz első sorban a víz nélkül, gazdaságilag vajmi keveset érő szíkek feljavítására fordítani. Ahhoz ugyanis manapság már kétség sem férhet, hogy vízzel szíken jövedelmező kultúra üzhető. Használjuk fel a vizet ott is, ahol az öntözésre magától kínálkozik: közvetlenül a vízfolyások mentén, a völgyekben huzódó rétek megöntözésére. Az Alföldön

illetve szélmotorok feles erejének öntözésre való felhasználását lehet ajánlani, de tisztán öntözés végett ártézi kutat furatni vagy szélkereket felállítani nem lenne hazai viszonyaink közt jövedelmező, bármennyire is ajánlották azt egyesek. Átlag ugyanis az Alföldön egy-egy ártézi kut 2—5 ezer koronába kerül és másodpercenként átlag két liter vizet ad; ezzel a vízmennyiséggel pedig 3 kat. holdnál nagyobb területet nem igen lehet rendszeresen megöntözni, vagyis a tisztán öntözés céljából furt ártézi kut költsége az öntözőtelepet kat. holdanként 1000 korona körül ingadozó összeggel terheli meg; ha ehhez vesszük még az öntözőberendezés költségeit, az öntözőtelepre akkora teher fog nehezedni, hogy jövedelmező természetéről rajta szó nem igen lehet. Ugyanez áll a szélkerekekre is: nagy dolgot velük sem lehet csinálni, mert egy-egy szélkerékkel csak pár holdat lehet megöntözni, vagyis sokba kerül

azt, hogy vizünk legyen mindig, mikor kell. De ez a másik motor és az üzeme azután az egész berendezést annyira megdrágítja, hogy jövedelemről alig lehet szó.

Még ki kell térnem azokra a nagy reményekre is, melyeket sokan a víz *trágyázó* erejéhez fűznek, akik szerint „a folyók iszapjai gazdaggá teszik a földet”. Igaz, hogy a vízfolyásokban lévő iszapot és a feloldott trágyaanyagokat öntözéssel ki lehet használni, de csakis a völgyekben, a patakok és folyók mentén elterülő, a vízfolyásból egyszerű kiduzzasztással megönthető gyepeken.

Az Alföldeken ellenben a folyók iszapjának kihasználásáról szó sem lehet. Az Alföldön ugyanis a folyók mentén fekvő földeket javarészt csak vízemeléssel öntözhetjük, mert e földek rendszerint jóval magasabban fekszenek a folyó vízszinénél. A víz emelése pedig sokkal többbe kerül, mint amennyit az általa a földre

szivattyúzással de szerint messze k hosszú, csekély e az iszap hamarabb tőzendő területre

De másrészt kü úgy kell az öntözés vízzel lehető nag öntözni. Minimális a másodpercenk van elfogadva ka érteni, hogy oly 0-6 liter vizet szö öntözhető rendszer szokás az alföld ekkor a víz trágy gondolni sem leh mennyiség oly k talajra, hogy az, szempontból a se

268. ábra. Magyar-ülténi keresztelésű szarvasmarhacsoport József cs. és kir. főherceg kisenői uradalmából. A budapesti 1909. évi orsz. tenyészállatkiállításán Lajos bajor kir. hercegné 1000 koronás csoport díjával kitüntetve.

is már nagyon helyesen kezdik az ártézi kutak feles vizét vagy a szélmotorok erejét *mellékesen* kisterjedelmű kertek vagy luczernások öntözésére felhasználni. Félreértések elkerülése végett azonban hangsúlyoznom kell, hogy csakis már más cél miatt létesített ártézi kutak feles vizét,

az első pillanatra ingyennek tetsző vízbeszerzés, annál inkább, mert a szél megbízhatlan és az Alföldön éppen nyáron, mikor legjobban kell az öntözés, legtöbb a szélesendes idő. Ezért a szélmotoron kívül még egy más erőt is kell felállítanunk akkor, ha biztosítani akarjuk

felhozott iszap megér és így nagyon természetes, hogy csak annyi vizet emelnek, mint amennyi nedvesítésre elég. Ez pedig aránylag oly kevés, hogy az általa felhozott iszap és feloldott trágyaanyag figyelembe sem jöhet.

Ha pedig az Alföldön nem akarunk a drága

Rét trágyázására, Kalászosok alá

kizárólag

„Duplakéve“ védjegyű **FELTÁRT CSONTLISZTET**

használjunk.

A legjobb és legolcsóbb foszfortrágya.

Közelebbi ismertetést, árajánlatot, felvilágosítást küld a:

BUDAPEST-KÖBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓGYÁR
Bosányi, Schietrumpi és Társa cégtől, Budapest, IX., Üllői út 21. szám

269. ábra. Mag

A németeknek völ öntözésük van és állíják, hogy trágyá le et szó, ha kat. h 40—60 liter jó iszap az öntözött területen rendezéseknél nem l A folyók iszapja a drága trágya és rend szerzése, mint amen Az Alföld öntözés lehet szó; de nincs tözésre berendeztesé az aszályos évek n ahol raczionális gazd meg lehet élni. Nagy csak ott megokolt, k kodni egyáltalában csak szegény-sen é terjes legelőüzemből, sem vagyunk oly sze milliókat kellene áldo

szivattyuzással dolgozni, akkor a vizet rendszerint messze kell a vízfolyástól elvezetni, hosszú, csekély eséssel bíró csatornákon, hol az iszap hamarabb leüllepzik, semmint az öntözendő területre érne.

De másrészt különféle okokból az alföldeken úgy kell az öntözéseket berendezni, hogy kevés vízzel lehető nagy területet lehessen megöntözni. Minimális vízmennyiségnek hazánkban a másodpercenkénti 0,6 liter vízmennyiség van elfogadva kat. holdanként, amit úgy kell érteni, hogy oly vizsugárral, mely állandóan 0,6 liter vizet szolgáltat, egy kat. holdnyi terület öntözhető rendszeresen. Erre a vízmennyiségre szokás az alföldi öntözéseket alapítani, de ekkor a víz trágyázó erejének kihasználására gondolni sem lehet, mert ez a csekély vízmennyiség oly kevés trágyanyagot hoz a talajra, hogy az, hatását tekintve, gyakorlati szempontból a semmivel vehető egyenlőnek.

ALLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovácsy Béla.

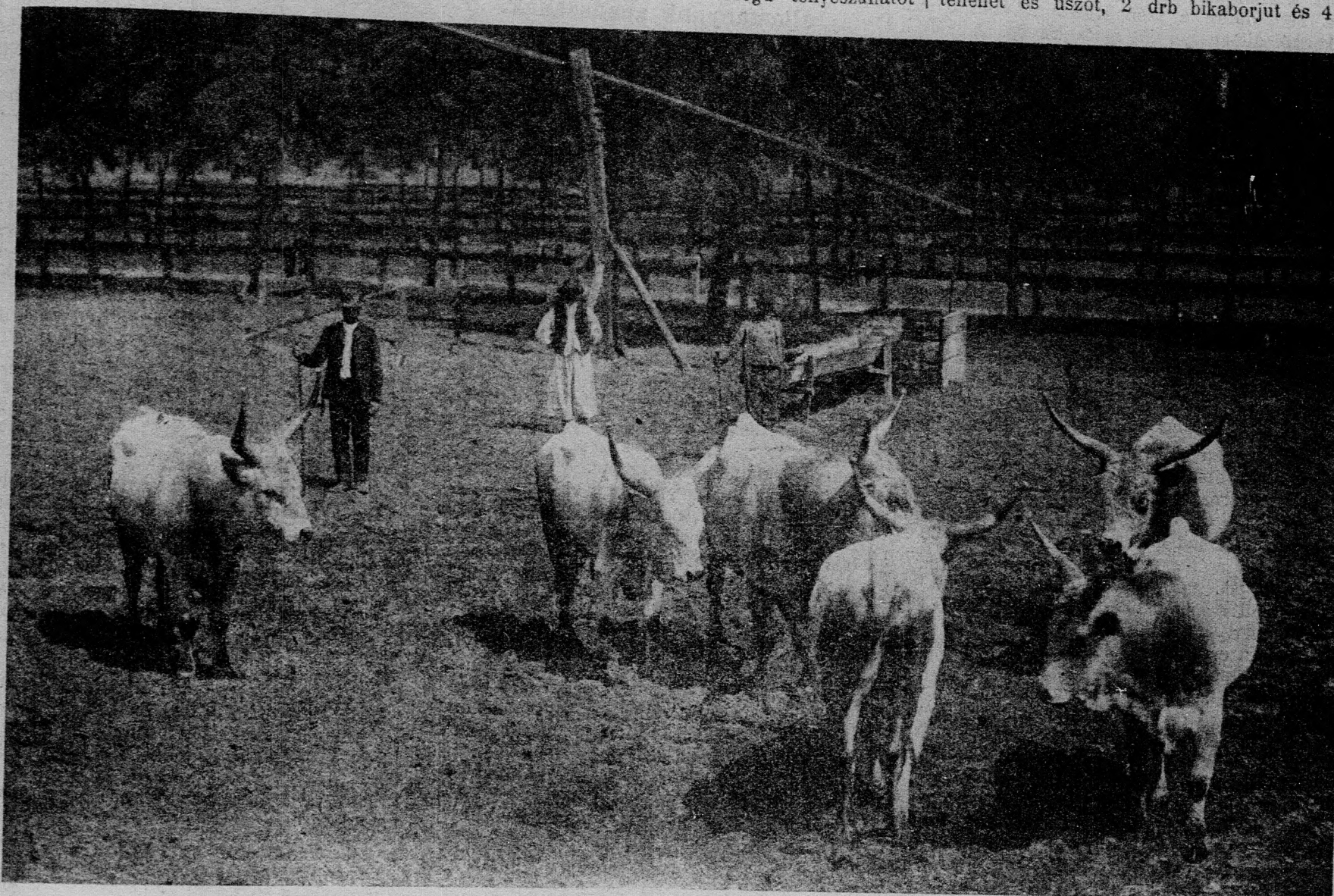
Champion- és első díjat nyert tenyészetek az 1909. évi budapesti országos tenyészkiállításon.

A Budapesten június hó elején megtartott nemzetközi tejjgazdasági kongresszus alkalmából az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földművelésügyi miniszter hathatós támogatásával június 9-től 10-ig országos állatkiállítást rendezett, amelyhez fogható úgy a berendezés czélyszerűségét, valamint a kiállított tenyészállatok mennyiségét és minőségét tekintve. Magyarország még nem volt, sőt a külföldi állatkiállításokhoz képest is párját ritkítja. Hazánk legkiválóbb tenyésztőinek százai oly nagy számú és oly kiváló minőségű tenyészállatot

rákövetkező vasárnapi szápaiban. Természetesen csak azon díjazott állatokat mutathatjuk be, amelyekről fényképekkel rendelkezünk és a lehetőséghez képest e tenyészetek leírását is hozzuk.

Ez alkalommal négy kiváló tenyésztehből mutatunk be csoportképeket.

A 268. sz. ábra *József* cs. és kir. főherceg *Kisjenői* uradalmának ulteni-magyar keresztelésű szarvasmarhacsoportját tünteti fel, melyet a zsüri a keresztelések legnagyobb, *Lajos* *bajor kir. hercegemé* által adományozott 1000 korona értékű csoportiszteletdíjával tüntetett ki. A főherceg *Ucsuthi* és *Kisjenői* uradalmi két külön sátoristállóban 8 drb szimmenthali bikát, 6 drb szimmenthali tehenet, 6 drb berni-szimmenthali keresztelésű tehenet és üszőt, 1 drb eredeti ulteni bikát és 6 drb tehenet, végül pedig ulteni-magyar keresztelésből 14 drb tehenet és üszőt, 2 drb bikaborjut és 4 drb

269. ábra. Magyar fajta szarvasmarhacsoport *Csekónics* Endre gróf uradalmából. A budapesti 1909. évi országos tenyészkiállításon a *József kir. főherceg* által adományozott 1000 koronás champion-díjjal kiténtetve.

A németeknek völgyeikben elég sok trágyázó öntözésük van és tapasztalataik nyoman azt állítják, hogy trágyázó öntözésről csak akkor lehet szó, ha kat. holdanként nem 0,6, hanem 40-60 liter jó iszapos vizet tudhatunk végig az öntözött területen. Ez pedig az alföldi berendezéseknél nem lehetséges.

A folyók iszapja alapján véve tehát nagyon drága trágya és rendszerint többbe kerül a megszerzése, mint amennyit megér.

Az Alföld öntözéséről tehát komolyan nem lehet szó; de nincs is szükség arra, hogy öntözésre berendeztessék a mi Alföldünk, melyen az aszályos évek mégis csak kivételesek és ahol racionális gazdálkodással nagyon szépen meg lehet élni. Nagyobb földterületek öntözése csak ott megokolt, hol öntözés nélkül gazdálkodni egyáltalában nem lehet, hol legfeljebb csak szegényesen élhetne meg a gazda külterjes legelőfűzemből, de mi, hála Istennek, mégsem vagyunk oly szegények, hogy az öntözésre milliókat kellene áldoznunk.

mutattak be, hogy külföldi vendégeink a legnagyobb elismeréssel konstataáltak a magyar állattenyésztés kiválóságát, mely a testkati tökélyt illetőleg miben marad mögötte a legelőrehaladottabb kontinentális nyugati állatok tenyészetének. A kiállítás óriási méreteit mutatja a kiállított állatok rendkívül nagy száma, nevezetesen 1639 drb szarvasmarha, 1055 drb juh, 724 drb sertés és 114 drb ló, míg a június hó közepén megtartott és számszerűleg is igen sikerültnek elismert lipesei vándorkiállításon 950, drb szarvasmarhát, 858 drb juhot, 689 drb sertést, 290 drb kecskét és 376 drb lovat állítottak ki. Nálunk tehát, a lovaktól eltekintve, valamennyi állatfaj gazdagabban volt képviselve, mint a birodalmi jellegű lipesei vándorkiállításon.

Rendes szokásunk szerint e kiállítás alkalmából is bemutatni kívánjuk a kiállítási champion és első díjakat nyert állatokat és ezek sorozatát a mostani karácsonyi számunkban nyitjuk meg és teljes leközlésig folytatni fogjuk lapunk

tinót állítottak ki. Az egész kollekczió remek volt, de legjobban feltűnt az igen sikerült ulteni-magyar keresztelés, mely gyorsabban fejlődő, szelidebb és jobb tejelő a magyar fajtánál, de emellett igen sikerült ökröket produkál, amelyekkel az aranylag drága erdélyi ökör igen jó sikerrel helyettesíthető.

Az előző években megtartott tenyészállatvásároktól eltérőleg az idei orsz. tenyészállatkiállításon rendkívül gazdag volt az alföldi jellegű magyar marha osztálya, amelyben 21 nagybirtokos 290 drb gulyabeli tenyészmarhát állított ki.

E sok szebbnél szebb csoport közül a *József* cs. és kir. főherceg által kiténtetett 1000 korona értékű championdíjat a bíráló-bizottság *Csekónics* Endre gróf zombolyai uradalmából kiállított csoportnak ítélte oda. A zombolyai uradalom 3 bikát, 12 drb tehenet és 4 drb üszőt állított ki és remek csoportjával a championdíjat méltán megérdemelte. A tenyésztehből évente 20 drb bikát szoktak eladni. A 269. sz. ábrán e csapat-

ból mutatunk be egy csoportképet, mely e csapatnak néhány gyönyörű példányát tünteti föl.

Az itt bemutatott szarvasmarhatenyészetekről — sajnos — bővebb adatokkal nem rendelkezünk, pedig nagyon is érdemes volna az azokban folytatott tenyészeljárásokat a gazdaközönsséggel megismertetni.

Hatalmas arányokban volt képviselve a hazai mangalicza sertés-tenyésztés is, amennyiben 32 kiváló tenyésztő 609 darabot jelentett be. Ezen általában kitűnő tenyészetek közül a Budapest székesfőváros által a sertéskiváltás legkitűnőbb tenyészetének szánt tiszteletdíjat a bíráló-bizottság *Wenckheim* Frigyes gróf uradalmából kiállított falkának ítélte oda. *Wenckheim* Frigyes gróf aradalmi székudvari uradalmából 17 drb. békési uradalmából pedig 32 drb. tenyészsertést állított ki és ezek közül a 270. ábrán a székudvari uradalom 5 drb. kanból álló csoportját mutatjuk be. A békési uradalom jószágfelügyelője, *Emperl* Ernő ur, szíves volt a tenyészjelzésre vonatkozó adatokat is rendelkezésünkre bocsátani, amelynek alapján e kiváló tenyészetet vázlatosan az alábbiakban ismertetjük:

A békési uradalom tenyészete 1875. évben létesült a székudvari uradalomtól vásárolt tenyészanyagból, mely azóta tisztavérben tenyésztetik tovább. A jelenlegi tenyészállomány 540 drb. kocza és 80 drb. kan. A koczák évente egyszer malacoztatnak, meddősségi átlag 3—4%, születési átlag pedig egy kocztól 5½—6 drb. malacz. A malacokat 8 hetes korukban választják le és szoptatás közben ad libitum esznek árpát. Leválasztás után 1½ literig fokozódó árpa napi adagot kapnak tarlószabadulásig és a legelőre járnak. Tarlószabadulás után a szükséghez képest kapnak kevés árpát és rostaaljat tengeritöréssig, azontal pedig tőköt ad libitum és kevés aljcsöves tengerit. Télen át maximum 3½ liter csöves tengerit kapnak. A szülőköt ¼ éves korukban részint soványan adják el helyben, páronként 160 kg. súlyban, a legmagasabb napi áron, részben felhizlalják. A hizlalási idő 4—4½ hónap, mely idő alatt a maximális napi adag 4½ kg. árpa és tenyeri, a szülők párja átlagban 360 kg.-ra hizik föl és 100 kg. ele-ég után 20—23 kg.-ot gyarapodnak.

A koczákat 3 évig, a kanokat 2 évig használják tenyésztésre. A sertésorbáncz ellen védőoltással, sertésvész ellen pedig sehogysem védekeznek. Évente mintegy 80—120 drb. tenyészkan adatik el 200 korona átlagárban.

A sokszor kitüntetett jeles tenyészet tehát a legegyszerűbb természet szerű tartásmóddal ért el kiváló eredményeket, de mindenestre jól meg kellett választani a tenyészanyagot, hogy a jelenlegi nivójára emelkedhessenek.

Hussertés és ezek közül különösen yorkshier szintén elég szép számmal és igen jó minőségben volt képviselve a kiállításán. Ez osztályban az első díjat, a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének” 500 K.-ás csoportdíját, *Blascó* Gyula kajdaci tenyészete nyerte el, amelynek néhány kiváló állatját 271. ábrán mutatjuk be. Ezen aránylag fiatal tenyész, immár másodszor viszi el az első díjat, régi kiváló tenyész-

tőkkel szemben, amely körülmény mindenesetre tenyésztőjének nagy szaktudására és áldozatkészségére vall. Tenyésztési eljárását már lapunk 1909. évi 29. számában részletesen ismertettük és ezt most csak azzal egészítjük ki, hogy legutóbb Angliából egy linkolshire kant és két hasas emsét importált, amelylyel keresztezési próbát tesz mangalicza és yorkshire koczákra és amelynek produktumait a legközelebbi tenyészállatvásáron be fogja mutatni. A linkolshierrel ugyanis a mangalicza fejlődésének gyorsaságát és szaporaságát, a yorkshireinek pedig hizóképességét kívánja fokozni. Sok szerencsét a kísérlethez, de arról minden kísérleti adat híján egyelőre véleményt nem nyilváníthatunk.

M. T.

Mi a következménye állatállományunk apadásának.

Irta: Kovácsy Béla.

Magyarország állatállományának azon számszerű apadása, mely a f. évi tavaszi állatszámolás alkalmával mutatkozott, nagyobb aggodalomra alig ad okot, mert ha az esetleges tévedésektől eltekintünk, tehát ha a kimutatott apadás tényleg jelen van is, az kétségen kívül a mostoha takarmánytermő évek következménye s helyre fog pótoltatni, mihielyt néhány jó takarmánytermő év fog következni, ha ugyan nem vet ennek gátát éppen az üszőállományban mutatkozó igen jelentékeny apadás, avagy azon körülmény, hogy a legelőterületeknek nagy része fel lett törve, mesterséges takarmánytermesztésünk pedig nem elegendő.

Nagyobb baj ennél az, hogy állatállományunk szaporodása már évtizedek óta egyáltalán nem tart lépést sem a lakosság szaporodásával, sem pedig a learatott terület nagyobbdásával. S ha csupán a lakosság szaporodásával nem tartana lépést, azzal lehetne menteni ez állapotot, hogy ma értékeesebbek, nagyobb súlyúak az állatok, mint voltak évtizedekkel ezelőtt, de mivel lehessen azt menteni, hogy minden használható földet feltörtünk, szántóvá alakítottunk át, az ugart felényire apasztottuk s állatállományunk ma mégis alig termel több trágyát, mint termelt ezelőtt évtizedekkel? Hogyan pótoljuk azt a trágyahiányt, amely azáltal állott be, hogy 1870 től 1897-ig 43%-kal emelkedett a learatott terület nagysága, ellenben állatállományunk összes élő súlyából esett egy hektár learatott területre 1870-ben 2075 kg., 1907-ben pedig csak 1725 kg.

De vegyük a dolgot sorjában.

Az ország minden 1000 lakosára esett:

	Szarvasmarha	Juh	Sertés
	d a r a b		
1884-ben	3418	7423	3365
1895-ben	3657	4721	4044
1906-ban	3015	4395	2423
1909-ben	2920	4037	2629

Míg tehát az ország lakossága évről-évre szabályszerűen szaporodik, addig a lakosság ezrére számítva, állatállományunk — különösen 1895 óta — évről-évre csökken, sőt a juh- és sertés-

állomány számszerűleg is apad s tényleges depekorációt mutat, szarvasmarhaállományunkban pedig ezen 15 év alatt a 410,000 db számszerű szaporodás dacára, relatív depekoráció konstataható. Ugyanezen idő alatt az ország lakossága három millióval szaporodott.

Még szembeötlőbb a lakosság számához viszonyított visszaesés, ha a *Lamb* és *Menier* által megállapított rendszer segítségével kiszámítjuk az állatállomány élő súlyát s viszonyítjuk, illetve elosztjuk azt a lakosság mindenkori számával. Eszerint esett Magyarország minden lakosára 1870-ben 1220 kg. állatélő súly, 1909-ben pedig 1141 kg.*)

Más országok hasonlóan nyert számadataihoz ez a 1141 kg. állatélő súly még mindig nem kevés s pl. Olaszországban is jóval kevesebb esik egy lakosra.***) Az is igaz, hogy a depekorációt talán Dánia és Hollandia kivételével egyetlen ország sem kerülte el, a fejlődő kultúrállamok azonban már tul vannak rajta, ezek a múlt század 60—70-es éveiben voltak benne s tudjuk, hogy pl. Németország is — bár rendkívüli erőfeszítéssel — de sikerrel küzdött az le, amennyiben az utóbbi tíz évben több mint 16 millió számosállattal szaporodott állatállománya.

A depekoráció azonban sokkalta érezhetőbb a közvetett, mint a közvetlen kára, amely abban nyilvánul meg, hogy a learatott területhez viszonyítva aránylag sokkalta kevesebb trágya jut a termőtalajba, mint jutott régebben, amely körülménynek természetesen hatása elmaradhatatlan.

Ezzel a kérdéssel foglalkozva előre kell bocsátanunk, hogy Magyarországon volt:

	Rét	Legelő
	hektár	
1885-ben	2.993.222	3.708.883
1895-ben	2.656.352	1.888.433
1895-ben kevesebb	336.870	1.820.450

Tíz év alatt tehát felényire apadt a legelőterület s közel 10%-kal a rétterület. Az apadás, ha nem is oly nagy mérvben, de azóta is tart.

Tudnunk kell továbbá, hogy a múlt század ötvenes éveiben az ország egész területének 84%-a volt termő, vagyis 23 millió hektár. Azóta a termőterület 267 millió hektárra, vagyis 94,5%-re emelkedett. A szántóföld volt az 50-es években 82 millió, 1895-ben 122 millió hektár. Azóta csak nagyon kevés emelkedést mutat, mindmáig körülbelül csak 400,000 hektárt.

1870-ben a learatott terület 793 millió hektár volt, 1895-ben 1019 millió, 1907-ben 11.241,410

*) Ugyanezen rendszeren alapuló számítás szerint a magyar birodalomban 1859-ben esett minden lakosra 14469 kg. állatélő súly. Ezen rendszer szerint a s arvasmarha át agos élő súlya 275 kg.-ban van számítva Ezen súlyegy-ég németországi viszonyokra lett annak idején megállapítva s így a mi viszonyainkra nem egészen jól alkalmazható, mert feltehető hogy 1859-ben sőt 1870-ben is szarvasmarhaállományunk át agos súlya ennél kevesebb volt, ma pedig ennyi vagy ennél valamivel több is Ennek dacára nem lehetett ezen rendszerrel eltérő értékszámokat használnunk, különben adataink a rendelkezésre álló régebbi hazai adatokkal, sem pedig a külföldiekkel nem volnának összehasonlíthatók, mert ezen számítások mindenütt a *Samb* és *Menier* rendszere szerint történtek.

**) 186-ban 5479 k. 1874-ben 4413 kg.

hektár, vagyis míg terület csak 400,000 addig a learatott terület ami csak onnan leugari tartottunk, míg az ötvenes években hektár ugarunk volt csak 1.207,254 hektár tartásunk 30%-ról

Ha tehát szántóföldben kívánnók istállót az 1870-ben, akkor kon felül — számít mérvű istállózat is drb számosállatra v trágyatermelő képess akkor az 1870-iki trágyahiány van, 16%-al számítva, hiány, amennyivel a mai learatott terület 1870—79-iki években arattunk, amely menny két 52.634,126 q ig háromszor annyi fo talajunkból, mint kiv

Igaz ugyan, hogy a köz ezen hiányt kez pótolni s az idén i foszfortartalmu műtrá Ebben azonban alig forná', tehát az ez nem egyötöddel keves melyet az 1870-iki tr lagosan kimutattunk, természet és megkétse zódása által beálló f

Hogy a gyengébb t

É v	darab
1905	33
1906	32
1907	37
1908	36
Összesen	
Átlag	35

1905	61
1906	62
1907	64
1908	63
Összesen	
Átlag	62

1905	92
1906	97
1907	83
1908	75
Összesen	
Átlag	87

AZ EREDETI ANGOL

„The National“ szívógázmotorok
 „The Robson“ nyersolajmotorok
 „The Mirrless Diesel“ Dieselmotorok

magyarországi vezérképviselősege

Szücs Odön cégnél Budapest, VI., Nagymező-utca 66.

Egyszerű kezelés! Megbízható, olcsó üzem! Szolid angol kivitel!
 Jutányos árak! Előnyös fizetési feltételek!
 Kívántra Angolországból közvetlenül a vevő özímére szállítatom a gépet.

BENZINMOTOROK. BENZINLAKOMOBILOK.

hektár, vagyis míg 1895 óta a szántóvá feltört terület csak 400,000 hektárral szaporodott, addig a learatott terület 1'05 millió hektárral, ami csak onnan lehet, hogy jóval kevesebb ugart tartottunk, mint előzőleg s tényleg míg az ötvenes években több mint három millió hektár ugarunk volt, addg 1907-ben nem volt csak 1.207,254 hektár. Leszállott tehát ugar-tartásunk 30% ról körülbelül 11%-ra.

Ha tehát szántóföldünket ugyanolyan arányban kívánók istállótrágyával ellátni, mint tettük azt 1870-ben, akkor jelenlegi állatállományunkon felül — számításba véve a mai nagyobb-mérvü istállózást is — még körülbelül 700,000 db számosállatra volna szükségünk s ha ezek trágyatermelő képességét: évi 100 q ra tesszük, akkor az 1870-ikivel szemben 70 millió q trágyahiány van, amelynek foszfortartalmát 1'6%-al számítva, 1.120,000 q az a foszforhiány, amennyivel aránylag kevesebbet kap a mai learatott terület az 1870-iknél, holott az 1870—79-iki években 15—16 millió q búzát aratunk, amely mennyiséget 1906 ig maximum-ként 52.634,126 q ig vittük fel, tehát kétszer, háromszor annyi foszfort veszünk ki évente talajunkból, mint kivettük annak idején.

Igaz ugyan, hogy az istállótrágyában mutakozó ezen hiányt kezdjük ma már műtrágyával pótolni s az idén is körülbelül 1.600,000 q foszfortartalmu műtrágyát használt fel az ország. Ebben azonban alig van több 25,000 q foszfor-ná, tehát az ez utoni visszapótlás csaknem egyötödével kevesebb, mint azon hiány, melyet az 1870-iki trágyázással szemben aránylagosan kimutattunk, nem is számítva a buza-termesztés megkésztéreződése, megháromszorozódása által beálló foszforhiányt.

Hogy a gyengébb trágyázásnak silányabb ter-

més a következménye, az eléggé köztudomásu dolog. S ha a föld termőerejének csökkenése ma még nem mindenütt észlelhető, az egyszerűen onnan van, hogy mai eszközeink sokkalta tökéletesebb, jobb talajmunkát végeznek, mint az 1870-ikiiek. A talajmunkát azonban a vég-telenségig tökéletesíteni nem lehet s eljőhet az az idő, amikor a tökéletesebb munka daczára érezhető országos termés-csökkenés fog beállani.

Ezt a végzetes bajt pedig csak úgy kerülhet-jük el, ha minden magyar gazda szíven viseli az ország állattenyésztési ügyét s annak szám-szerű fellendítése érdekében nemcsak maga jár elől jó példával, hanem ez irányban gazda-társait is tevékenységre serkenti.

TEJGAZDASÁG.

Rovatvezető: Ujhelyi Imre.

Importált schwyzi, montafoni és bonyhádi tehenek eredményei- nek összehasonlítása.

(A magyaróvári kir. tejkísérleti állomás közleménye.)

Irta: Ujhelyi Imre.

Fenti czím alatt a *Köztelek* 1908. évi február 17. és 21-iki számaiban ismerttettem azokat a kísérleteket, melyeket a martonvásári uradalomban az 1905-ik év folyamán nevezett marhákkal végeztünk. A kísérletek azóta is folynak s most már 4 év eredményeiről számolhatunk be.

Ez alkalommal is mellőzöm az egyedek vizsgálataira vonatkozó adatok közlését, tekintve azt, hogy az egyed ismerete tisztán a tulajdonost érdekli. Csupán a már feldolgozott, összegezett

adatokat és az ezekből levonható eredményeket kívánom közölni.

Csatolt táblázatomban összefoglalom 4 évről fajtanként és évenként külön a tejelésre vonatkozó adatok összegezését. (Lásd a táblázatot.)

Adatainkból kitétni, hogy a 4 év alatt atla-gosan átlag a schwyziak 3387 liter tejet 3'59% zsírral s termeltek 121'61 kg. zsirt, a montafoniak 3341 liter tejet 3'53% zsírral s termeltek 118'49 kg. zsirt, a bonyhádiak 2787 liter tejet 3'86% zsírral s termeltek 107'20 kg. zsirt.

Ha ezekre a számokra egy tekintetet vetünk, azonnal kitétni, hogy a montafoniak és a schwy-ziek átlagos tejelése a négy év átlagában csaknem egyezett s így a *Köztelek* 1906. évfolyamának 327-ik lapján nyilvánított az a véleményem, hogy a nem különböző áron vett állatok (schwyziak és montafoniak) körülbelül egy-forma tejelőképességűek lesznek s minthogy a montafoniak ára jelentékenyen alacsonyabb volt, 627 kor., míg a schwyzié 787 kor., az ura-dalom a montafoniakkal tett jobb vásárt.

Az első évben a schwyziak valami kevés-sel nagyobb átlagfejéssel bírtak, a második évben átlagfejésük már egyezett, a 3-ik évben megint jobbak voltak valamivel (200 literrel), ellenben a 4-ik évben a montafoniak bizonyul-tak jobbaknak 162 literrel, úgy hogy a jöven-dőre is fenntarthatjuk azon véleményünket, hogy a montafoniak tejelés tekintetében a schwyziak-nek nem igen fognak mögötte maradni. A tej tartalmasságánál a két fajtára vonatkozólag szintén alig találunk eltérést, mert hiszen a schwyziéknél a tej zsirtartalma 1 évi átlagban 3'59%, míg a montafoniaknál ugyancsak 4 évi átlagban 3'53%. A tej minősége tehát ugyszól-ván egyező a két fajtánál és bizony mögötte marad annak, amit a svájciak a schwyzi marha

Schwyzi.

Év	A tehén					Tejelési napok száma	Fejt tej	Borjutej	Összes tej			Termelt								
	darab	átlagos kora	sulya kg.						maximum	minimum	átlag	maximum	minimum	átlag	zsír %			zsír kil gramm		
			maximum	minimum	átlag										maximum	minimum	átlag			
1905	33	3-13 2-4	645	470	555	330·35	2771·61	295·75	3778·75	2134·25	3 67·37	4·20	3·04	3·53	147·45	73·08	108·553			
1906	32					3 8·16	2771·62	213·12	4507	788·25	2934·74	4·30	3·22	3·74	170·835	36·795	111·684			
1907	37					323·40	3191·11	410·0	5·70·50	1235	3630·81	4·55	3·10	3·53	214·142	56·359	128·082			
1908	36					305·31	3442·42	425·14	6104	1853	3867·57	4·26	2·91	3·56	219·743	55·802	138·144			
Összesen							12175·76	1374·71			3550·49						486·463			
Átlag	35					331·80	3043·91	313·68			3387·62			3·59			121·615			

Montafoni.

1905	61	2-97 2-4	625	468	534	334·42	2671·88	246·84	3866	2161·25	2918·71	4·16	2·70	3·41	135·45	67·74	101·138
1906	62					305·32	2·03·46	282·15	4205	1773·25	2985·71	4·47	2·85	3·63	155·3·8	66·69	109·957
1907	64					311·40	3023·18	4 2·54	5814	699	3430·72	4·33	2·83	3·43	211·3·5	30·19	119·626
1908	63					302·33	3689·84	359·80	669	1975	4029·14	4·39	3·03	3·55	241·723	74·544	143·267
Összesen							12073·36	1291·83			13364·28						473·984
Átlag	62					313·37	3018·34	322·34			3341·07			3·53			118·497

Bonyhádi.

1905	92	4-89 2-7	687	420	534	331·56	2415·50	71·55	4145·50	1045	247·06	4·49	2·89	3·92	173·87	44·03	97·594
1906	97					317·90	2034·27	148·23	4491·75	577·25	2182·50	5·65	3·14	4·03	173·587	25·954	10·202
1907	83					312·34	2687·69	405·81	5024	811·25	3 93·50	5·79	3·20	3·74	173·498	29·728	115·929
1908	75					303·73	3076·10	311·42	6320	1530	4387·52	4·53	3·15	3·72	218·447	56·63	126·093
Összesen							0213·56	937·01			11150·58						428·818
Átlag	87					316·38	2553·39	234·25			2787·62			3·86			107·204

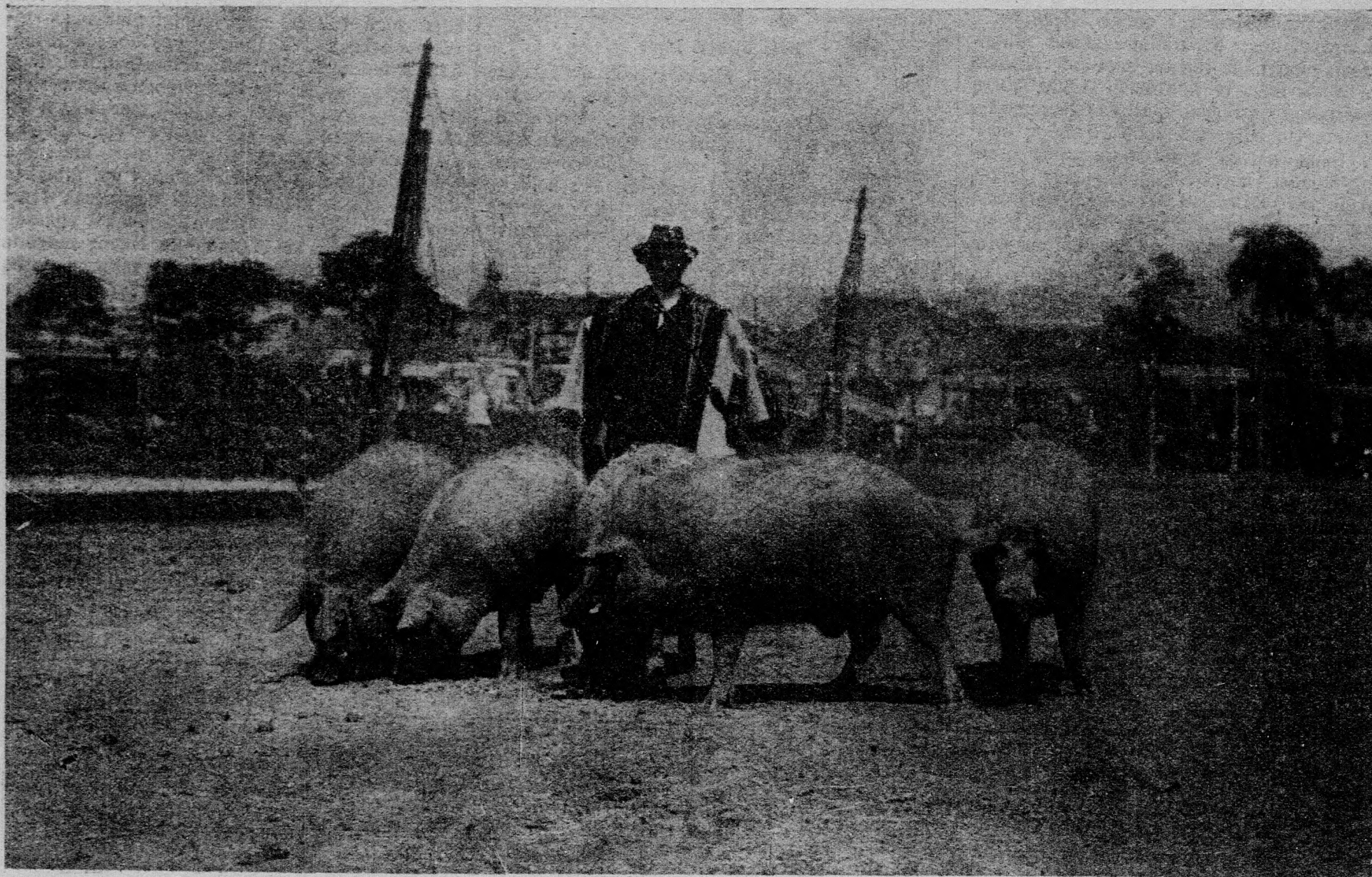
tejénél átlagosan odaállítanak (3.73%). A mi vizsgálatunk eredményei inkább a popelsdorfi adatokkal egyeznek, ahol azt átlagban 3.52—3.66% ban alapították meg.*) Amíg a düdingeni és chami tejkondenzáló gyarak adatai szerint a borzderes marhákknál 1899—1903 között átlagosan 3.724%-nak találtatt a tej zsirtartalma, addig a tarka (szimmenthali, berni) marha tejének zsirtartalma 3.77% volt. Miat látjuk, a mi bonyhádi marhánknál, amely szimmenthali keresztezésű, a 4 évi átlag 3.86%-ot tett ki, bár az utolsó két év átlaga a tejszirtartalomban némi hanyatlást mutat fel, de még mindig elég jeleatékony a különbség a borzderesek hátrányára. A két borzderes schwyzi és montafoni különbséget tekintetben is alig mutat fel.

Ezen adatok alapján is ismételt megállapíthatjuk azt a tényt, hogy a jóval (esetünkben 160 koronával) drágább schwyzi marhának beszerzése nem jart az uradalomra nézve előnyvel s ez alapon nem is ajánlhatók másoknak sem, hogy a nagyobb tőkebefektetés igénylő schwyzi marhát szerezzék be.

322 koronával kevesebb jövedelmet szolgáltatott, mint a montafoniak. A takarmányozást első közleményemben ismertetem, mihez csak annyit kívánok még megjegyezni, hogy a 3-ik évben az egyedenkénti etetést vezette be az uradalom. A montafoniak ára volt drb-ként 627 kor., a bonyhádiak ára volt drb-ként 387 korona, tehát a 240 koronával nagyobb tőkebefektetés már három év alatt megtérül, sőt még a kamatok fedezésére is marad 82 K. Vagyis az egyforma súlyú montafoniak és bonyhádiak egymással összehasonlítván,*) ha tekintetbe vesszük is a montafoniak magasabb árát, az összehasonlítás a montafoniak javára dől el, amennyiben azok évenként átlagosan körülbelül 80 koronával jobban fizetik meg a reájuk fordított takarmányt és gondot, mint a bonyhádiak. Igaz, hogy beszerzésük nagyobb tőkét igényel, azonban ezt a nagyobb tőkét a nagyobb jövedelemmel 3—4 év alatt megfizetik s ha egy-egy tehén használhatóságát 10 éves koráig vesszük fel, már körülbelül a 4-ik év után évi 80 koronával adnak a montafoniak

hánk tejelés tekintetében még kiegyenlítettlen s hogy amennyiben tejelő marhává kívánjuk alakítani s tejjövedelemre alapuló gazdaságban kívánjuk e tájfajtat alkalmazni, erősen meg kell válogatnunk, a gyengébben tejelők minél előbb selejtezendők, nehogy azok a jobban tejelőknek rovására tartassanak. Csakis ezen erősebb mustrálás, a gondosabb megválasztás teheti bonyhádi marhánkat mint tejelőmarhát a montafonival egyenértékűvé, amely ezidő-szerint mint tejelő állat a mi bonyhádiaknál jobb.

Habár a fenti tényeket mint kísérletünk eredményeit, meg kell állapítanunk, szükséges, hogy e kérdést még egy oldalról megvilágítsuk. Fentebb kiemeltük már, hogy a bonyhádi tehének teje 4 év átlagában jobbnak bizonyult, mint a montafoniaké és schwyzié. A bonyhádiak teje 4 év átlagában 3.86% zsirt tartalmazott, míg a montafoniaké 3.53% ot, a schwyzié 3.59% ot. Ez az eltérés a bonyhádiak javára új mérlegelést teszi indokoltá annak a felvetett kérdésnek, hogy vajjon bonyhádi vagy montafoni marhát szerezzünk-e be inkább. Ott, ahol a

270. ábra. Mangolicza sertéscsoport Wenckheim Frigyes gróf uradalmából. A budapesti 1909. évi orsz. tenyészállatkiállításon a Budapest székesfőváros által adományozott champion-díjjal kitüntetve.

A kísérlet eredményeinek megbeszélésénél eszerint most már csakis a bonyhádiak és montafoniak eredményeinek összehasonlítására szorítkozunk, felállítva a kérdést, hogy a montafoniak, illetve a bonyhádiak beszerzése volt-e jelen esetben az uradalomra nézve előnyösebb?

Az uradalom kezében a tej literjét 14 fillérrel adta el, azonban a későbbi években az ár emelte 15, majd 15 $\frac{1}{2}$ fillérre. Egyszerűség okáért vegyük úgy, hogy az egész idő alatt 15 fillérrel értékesítették a tejet, mely esetben a bonyhádiaknál a 4 év alatt egyedenként termelt 11,150 liter tejt 15 fillérrel 1672 koronát kaptak, még pedig átlag 87 drb bonyhádi tehén után, míg az átlag 62 drb montafoninál az összesen termelt 13,364 liter tej után kaptak drb-ként 2004 koronát. Vagyis a 4 év alatt ugyanazon takarmányozás mellett a bonyhádiak

nagyobb hasznot a bonyhádiaknál. A bonyhádiaknál, bár kiváló tejelesi eredményeket mutatnak fel, még kevesebb kiegyenlített a tejelés, több közöttük a gyengébben tejelő állat. Az első évben az igazán jónak mondható 2500 literen felül adó tehének jóval kisebb számban fordulnak elő a bonyhádiak között, mint a montafoniaknál. S ha az utolsó év adatait tekintjük is, a bonyhádiak között 2500 literen felül adó tehének 84% ot tesznek, míg a montafoniaknál 92% ot találunk. A bonyhádiak pedig ugyis erősebb selejtezésnek voltak alávetve, mi okból számuk kissé fogyott is, míg a schwyzi és montafoniak létszáma nem változott. A jelen esetben is beigazosítást talál tehát az a különben közismert tény, hogy a mi bonyhádi mar-

*) A beszerzés alkalmával teljesen ugyanazon súlyúak voltak. A montafoniak és bonyhádiak átlagosan 534 kg. nyomtak.

*) Lásd Köztelek 1906. év 296. lap.

tejet zsirtartalom szerint fizetik, másképp kell felállítani a számadást, mint azt az imént láttuk. Normális árviszonyok mellett a tej zsirtartalmaért 4 fillért szoktak fizetni s ha itt a bonyhádiak tejét vesszük alapul, tényleg körülbelül ezt a 4 fillért fizette a tej zsirtartalma szerint is a martonvásári uradalom vevője, mert átlagosan 4 év alatt a tej zsirtartalma a bonyhádiaknál 3.86% ot tévén ki, ha 4 fillérrel számíjuk a tej minden zsir 1% át, lesz a bonyhádiaknál a tej ára 15.44 fillér, tehát körülbelül ugyanaz, amit az utóbbi évben a tej literjéért általában fizetett a vevő, vagyis literenként 15.5 fillér. Ha azonban ugyanilyen alapon minőség szerint fizette volna a montafoniak tejét is, melyeknél a zsirtartalom átlagosan 3.53% ot tett ki, úgy a tej literjét 15.44 fillér helyett csak 14.12 fillérrel fizette volna, tehát literenként 1.32 fillérrel olcsóbban. Ez a literenkénti árkülönbség pedig nem fikció, megvan az a gyakorlat-

ban, mert hiszen gazdaságunk Budapesti egy igen nagy részét a Központi Tejcsarnok tényleg zsirtartalom alapon már most fillérrel számítva, literért kapott volna 1721 koronát, másként 13364 liter után tehát a 4 év alatt is a tej literjét, tehát 186 koronával, a bonyhádiaknál esik a montafoniaké tekintetében többet esett volna nagyobb befektetésben a montafoniak hasznosításuk után vásárlásuk zsirtartalmuk kevesebbé indokolt bonyhádiaknál, különben az utódok fel is annyiba kerül,

Kísérleteink eredményeire megállapíthatjuk, hogy a bonyhádi marhának vásárlásában a montafoni marhánál ugyancsak nagyobb jövedelmeket adnak is eljöttünk ki a magasabb bonyhádiával, emellett kevesebb teje van.

Nem szívesen állunk ki, amelyek hazai viszonyok között szemben háttérben nem érzelmi dolgok, hanem annak hagyomány figyelmen kívül hagyva a bonyhádi marha után eljött tenyészállatok eladás

ban, mert hiszen éppen legtöbb tejszállító gazdaságunk Budapest környékén van s ezeknek egy igen nagy része, kb. 100 gazda, a Budapesti Központi Tejesarnoknak szállít, hol a tejet tényleg zsirtartalom szerint veszik át. Ezen az alapon már most a bonyhádiak tejéért, 15-44 fillérrel számítva, a 4 év alatt termelt 11,150 literért kapott volna az uradalom összesen 1721 koronát, míg a montafoniaknál termelt 13364 liter után 14-12 fillérrel 1887 koronát, tehát a 4 év alatt zsirtartalom szerint fizetve is a tej literjét, többet kapunk a montafoniaknál 166 koronával, amiből évi 41 korona többlet esik a montafoniak javára, míg a tej minőségének tekintetbe vétele nélkül kb. évi 80 K. többlet esett volna javukra. A 240 korona nagyobb befektetési tőkét és kamatait ez esetben a montafoniak talán csak 7-8 évi hasznosításuk után fizetik csak vissza és így vásárlásuk zsirtartalom szerinti fizetésnél bár kevésbbé indokolt, mégis jövedelmezőbb az a bonyhádiaknál, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy az utódok felnevelése már a montafoninál is annyiba kerül, mint a bonyhadinál.

azonban ne ámítsuk magunkat azzal sem, hogy a borzderes tenyészállatokat ne lehetne értékesíteni nálunk, másrészt már 4 év előtt, midőn ezen kísérleteim első évi eredményeiről beszámoltam, kimutattam, hogy a tenyészállatok eladása mennyivel kevesebbet jövedelmez a par excellence tenyészállatnevelő Svájcznak, mint tejszállító gazdaságunk.

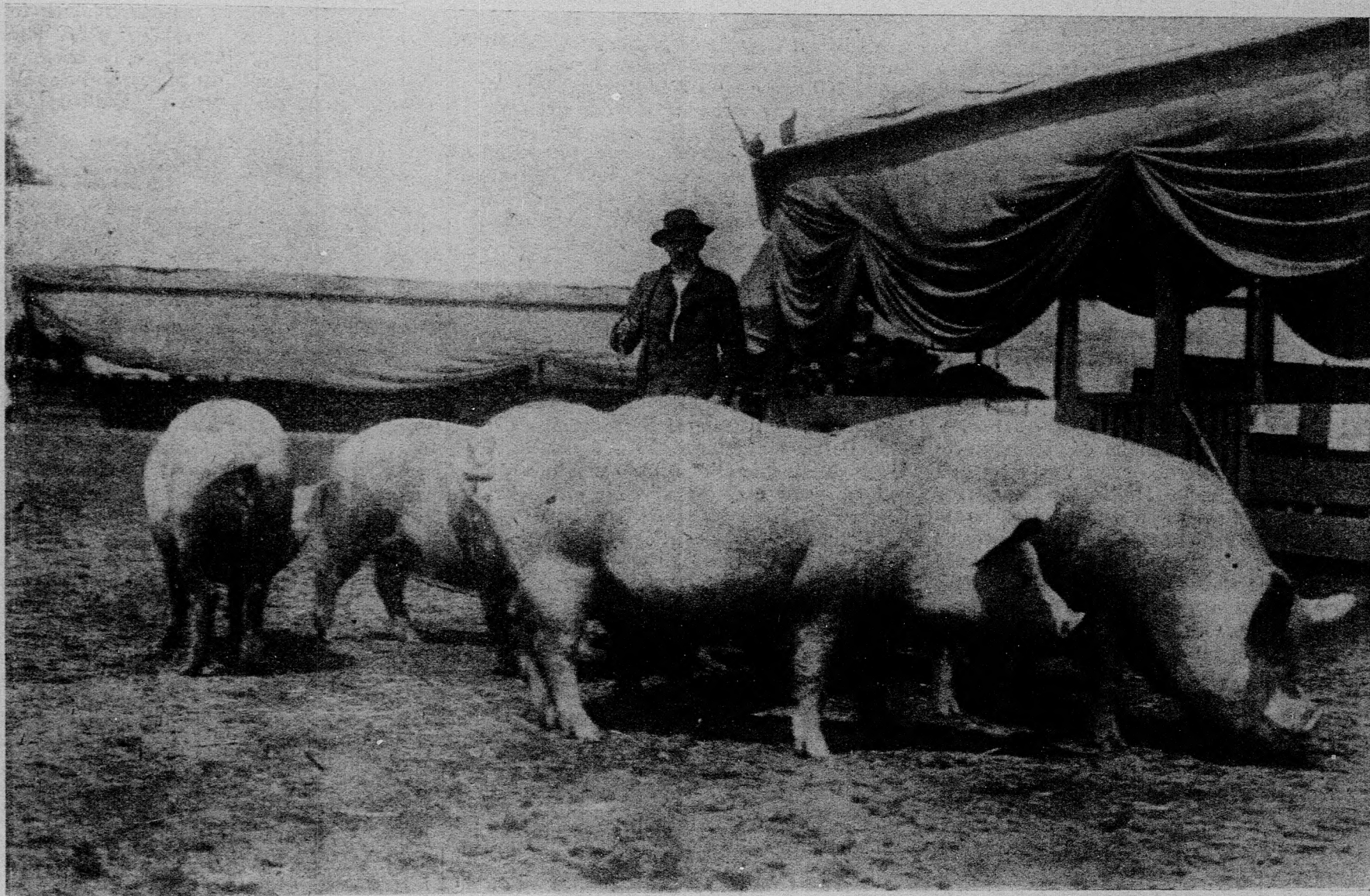
De igazolják a vázolt kísérleti eredmények azon törekvések érvényesülő jogosultságát is, hogy hazai állattenyésztésünkben nem szabad megmaradnunk az eddigi formalisztikus iránynál, hanem különösen most, amidőn már állattenyésztésünk egy bizonyos fokig fejlődött, azt ne csak számbelileg és formailag, hanem minőségbelileg is fejleszteni törekedjünk, hogy így tejelőmarhaszükségletünket is hazai forrásokból elégíthessük ki.

javitották az eleintén tulmagas hővel működő szárítókat, hogy a nyers burgonya emészthető alkotórészei ugyszólván veszteség nélkül maradnak meg a szárított anyagban.

Kellner, aki a különböző szárítórendszerek termékének emésztési együtthatóit megállapította, akkora keményítőértéket tulajdonít a szárított burgonyának, mint amekkora a takarmány-árpáé, melynél csak kevesebb fehérjét tartalmaz a szárított burgonya; azok a nagyszabású takarmányozási kísérletek pedig, melyek Németországban Kellner irányításával 1907/8-ban eszközöltek, azt mutatták, hogy a szárított burgonya kellő fehérjepótlás mellett keményítőértéke arányában helyettesíthet: a változó nagyságú lónál 2-3 kg. zabot s a sertésnél az eleség $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ -ed részét, sőt többet is, pl. így:

A zab keményítőértéke 60, a szárított burgonyáé 69%, fehérje pedig van a zabban 7-2, a szárított burgonyában 0-7%. Eszerint tehát 2 kg. zab 1-2 kg. keményítőértéket s 0-144 kg. fehérjét tartalmaz s megközelítőleg ugyanannyi van 0-4 kg. napraforgópogácsa + 1-3 kg. szárított burgonyában. Hasonlóan egészíthetjük ki a szári-

271. ábra. Yorkshire sertéscsoport *Blascsók* Gyula kajdaci uradalmából. A budapesti orsz. tenyészállatkiállításon az 500 koronás I. csoportdíjjal kitüntetve.

Kísérleteink eredményeit összegezve, megállapíthatjuk, hogy a martonvásári uradalomban a nagyobb tökebefektetéssel járó schwyzi marháknak vásárlása nem járt jövedelemmel, ellenben a montafoni marha, amely a hazai bonyhadinál ugyancsak nagyobb tökebefektetéssel járt, volt a legjövedelmezőbb. Még ha zsirtartalom szerint adjuk is el tejünket, üzletszerűleg jobban jö-ünk ki a magasabb áru montafonival, mint a bonyhádival, amelynek bár jobb minőségű, de kevesebb teje van.

Nem szívesen állapítjuk meg ezeket a tényeket, amelyek hazai marhákat idegen fajtaival szemben háttérbe állítják. Azonban a gazda nem érzelmi dolgok szerint rendezheti be gazdaságát, hanem annak jövedelmezősége szerint. Nem hagyom figyelmen kívül azt sem, hogy a bonyhádi marha után előbb van mód és alkalom tenyészállatok eladására, mint a borzdereseknél,

TAKARMÁNYOZÁS.

Rovatvezető: Cselkó István.

A burgonyaszárítás új neme.

Irtó: Cselkó István.

A takarmányburgonya szárítását hét év előtt Németországban valószínűsítették meg s most már legalább 200 szárítóban foglalkoznak a németek vele. E rohamos fölkarolásnak az az oka, hogy a burgonya egyike a legtöbb táplálóanyagot termő növényeknek, ami a németeknek kívánatosá tette, hogy azáltal tegyék minél nagyobb talajterületen való termesztését lehetővé, hogy felszabadítva attól a nyügtől, mely eddig csak ősztől tavaszig engedte takarmányozni, ezután nyáron is takarmányozhassák. Ehhez járult az, hogy a szárított burgonya váratlan jó takarmánynak bizonyult, mert ma már annyira meg-

tott burgonya csekély fehérjetartalmát a sertés számára is, ha lefőzött tejjel, lóbabbal, olajpogácsával, husliszttal stb. kombináljuk, amikor azután teljesen helyettesítheti az árpa + tengeri $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ részét vagy többet.

Azonban bár eddig nagyban csak a lónál és sertésnél próbálták is ki a szárított burgonyát, kétségtelenül mindazokkal az állatokkal etethető sikerrel, melyeknek nyers vagy párolt burgonyát lehet adni s hozzátehetjük, hogy valamennyi állattal legalább annyi szárított burgonya etethető, amennyinek keményítőértéke megegyezik az illető állattal etethető nyers vagy párolt burgonya keményítőértékével. Vagy más szavakkal: miután $3\frac{1}{2}$ -4 kg. nyers burgonya 1 kg. szárítottat ad, valamennyi állat legalább $\frac{1}{4}$ annyi szárított burgonyát kaphat, mint amennyi nyersét vagy pároltat tanácsos vele etetni. Németország azonban legtöbb hasznót a sertéshizlalásnál vél

a burgonyaszáritással elérni, mert a német sertés hizlalók sok külföldi tengerit fogyasztanak, melyet a szárított burgonya nemcsak helyettesíthetne, hanem azonkívül szilárdabb szalonnát is adna, tartós áru készítésére alkalmasabbá tenné a sertés húsát, mint a tengeri.

Ezért nem csoda, hogy a német szaklapok erősen buzditják a burgonyatermesztőket új szárítók felállítására, azok pedig, kiknek szárítójuk már van, erős reklámot fejtenek ki a szárított burgonya fogyasztása érdekében. Így pl. a „Verein deutscher Kartoffeltrockner“ legutóbb 80.000 drb hirdetményt (Plakátok nevezi) osztott s osztat ki a gazdasági egyesületek által a gazdák között s más irányú propagandát is csinál termékének, melynek előbb említett jó tulajdonságai kétségbevonhatlanok ugyan, de amelynek egy igen nagy hibája is van s ez az, hogy a szárított burgonya manapság még tudra.

Ez attól van, hogy az eddig működő szárítók csupán csak tüzelőanyaggal távolítják el a burgonya fölösleges vizét. Ugyanis Németországban háromféle burgonyaszáritót különböztetnek meg, nevezetesen olyant, mely a természetes gömbölydedségnek megfelelő lemezekre szétmetszett nyers burgonyát szekrényekben a láng forró levegőjével szárítja, továbbá olyant, mely a cukorrépaéhoz hasonlóan szeletekre felaprózott nyers burgonyát dobban vagy újabban a dob felületén, de szintén a láng forró levegőjével szárítja s végre olyant, melynél az előzetesen párolt burgonya két egymás ellen forgó s gözrel hevített henger közé szorulva, papírvékony-ságu réteggé lapul el s megszárad. Eszerint tehát Németországban háromféle szárított burgonyát különböztetnek meg, a szárított burgonyalemezt, a szárított burgonyaszeletet és a szárított burgonya pehelyt, melyek megközelítőleg egyenértékűek, bár az állatok a pehelyt szeretik legjobban s abból képesek legtöbbit enni, kétség-telenül azért, mert ez nem kozmás, míg ellenben a másik kettő a szárító lángjának forró levegőjéről — ha csak alig észrevehetőleg is — de megkalmazódik s — bár szintén alig kimutathatólag — de a láng forró levegője által elragadott hamuval is keveredik. Miután továbbá a láng forró levegőjének hője nem szabályozható annyira mint a forró gőz, nem is oly egynemű a szárított burgonyalemez és szelet, mint a pehely, vagyis előbbiek között megégett anyag is fordul elő, ami a pehelynél ki van zárva.

Ezek a dolgok természetesen az utolsó helyen említett szárítót tennék a legajánlatosabbá, ha nem száritana annyival drágábban, mint amennyivel jobb a pehely, mint a másik kettő, de ez a hátrány megsemmisíti a pehely előnyét, mi miatt mégis csak egyenértékűnek tekinthető mind a három szárító s csak a helyi viszonyok, a tüzelőanyag, az esetleg már meglévő épület méretei s hasonlóak dönthetik el, hogy melyikhez csatlakozunk.

A „Deutsche Landw. Gesellschaft“ adatokat gyűjtött a nagy burgonyaszáritókról, mely adatok közül most csak a szárítás költségei érdekelnek: ezek 98 és 170 pfennig (115—220 fillér) között változnak per q nyers burgonya. Számítsuk csak ezen adatok s a nyers burgonya piaci árából ki, hogy mennyi pénz fekszik 1 q szárított burgonyában. Németországban a nagy-

kereskedelem keményítőtartalom szerint fizeti a takarmányozási vagy szeszgyártási célokra szolgáló burgonyát. A Deutscher Landwirtschaftsrat Preisberichtsstelle-je a birodalom egyes vidékein 13—16, átlag 14 $\frac{1}{4}$ pfennignek találja most a keményítőszázalékot a nyers burgonya q-ban. Az olyan burgonyában, melynek szárazanyaga 22%, 16 $\frac{7}{10}$ % keményítő tételezhető fel, minélfogva ennek a burgonyának q-ját 217—267, átlag 237 pfennigért adják. Amde a 22% szárazanyagot tartalmazó burgonyából 4 q ád 1 q szárítottat, mert utóbbinak átlagos szárazanyaga 88% s így 1 q szárított burgonyában 868—1068, átlag 948 + 460—880 pfennig fekszik. S tényleg Németországban alig lehet a szárított burgonya q-ját 15 márkán alul kapni, mert zsák nélkül lokkó szárító: a pehelynek most 15—17, átlag 15 $\frac{85}{100}$ s a szeletnek 14—17, átlag 15 márká az ára.

Ennyiórt azonban takarmányárpát is tudnak a német gazdák vásárolni, melylyel nemcsak ugyanannyi keményítőértékűt, de 7 $\frac{3}{10}$ kg. fehérjével többet kapnak, mert az árpa átlagos em. fehérjétartalma 8 $\frac{0}{10}$ %, holott a szárított burgonyáé csak 0 $\frac{7}{10}$ %. Ez természetesen némileg tartózkodóvá teszi a német gazdákat s csakis a szárítással foglalkozók reklámja s a szárított anyag aránylagos csekélyisége (becslés szerint évente 700 ezer q egész Németországban) okozta eddig azt, hogy többnyire elég vevője akadt.

A burgonyaszáritásnak igen nagymérvűre (német vélemény szerint évente 100 millió q nyers burgonya száritásáig) való fejlesztése tehát attól függ, hogy sikerül-e a németeknek oly szárítási eljárást kieszelni, mely a jelenlegiekénél sokkal olcsóbban dolgozik. Ez úgy tetszik, az idén sikerült nekik, mert Gumpel Schlagenthinben (Muncheberg mellett, 47 kilométernyire Berlinton) oly szárítót helyezett üzembe, mely a burgonya fölösleges vizének nagyobb részét hideg uton távolítja el s csak kisebb részét párologtatja el tüzelőanyaggal. Gumpel szabadalmaztatta találmányát s Pittins-al a szabadalom részesével Berlinben irodát tart fenn (Bureau für Presskartoffel Industrie N. W. J. Unter den Linden No. 50), de miután a dolog még új, eddig csak egy követője akadt, Arnim Gladauban, Magdeburg közelében, aki szintén egy Gumpel-féle nagy szárítót állítottat most föl.

Ennél a szárítónál következőképp távolítják el a burgonya fölösleges vizét. A tisztára mosott nyers burgonyát megreszelik s automatikusan egy számos lyukkal bíró forgódobba juttatják, mely légszivattyúval áll összeköttetésben s nagyjában vízteleníti a reszeléket. Ezután még sajtoltják a reszeléket s csak most henyelik a szárítóba, melyben oly gyorsan szárad, hogy csak mérsékeltlen felmelegedve, ugyszólván nyersen hagyja el a szárítót. A fentalálkozó papkáknak nevezi szárított burgonyáját s a német szaksajtó elfogadta ezt a nevet.

A hideg uton való víztelenítés alkalmával természetesen nemcsak a burgonya vize, hanem mindazon anyagok megkevesbednek benne, melyek a vízben fel vannak oldva. Ilyenek némely fehérjék s az amidok, továbbá a burgonyában lévő kevés cukor s egyes ásványi anyagok. Ezért a papkagyártásnál nem folytatják el a hideg uton nyert burgonyalevet, hanem előbb a fehérjét választják ki s a többit ré-

öntözésre vagy trágyalé gyanánt használják. A fehérjekiválasztást nagyon fontosnak tartják a németek, ami abból vehető ki, hogy a „Verein deutscher Kartoffeltrockner“ idei őszi gyűlésén általán egy vélekedtek, hogy Gumpel szárítójának jövője attól függ, hogy mennyire sikerül a fehérjét értékesíteni. A 100 kg. burgonyaléből kiválasztható fehérje mennyisége 2 $\frac{5}{10}$ kg. vizes fehérje, melyből 2 kg. tiszta fehérje állítható elő.

A papka kétféle alakban kerül forgalomba, durva szemcsés alakban, vagyis úgy, amint a szárítót elhagyja és azonkívül téglánnyá sajtolva. A téglánnyak előnye, hogy szállításához nem kell zsák s hogy száraz szellős helyen nem romlik meg, míg ellenben a szemcsés anyag s a szárított burgonya többi nemei csak gyakori átlapátolás által óvhatók a penésztől.

A másik három szárított burgonyától két tekintetben tér el a papka, először abban, hogy fehérjétartalma csekélyebb, de ez nem sokat határoz, mert amazokban is jelentéktelen az em. fehérje s másodsorban abban, hogy a papkagyártásnál ugyszólván nyers marad a burgonya, míg ellenben a másik hármat a párolt vagy sült burgonyához hasonlíthatjuk, mert szárítóik 100 C°-nak vagy magasabb hőnek teszik ki a burgonyát, ami a papkánál azért fölösleges, mert a tüzelőnek már csak kevés vizet kell elpárologtatni. A vegyi összetételben mutatkozó eltérést a következő adatokkal érzé-
kítjük (%):

	papka Kellner szerint	papka karstádti elemzés szerint	lemez, szelet s pehely átlag
szárazanyag	88.5	90.0	88.0
nyers fehérje	3.7	4.5	7.4
tiszta	2.2	—	—
nyers zsír	0.3	0.3	0.4
N.-mentes v.	80.7	78.4	74.0
nyers rost	1.7	—	2.3
hamu	2.1	—	3.9

A karstádti kísérleti állomás elemzése sajtolt papkára vonatkozik; ez 15 cm. hosszú s ugyanolyan széles téglányokat alkotott, melyeknek súlya 1 kg. volt. A téglányok különben oly lazák, hogy kézzel is szétmorzsolhatók, mert kötőszert nem használnak a papka sajtolásánál. Karstádten összehasonlító sülőhizlalási kísérletet is végeztek olyképpen, hogy 5—5 drb 9 hetes malacz közül előbb az első csoport papkát, a másik burgonyapelyhet s azután megfordítva az első csoport pelyhet s a másik papkát kapott s ekkor azt tapasztalták, hogy a papkát rosszul, míg ellenben a pelyhet előszeretettel ették a malaczok s utóbbtól hasonlíthatlanul jobban is gyarapodtak, dacára, hogy a pehely mennyiségét mindig attól tettek függővé, hogy mennyi papkát képes a másik malaczcsoporthoz enni. E malaczok a szárított burgonyán kívül még árpadarát s lefőlözött tejet kaptak s a szárított burgonyát a felforralt lefőlözött tejhez keverték nekik, melyben a pehely csakhamar szétfolyott, míg a papka megőrizte szemcsés szerkezetét.

Ez az eredmény a papkagyártásra nézve nem nagyon biztató, de Karstádten egy vélekednek, hogy ami nem izlik a 9 hetes malacznak, talán izlik az idősebb sertésnek s valószínűen még inkább a lónak, marhának s juhának, mert utóbbiak alig tesznek a nyers és párolt bur-

gonya között különbséget határozottan a párolygyenge sertéstakarmánytott burgonya többi néhány év alatt ugyszólván takarmányokká változik a papkával is.

Végül még a papka legmegemlítettjük, hogy kazán, gépek, szárító, márkába kerül. A feltételek az esetben, ha a száritó évente 50 ezer q papkát kerekén 12,500 q papka nyers burgonyának papkának téglánnyá változtatni fog kerülni. Míg tehát a márká száritási és száritási addig a száritott burgonya 4 $\frac{80}{100}$ —8 $\frac{80}{100}$ márká költséggel.

Miután a papkagyártást semmi biztosat fog-e válni, de az magas árakat nem soha gonya s ha a papkagyártás lenül tovább kell a németeknek, hogy miképp lehet a száritott burgonyát összehangba hozni, meg az a vágyuk, hogy megmeszthessenek s minél bevinniök.

GAZDASÁG

Rovatvezető: J.

Őszi vetéseink ő

— A

Irta: Jabl

Az elmúlt nyáron földünk rossz vetéseit szokatlan, de nagy Ugyanakkor felsorolt feltétlenül szükséges hasonló pusztulását követtek e tanácsot, Biztos tudomásom van vetése a mostani térfertőzve a hesszeni tavasza végén. Ezen nem lehet segíteni a tavasszal sem történet aggódhatnak az illetők.

Mint hogy a vetése szokatlan külön-külön, hanem majdnem mindegyike össze a vetésekben: a vetéseinkben ezidőszel kívül megvan a többi Alföld némely kisebb leginkább a hesszeni legtöbb részén ezidőszel legkárteknősebben a

*) Lásd a Köztelek f. 6.

HA NINCS SZALMA, NINCS TRÁGYA.

Ez a veszély fenyegeti a gazdaságot az idén, amely pedig nagyon megsínyli az állati trágya hiányát, mert annak különösen fizikai hatását a műtrágyák sohasem pótolják.

A szárított hizósértéstrágyával

kitűnő eredménnyel, jutányosan és biztosan pótolhatja mindenki a hiányzó istállótrágyát, ha ismertetést és ajánlatot kér a

BUDAPEST-KÖBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓGYÁR

Bosányi, Schietrumpf és Társa cégől Budapest, IX., Üllői-út 21. szám.

MA
egyedül
kocs
Kocs
legna
SO
Külön
Telef

gonya között különbséget, míg ellenben a sertés határozottan a párolt burgonyához szegődik. Egyébként a burgonyaszárítás első éveiben gyenge sertéstakarmánynak tapasztalták a szárított burgonya többi nemeit is s amint utóbbiak néhány év alatt ugyiszólván kifogástalan sertéstakarmányokká változtak át, ugyanaz történhet a papkával is.

Végül még a papkagyártás költségeit illetőleg megemlítjük, hogy a teljes berendezés (épület, kazán, gépek, szárító, sajtó stb.) mintegy 90 ezer márkába kerül. A feltaláló azt állítja, hogy abban az esetben, ha a szárító biztosan számíthat évente 50 ezer q friss burgonyára, melyből kerekén 12,500 q papka keletkezik, akkor 1 q nyers burgonyának a szárítása 50 pf.-be s a papkának téglányra való sajtólása 10 pf.-be fog kerülni. Míg tehát a papka q-ját 2—2.4 márká szállítás és sajtólási költség terhelné, addig a szárított burgonya többi nemeinél 4.80—8.80 márká között változik a szárítási költség.

Miután a papkagyártás csak most vette kezdetét, semmi biztosat sem tudni arról, hogy be fog-e válni, de az kétségtelen, hogy a mai magas árakat nem sokáig bírja a szárított burgonya s ha a papkagyártás nem válik be, okvetlenül tovább kell a németeknek az eszüket azon törni, hogy mikép lehetne a szárítási költséget a szárított burgonya takarmányértékével jobb összhangba hozni, mert csak akkor teljesülne az a vágyuk, hogy minél több burgonyát termeszthessenek s minél kevesebb tengerit kelljen bevinniök.

GAZDASÁGI ROVARTAN.

Rovatvezető: Jablonowski József.

Őszi vetéseink őszi és téli kártevője.

— A fritlégy. —

Irtó: Jablonowski József.

Az elmúlt nyáron reámutattam,*) hogy Alföldünk rossz vetéseinek oka a hesszeni légy szokatlan, de nagy kártételében keresendő. Ugyanakkor felsoroltam a teendőket is, amelyek feltétlenül szükségesek, hogy a jövő vetés hasonló pusztulását megakadályozzuk. Sokan követtek e tanácsot, de talán még többen nem. Biztos tudomásom van, hogy Alföldünk némely vetése a mostani télen még jobban meg van fertőzve a hesszeni légytől, mint az elmúlt év tavasza végén. Ezen most már természetesen nem lehet segíteni s ha itt még jövő kora tavasszal sem történik semmi, akkor méltán aggódhatnak az illetők vetéseik során.

Mint hogy a vetéseket rongáló legyek ritkán szoktak külön-külön és egyenként előfordulni, hanem majdnem mindig vegyesen verődnek össze a vetésekben: innen van, hogy a mi őszi vetéseinkben ezidőszert is a hesszeni légyen kívül megvan a többi is. Nem tekintve az Alföld némely kisebb-nagyobb vidékét, ahol leginkább a hesszeni légy pusztít, az ország legtöbb részén ezidőszert legközelebb és legkártékonyabban a fritlégy fordul elő. A sok

őszi minta, amelyet ez idén alkalmam volt látni, azt mutatja, hogy a legyekből eredő vetéskárok 88—89%-a ettől a légytől, 36%-a pedig a hesszenitől van. A hesszeni légytől eredő fertőzés nemcsak az esetek %-a szerint kisebb, hanem a fertőzés foka szerint is kisebb. A másik két kártevő légy, a csikoshátú s a fekete buzalégy aránylag kisebb számban fordulnak elő s e kettő közül is tömegesebb az előbbi.

Ezzel a fritlégygel akarok foglalkozni. Aki most a tél folyamán beteg buzájából, rozsából, vagy őszi árpájából 25—30 szál tövet kieszed és kikeresve belőlük azokat, amelyeknek legbelsőbb (legfiatalabb, középső) levele sárga, barna, tehát már elhalt s ha ezeket a beteg töveket gondosan szétválasztja, belsejükben, a gyökérkorona felett, megtalálja a fritlégynek legtöbbszór a láráját, de néha a kis bábját is. A beteg tőnek belső része meg van rágva és rothadt. Egy-egy töben rendszeren csak 1—2 nyű (lárva) található; de ha a vetés korai volt, pl. szeptember elejétől, közepétől való, akkor egy töben több példány is van. Ha pedig a vetés kedvező fejlődése folytán az illető gabonánövényke már bokrosodásnak eredt és 4—5 sarja is van, könnyen megtörténik, hogy nemcsak egy sarja, hanem több szála is meg lesz fertőzve.

Az így megtámadt tö, ha csak egy-két légy-lárva van benne, rendszeren növesü és alakú s olyan, mint azt az 272. ábrán a-nál láthatjuk. Ha azonban a növényke már szépen bokrosodni kezdett és több sarja már fiatal korában esett áldozatul a fritlégynek, akkor e sarjak nemcsak igen rövidek, hanem a fősarjakkal együtt mintegy egybenöve, úgy csomósodnak össze, hogy az ilyen vetéstől némileg a fiatal, vastag tövű hagyományra emlékeztet. Ez, hangsúlyozom, csak a korai őszi vetésben és kivált a rozsban fordul elő s itt is aránylag ritka. Tavasszal ez már gyakoribb, kivált ha a légy tavaszi nemzedéke igen számos s ha az őszi fertőzött vetés életben maradva, tavasszal tovább bokrosodik. Ilyen vastag tövű gabonánövény látható az 272. ábrán b-nél. Ha ezt a tövet szétválasztjuk, benne olykor 20—25 db lárva és későbbben ugyanannyi bábót találhatnánk.

A fritlégy nyüve, ha teljesen megnőtt, s a most télen előfordulóknak legtöbbje már ilyen, 3.5—4 mm. hosszú és a vetéseink légy-lárvaival közül a legvékonyabb. Sárgás-fehér színű, csak teste eleje, ahol a fekete színű foga a bőrön át látszik, feketés. Orsóidomu, de elől hegyesebb, hátul tompa és két parányi csücsökkel végződik. (L. a 273. ábrán a-nál.) A nyüvön kívül akadhat most, noha ritkábban, a vetésben a bábja is (l. a 273. ábrán b-t), amely a nyüvénél valamivel rövidebb, csak 2—3.5 mm. hosszú, szintén orsóidomu, igen vékony testű, a vetés légykártevői között ez a legkisebb. Színe eleinte világos-barna, későbbben a kikelés előtt feketés-barna.

A fritlégy nyüve a szabad földben majdnem egész télen marad nyű alakjában és csak a tél közepén tul kezd bebábozódni, még pedig annál nagyobb számban, mennél inkább közelünk a tavaszhoz. A vetésben most télen akadó bábok az én hitem szerint már a hidegebb idő beköszönte előtt bábózódtak be.

A tél nagy fagyja nem árt sem a nyünek, sem a báboknak, ezek minden károsodás nélkül állják ki a tél legnagyobb fagyát is és tavasszal, ha igen korai és gyors a tavaszodás, úgy lehet, már márczius végén akad egy-egy rajzó fritlégy, legtöbbje azonban csak áprilisban, még pedig e hó derekán rajzik. E légy rajzására, de a többiekére nézve is, most is hangsúlyoznom kell, hogy az az időjárástól függ. Mert habár az időjárásnak semmiféle öltő-pusztító hatása nincs e legyekre, de rajzásukra nézve igen, mert kedvező esetben siettet, kedvezőtlen esetben késlelteti azt. A vetések sorsára nézve pedig ez felette fontos! Ha késik a légy rajzása, de a vetés nő és gyarapodik, megtörténhetik, hogy a légy vagy leszorul a vetésről, vagy ha nem, a vetés mégis annyit nyert, hogy azalatt több sarjat fejlesztett, amelyből jut a légynek is, de marad a tőnek is, hogy az azután tovább növe, még adhat annyi termést, hogy a kár legkisebb mértékre szálljon. E légygel ugyanis úgy vagyunk, hogy az, ha el is ölheti az egész gabonát, mégsem olyan veszedelmes, mint a hesszeni légy fertőzése, amelyre nézve éppen nyáron közöltem, hogy hesszeni légytől eredő fertőzés esetén elpusztul a tőnek meg nem fertőzött sarja is, vagy sokszor tönkremegy az egész tö minden sarjával együtt.

A fritlégy az apró testű legyek közé tartozik, mert csak 2 mm. hosszú. Alakra emlékeztet a közönséges házi legyünkre. Zömök, erős testű, fekete színű, csak a lábak szára és a lábak izei hol sárgásak, hol fehéres-sárgák.* (Lásd a 273. ábrán c-ét.)

Ez a légy nem igen nagy repülő; ha használja is szárnyát, ide-oda való mozgolódása inkább a bolhák szökdecselésére emlékeztet, mintsem a repülésre. Nem száll messze, hanem felszökkenve, szárnyon csak kis, félméternél ritkábban nagyobb távolságba száll.

A tavasszal rajzó légy tovább marad a vetésben s itt szaporít. Ha van sok ép sarja még a vetésnek, ezt fertőzi; ha nem, igyekszik úgy ahogy menekülni a gyepekre, ahol azután legelőink, kaszálóink, de mesgyeink bármely vadon termő fűvében tovább élhet. A növény fájában nem válogat, legyen az természetű, vagy vadon termő fűféle (Graminea), az mindegy, a fő csak az, hogy fiatal, ép sarju legyen. A sarjak között úgy látszik, ilyenkor válogat, mert leginkább a leggyöngébb és legujabb sarjakat fertőzi meg. Ezekben úgy él, mint amiként a télen át élt.

Ebből az életmódjából láthatjuk, hogy a légy tavaszi kártételének nagysága attól függ, hogy milyen a vetés akkor, amikor a légy rajzik? Ha gyenge és kevés a sarja és sok a légy, akkor majdnem biztos, hogy a vetésből aligha lesz — jó aratás. Viszont ha erős, sok a sarja és vigabb növesü, kiheverheti a kárt. Ezt a tavaszi állapotot tehát nagyon is meg kell figyelni s mindenekelőtt ezt kell figyelembe venni a gazdának, midőn mérlegeli vetése

*) Meg kell jegyeznem, hogy a vetésekben előforduló *Oscinis*-legyek között két fajt szokás megkülönböztetni, a tulajdonképpeni fritlégyet (*Oscinis frit* (L) Fabr.) és egy közeli rokonát, az *Oscinis pusilla* Mg.-t. Kártételük egy lévén, a fentiekben csak a fritlégygel foglalkozom.

*) Lásd a *Köztelek* f. é. 54. és 55. számait.

	<p>MAGYARORSZÁG egyedüli beszerzési forrása mindennemű kocsis- és inas-libériákban. Kocsis-szűrők és bundák legnagyobb raktára.</p>	<p>Parádés-lótakarók és !! gazdasági lóokróczok legnagyobb választékban. 10 darab megrendelésénél már nagybani eladási árak.</p>	
	<p>SCHWARZ M. L. Budapest, V., Váci-körút 4. sz. Különlegességek őszi és téli (szörmebélésű) urasági kocsis- és uti takarókban, valamint kocsibundák és lábzsákokban. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Szabott árak. Alapított 1873.</p>		
<p>Telefon 41-96.</p>			

jövőjét, hogy mit tegyen vele, kiszántsa-e vagy hagyja-e meg?

A légy tavaszi nemzedéke 4—5 hét alatt de korábban is, teljesen kifejlődhetik. Melegebb időben korábban, hűvös tavasszal (április és májusban) később. Ilyenkor azután kezdődik a nyári kártétel. Ez a magas északon (Európa északi részében) más és más nálunk is. Mig mi a nyári kártétel sulyát nem igen érezzük s talán csak igen ritkán láthatjuk, addig északon ez a sulyosabb.

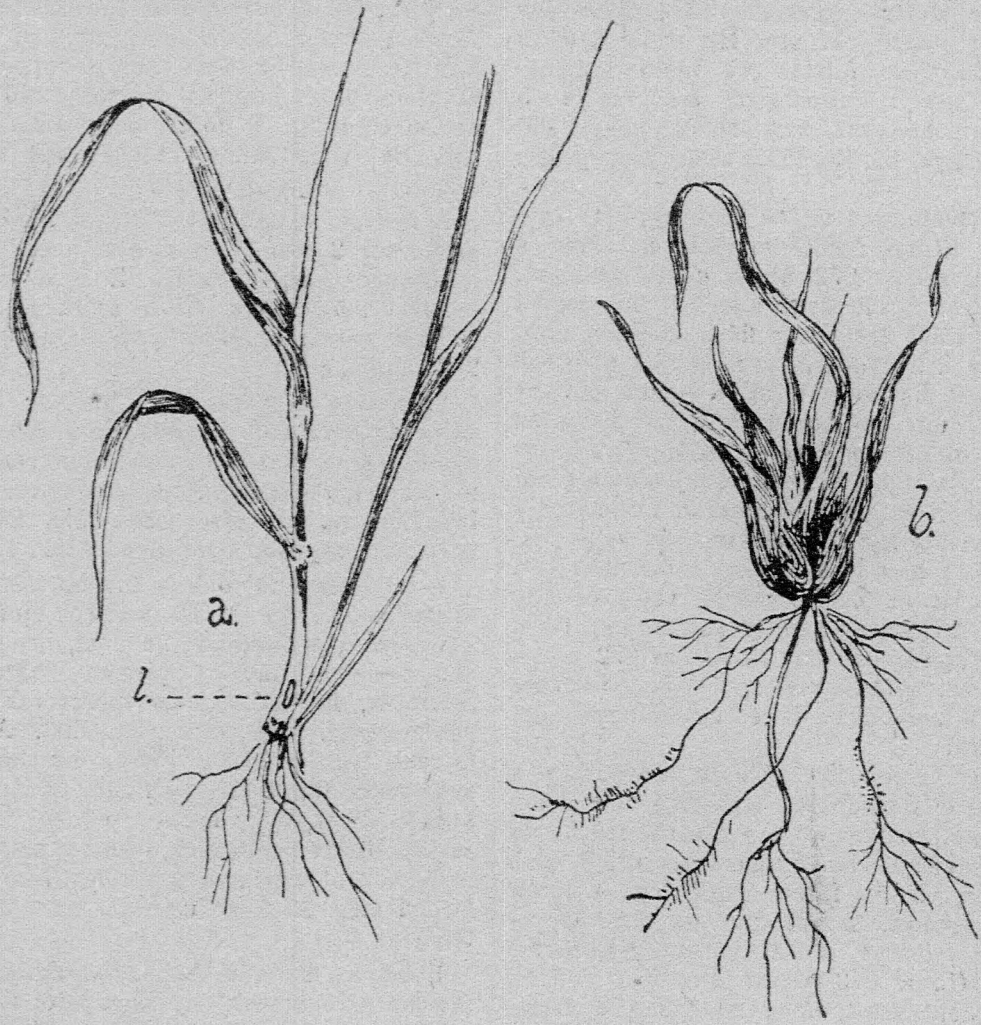
A fritlégy nyári nemzedéke ugyanis vagy az árpa-, vagy a zabkalásznak egy-egy szemében, illetőleg ez utóbbinak egy-egy kalászkájában él. (Mondják, hogy a zabban az *Oscinis pusilla* Meig. tesz kárt, amely télen a rozszban él, az árpaszemekben pedig a fritlégy él.) Nálunk előfordul a fritlégynek ez a kártétele, de ritkán látható. Érdekes, hogy én Magyarországon a fritlégy nyári nemzedékét eddig csak hatsoros árpából

miatt különbözött a zöldes-sárgás színű szemektől. A zabban évekkal ezelőtt Lőcsén június végén találtam. E zab akkor már teljesen kifejllesztette kalaszát és minthogy a szép zöld kalászok hegyén 5—6 kalászka teljesen száraz és sárgás-fehér volt (l. a 274. ábrán C-nél), ez szemet szurt. Közlebbi vizsgálat meggyőzött arról, hogy fritlégygel van dolgom. E zabban a fehér, fritleges kalász akkor felette gyakori volt.

Ez nálunk, ha csak eddig figyelmünket ki nem kerülte, vagy ha azt *jégütésnek*, *ködnek*, *fagnak*, vagy egyéb kárnak nem tulajdonítottuk, aránylag ritka. De nem úgy a magas északon. Ott az éghajlati viszonyoknál fogva a fritlégy zöme éppen akkor rajzik, amikor a közönséges kétsoros árpa kalaszát hánnya. A fritlégy tehát nem igen akad vetéssarjakra, vagy legalább nem olyan fiatalokra, amilyenek neki kellenének. Nem marad egyéb hátra, mint-

szemet találtam. Ugyanigy a lőcsei zabban is, amely a németek kártételétől abban is különbözött, hogy kalászka főszeme ki volt rága és ép külseje volt, holott a mellékszeme, noha a légy nem bántotta, üres és fejletlen maradt, de felülnő zsugorodást nem láttam rajta.

Ez a szemrongálás, mely pl. Svédhonban már régóta ismeretes s ma is igen gyakori, szerezte meg e légynek a *frit* nevet, amelyre *Linné* Károly már 1750-ben egy külön dolgozatban („Vizsgálatok a léhaszemű árpáról”) reámutatott s nemcsak kiderítette életmódja e részét, hanem meg is állapította, hogy e légy ottan évenként átlag 10⁰/o kárt tesz, ami 10,000 tonna árpavesztést jelent. Az ő „*Systema Naturae*”-jában (1767-ben) pedig írja, hogy „él az árpakalászbán és tönkreteszi a szemeket, Svéziában minden 10. szemet s évenként 100,000 arany forintnyi kárt okoz” („dispendio annuo 100,000 *ducatum aureorum*”). Ami a *frit* szót

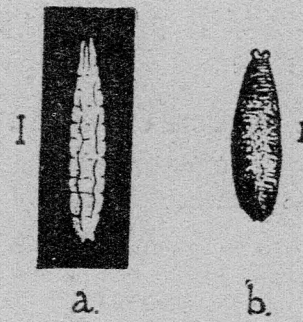
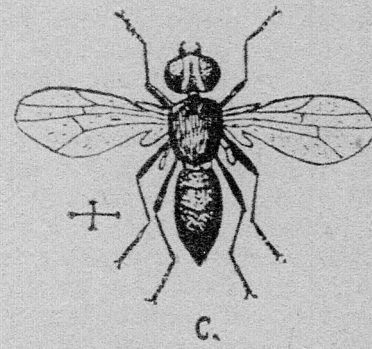

272. ábra. a fritleges buzató, b ugyanaz, ha az néha megvastagodik.

ismerem s egészben véve 20 esztendő alatt csak kétszer láttam. (Képet l. a 274. ábrán A-nál.) Kétsoros árpából nem ismerem. Hogy honnan való volt e küldemény, nem emlékszem. Elibém akkor került, amikor a kalász már-már teljesen érett volt. A kalásznak fritleges szeme akkor vagy fehéres, vagy barnás volt s így már színe

hogy tojását a gyenge, alig kifejlődött tejes árpaszemre tojja. A német birodalmi adatok egyike szerint e légy a kalásznak csak egy szemét fertőzi meg. Én a hatsoros árpán*) sok

*) Ez az árpa a fritlégygel együtt egy üvegben a Mezőgazdasági Múzeumban látható ezidőszerint. *Jabl.*

Benczúr-Elek.

273. ábra. a a fritlégy nyüve, b ugyanannak a bábja, c a fritlégy. Az ábrák mellett lévő vonal vagy kereszt a természetes nagyságot jelenti.

illeti, arról már sok szó esett s legtöbbször *svéd* szónak tartják, amely állítólag „könnyű portékát” jelent, lévén a fritleges szem léha, tehát könnyű. Pedig dehogyan is svéd szó az. Nem egyéb az, mint tőzsgyökeres mezőgazdasági mesterszó, amelyet számunkra *M. Terentius Varro* (116—26. K. e.) a *de re rustica* című művének első könyve 48. fejezetében megemlített. Ott ugyanis olvasom: „*Illud autem summa in spica iam matura, quod est minus quam granum, vocatur frit*”, magyarul: „azt pedig, ami a már érett kalász hegyén van s ami kisebb a szemnél, mondják *frit*-nek”. A latin *frit* szó tehát a kalásznak hegyén lévő s így legkevésbé kifejlődött, legtöbbször teljesen léha szemét jelent. Innen, a latin irodalomból, vette e szót *Linné* is.

!! CSODÁT MÍVEL !!

szárított hízósertéstrágya

a szőlőben, kapásoknál és minden gazdasági növénynél.

A gyártás korlátolt, azért kérjen mielőbb közlebbi ismertetést, árajánlatot, számtalan szakvéleményt:

BUDAPEST-KÖBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓGYÁR
Bosá yi, Szelettrumpf és Társa cégtől, Budapest, IX., Üllői-út 21. szám.

Nálunk, miként a tünik, a fritlégy nyári nemzedéke ismert, vagy kevésbé ismert, jelenti, hogy az esztendő végéig a fritlégy nem fejlődhet ki. A fritlégynek zöme kirajzik a kalászból, alföldi árpánk, zöme sokkalta jobban, hogy az a légynek tehát innen kiszorult, valószínűséggel a kalászból már effele jó, vagy nem menekül, hogy ott a fritlégy éljen. Nincs kizárva, hogy a fritlégynek más része ne kövessék, s hogy annak is elhagyja előbb a zöldtárteret, hogy majd a fritlégy, mint őszi nemzedék, a fritlégyeket a szeptemberben s még októberben is fertőzhet meg, mint ugyanakkor rajzó őszi nemzedék.

Míg az őszi nemzedék a fritlégy, az már igen ritkán szeptemberben és októberben a fritlégytől a mostani nemzedék, amelyből e szövegben a fritlégyről láj.

A fritlégy évenként 3 nemzedéket hoz, őszi és tavaszi az, amely megsemmi itését okoz, azaz jelenti, hogy e légy csakugyan csak 3 nemzedék az említett idő alatt jelentkezik. Az időjárás hatása van e légy életmódjára, amely módosítja, egyszer s ezzel egyesíti az időhatárát annyira eltolja, hogy az őszi nemzedék szeptemberig folyton szaporodik, amely napján egyszerre a fritlégy bábja meg légya, három nemzedék csak a kárta vonatkozik, amely a fritlégyre vonatkozik.

Szaporodásának első nemzedéke s még nagyobb, vagy esetleg a réteken, összes fűfélék kedvező feltételek között tanyázik s ezekből keletkezik a fritlégy. Magja, hogy úgy mondják, a gyepek fűvében.

Az időjárás közömbös, pedig, ha néha sok is, csak akkor mutatkoznak a fritlégyek. Ezek egytől végtelenig a fritlégyekből telnek ki.

Tekintve, hogy a fritlégy nem sokat enged a nála, a fritlégynek, azért nem szabad a fritlégynek, sem csakugy félvállról a fritlégynek.

Aki látja, hogy fritlégy fejlődik ugyan, de fiatal nemzedékben mutatkozik e nemzedék, az legjobban a fritlégyre vonatkozik.

A MAGYAR
KÖZLEKÖDÉSI
RÉSZVEN
BUDAPEST, V.,

Nálunk, miként az előbb előadottakból kitűnik, a fritlégy nyári kártétele aránylag ritka, vagy kevéssé ismert ugyan, de ez nem azt jelenti, hogy az csekély számu. Magyarázata véleményem szerint az, hogy az a mi éghajlatunk alatt egyszerűen elkésett a kalászok megfertőzhetőségétől. Mikor e légy tavaszi nemzedékének zöme kirajzott, május végén, júniusban, alföldi árpánk, zabunk kalásza fejlődésében más sokkalta jobban haladt előre, mintsem hogy az a légynek még megfelelna. A légy tehát innen kiszorult és egy része legnagyobb valószínűséggel a kaszálók, legelők, mesgyék s már effele jó, vagy rossz füves-gyepes helyekre menekül, hogy ott a fiatal, gyenge sarjakban éljen. Nincs kizárva azonban az sem, hogy más része ne kövesse a hesszeni légy példáját s hogy annak is elhever a bájja nyáron és várja elébb a zöldtariókat, a későbbben a korai vetéseket, hogy majd közvetítésükkel elérje, mint őszi nemzedék az őszi, illetőleg a téli vetéseket, amelyeket azután augusztusban, szeptemberben s még október elején is csak úgy fertőzhet meg, mint akár a hesszeni légynek ugyanakkor rajzó őszi nemzedéke.

Míg az őszi meleg nyári napok tartanak, mozog, repdes a már kikelt, vagy a kikelőfélben levő őszi vetéseken a fritlégy. E vetés gyengeségére tojja a körülbelül 1 mm. hosszú, fehér-sárgás tojását. 3-4 nap múlva üres e tojás, a nyű kibujt és a tojásból csak a fehér héj maradt meg. Október közepén, ha akad is a fritlégy, az már igen gyér számu. Az ilyenkor szeptemberben és korábban rajzó légy az, amelyet a mostani téli vetéseink baja származik, amelyből e soraim kezdetén kiindultam.

A változatlakból lájuk, hogy a fritlégynek évenként 3 nemzedéke van s hogy közülük az őszi és tavaszi az, amely esetleg a vetés teljes megsemmisítését okozhatja. Ez azonban nem azt jelenti, hogy e légynek évenként szabályosan csakugyan csak 3 nemzedéke lehessen s hogy ezek az említett időben mintegy határnapra jelentkezzenek. Az időjárásnak rendkívül nagy hatása van e légy életmódjára s noha nem írja annak ivadékát, életét mégis annyira módosítja, egyszer siettet, máskor meg késlelteti s ezzel egyes alakjainak megjelenése időhatárát annyira eltolhatja, majd meg annyira összezavarja, hogy április közepétől október elejéig folyton szaporodhatik s az évnek bármely napján egyszerre található tojása és nyűve, majd bájja meg légyalakja is. Az említett évi három nemzedék csak a vetésekben okozott kárra vonatkozik, amely szemmel láthatólag állapítható meg.

Szaporodásának elsősorban a nyári fejletlen vetések s még nagyobb mértékben a vadon, vagy esetleg a réteken, legelőkön s másutt termő összes fűfélék kedveznek. Ezekben állandóan tanyázik s ezekből kerül az őszi vetésekbe. Magja, hogy úgy mondjam, mindig megmarad a gyepes fűvében.

Az időjárás közömbös reá nézve. Ellenségei pedig, ha néha sok is van belőlük, rendszeren csak akkor mutatkoznak, amikor a száma nagyra nőtt. Ezek egytől végig a parányi darazsak világából telnek ki.

Tekintve, hogy a fritlégy kártevés dolgában nem sokat enged a nálánál hirhedtebb hesszeni légynek, azért nem szabad nekünk e kártevőre sem csakugy félvállról néznünk.

Aki látja, hogy fritlegyes vetése április elején fejlődik ugyan, de fiatal sarjaiban egyre nagyobb számban mutatkozik e légy új nyűve, a tavaszi nemzedéke, az legjobban cselekszik, ha az efféle

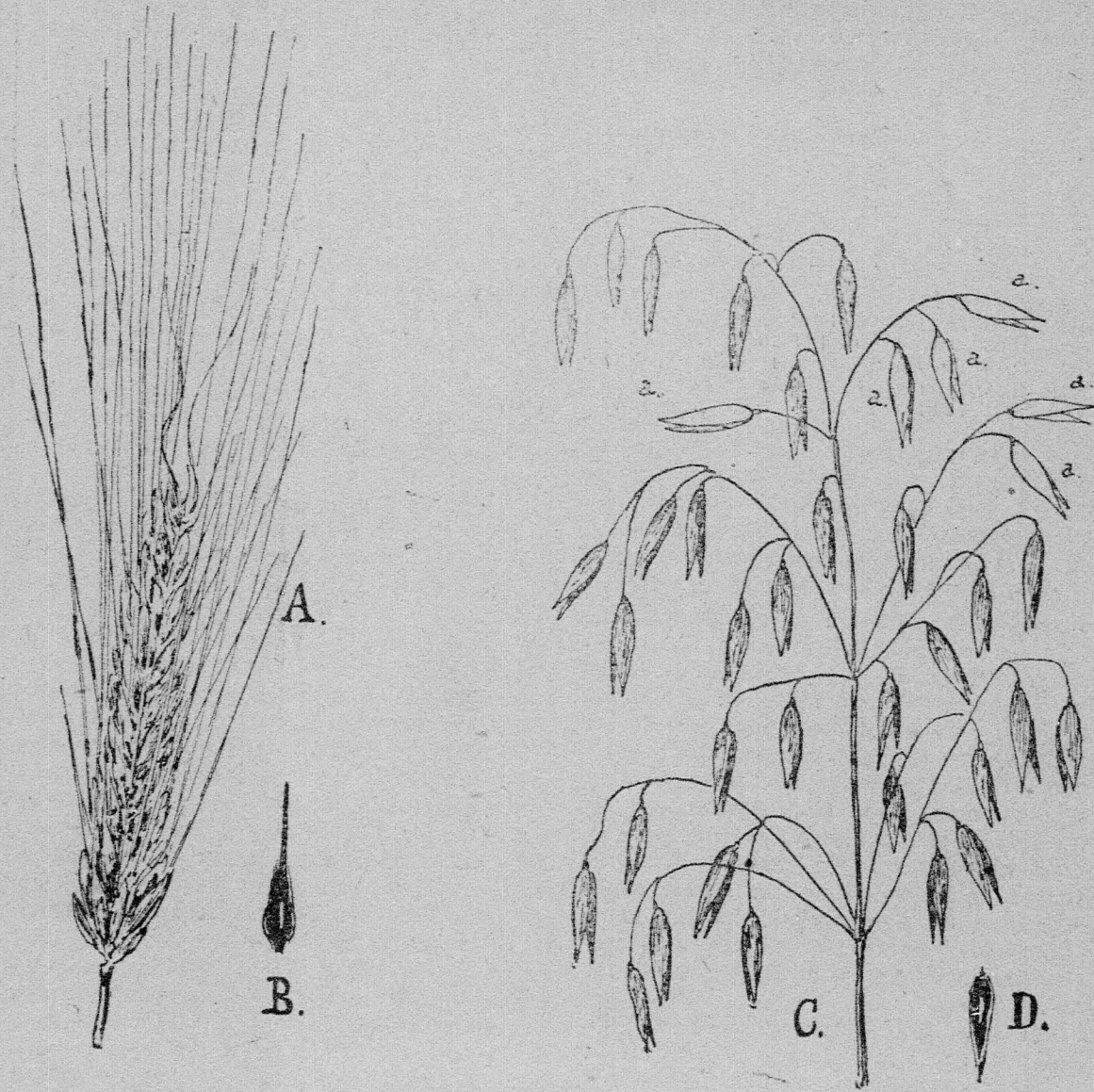
vetését kiszántatja és földjét még valami tavaszi-
val beveteti. Ha azonban erős a sarjadzás és
vig a növekedés, nyű pedig kevés van a
sarjakban, az hagyja meg e vetést. Nem bizo-
nyos ugyan, hogy a vetés feltétlenül megmarad,
mert meglehet, hogy a fertőzés még május elején
is bekövetkezhetik, kivált ha a vetés fejlődése
tavasszal nehezen indulna meg. Minthogy azon-
ban a vetés sorsa, ami a legyek jelentőségét
illeti, rendszerint már április vége felé dől el,
azért a fenti adatok legtöbbször elegendők
lesznek, hogy a gazda, ha figyelembe veszi
azokat, tudhassa, mihez kell magát tartania.

Ezen kiségitő eljárásom kívül azonban a frit-
légynek is csak úgy, mint a hesszeni légynek is,
gyökeres orvossága a késő őszi vetés, vagyis az,
hogy a vetés csak akkor keljen ki, mikor a frit-
légy már nem rajzik.

Ez idén, noha sok őszi vetést láttam, majd-

épségében megmaradt, noha a fritlégy a kísér-
leti terület többi tábláján csak úgy pusztított,
mint előző években. Ezt a rozstot 1892-ben,
szeptember 22-én vetette. Ez Halléra (Saale
mellett) vonatkozik s így 8-12 napi késést
véve hozzá, ami október elejét jelenti, érvényes
ezen adat Magyarországra is.

Ha a védekezés alapjául a kései vetést vesz-
szük, akkor meg kell szivlelni azt is, amire e
légy életmódja is tanít. E légy a rosszul fej-
lődő, gyenge vetést bántja. Aki tehát vetése
fejlődését nemcsak talajának jó megmunkálá-
sával, de trágyázásával is megsegíti, az egy-
üttal megnehezíti a légy kártékony munkáját
is. *Kühn* nem habozik ajánlani e czélra a chili-
salétromot ott, ahol arról van szó, hogy a
rozstot s általában a vetést fejlődése első szaká-
ban erősítsük s annak bokrosodását kedvezően
előmozdítsuk. Második tényező, melyet a frit-

Benczúr Elek.

274. ábra. A a hatsoros árpa kalásza s mellette B egy felvágott árpaszem, melyben a fritlégy nyűve látható; C a zab kalásza, amelynek a-a-val jelzett (fehér, nem árnyékolt) kalászkáit a fritlégy nyűve bántja; D-nél van egy keresztülmetszett zabsem, benne a fritlégy nyűve.

nem egyről sem tudtam bizonyosan, hogy mikori vetést, bár sokról megjegyezte a beküldője, hogy korai. De mert régóta figyelem e legyet, látom, hogy ez nálunk a valóban kései vetésekben, az októberiekben, mindig aránylag kevesebb kárt tesz. *Kühn* Gyula már 1893-ban közölte, hogy az ő halléi kísérleti telkén 1890 és 1891-ben július és augusztusban (védőnövényül) vetett rozstát e légy teljesen ki-
pusztította, holott az 1892. évi vetésű teljes

légy életéből figyelembe kell vennünk az, hogy fritlegyes években a vetőmagot a kelletténél kissé bővebben vegyük. Nem kell a táblát igen bőséges maggal agyonvetni, hanem a vetőmagot csak annyira és csak mérsékelten kell szaporítani, hogy az a hányad, amely a vetésből a légynek áldozatul esik, a vetőmagtöbbséggel még annyira pótlódjék ki, hogy a várható kár lehetőleg ne legyen majd észrevehető.

Ezekből tehát nyilvánvaló, hogy a fritlégygyel

**A MAGYAR ÁLTALÁNOS
KÖZSÉGBÁNYA
RÉSZVENYTÁRSULAT**
BUDAPEST, V., ERZSÉBET-TÉR 19.

**Ajánlja csépléshez, gőz-
ekeszántáshoz és gazda-
sági üzemekhez!**
tatai briketteit.

A tatai brikett teljesen pótolja a porosz szenet, ára azonban jóval olcsóbb. A báró Hatvany-uradalomban megfertett gőzekepróbanál 11 és háromnegyed hold földszántásához szükségelt 914 kg. szőlőziat brikettel szemben csak 1000 kg. tatai brikett kellett!

is csak éppen úgy vagyunk, mint a hesszeni légygel. Egyik ellen sincs közvetlenül ható irtószert, de aki az egyikre s a másikra is állandóan ügyel s ha földje miveltetését, vetése ápolását s az esetleg szükségessé váló kései vetést is szemmel tartja: az aránylag olcsón is és jó eredménnyel menekülhet meg a légytől is.

GAZDASÁGI VEGYTAN.

Rovatvezető: Kosutány Tamás dr.

Terméseink emelkedése és a műtrágyahasználat.

Irta: Kosutány Tamás dr.

Általánosan ismeretes, hogy átlagterméseink évről-évre fokozatos emelkedést mutatnak. A m. kir. központi statisztikai hivatal közlésének a következő adatokat köszönöm:

A főbb termények termésátlagai a magyar anyaországban 1881—1908-ig:

Termett hektáronként átlag métermázsa

Év	Őszi buza	Őszi rozs	Tavaszi árpa	Zab	Szemes tengeri	Burgonya
Átlag 1881—1885	11.23	9.83	10.87	8.52	13.23	62.42
" 1886—1890	12.43	10.04	10.02	8.13	12.16	66.66
" 1891—1895	13.17	11.00	11.99	10.47	15.30	62.71
" 1896—1900	11.45	10.53	12.8	11.06	14.62	80.12
" 1901—1905	12.19	11.31	12.20	11.00	12.35	77.6
" 1906—1908	12.46	11.25	12.66	10.83	16.59	78.74

Ha azonban még távolabbi időkre tekintünk vissza, például a múlt század ötvenes éveire, egyik-másik kellő belterjességgel és szakszerűen vezetett gazdaságról azt hiszem bátran elmondhatjuk, hogy beteljesedett azon mondas, hogy „két kalász nő ott, ahol eddig csak egy nőt”.

Az emelkedés nem mutat egyenes vonalat, mert hiszen az időjárás felettebb ingadozó, ugyanígy, hogy a régi gazdák szívesen használták mentségül azon mondas: „az idő a gazda”, ami alatt azt értették, hogyha kedvező az időjárás, kielégítő termések várhatók; ellenkező esetben tehet a gazda, amit akar, az időjárás ellen nem lehet tenni semmit. Az itt közölt számok azonban ezen állításra alaposan ráczafolnak, mert noha időjárásunk nem változott meg, ha mégis terméseink átlagos emelkedését örömmel regisztráljuk, be kell látni, hogy bizonyos határok között mégis csak módunkban van az időjárás dacára is terméseinket fokozni.

Elsősorban a megfelelő talajművelő eszközök alkalmazása az, aminek sokat köszönhetünk. A faekék silány munkáját a különböző beható tanulmányok után szerkesztett, acélból készült mélyítőekék, grubberok stb., továbbá a göcekék, a kézzel szórva vetést a sorvető gépek váltották fel; nyilvánvaló, hogy az esetre, ha a mag jobban előkészített talajba kerül, ahol gyökereit jobban széteresztethi, jobban is táplálkozhat s feltétlenül többet is teremhet.

A mélyművelés és a talaj nedvességének konzerválására szolgáló intézkedések terméseink

ket nemcsak biztosabbakká, de egyszersmint kiadósabbakká is teszik.

A czélszerű vetésforgó, amidőn különösen gabona nem következik gabona után, amelyek ugyanazon növényi tápanyagokat igényelvén, egymásnak a legrosszabb előveteményei, mindinkább tért foglalván, a terméseknek ez okból is emelkedni kellene.

A megfelelő vetőmag kikeresése szintén hozzájárul a termés fokozásához, de azt hiszem, megczafolhatatlanul legnagyobb hatása van a termések emelkedésére a műtrágyák helyes alkalmazásának.

Midőn ezelőtt közel 30 évvel a műtrágyák alkalmazását a Cserhádi Sándorral alapított „Mezőgazdasági Szemlé”-ben szövéttük, régi tapasztalt gazdák óva intettek bennünket, mondván: „az ilyen cikkekkel csak elriasztjuk olvasóközönségünket, annál is inkább, mert szélsőséges időjárás hazánkban a műtrágya alkalmazása nem fizetheti ki magát”. Voltak olyanok, akik azt mondták, hogy: „a műtrágyák használata csak divat, csak költséges passzió, ami amint jött, azon módon el is fog tűnni”, amidőn pedig egyik-másik magyar gazdaságban már elért kedvező eredményekre hivatkoztunk, azt mondták, hogy: „a műtrágya olyan a földnek, mint a pálinka a napszámosnak, amely képesíti ugyan, hogy rövid időre nagyobb munkát végezzen, illetve hogy a talaj többet teremjen, de ez csak izgatószer, amelynek hatása elmulván, annál nagyobb lesz a visszahatás, a bányadtság, illetve a talaj kimerülése”. Hiába volt minden érvelés, hogy hiszen mi a műtrágyában a növénynek könnyen felvehető táplálékot adunk, nem használt semmit; de mi ezek dacára nem esüggedtünk s elvül mondtuk ki:

1. Hogy az a gazda, aki műtrágyát használ, de a gazdaságában nyert istállótrágyát meg nem becsüli, nem gyűjti, nem locoolja, nem konzerválja, nem érdemli meg a jó gazda elnevezést.

2. Hogy ki-ki tegyen kisebb, de legalább fél holdas parcellákon az általunk megállapított tervek szerint istállótrágyával, továbbá műtrágyával és azok keverékével trágyázási kísérleteket és azután tegyen számítást, kifizette-e magát vagy nem? s csak akkor alkalmazza a műtrágyát, ha az jövedelmezőnek bizonyult. Hala az égnek, odáig jutottunk, hogy a jelen évi őszi és tavaszi idényben közel másfé millió métermázsa szuperfoszfatom kívül jelentékeny mennyiségű chilisáletrom, kalisó és Thomas-salak lett kiszórva az országban és én feljogosítva érzem magamat annak kijelentésére, hogy folyton emelkedő terméseink elsősorban a műtrágyák bőségesebb és czélszerűbb alkalmazásának köszönhetőek, nem áll tehát azon mondas, hogy „az idő a gazda”, mert két szomszédos parcellán, melyek egyikén műtrágyát használtak, a másikon nem, ugyanazon vetőmag alkalmazása mellett, midőn az egyik táblát ugyanannyi eső, ugyanannyi napfény érte, a műtrágyák hatására jelentékenyen nagyobb volt a buza-termés, ugyanígy, hogy a terméstöbblet nemcsak a műtrágyaköltséget kifizette, hanem még már az első évben tiszta hasznot is hozott, noha a második és harmadik év terméstöbblete még mindig számbavehető volt.

Ezen felszólításunknak megvolt a fogantatja. A magyar gazdaközönség saját jól felfogott érdekében évről-évre nagyobb mértékben használja a műtrágyát, melynek mértékéről a következő összeállítás tesz tanúságot, mit a Hungária műtrágyagyár előzőkeny igazgatójának, Benes Józsefnek köszönök.

Elfogyasztott hazánkban évenként szuperfoszfát:

10,000 kg. (egy kocsi rakomány)	
1897 évben	2,946
1898 "	3,387
1899 "	3,969
1900 "	3,902
1901 "	4,406
1902 "	5,509
1903 "	6,292
1904 "	7,788
1905 "	8,267
1906 "	10,938
1907 "	9,126
1908 "	12,452

Emődý Józsefnek és Reusz Henriknek a *Köztelek* f. é. 88. számában a Műtrágyaértékesítő Szövetkezet f. é. működéséről beterjesztett jelentésében az 1909. évi tavaszi és őszi idényben 14,200 vagon szuperfoszfát került eladásra s így ez ismét jelentékenyen emelkedett. Emődý az évi emelkedést 3600 vagonra becsüli és 34% os emelkedést számít, de ő 1908-ban a MÉSz. által szálított műtrágyát csak 10,600 vagonnak veszi, míg a Hungária által közölt kimutatásban az összes műtrágya- és szuperfoszfát-behozatal van feltüntetve.

Nyers kalisók maximum 40%-ig Thomas-salak

Vasuti kocsi rakomány a 10,000 kg.			
1906 évben	219	1906 évben	1228
1907 "	232	1907 "	1427
1908 "	246	1908 "	1012

Az országos statisztikai hivatal adatai szerint épp ilyen gyenge mértékben emelkedik ország-szerint a chilisáletrom fogyasztása, amely 1908-ban 124,947 q-t tett ki, ezen trágyanyagok használata tehát csak alig emelkedett.

Terméseink emelkedésének kulcsa tehát a műtrágya okszerű használatában van. Fontos azonban, hogy minden gazda tudja, hogy milyen műtrágyát, mikor és milyen mennyiségben alkalmazzon s hogy azt melyik növénye alá szórja. Aki csak gondolatformán alkalmazza a műtrágyákat, az megelégedhetik avval, ha beüt a termés, de arra még kedvező időjárás esetén sem számíthat biztosan. En részemről sajnálom, hogy a rétek és a takarmányt termő táblák hazánkban csak ritkán kapnak a műtrágyából, holott én ezt tartom a helyesebbnek. A több és jobb takarmány mellett nemcsak nagyobb állati termelést várhatunk a műtrágya hatására, de miután a műtrágyának legnagyobb része a megelegetett takarmánnyal az istállótrágyába kerül, ezen a réven a piaci növények is megkapják az ő táplálék-szükségletüket s így mi a műtrágya után kétfős haszonra számíthatunk.

A körülmények kedvező alakulása és az Országos Magyar Gazd. Egyesület dicséretes beavatkozása folytán a vízben oldható foszforsav-

nak, ezen legbecsesebb jelentékenyen 1890-ben egy köcsör forsvat 37-től 82 fillérig fizet váltakozik az árát olcsó, a gabonák még csak nem is lettek, be kell látni, hogy a mazása nagyon említem, hogy mily mennyiségű pedig csak csupán és a politikai lapok olvasása zása adja meg.

Hazánk határát nem tudok. H. Galicziából származó nők s különösen árral csábítják gazdasági egyesítáron ajánlott műtrágyákban nem vízben oldható, való a család, a megterolni, mert tartására nincsenből az illető gazdák erőlyesen állást a galicziai kereskedő vagyunk, a kellemes közvetítőkkel szemben ezek is csak a bizony a család.

Nem ajánlhatjuk, hogy a vásárolt idei tapasztalatok kevesebbet ért, panaszolja *Ováry* november 7-iki „Műtrágya vagy a valamelyik állomány szerinti adja, ben azonban egy hova amennyiben latában kitüntetve

akár a gyáros másodminta fellelő természetesen legelő volna hivatal, me nosok által beh

WOHANKA FÉLE

NYERSOLAJ-(NEM BENZIN) MOTOROK

és LOKOMOBILON.

NEM TÜZVESZÉLYES, NEM ROBBANÓ!

LEGOLCSÓBB ÜZEM!

• TELJES MALOMBERENDEZÉSEK •

WOHANKA ÉS TÁRSA

BUDAPEST, V., VÁCI-KÖRÚT 76.

HAZAI GYÁRTMÁNY!

HAZAI GYÁRTMÁNY!

nak, ezen legbecsebb növényi tápláléknak ára jelentékenyen apadt, ugyannyira, hogy míg 1890-ben egy kilópercent vízben oldható foszforsavat 37-től 41 krajczárig, tehát 74 fillértől 82 fillérig fizettünk, ma 47 és 50 fillér között váltakozik az ár; ha már mostan a szuperfoszfát olcsó, a gabonafélék pedig a közelmúltban még csak nem is álmódott mértékben drágábbak lettek, be kell látni, hogy a műtrágyák alkalmazása nagyon kifizeti magát, csak ismételve említem, hogy tudni kell, hogy mit, mikor és mily mennyiségben alkalmazzon a gazda. Azt pedig csak csupán a tapasztalat, a szakértelem és a politikai lapok mellett vagy helyett a szaklapok olvasása és a szakkönyvek tanulmányozása adja meg.

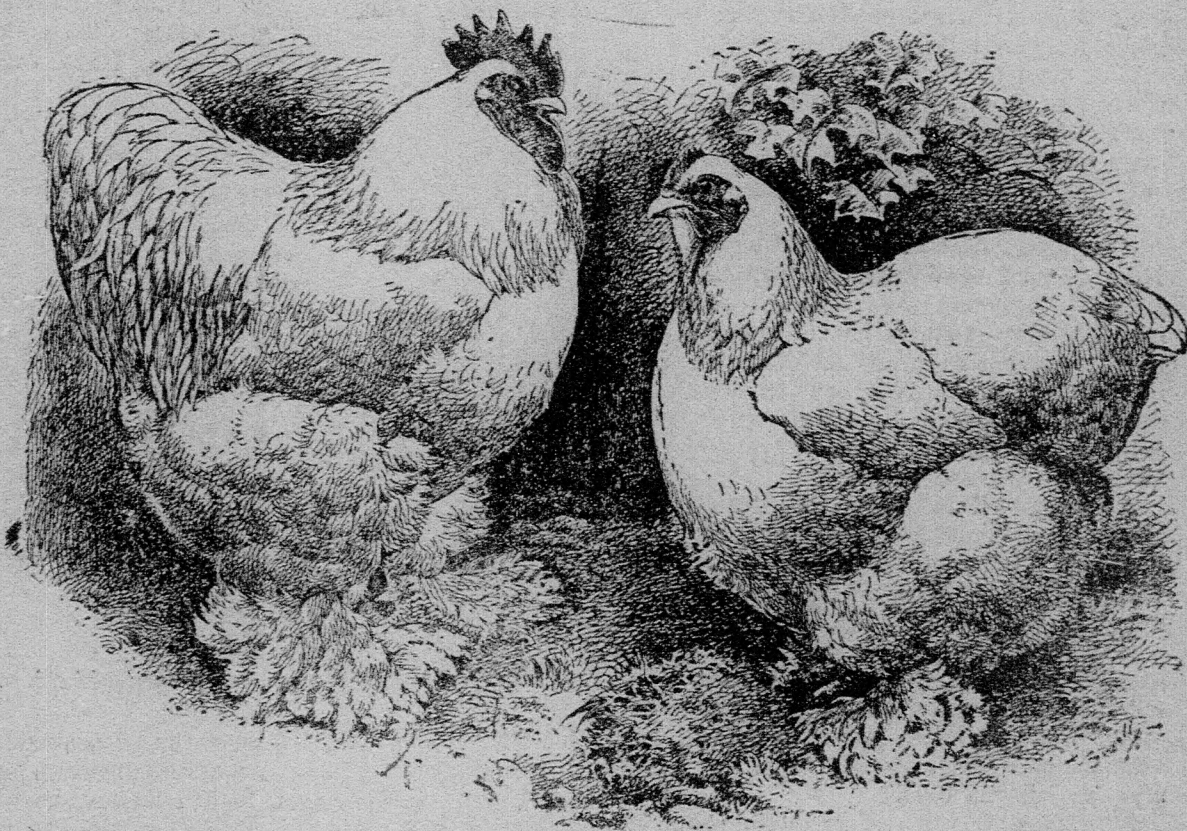
Hazánk határain belül műtrágyahamisításról nem tudok. Halomás szerint a Felvidéken Galicziából származó műtrágyákkal utaznak ügynökök s különösen a kisgazdát rendkívül olcsó árral csábítják vásárlásra, gyakran a helybeli gazdasági egyesület közvetítése mellett drágább áron ajánlott műtrágyák rovására, azonban ezen műtrágyákban nem 15—18%, hanem csak 1—2% vízben oldható foszforsav van, tehát nyilvánvaló a csalás, amelyet a kisgazdák nem tudnak megtorolni, mert a mintavételi formások betartására nincsenek kellőképpen kioktatva, ez okból az illető gazdasági egyesületeknek kellene erőlyesen állást foglalnia, annál is inkább, mert a galicziai kereskedővel szemközt tehetetlenek vagyunk, a kellő nyomatékkal csak a belföldi közvetítőkkel szemközt léphetünk fel, de ha ezek is csak olyan járó-kelő utazók, akkor bizony a csalók kisiklanak kezeink közül.

Nem ajánlhatjuk eléggé a gazdaközönségnek, hogy a vásárolt műtrágyát elemeztesse. Az ideai tapasztalatok szerint bizony sok műtrágya kevesebbet ért, mint az ki volt kötve. Ezt panaszolja *Óváry Ferencz Az Újság* folyó évi november 7-iki számában ezen czím alatt: „Műtrágya vagy szemét”. A reális kereskedő a valamelyik állomáson megállapított perccentartalom szerint adja el áruját. Kellene ez esetben azonban egy fellebbezési fórumot kreálni, hova amennyiben a kérdéses állomás bizonylatában kitüntetett tartalommal akár a gazda,

felmentendő volna és csak a megfellebbezett másodminták vizsgálatával foglalkoznák.

Ezt talán az 1895: XLVI. t. cz. végrehajtása tekintetében kiadott rendelet más okból is szükségessé vált revíziója alkalmával lehetne elintézni.

A vegykiméleti állomások több, mint negyedszázados, minden kifogáson felül álló multja elég bizonyítékul szolgál arra, hogy a gazda teljes bizalommal fordulhat hozzájuk s így bátran kérjük a t. gazdaközönséget, hogy saját érdekében a műtrágyaminta beküldésénél

[275. ábra. Fehér kokinkina] kakas és tyúk.

Különösen nagy foszforsavhiány mutatkozott azon műtrágyákban, melyek Fiumén keresztül, tehát idegen gyárakból jöttek hazánkba; hogy az egyes gyárak produktumait az állomások figyelemmel kísérhessék, szükséges volna, ha a gazdák a beküldött műtrágya mellé megírnák azt is, hogy a műtrágya mely gyárból származott és azt is, hogy a kötlevelemben hány % vízben oldható foszforsav lett kikötve;

tudassa mindig, hogy azt mely gyárból kapta s mi lett benne garntá va?

BAROMFITENYÉSZTÉS.

A kokinkina tyukról.

Írta: Hreblay Emil.

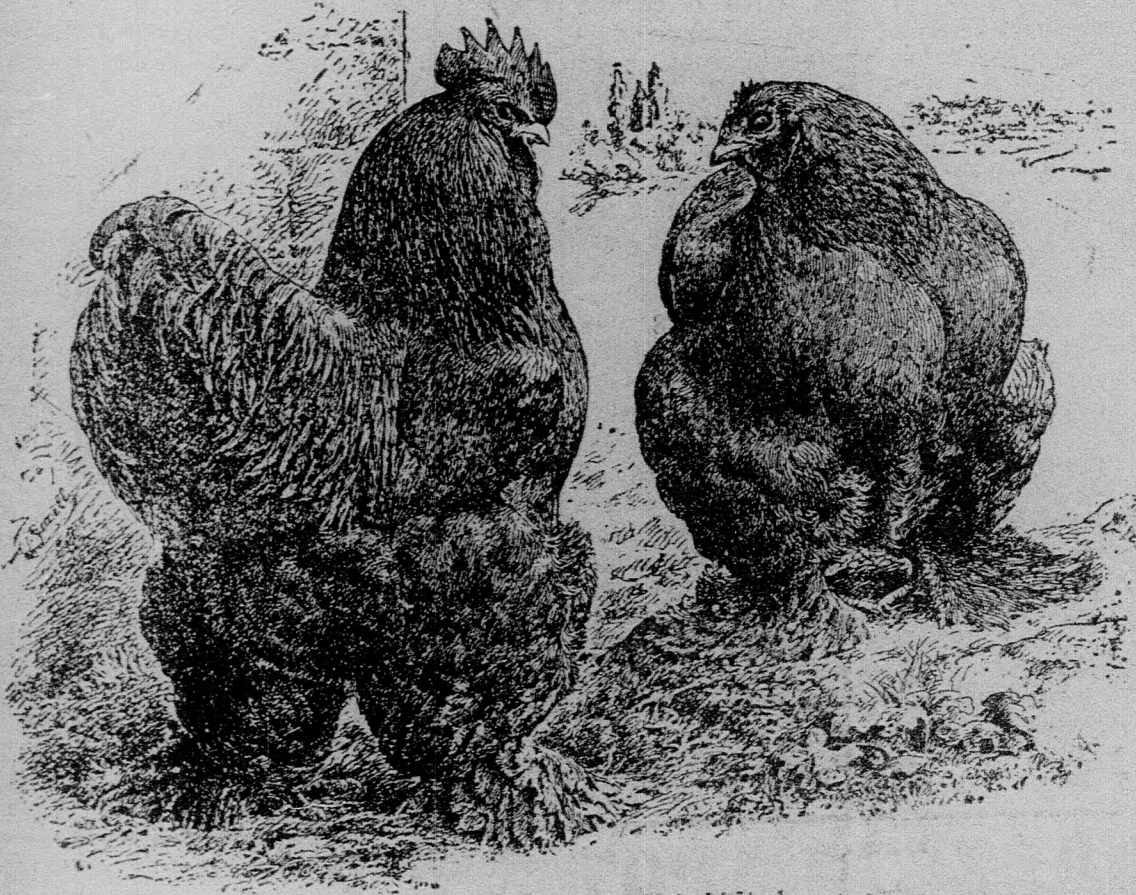
Ilyenkor, karácsony táján mindenkinek jól esik a visszaemlékezés a régi és a régen mult időkre s azon emlékekre, amelyek időfolyamán a leginkább megmaradtak emlékünkben. Ilyen kedves emlékezés nálam s tudom sokaknál, kik e sorokat olvasni fogják, azon idő, midőn a 70-es években az uri portákon megjelenni látjuk az apró magyar házi tyuk mellett a hatalmas, mint B. unó Dürigen, a híres tyukász mondja, a 65 cm. magas sárga vagy fehér színű, széles hátú s tollas lábú óriásokat.

Ezen hatalmas állatok hazánkba való bevonulása nagy forradalmat idézett elő nemcsak a háziasszonyok körében, mert mindenik ilyen óriás koko tyukot szeretett volna házatáján látni, de a tyúsuvarban is, ahol a tüzesverű mozgékony paraszti kakaska magánkívül lett egyszerű dühében, amint a komoly méltósággal és angol nyugalommal feléje lépő kokin kakast megpillantotta s egyszeriben felszaladott a kakaska a trágyadomb legmagasabb pontjára s elkukorikolván a vésteljes jelt, összeszaladtak a tyukok s bámulatba ejtette őket is a jövevény.

A kukorikolás azonban egyttal kihívó jel is volt a párbajra s az nyomban kezdetét is vette, mert a kakaska nekiszaladt a kokónak s az még fel sem ccsudott a harci zaj által támadt meglepetéséből, máris arzában érezte az ellenfél éles sarkantyuit.

Természetesen a győztes a kakaska lett s a kokot úgy kellett a hetes finak a kakaska karmai közül kiszabadítani, a házba vinni s ott azután kezdődött a gyógykezelés.

Ilyen fogadtatásban volt része körülbelül mindenütt ezen fajtanak, de mégis 6 és ivadékaik lettek a győztesek, mert a baromfiudvar győzedőbb fele mégis meghódolt neki s a kakaska később bámulatosan látta, hogy a hűk és lányok

276. ábra. Sárga kokinkina kakas és tyúk.

akár a gyáros nem volna megelégedve, a másodmintát fellebbezni lehetne. Erre a célra természetesen az országos kémiai intézet volna hivatva, mely ez esetben azonban a magánosok által beküldött műtrágyavizsgálatoktól

amidőn e tekintetben a gyárak gondos vagy kevésbé gondos szállításáról tájékozást szerezhethének és tájékozathatnák a gazdaközönséget az ellenőrzésre hivatott vegykiméleti állomások.

mind-mind a divatos sárga vagy fehér színben pompáznak s csak itt-ott szerénykedik egyik-másik a parasztikus fogolyszínű tollazatban.

Annyi bizonyos, hogy a kokintyukok bevonulása hazánkba adta meg a modern baromfitenyésztéshez a kedvet s ha a kokinokat később más fajták is cserélték fel, de az érdem az övék, hogy a baromfitenyésztési régi tespedésből a magyart is kiragadni segítettek.

Mint disztyukok, a kokinok ma is az egész világon az első helyet foglalják el s éppen most olvasom egy külföldi lapban, hogy az amerikai tenyésztők a kokinokat újból felkarolják s mint haszon-tyukot is nagyra becsülik.

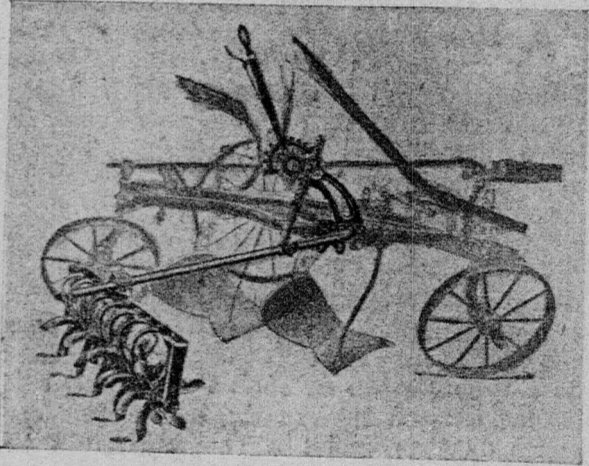
E soroknak csak az a célja, hogy a fajtára, mint disztyukra a baromfi-kedvelők figyelmét felhívja, mert sok helyen a szép tyukokat nem a haszon, hanem a kedvtelés végett tartják s aki igazán szép és kedves, de amellet szelid s barátságos tyukokat tartani óhajt, az mást, mint kokinkina tyukfajtát ne is szerezzen be.

A kokinok Kína közép- és északi részeiből származnak s 1847-ben lettek Sanghaiból Londonba bevive s onnan 1850 vége felé Németországba is átszármaztak.

Hogy milyenek a fehér és milyenek a sárga kokinkina tyukok és kakasok, azt mai számunkban közzétett képek eléggé mutatják s azt hiszem, mindenki osztja véleményemet, hogy szépek. Óriási test s remek alak, ez jellemzi őket.

A kokinoknak van sok gazdasági jó tulajdonsága is s a magyar tyukkal való keresztezési ivadékai a magyar tyukokban sok jó erkölcsöt örökítettek át. Egyik ilyen jó tulajdonság a kotlási vágy, ami a magyar tyukokban sokszor hiányik s a gazdasszony a kora tavasszal letojó tojásokkal kótló hiányában nem tud mit csinálni. Pedig ez nagy sor. Korai csibe nemcsak a tenyésztésre a legjobb, de értékesítésre is.

A kokinkina tyukok többféle tollszínezetben lettek kitenyésztve s ezen színeket a legteljesebb pontossággal tartják be s ez bizonyítja legjobban régi, ősi fajtájuk mivoltát.

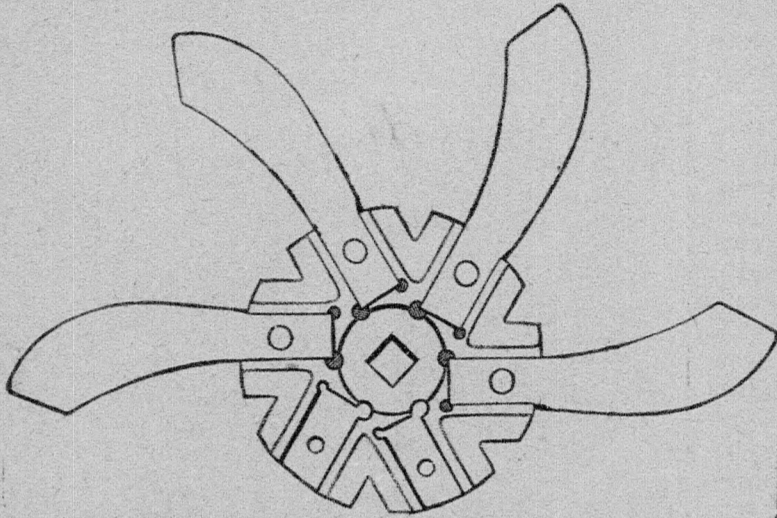

278. ábra. A forgóborona felerősítése kettős ekére.

Van tiszta fehér, tiszta sárga, tiszta fekete tollazatu kokin. Van ezenkívül fogolyszínű, kendermagos és kék tollazatu is. A legelterjedtebb féleség a sárga volt s az ma is.

Midőn ez alkalommal a kokinokat itt bemutattam, azt hiszem, nem csalódom, hogy eljön minálunk is nemsokára az az idő, amidőn az uri portákon ismét ezek fognak megjelenni,

mert az orpington már a havasokra is feljutott s nem egy pakulárnak házában láttam oly kifogástalan sárga orpingtonokat, amilyenekért a pozsonyi országos kiállítás alkalmával 50, sőt 100 koronát is fizettek. Amit Laehne Hugó, országos képviselő, akkori aradvármegyei gazdasági egyesületi igazgató tőlem 100 koronáért vett meg, semmivel sem volt tökéletesebb és szebb, mint amelyet Chirida havas 1348 méter tengerszintfeletti egyik részében lakó Juon Toporcán juhásznál láttam.

277. ábra. A forgóborona késeinek felerősítési módja.

Semmi sem tart örökké s így az orpington-kultusznak is vége lesz, ami egy cseppet sem lesz baj, mert ez éppen azt fogja jelenteni, hogy a fajta már a népé. S ez volt a cél. Az uri kedvtelés pedig ismét mást fog magának választani s mivel rendszeren újra vissza-vissza szokott térni a régi divat, nem lehetetlen, hogy ismét találkozni fogunk a kokinkinakkal.

GAZDASÁGI GÉPÉSZET.

Rovatvezető: ifj. Sporzon Pál.

Forgóporhanyítóborona.

Irta: ifj. Sporzon Pál.

A talajművelő eszközök terén öröndetes újítás számba vehető az Amerikából hozzánk legújabbán áthozott forgóporhanyítóborona. Ezen eszköz egyszerű aczélszerkezetbe foglalt tengelyre ruházott s a 277. ábrán vázolt késekkel, vagy a legújabbban sarlószerűen behajlított késekkel ellátott tárcsasorozat. A közös tartókeret felső középső részéről tartórúd (cső) nyulik ki, mely akár a kétvasu vagy az egyvasu eke keretéhez, illetve gerendélyéhez felszerelhető emeltyűs fogasruddal s fogaskerékkel ellátott illesztékbe van beakasztva, miként azt a 278. ábra (melyen az eszköz kettős ekéhez van szerelve) mutatja.

Az állító emelő segítségével a forgóporhanyítóborona munkamélysége szabályozható, viszont a tartórúdnak a boronakereten történhető különböző elállításával az egész borona az eke mögött maradó barázda, illetve barázdák alakulása szerint állítható be olymódon, hogy a frissen huzott barázdát a borona teljes szélességében bejárhassa.

A borona munkájának képét a 279. ábra mutatja.

A kések aczélből készültek és kopásuk esetén kicserélhetők.

Amilyen egyszerű ez az egész eszköz, olyan előnyös lehet annak használata. Hogy a szántás

után a mihamarább megtörténhető boronálás mit jelent, azt e helyen felesleges fejtegetni. Annyi tény, hogy a magyaróvári m. kir. gazdasági akadémia gazdaságában ezen eszközzel október hó 20-án végzett rendszeres kísérletek — miután az előkísérletek már megtörténtek — arra engednek következtetni, hogy ezen egyszerű eszköz az eke után való azonnali boronálást, maximum 10—12 cm. mélységig (a közönséges borona sem megy ennél mélyebben) a friss hanton igen jól elvégzi, anélkül, hogy az igaerőt érezhetően igénybe venné.

A fenti kísérletek alkalmával egy a Kühne E. gépgyárból e célra rendelkezésre bocsájtott K g. jegyű kettős ekére volt a forgóboronakeret felerősítve.

A rendelkezésre bocsájtott ekéért a Kühne-gyárnak e helyen is köszönetet mondok.

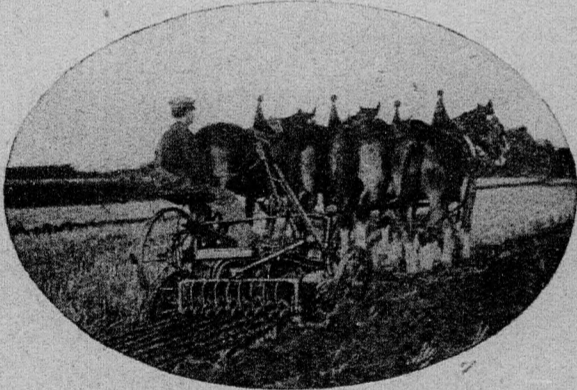
A forgóboronákat a Magyar Mezőgazdák Szövetsége küldte be, mely czég ezen eszközök hazai gyártását is megkezdte, kipróbálás végett és pedig egyet a 277. ábrán látható alakú késekkel, a másikat sarlószerűen, hátrafelé elnyúló késekkel felszerelve. A kísérleti talaj vályogos agyag, kedvező szántási állapotban vető alá való szántás, helyenként kiszáradt foltokkal.

A kísérlet tárgyát elsősorban az képezte, mennyire fokozzák ezek az ekéhez akasztott szerelvények a vonóerőt? E célból, először a fent jelzett kettős ekét üresen járatni eleje akasztott Sack-rendszerű erőmérővel 15 cm. átlagos mélységben járatva. Az ekének mintegy 200 méter után kijött vonóerőszükséglete a forgóborona nélkül volt 216 kg. Ugyanezen uton a csillagos alakban elhelyezett késekkel bíró forgóborona ekével együtt 2213 kg. vonóerőt, a sarlóalakú késekkel ellátott forgóborona 2238 kg. vonóerőt igényel.

Ilyenformán a csillagos késű forgóborona 107 kg., a sarlókécsű forgóborona 133 kg. vonóerővel igényelt többet.

Ez a vonóerőtöbblet oly csekély, hogy azt az igavonóállat a teljes napi munkában sem érezheti meg.

Annál nagyobb volt a munkában észlelhető különbség. A hant az eke után úgy maradt,

279. ábra. A forgóborona munkája.

mintha az tényleg alapos boronálást kapott volna s hiányoztak róla az ökönyomok.

A csillagalakúra készült forgóborona a keményebb s nagyobb (mintegy 15—18 cm. átmérőjű) rögöket és hantokat nem aprította ugyan el, csak felületüket vagdosta be, de a többi ennél kisebb rögök elaprózódtak. Ellenben a sarlókécsű forgóborona fogai behatoltak — csuszó-

san metsző mozgással nagyobb rögökbe apróztak és porba készütek.

A nyert eredményeket, hogy min fog felelelni céljára 8—10 cm. mélyen teljesen feleslegessé után eddig alkalm.

Könnyű, omlós készült, kötöttebb kécsű forgóborona.

Mindenesetre nagy eszközöknek a vetőval, mert ott igazlegessé teszik a boron.

Kívánatos lenne, minél több helyen vele elért eredménynek.

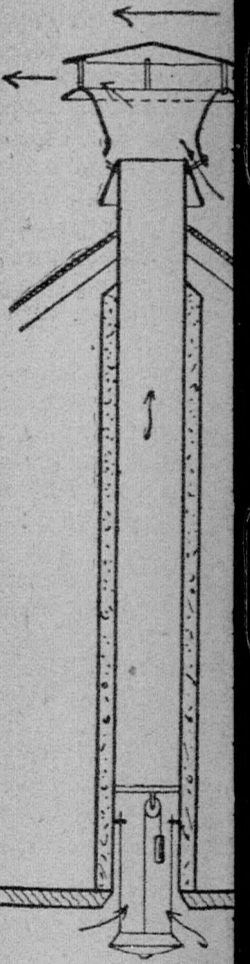
GAZDASÁGI

Rovatvezető: Groffli

Istállóink gyakran azok orv

Irta: Groffli

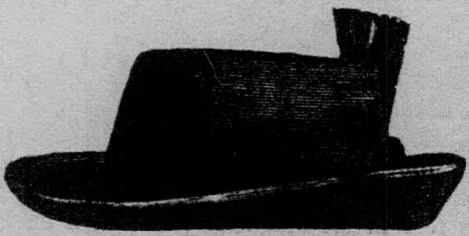
Azon nagy érdek modern istállóberendezéssel következt

281. ábra

lassan belátják, hogy a munkának levő tartani s azokat deztetlen, a nagy érték szerkezete nem fejlődő álló- és munkaképes mint az a nedves é

Szive

VADÁSZKALAPOT, MELLÉNYT és ALSÓ RUHÁT „LURÁCS” kalap és uridivat különlegességek üzlete Budapest, IV., Kecskeméti-u. 7.

A „Köztelek” előfizetői 5% engedményben részesülnek.

san metsző mozgásuk következtében — még a nagyobb rögökbe is és jelentékenyen jobban apróztak és porhanyítottak, mint az előbbeni készülék.

A nyert eredményekből arra lehet következtetni, hogy mindkét szerkezet igen jól meg fog felelni céljának, t. i. a friss ekehantnak 8—10 cm. mélyen való felporhanyítására és teljesen feleslegessé fogja tenni a friss szántás után eddig alkalmazott boronálást.

Könnyű, omlós talajokon a csillagalakura készült, kötöttebb talajokon a sarlóképes forgóborona lesz megfelelő.

Mindenesetre nagy előnye lesz ezen eszközöknek a vetőszántás alkalmával, mert ott igazán teljesen feleslegessé teszik a boronát.

Kívánatos lenne, ha ezen eszközök minél több helyen kipróbálnák s a vele elért eredményekről beszámolnának.

GAZDASÁGI ÉPÍTÉSZET.

Rovatvezető: Groffits Gábor.

Istállóink gyakori hibái és azok orvoslása.

Írta: Groffits Gábor.

Azon nagy érdeklődésből, melyet gazdáink a modern istállóberendezések iránt tá usítanak, örömmel következtethető, hogy a mi gazdáink is

lakó munkásnépnel sajnos elég gyakran volt tapasztalható.

Azt is tudja a legtöbb gazda már, hogy a nagy fenntartási, amortizációs és tűzbiztosítási költségek miatt legtöbb esetben nem a legprimitívabb istálló a legolcsóbb, hanem a szolidan épült masszív istállók, melyeknél a könnyen égő és korhadó anyagok alkalmazása a legszükségesebbre van redukálva.

Ennek tudatában gazdáink a masszív építési módra kezdenek rátérni. Építtetnek néha teljesen

mint 25 millió korona kár éri annak következtében, hogy nem gondoskodunk kellően istállóinknak porával, szénsavval s az ürülék ártalmas gázaival telített levegőjének kicseréléséről.

Ugyancsak a rossz szellőzésnek, illetve az éltető oxigénben szegény istálló levegőjének tulajdonítandó számos nagályos betegségnek rohamos terjedése s nagyarányú pusztítása, mely évről-évre szinte mérhetetlen károkat okoz állattenyésztésünknek.

Másik nagy hibája sok új istállónak, hogy túlságosan hideg, ami egyrészt a hibás szellőző berendezés okozta nagy légeserének, másrészt pedig a hideg padlástérnek, falaknak és födém szerkezetnek tulajdonítandó.

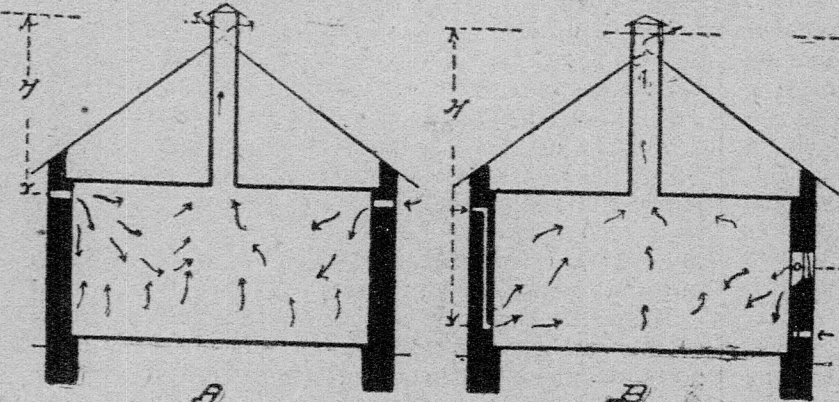
Hideg istállónak, eltekintve attól, hogy az állatok mngühülését s számos betegség keletkezését okozzák, illetve elősegítik, nagy hátránya, hogy bennük az állatok tápanyagfogyasztása is tetemesen emelkedik, mert mint könnyen belátható, a fogyasztott takarmány egyrésze a hiányzó melegnyisység fejlesztésére lesz a szervezet által felhasználva.

Hogy mennyivel több takarmányra van szükségük az állatoknak hideg istállókban, arra nézve Henneberg és

Stohmann végeztek kísérleteket s azt tapasztalták, hogy minden hőfokkülönbsétnél 16 C° alatt 2—3 százalék s minden hőfoknak 10 C° alatt 5—7 százalék többlettakarmányfogyasztás felel meg.

A nagyobb takarmányfogyasztás révén egymagában is tehát tetemes anyagi veszteségek lépnek fel, ha istállóink építésénél megfelelőkezünk előre is gondoskodni arról, hogy azok télen melegek és szárazak is legyenek. Azért hogy sok ujonnan épült istálló hideg, épp úgy a szellőzés gyakran hiányos voltáért a szemrehányás nem annyira az építési vállalkozót illeti, ki természetesen csak arra törekszik, hogy az istállót minél olcsóbban megépítse, nem törődve, azzal, hogy mily mérvű lesz benne a légesere s mily hőfoku a levegő, hanem az építtető gazdáinkat, kik nap-nap után megfordulnak az istállókban s így leginkább kell hogy ismerjék egy jó istálló követelményeit.

Nekik kell megadni a helyes irányelveket, a vállalkozónak pedig a megfelelő technikai kivitelről gondoskodni. Annál is inkább szükséges ez, mert istállóinkat rendszeresen nem tapasztalt

280. ábra. Kombinált szellőző rendszer.

kőből és vasból készült istállókat, melyeket betelepítve, sok esetben rövid idő múlva azt kénytelenek tapasztalni, hogy azok számos előnyös tulajdonságuk mellett nagyon hidegek s amennyiben jól működő szellőzőkről nincs gondoskodva, levegőjük sokkal egészségteleb, mint a régi egyszerű istállók-nál volt.

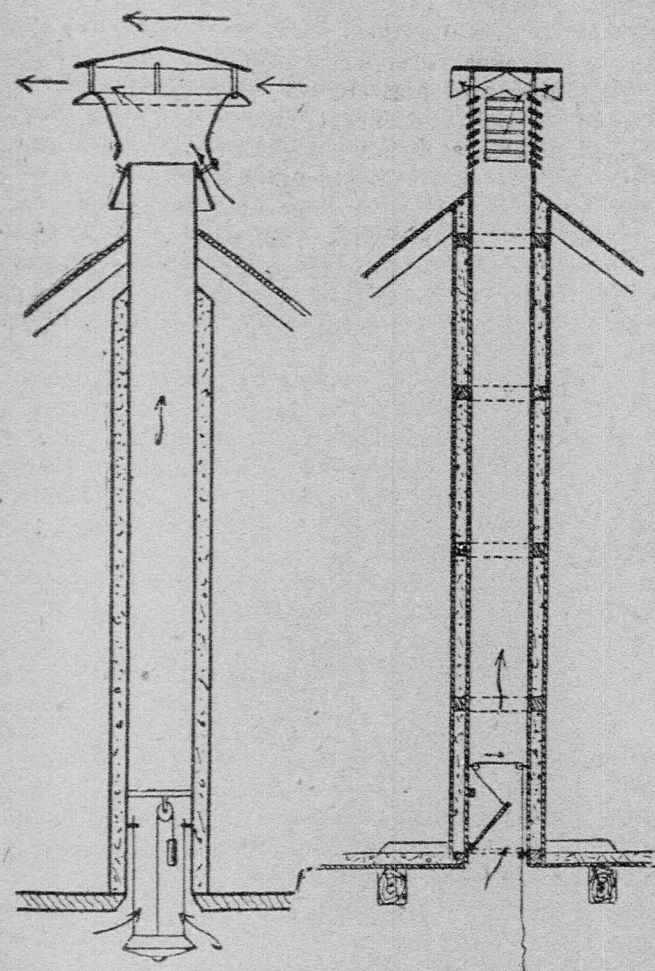
Néha igen jelentéktelennek látszó hibán mulik az, hogy ezek az ugynevezett modern istállók nem felelnek meg teljesen rendeltetésüknek s a gazda nagy anyagi áldozatok árán sem jut oly istállóhoz, mely nemcsak fénylik a tisztaságtól, hanem az állatok bennök jól is érzik magukat. Mint már említettem, modern istállóinknak rendszeren két nagy hibája van, hogy rosszul vannak szellőztetve s hidegek. Különösen a szellőzés az, melyre gazdáink, sajnos, még kevés sulyt fektetnek, sőt láttam ez évben épült több oly, különben modern berendezésű istállót, melynél a szellőzésről egyáltalában nem lelt gondoskodva.

Nem tekintem persze külön szellőzőberendezésnek az ablakokat, melyek télen, midőn leginkább szükségünk van a szellőzésre, nem nyithatók ki, ha csak nem akarjuk az állatállomány egészségét a legnagyobb mértékben veszélyeztetni.

Hogy pedig mily fontossággal bír az állati szervezet helyes működésére a jó szellőzés, illetve a tiszta, egészséges levegő, azt számos ez irányú tapasztaláson kívül fényesen igazolja Tiedemannnak Frankfurtban, egy nagy tehenészetben végzett kísérlete. Tiedemann ugyanis azt tapasztalta, hogy a szellőzést bevezetve, a tehenek évente átlag 483 literrel adnak több tejet, mint előző évben a szellőzetlen istállóban.

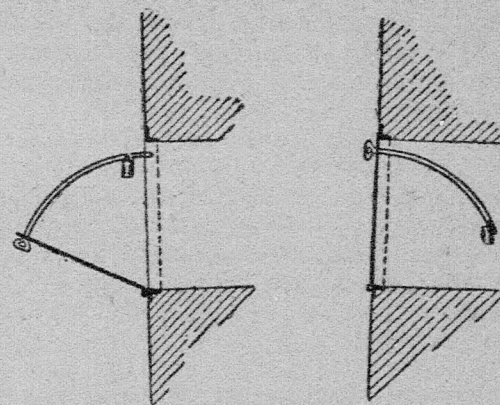
Ez a nagy tejtöbblet, mivel a tejhozamot befolyásoló egyetlenegy más körülmény sem változott, főleg a jó szellőzésnek köszönhető.

Ha azonban csak évi 100 liter tejtöbbletet ismerünk el, mint olyant, mely a szellőzésnek tulajdonítandó, akkor is az ország mintegy 2 1/2 millió egyedből álló tehenészetét évente több

281. ábra. Szellőző kémények.

lassan belátják, hogy a régi primitív istállókban, melyeknek levegőjét s padozatát tisztán tartani s azokat dezinficiálni ugyszólván lehetetlen, a nagy értéket képviselő állatállomány szervezete nem fejlődhet kellő mértékben, ellenálló- és munkaképessége pedig épp úgy csökken, mint az a nedves és dohós pinczelakásokban

282. ábra. Légnylások elzárója.

istállóépítő czégekkel, hanem vidéki kisebb vállalkozókkal terveztetjük és építtetjük.

Most, midőn gazdáink nagyrésze a régi, szinte javíthatatlan állapotban levő istállóinak újjáépítésével foglalkozik, nem végzek talán felesleges munkát, ha figyelmüket felhívom azon követelményekre, melyeket istállóink építésénél

Szivattyúk és Mérlegek " " különleges gyár " " **GARVENSWERKE,** WIEN, II., Handelsquai No. 130. Mintaraktár: I., Schwarzenbergstrasse 6.

okvetlen szem előtt kell tartanunk, ha azt akarjuk, hogy azok minden tekintetben megfelelőek legyenek.

Mint már említettem, a modern istállók említett hátrányai legtöbb esetben annak következtében lépnek fel, hogy hiányzik a szellőzés, vagy rosszul van az alkalmazva. Régi istállókban külön szellőzéstől nem kellett gondoskodni, mert a falakon, ablak- és ajtóréseken elég friss levegő érkezett az istállóba s az elhasznált levegő pedig az agyaggal letapasztott fáfödémeken s a nádfödélhéjazaton keresztül könnyen távozhatott.

Nem így van ez azonban a masszív modern istállóknál. Ezek rendszeresen sokkal nagyobb alaprajzi méretekké készülnek s ennek következtében egy állatra eső falfeület, mint arról egyszerű számítással mindenki könnyen meggyőződhet, sokkal kisebb, mint a régi istállóknál volt.

Azonkívül az új építőanyagokból (gépi téglák, cement-, mészhomoktéglák stb.) készült fal levegőt átocsátó képessége is kisebb, mint a kevésbé tömött kézi téglából készült, vagy a vert egységfalal.

Márker kísérletekkel kimutatta, hogy a régente alkalmazott vályog- és sárfalak több mint még egyszer annyi levegőt képesek átocsátani, mint a téglafalak.

Ha hozzáveszszük mindezekhez még, hogy a modern ablakok és ajtók majdnem légmentesen zárnak, azt hiszem, könnyen belátható, hogy a modern istállóknak a természetes szellőzés nem elegendő s ezért a levegő bevezetéséről külön szerkezetekkel kell gondoskodni.

Épp így van ez a megromlott levegő elvezetésével is, mely a beton vagy cementtel vakolt téglafödémeken, illetve az istálló felett gyakran alkalmazott magtárak cementpadozatján a legkisebb mennyiségben sem tud eltározni.

A különböző szellőző-rendszerek közül nálunk leggyakrabban az úgynevezett vízszintes rendszert alkalmazzák, jóllehet, hogy ez a legrosszabb megoldása a szellőzésnek.

Vízszintes rendszerrel a friss levegő bevezetése és az elhasznált levegő elvezetése a falakon kihagyott nyílásokon át történik és pedig oly mértékben, mint amilyen a szél erőssége.

Szélesenedő időben tehát számottevő szellőzés egyáltalában nincs, erős szél esetén pedig oly intenzív a légszere, hogy az annak következtében beálló légmozgás nemcsak ártalmas az állatokra, hanem az istálló nagymérvű lehűlését is eredményezi.

Nagy hátránya azonkívül e szellőző berendezésnek, hogy a födémek mentén befújott hideg levegő a meleg istállólevegő páratartalmát lecsapja a födémekre s hogy intenzíven csak a felső légrétegek kicserélését eszközöli.

Sokkal jobban bevált szellőző-rendszer az 280. ábrán vázlatos elrendezésben látható kombinált szellőző-rendszer. Ezen rendszerrel az elhasznált meleg levegő, mely könnyebb súlyánál fogva felfelé száll, függőleges szellőző kéményeken lesz elvezetve, a friss levegő pedig a falban különböző magasságban kihagyott nyílásokon lesz bevezetve.

Ily szellőző berendezések, épp úgy, mint általában a kémények, annál tökéletesebben működnek, minél nagyobb a külső s a kéményben

lévő levegő hőkülönbsége s minél nagyobb a nyomómagasság, mely utóbbi alatt a levegőt bevezető és kivezető nyílások magasságkülönbsége H értendő. Ezt szem előtt tartva legelőnyösebb a friss levegőt alól bevezetni, mint az a B ábra baloldalán látható s legrosszabb pedig az A ábrán feltüntetett elrendezés, melynél a nyomómagasság a legkisebb.

Az alul történő levegőbevezetésnek még az a nagy előnye is van, hogy a friss levegő nem keveredik a felszálló elhasznált levegővel s ezért tisztábban érkezik az állatok szájához, mint a felső levegőbevezetés esetén. Sokan felhózzák az alsó levegőbevezetés ellen, hogy légmozgást okoz. Ez azonban nem következhet be, ha a bevezetést kis keresztmetszetű, a „ B ” ábrán feltüntetett módon, a falban vezetett nyílásokon eszközöljük, melyekben egyrészt a levegő fel lesz melegítve, másrészt pedig csak lassan tud lefelé áramlani. Tény azonban az, hogy alsó bevezetés esetén a levegő kissé hidegebben érkezik az állatokhoz, mint felső levegőbevezetés esetén.

Mint arany középutat újabban nagyon gyakran alkalmazzák azon megoldást, melynél a bevezetés az ablakfülkében kitorokló csatornákon át, a falnak közepmagasságában történik (lásd B ábra).

Németországban, hol a szellőzésre nagy gondot fordítanak, mind a három kombinált szellőző-rendszer nagyon el van terjedve s hogy helyes kivitel esetén mind a három jól beválik, azt számos példa gyakorlatilag igazolja.

Nálunk azonban épp a kivitelnél lesznek nagyon súlyos következményekkel járó hibák elkövetve.

Sok helyen láttam szellőző kéményeket, melyek egyszerűen négy deszkából voltak összegeve s még hozzá nem is hézagmentesen.

Hogy ilyen szellőző kémény nem szívja ki a rossz levegőt s hogy rajta gyakran hideg levegő süllyed le az istállóba, az természetes.

Egy szellőző kémény csak akkor működik jól, azaz csak akkor van huzatja, ha az jól van izolálva, azaz benne a levegő le nem hűlhet.

Helytelen ezért a kéményeket egyszerű deszkafallal készíteni, vagy amennyiben tűzbiztos kéményt akarunk, annak előállítására bádóg-, cement- vagy vékony agyagsöveket izolálás nélkül alkalmazni.

Az említett anyagok bármelyikéből is készíthetjük a kéményt, legcélszerűbb azt kettős fallal készíteni, mint az a 281. ábrán bemutatott fa- és csőkémményeknél látható s a két fal közötti tért pedig jól izoláló anyaggal (tözege, fűrészpor, törek) kitölteni.

Ajánlatos fából készült kéménynél a belső deszkafalat hornyolt, gyalult s karbolineummal itatott deszkából készíteni, a külső deszkafalat pedig bevakolni, vagy agyaggal betapasztani.

Minden szellőző kémény nyílásának szabályozhatóan zárhatóknak és nyithatóknak kell lenni. Jól alkalmazhatók e célra a 281. ábrán látható csapódeszkajátó s a kiegyensúlyozott bádogszelep.

Felül a kéményt szélsisakkal ajánlatos lezárni, mely annak működését szél esetén tetemesen fokozza. Ez utóbbinak célszerű elrendezése

úgy a fa-, mint a masszív kémények esetén szintén a 281. ábrán látható.

Nemcsak a szellőző kémény nyílását kell szabályozni tudnunk, hanem a levegőt bevezető nyílásokat is, különösen akkor, ha a levegő bevezetése alul vagy pedig az ablakfülkében történik. Jól bevált, szabályozhatóan nyitható ajtó a 282. ábrán látható.

Ami a szellőző szerkezetek méreteit illeti, szem előtt tartandó, hogy egy felnőtt marhának óránként körülbelül 50—60 m³ friss levegőre van szüksége, vagyis ennyit kell számára bevezetni, illetve ennyi elhasznált levegőt a szellőző kéményeken keresztül óránként elvezetni. Hogy mily keresztmetszetű bevezető nyílások s kémények felelnek ennek meg, az esetről-esetre kiszámítható. Általában egy nagy állatra 100 cm² kémény- és bevezetőnyílás keresztmetszetet kell számítanunk.

Egy kémény keresztmetszete 0'06—0'3 m²-re s egy bevezetőnyílás keresztmetszete 0'015—0'03 m²-re veendő fel.

Ismertettem a legelterjedtebb s jó kivitel esetén teljesen megfelelő kombinált szellőző rendszereket. Van persze számos más megoldása is a szellőzésnek, melyek helyes működése azonban annyi mellékörményről függ, hogy alapos megfontolás s tapasztalás nélkül senkinek sem ajánlhatom azok létesítését.

Modern istállóinknak második nagy hibája, hogy sokszor nagyon hidegek, különösen ha a födélhéjazatot, födémét és falakat rosszul izoláló anyagokból (cserep, kátránypapír, beton stb.) készítjük.

Távol áll tőlem, hogy ezzel az említett építőanyagok alkalmazása ellen érveljek, hanem csak azok észszerű alkalmazását ajánlom.

Ismerve a hideg istállók nagy hátrányait, építsük azok falait, különösen ha azokat rosszul izoláló anyagból készítjük, kettős fallal s akkor biztosak lehetünk, hogy az ily módon közbeiktatott levegőréteg révén a fal jól fog izolálni. Ha már nagyon akarunk takarékoskodni, akkor legalább az uralkodó szélnek kitett oldalt építsük így, vagy készítsük 45 cm. helyett 60 cm. vastagra.

Az által, hogy kettős ablakokat alkalmazunk, szintén nagy hővesztésegtől óvhatjuk meg az istálló levegőjét. Németországban, mióta az ablakokat csak elvéve használják szellőzésre, azokat gyakran két nagy nyers- vagy drótüveg-táblából állítják elő, melyek egyszerűen a falba lesznek befalazva, olyképpen, hogy egy kis dilatáció meg legyen meg részükre engedve.

Meg inkább kell igyekeznünk meleg födém-szerkezet készítésére, mert mióta a jól izoláló szalma- és nádfödélhéjazat nem nyer alkalmazást, az istállók padlástere tulságosan hideg s nemcsak nagy mértékben hűti az istálló levegőjét, hanem a födémek esepégését is okozza.

Ha fából készítjük az istállófödémét, akkor azt jól izolálhatóvá tehetjük, ha felül 6—8 cm. vastagon agyaggal letapasztjuk, alul pedig be-deszkázzuk és bevakojuk.

Az alsó deszkázat helyett, ha tűzbiztosnak is akarjuk tenni a födémét, jól alkalmazhatók az elterjedt Kosmos lemezek, vagy a rabitzszerűleg készült vasbetonlemez.

Ha istállóinkat masszív födém szerkezettel

akarjuk lefedni, akkor jól izoláló vastartók kellenek, különösen ha az likacsos készül.

A hideg vasbeton melyek különben száraznak, istállóknak csak gondoskodunk meleg

A földmivélsügyi miniszter a keszthelyi gazd. akadémia tűzbiztos szalmafödém tartandó tűzpróba igazolt eredményeket, ugyanakkor a padlásterek s ezzel ismét el fognak tűnni.

Addig azonban a hideg istállóknak csak az hat, ha az vagy tűzsegély-rendszer), vagy arról, hogy a padlást mával vagy takarmánnyal

A modern istállók berendezésének helyes cikkében ismertette a lommal nem terjeszke

GAZDA

Rovatvezető: S

A holtkéz bíró hagyatéka

Irta: Szilárd

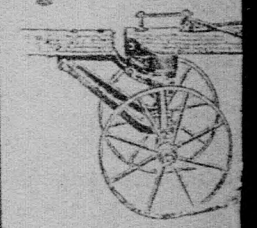
A főpapi vagyon ismert tendenciákkal van és állandó célja, amelyeket a latifundius egyházi vagyont gyűjtőintézetnek és hol a látni, hol tudományosan a szekularizáció a nagybírtok és kúrok gazdasági veszély minden lehető és lehet a főpapi uradalom főként felaprózása hallott jelszó szerint legmérsékeltőbb kivétel haszonbérbeadás közzé nem felel meg a modern mutat fel olyan sikert elvárhatnánk tőle.

Ezek a szekularizáció némileg csillapodtak, mult néhány évtized a szociáldemokraták de azért csak legutóbb ilyen disszonáns felhang azonban az ország véleménye meglehetősen

A szociáldemokraták dennapi kenyérük, hanem ellen agyarkodjanak törekvő eszmék láncuk a tömeg irigységével szemben a kapacit

FONTOS

Ajánlom már mostani vaszi szükséglete ve hozzám fordulni, hogy szállítás idejében töltesse, a beérkező rendelvények sorrendjébe

Szeeskavágók,

Kukoriczaszártepők

Répavágók,

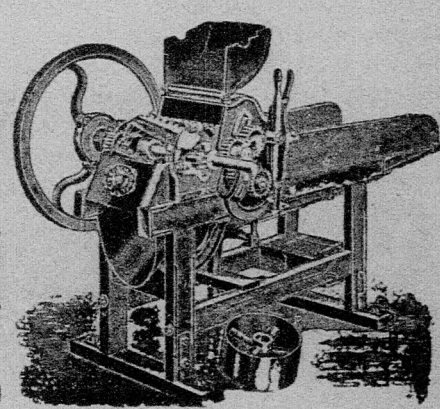
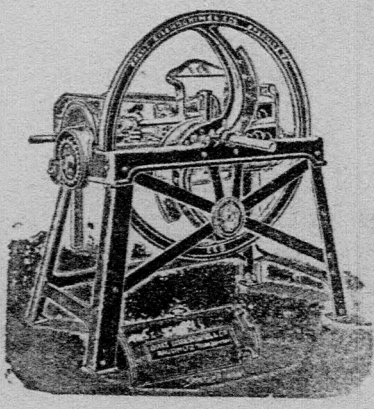
Darálógépek

legtökéletesebb és legjobb kivitelben.

Bächer-Melichár

Magyarországi vezérképviselő: Szücs Zsigmond
Budapest, VI., Nagymező-utca 68.

Arjegyzék kívánatra bérmentve.

akarjuk lefedni, akkor legalkalmasabb erre a jól izoláló vastartók közötti téglalobozat, különösen ha az likacsos vagy porózus téglából készül.

A hideg vasbetonfödémeknek alkalmazása, melyek különben számos jó tulajdonsággal bírnak, istállóban csak akkor van helyén, ha gondoskodunk meleg padlásterről.

A földmiveltésügyi minisztérium megbízásából a keszthelyi gazd. akademián kísérletezünk a tűzbiztos szalmafödéllel s ha a tavasszal megtartandó tűzpróba igazolja a Németországban elért eredményeket, úgy remélhetők, hogy a hideg padlásterek s ezzel együtt a hideg istállók ismét el fognak tűnni.

Addig azonban a betonfödémek alkalmazását az istállóban csak abban az esetben ajánlhatom, ha az vagy üregeken készül (Visintini-, Segwart-rendszer), vagy pedig gondoskodunk arról, hogy a padlástér télen jól izoláló szalmával vagy takarmánnyal legyen megrakva.

A modern istállók padozatának s belső berendezésének helyes kiviteli módját külön cikkekben ismerttettem s ezért ezekre ez alkalommal nem terjeszkedem ki.

GAZDASÁGI JOG.

Rovatvezető: Szilárd Ferencz dr.

A holtkéz birtokai és a főpapi hagyatékok ügye.

Írta: Szilárd Ferencz dr.

A főpapi vagyon állandó száka bizonyos ismert tendenciákat szolgáló körök szemében és állandó célpontja olyan támadásoknak, amelyek a latifundiumokat, de különösen az egyházi vagyont gyűlöletes szinten igyekeznek föltüntetni és hol a lázítás közönséges eszközeivel, hol tudományosan látszó adatokkal izgatnak a szekularizáció mellett. Hirdetik fenn a nagybirtok és különösen az egyházi nagybirtok gazdasági veszélyeit és káros hatásait és minden lehető és lehetetlen alkalommal követelik a főpapi uradalmak eladását, kisajátítását, de főként felaprózását, mert az untilig elégszer hallott jelszó szerint a föld kell a népnek. A legmérsékeltőbb kiváncsolom még az, hogyha a haszonbérbeadást követelik, mert a házi kezelés nem felel meg a modern korszellemnek és nem mutat fel olyan sikereket, amelyeket méltán elvárhatnánk tőle.

Ezek a szekularizáló és földosztó hangok némileg csillapodtak az utóbbi időben az alig mult néhány évtizedhez képest és inkább csak a szociáldemokraták részéről voltak hallhatók, de azért csak legutóbb is volt alkalmunk egy ilyen disszonáns felszólalást hallani, amelyet azonban az ország tulnyomó részének a közvéleménye meglehetősen erélyesen utasított vissza.

A szociáldemokratáknak elvégre az a mindennapi kenyérük, hogy minden tőke és vagyon ellen agyarkodjanak. Tanak dekompozícióra törekvő eszmék láncolatából állanak és eszközük a tömeg irigységének fölkelése. Ilyen izgatással szemben a kapacitáció ki van zárva. Midőn

tehát fejtegetéseinkben a magyar főpapi vagyon fenntartása mellett szót emelünk, a szociáldemokrata részről felhozottakat figyelmen kívül hagyjuk. Akik a tulajdon jogosságát tagadják és abból az alapelvből indulnak ki, hogy a tulajdon már magában jogsérelem, azok nézetem szerint komoly számbavételt nem érdemelnek.

Ha magyar nemzeti és gazdasági szempontból vizsgáljuk a holtkézi birtokok kérdését, körülbelül a következő pontokra kell feleletet adnunk.

Van-e a nagybirtoknak egyáltalán hivatása és létjoga Magyarországon?

Kívánatos-e a nagybirtok fenntartása nemzeti szempontból?

Kívánatos-e közgazdasági szempontból?

Kívánatos-e a mezőgazdaság szempontjából?

Milyen hivatást tölt be a nagybirtokok között különösen a főpapi vagyon?

Helyes dolog-e a holtkézi birtok fölaprózását követelni s ha igen: hol, milyen körülmények között és mily mértékben?

Előnyös és kívánatos-e a főpapi birtok haszonbérbeadása?

Milyen szempontok szólnak a házi kezelés mellett?

Milyen intézkedésekre volna szükség annak a biztosítása céljából, hogy ez a házi kezelés gyümölcsöző, okszerű és modern legyen?

Hogyan függ össze a főpapi uradalmak okszerű házi kezelésének kérdése a főpapi hagyatékok ügyével, nevezetesen a főpapi végrendekezési jogával, a főpapi hagyatékokban való öröklés anyagi jogi szabályaival és a főpapi hagyatékok tekintetében érvényben lévő eljárással?

Valóban zavarba kell jönnünk, látván, hogy egy szük cikk keretében milyen súlyos és messzeható kérdésekre akarunk választ adni. Nyilvánvaló, hogy ennek a feladatnak itt meg nem felelhetünk. Elégedjék meg tehát a t. olvasó választ jelzésével annak, amit e fontos kérdésben majd csak a jövő év folyamán fogunk részletesen kifejteni, ezúttal csak az elvi alapokat jelöljük meg, amelyekből kiindulva, a mi speciális magyar viszonyaink között és a mi különös közgazdasági érdekeink figyelembe vételével ezt az ügyet fel fogni és tárgyai kell.

A nagybirtok az egyéni tulajdon kialakulásának és a birtokmegosztási folyamatnak éppen olyan természetes eredménye, mint akár a kis-, akár a középbirtok. Nem ismerünk olyan történeti társadalmat, ahol latifundiumok nem keletkeztek és fönn nem állottak volna. Amint az ember kiemelkedett ama primitív állapotból, hogy nescak azt tekinthesse magáénak, amit két karjával megvédeni képes, vagyis amint a jognak fogalma tárgyilag is jelentkezik, már ez a vagyon felhalmozására és földmivelő népek-nél a nagybirtok keletkezésére vezet. Egy ilyen természeti produktummal szemben a türelmetlenség célra nem vezet. Ha a nagybirtok a közgazdaság szempontjából nem is volna kívánatos és helyes dolog, eltörlését és kialakulásának megállítását akkor sem lehetne józan észszel követelni, mert ez a jognak és jogbiztonságnak

felforgatásával járna. Sokszorosan bebizonyult tény azonban, hogy a nagybirtok egy gazdaságilag szükséges alakulat, amelynek hiányában a termelésnek, nevezetesen az állattenyésztésnek és növénytermesztésnek bizonyos föltétlenül szükséges ágai és irányai a köznek nagy kárára megszűnnének. Gazdaságpolitikai szükségesség az, hogy az állam, az uralkodónak és a közalapok latifundiumok fölött rendelkezzenek. Ezek mellett a latifundiumok megszerzésétől nem lehet elzárni elsősorban az egyházat, amelynek közérdekű rendeltetése józan észszel nem tagadható. Különösen nem lehet kizárni a latifundiumok birtokából az egyházi föméltségeket nálunk Magyarországon, ahol szorosan vett egyházi hivatásuk mellett nagyjelentőségű közjogi és társadalmi pozíciókat is töltenek be.

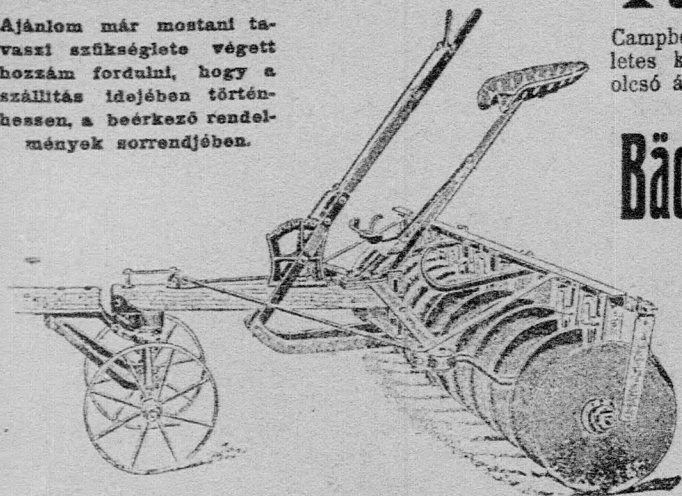
Ugyanaz a szempont irányadó akkor is, ha a nagybirtoknak és az egyházi vagyonnak magyar nemzeti szempontból való jelentőségét kutatjuk. Akié a föld, azé az ország. A nagybirtok és különösen az egyházi nagybirtok a nemzeti hatalom épületének legfötmörebb pilléreit szolgáltatják.

Gazdasági és nemzeti szempontból egyaránt helytelen dolgot követelnek tehát azok, akik minden alkalommal és föltétlenül a holtkézi birtok fölaprózását hirdetik. Elsősorban azt kell vizsgálni, amire Buday Barna legutóbb közölt tanulmányában oly találon rámutatott, hogy t. i. van-e egyáltalán szüksége a földre a népnek s mielőtt több földet adunk a kezére, nem arról kell-e gondoskodnunk, hogy azt, amije eddig van, gyümölcsözőben m velni tudja. Helyes dolog a parcellázás, de csak ott, ahol a szükséges előfeltételek megvannak. Ahol összefüggő latifundiumok torlódása gátolja a helyes birtokmegosztást. Ahol nagybirtokok közé szorult nincsetlen nép nyomorog föld és munkaalkalom híján. Ahol a munkáskéz hiánya önként javulja a latifundiumoknak, hogy területtük egy részét apró munkásbirtokká alakítsák. Ahol ilyen nyomos okok szólnak a felaprózás mellett, ott erre elsősorban csakugyan a holtkéz birtokai hivatnak s az egyház, illetőleg a főpapi egyes erre alkalmas birtokok tekintetében nem is fognak hasonló akcióitól idegenkedni.

A magyar egyházi vagyon eredete királyi adományra és ebből folyólag a magyar királynak egyházi fővéduri jogára, illetőleg legfőbb kegyuri jogára vezetendő vissza. Az időnkénti javadalmas a javadalom állagával nem rendelkezhetik, mert az a törvényt al elidegeníthetnek nyilvánítattuk; azt rendeltetésétől eterő más célra maga az egyház sem fordíthatja. Ezen okból az egyházi javak alapítványi természetüknek megfelelően épségben fenntartandók s a fejedelem különös felügyelete alatt allanak; azonban ezen javak jövedelmeivel a javadalmas életében mindenkor szabadon rendelkezhetik. A főpapi javakat ezen közjogi helyzetüknek megfelelően közjogi szolgáltatások terheltek és terhelik részben ma is. Ilyen közjogi terhek voltak a multiban: a végvárak fenntartási költségeihez való hozzájárulás, a banderialis védőkötelezettség, az 1486. évi LXIV. t.-cz.-ben

FONTOS!

Ajánlom már mostani tavasi szükséglete végett hozzám fordulni, hogy a szállítás idejében történessen, a beérkező rendel-mények sorrendjében.

Tárcsásboronák,

Campbell-rendszerű **altalajtömörítők** elismert és egyedül tökéletes kivitelben, a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazva olcsó ár és teljes szavatosság mellett. — **Több ezer darab már működésben.**

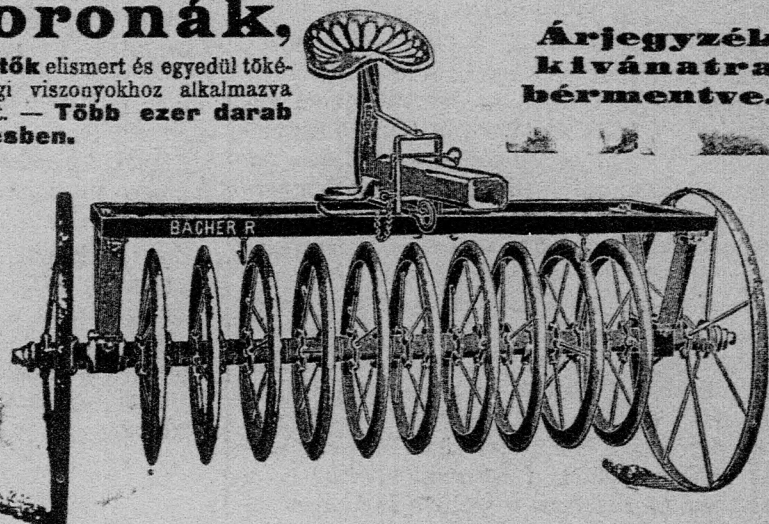
Bächer-Melichár

Magyarországi vezérképviseelő:

Szües Zsigmond

BUDAPEST, VI.,

Nagymező-utca 68. sz.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

kirótt megyei adózás, a papnőveldek és elaggott papok pénzalapjára fizetendő százalék és a jövedelem 10%-ában megállapított várerődítési hozzájárulás. A jelenben a rendes közterheken felül a főpapi jövedelmeket terhelik az összes kegyuri szolgáltatások, templomok, plébániák, iskolák, papnőveldek fönntartása stb.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy a főpapi vagyon épp úgy, mint maga a főpapi méltóság közjogi szervezetünknek egy nagyfontosságú alkateleme, amelyet ezen összefüggésből erőszakkal kiszakítani csak a köznek nagy kárával lehetne. Tépünk ki egy ily fontos szövetet a nemzet testéből és helyén gyógyíthatatlan vérzés fog beállni.

Részben már ezzel egyértelmű és a magyar főpapi vagyon közjogi jellegébe ütközik már a főpapi uradalmak haszonbérbeadása is. A haszonbérlek lehetnek a legderekabb és a legtekintélyesebb férfiak, a főpapi tekintélyt és befolyást azonban semmiképpen sincsen módjukban pótolni. A racionálisabb összeköttetés a főpásztor és hívei között örökre megszakad s a befolyás, amelyet földesuri minősége révén a főpap a népre a községben és a megyében gyakorolt, pótolhatatlanul megszűnik. Mindamellert még nagyon kétséges marad, hogy a haszonbéri kezelés gyümölcsözőbb-e, közgazdaságilag hasznosabb-e és főképpen az állag

ezio kérdése okozhat nehézségeket. Annyi bizonyos, hogy a főpapi birtokok részére oly instrukcióról és olyan befektetésekről kell gondoskodni, amely a gazdasági kart a kor színvonalán álló gyümölcsöző kezelésre képesíti. Nem lehet követelni, hogy az ehhez szükséges tőkét a javadalmas mindig a sajátjából, illetőleg a jövedelemből szolgáltatassa. Módot kell találni, hogy a javadalmas ilyen célokból az ingó törzsvagyont vehesse igénybe. Hogy ez elérhető legyen, természetesen enyhíteni kellene ama szigorú jogszabályokon, amelyek ezidőszerint a mozgósított törzsvagyon kezelése tekintetében fennállnak. A törzsvagyonnak eme része ezidőszerint csak kötvényezett értékpapirokba fektethető és forgatóke gyanánt föl nem használható. Gátóják a javadalmas a szükséges befektetések bőkezűbb ellátásában a főpapi szerzetjavarokban való öröklés anyagi jogi szabályai is és a hagyatéki eljárási rendszer. Nevezetesen ama megkülönböztetés, melyet a mai jog a fundus instructus nobilior és a fundus gratuitus között tesz. Az előbbi alatt értendő az a felszerelés, amelynek egyes darabjai 42 K.-nál nagyobb értéket képviselnek, az utóbbihoz tartozik a darabonként 42 K.-nál kisebb értékű felszerelés. Ez utóbbit a hagyatéki ingyen tartozik a javadalomnak átengedni. Az elhunyt javadalmas által az épületeken tett javítványokról az 1883-iki el-

HALÁSZAT.

Rovatvezető: Landgraf János.

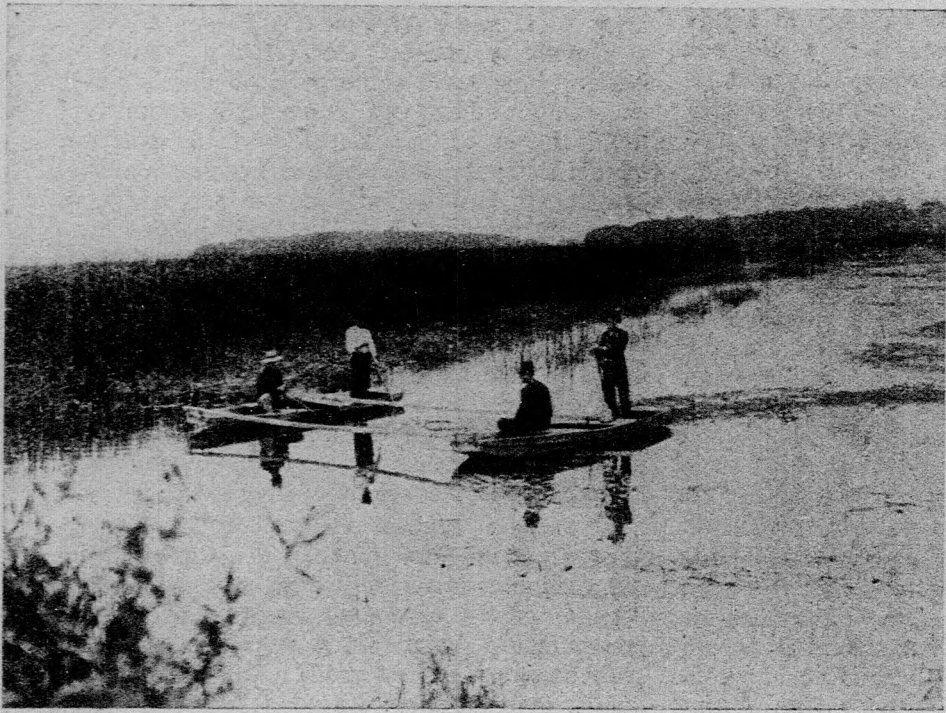
Tógazdaságaink.

— Történeti fejlődés. Példák. —

Irta: Répássy Miklós.

Nagyon hosszú idő telt bele, míg az ember egyik legősibb foglalkozása, a halászat is öntudatos termeléssé lett; de mint ilyen aztán, mintegy pótlandó az elmulasztottakat, nagyon hirtelen más mezőgazdasági művelési módokkal egyenrangúvá küzdötte fel magát.

Még a múlt század közepe táján is a létező mesterséges halastavak inkább csak kuriozumok voltak, mint gazdasági tényezők. Az igaz, hogy nem is igen volt rájuk valami nagy szükség; termelt még hal bőven az ősi állapotban lévő természetes vizekben; a mesterséges tavak egy jó része inkább csak haltartóul szolgált. Más lett azonban a helyzet a vizeket szabályozó s az életet drágává tevő kultúra ténnyel. Napról-napra fogyott a természetes halállomány ősi bősége s csakhamar érezhetővé vált a hal-szűke. De emelkedett azoknak a területeknek az értéke is, amelyeket tavak foglaltak el. Tulajdonosaik nem elégedhettek meg többé azzal a hozammal, amelyet csak a jó szerencsére bízott, minden okszerűséget nélkülöző

283. ábra. Sásirtás Turán.

284. ábra. Halászás Turán.

kimélete szempontjából üdvösebb-e, mint a házi kezelés? Az is nyílt kérdés, vajjon a haszonbéri kezelés több vagy kevesebb családnak nyújt-e kenyeret és biztos megélhetést, mint azt a házi kezelés tette?

Nem habozunk kimondani azon véleményünket, hogy minden főpap, aki uradalmait bérbe adja, a tekintélyek lerombolásához járul hozzá. A tekintélyeknek ama kegyeletet nélkülözö lerombolásához, amely napjainkban foly s amelynek a felforgató irányzatok hívei oly nagyon tudnak örvendeni. A hatalmas egyházfejedelem, kiterjedt vidékek hatalmas földesura eltűnik és helyét elfoglalja egy rentjéből élő öreg ur, aki az egyházi ügyeket mint főhivatalnok intézi. Eltűnik az udvar, a gazdasági kar s a cse édség száza, akik a főpapban kenyéradó urukat tisztelték és velük együtt eltűnik visszahozhatatlanul a főpap társadalmi befolyása. A népek az ideális méltóság nem imponál, csak a hatalom és a népek ezzel a gyöngéjével számolni kell.

Ugyanazok a szempontok, amelyek a főpapi vagyon házi kezelésének fönntartását javallják, sürösen követelik azt is, hogy ez a házi kezelés kellő forgatókével, okszerűen, modern eszközök használatával folytattassék. Ebben a tekintetben a szükséges forgatóke és az instruk-

ciós rendelet 23. §-ának 18. pontja értelmében a miniszteri biztos kimutatást készít ugyan, de ezeket az összegeket az előleges leszámolási okiratban nem írják a hagyatéki tömeg javára. Az ingyenes felszerelvénybe és az építési javítványokba fektetett esetleg nagy értékű hagyatékokra nézve tehát elvész. A modern viszonyok között ez az ősi rendelkezés most igazságtalanságra vezethet és kiküszöbölendő.

A főpapi javak kezelésének ellenőrzete a legfőbb kegyuri jog révén állami feladat, amelyet a kultuszminiszter teljesít. Mójában áll ezt az ellenőrzetet oly módon gyakorolni, hogy a törzsvagyonnak forgatóke gyanánt felhasználásra kellő módon kezeltessék és biztosítottassék. Az ehhez szükséges szakértő és megbízható tisztikar minden főpapi uradalomban megvan és rendelkezésre áll.

Igy csak némi szabadabb elvű reformoktól függ, hogy a főpapi uradalmak a házi kezelést fönntarthassák s a haladással is lépést tarthassanak. Ezek a reformok különösen a törzsvagyon kezelésére vonatkozó szabályzat, az öröklési jog és a hagyatéki eljárás terén szükségesek.

halászatuk adott. Vagy le kellett azokat csapolni, vagy jövedelmezőbbekké tenni.

A körülményeknek ez a kényszerítő ereje volt a legfőbb indító oka annak, hogy a halászat is modern formát öltött.

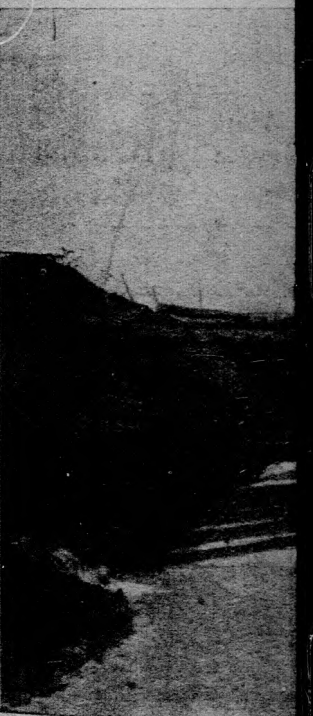
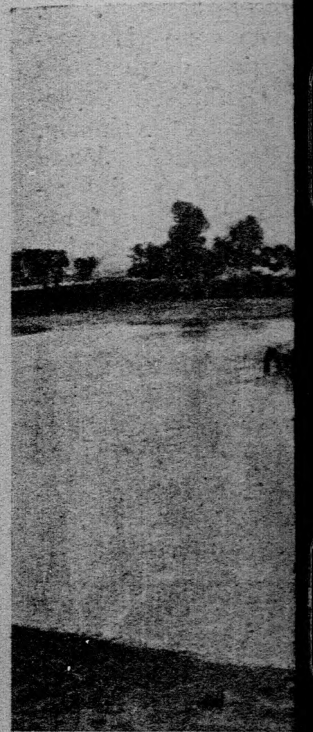
A mesterséges halászat ma már a mezőgazdasággal a legszorosabb rokonságban lévő okszerű állattenyésztés s azon egész általánosságban valamely terület termőerejének halhus előállításával való kihasználását értjük.

A u. n. halaszgazdaságoknak a mezőgazdasági termelési ágak sorában kell helyet jelölnünk, különösen azért, mert a természetes haltáp álék létrehozásában — ami nélkül, közvetlenül legyen említve, haltenyésztés egyszerűen lehetetlen — teljesen azonos tényezők működnek közre, mint magánál a növénytermesztésnél. A talaj s a víz minősége, a különböző trágyaszerek, az időjárás épp úgy befolyásolják a halastó hozamát, mint a mezőt. A haltáplálék s hal között pedig ugyanaz a viszony, ami a legelő fütermése s a legelőn tartott állatok között. Sőt a hal mintegy alsóbbrendű állati jellegének megfelelően sokkal inkább van magához a termőterülethez kötve, mint bármely más gazdasági haszonállat. Mind-ebből az is következik, hogy a halaszgazdaságok mivvelési eszközei — egész tág értelemben véve — azonosak a mezőgazdaság mivvelési eszközeivel.

Arra természetesen folytán létrejött any legyen, bár a mező között egyáltalában különleges berendezés szükség, amelyek ter séggel járnak s k igényelnek.

Hogy ezek a dolgok leg tartózkodóvá tet azon nincs mit csod

A halászatot újja jelentősége Csehsz klasszikus földjéről nyolczvanas éveiben

alapot hozzá Susta J társainak táplálkozás jelent munkája adta hercegek wittingau gatója, ahol kerekvár belül 500 éves multu okszerűvé. Nálunk abb ilyen terjedelmű, de számbavehető halas volt. A létező néhány telep legfeljebb csak ség nélkül való kedv A Csehszországban ként nálunk is hire m

Arra természetesen, hogy a jelzett tényezők folytán létrejött *anyagcsere végeredménye halhus* legyen, bár a mezőgazdasági művelési módok között egyáltalában nem idegenszerű, de mégis *különleges* berendezésű s üzemű munkákra van szükség, amelyek természetesen *különleges költséggel* járnak s *különleges befektetéseket* is igényelnek.

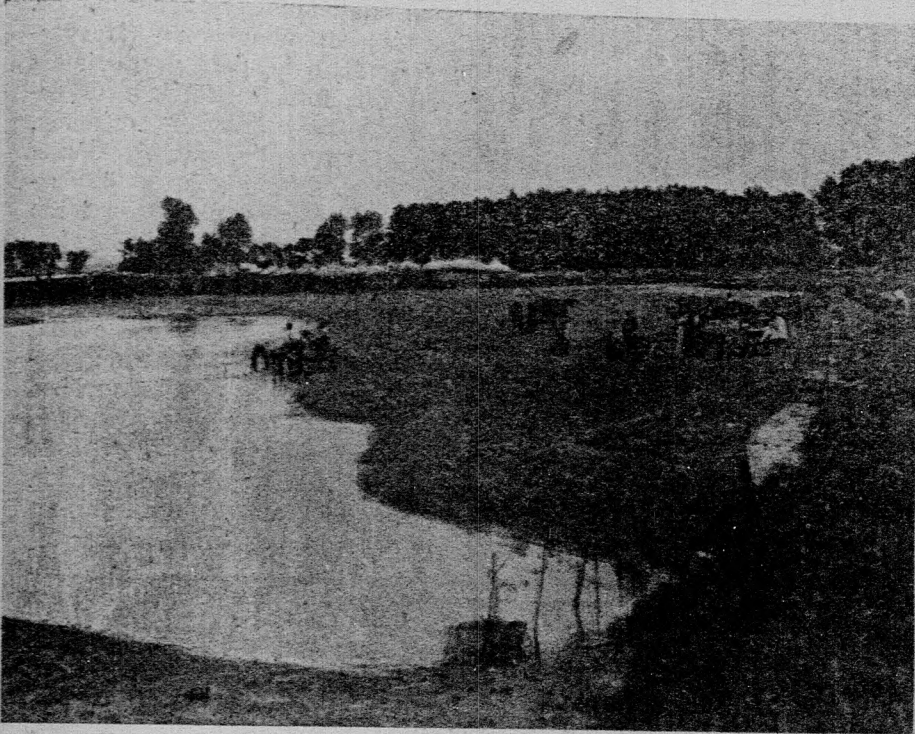
Hogy ezek a dolgok, különösen eleinte, némileg tartózkodóvá tették a mi birtokosainkat is, azon nincs mit csodálkoznunk.

A halászatot újateremtő mozgalom gazdasági jelentősége Csehországból, a tógazdaságok e klasszikus földjéről indult ki a múlt század nyolczvanas éveiben. A természettudományos

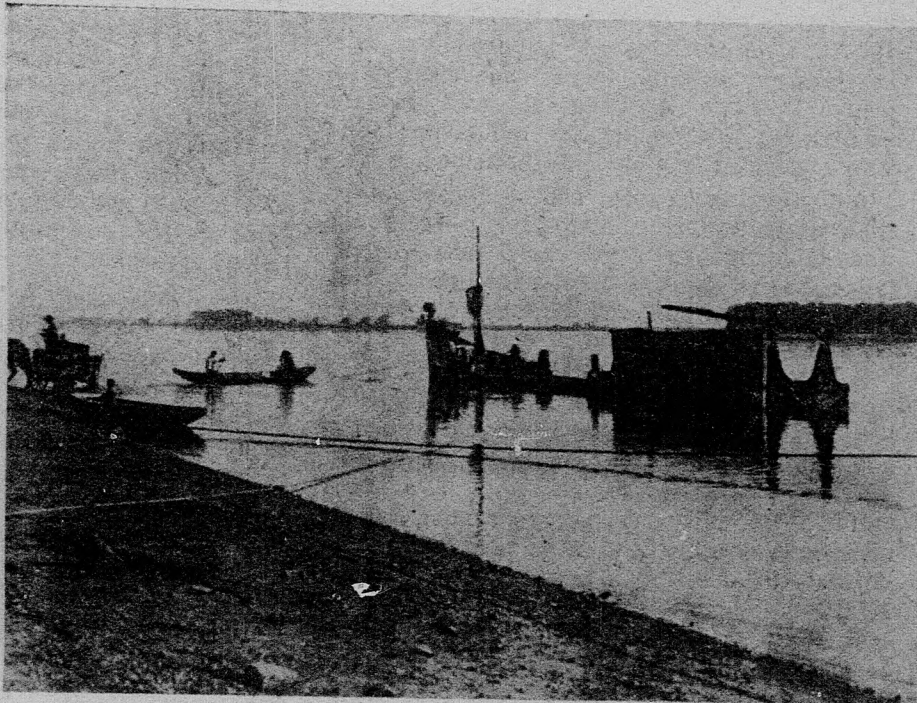
ték azt a tevékenységet, amely a pisztrángféle halaknak már régebben feltalált mesterséges ikrázata révén vélték a halászatot fellendíthetőnek. Nyilvánvalóvá lett az alsóbb szintájak pontyos tógazdaságainak gazdasági jelentősége a hegyvidéki pisztrángtenyésztéssel szemben.

A pontyos tógazdaságokat azonban nem volt olyan könnyű divatossá tenni, mint a pisztrángtenyésztést. Ez utóbbival, alkalmas viszonyok között, aránylag kis helyen, igazán számba alig jövő költséggel bárki megpróbálkozhatott. A pontyos tógazdaságok komolyabb gazdasági vállalkozást jelentettek. Megbízhatóbb s nagyobb jövedelmet adnak ugyan, de nagyobb befektetést is igényelnek. A földbirtokos-osztály pedig

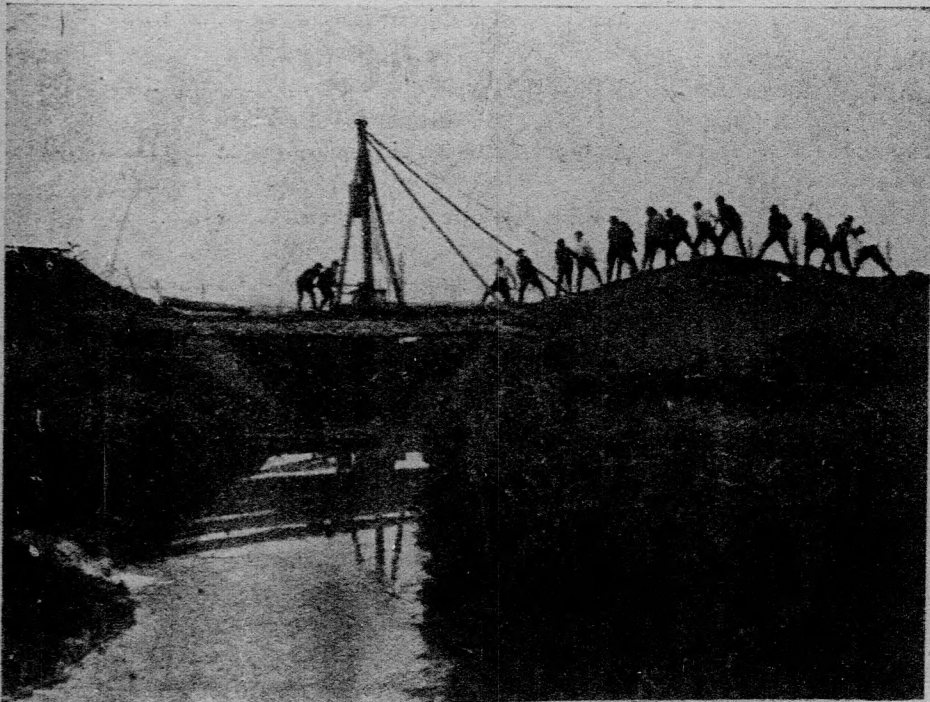
de tiszta haszonhoz is juttatja őket. Így létesült az elsők között 1894-ben Simontornyán (Tolna m.) és 1898-ban Iharoson (Somogy m.) egy-egy 100 kat. holdon felüli teljesen okszerűen berendezett tógazdaság. Az itt elért eredmények minden beszédnél s írásnál meggyőzőbben szóltak az új termelési ág mellett. A további fejlődés jellemző tünete volt, hogy az újabb halasgazdaságok már nem a tiszta bérleti rendszeren, hanem a bérlő s birtokos közös vállalkozásán alapultak. Ma pedig végül ott vagyunk, hogy idegen vállalkozók közbenjöttét legfeljebb csak a nehezebben mozgó erkölcsi testületek (községek) veszik igénybe, az egyes birtokosok azonban, ha csinálnak tógazdaságot, maguk csinál-

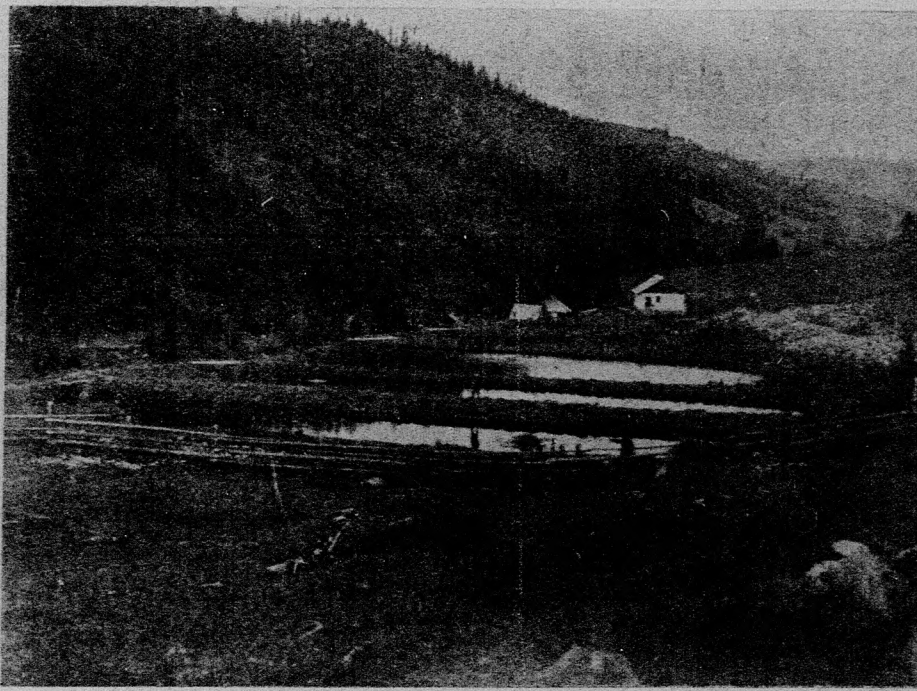
285. ábra. Lehalászás Előszálláson.

286. ábra. Halrakodás a bárkába a Dunán.

287. ábra. Zsilépítés Iharoson.

288. ábra. Pisztrángos tavak Gödemesterházán.

alapot hozzá Sušta Józsefnek „A ponty és tóbeli társainak táplálkozása” című 1889-ben megjelent munkája adta. Sušta a Schwarzenberg hercegek wittingaui uradalmának volt igazgatója, ahol kérekszámban 10,000 holdnyi körülbelül 500 éves multu tógazdaság üzemét tette okszerűvé. Nálunk abban az időben nemcsak hogy ilyen terjedelmű, de a tatai halastavat kivéve, számbavehető halasgazdaság egyáltalán nem volt. A létező néhány régibb keletű pisztrángostelep legfeljebb csak minden gazdasági jelentőség nélkül való kedvtelésnek volt tekinthető.

A Csehországban történő dolgoknak lassanként nálunk is híre ment s helyes irányba terel-

foglalkozásának konzervatív jellegénél fogva is új termelési módokra, különösen ha nagyobb anyagi áldozatokkal s így bizonyos kockázattal is jár, nehezen tér rá.

Nem is történt egyelőre semmi más, mint hogy a tatai uradalom tógazdaságát az akkor már működő országos halászati felügyelőség tervei szerint 1891-ben okszerűvé alakította. A jég csak akkor volt megtörve, mikor akadtak megfelelő anyagi erővel bíró vállalkozók, akik az arra alkalmas idegen területeket saját költségükön rendezték be azzal a jól bevált számítással, hogy bizonyos bérleti év alatt nemcsak befektetésüket törleszti a tógazdaság jövedelme,

ják. A fejlődés egész általános jellemzésül pedig még csak azt említtük fel, hogy az országos halászati felügyelőség által vezetett kimutató szerint:

1898-ban	28 helyen	2400 kat. hold
1908-ban	86 „	8192 „

összeírható, mint olyan terület, amelyen mesterséges viszonyok között rendszeres tógazdaságokban üznek halászatot.

Amint fentebb már érintettük, a halasgazdaság különleges jellegénél fogva különleges munkákat is hárit kezelőjére. E munkának azonban

nemcsak terhe van, nyújt élvezetet is. Aki egyszer belefogott, az meg is szereti. Szinte azt hinné az ember, hogy az ősi foglalkozás emlékének költészete adja meg sajátos vonzó varázst. És egészen magától értetődő, hogy a tógazdaságok aratását, a késő őszi lehalászásokat az érdeklődő nézők, vendégek sokasága a régi szüretekre emlékeztető vidám munkává avassa.

Az alábbiakban néhány tógazdaságunk jellemző munkáját mutatjuk be írásban és képen.

I. A turai tógazdaság Pest megyében, Schossberger Viktor báró birtokán, Tura község határában, a Galga patak két partján fekszik. A homokos s részben vizenyős, ritka talaju legelő-s rétterületet eredetileg öntözéssel szokták javítani, de aztán a kevésbé igényes halászathoz fordultak s arra rendeztek be 70 kat. holdat 1904-ben. A tógazdaságot az uradalom saját kezelésében azótától folyton fokozódó eredménytelenség tartja üzemben. Ma már etetéssel az aránylag silány minőségű területen piacra való anyagot 100 q-án felül termelnek.

A tógazdaságnak sokat kell küzdeni a meleg, ritka talaju tavakban felburjánzó növényzettel. Az utóbbi időben aztán kellő felszereléssel látták neki a tavak tisztántartásához. A 283. ábrán látható a két csolnakra szerelt csuklós kasza működése, amint a vízi növényzetet irtja.

A 284. ábra a legnagyobb tó lehalászásának munkáját szemlélteti, amint a főlecsapoló árokban, ahová a tó vizének lebecsátása folytán a halak összegyűltek, a megtelt hálót húzzák.

II. A németújvári tógazdaság a Draskovich gróf féle hitbizományi uradalom birtokán, Németújvárott (Vas m.), a Zicken patakból való táplálással, 94 kat. hold terjedelemben létesült 1906-ban.

A tógazdaság ugyancsak az uradalom saját kezelésében, intenzív etetési üzemével vált nevezetessé, amire a kemény, agyagos fenekű tavak igen jó viszonyok között adtak alkalmat. Jellemzésül említhetjük, hogy az egyik 18 kat. hold nagyságú tavukban az évi hozam 70—80 q halhus szokott lenni, kat. holdanként tehát kerekén 4 q.

III. A tapsonyi tógazdaság az esztergomi főkapitány zenyéri uradalomában, Tapsony (Somogy megye) határában, a Merkei patak mentén 60 kat. holdat foglal el.

A tógazdaság ez idén még csak második üzemét fejezte be, szintén házi kezelésben, de máris piacra vihet körülbelül 30 q halat, azonkívül el van látva a szükséges anyaggal, amelylyel a jövő már teljes üzemű évben a tavakat népesítheti.

IV. Az előszállási tógazdaság a ciszterezita rend előszállási uradalomában (Fehér megye) részben régi tavak felhasználásával 1899-ben létesült, mint az uradalom s egyik ismert haltenyésztőnk közös vállalata. Jövő évben azonban az uradalom, lejárván a mostani szerződés, kizárólag saját kezelésébe veszi. A tógazdaság terjedelme 105 kat. hold, évenként átlag 80 q halat visz piacra, tiszta jövedelme kat. holdanként kerek számban 75 koronára rug. A 285. ábra az egyik tó lehalászását, a 286. ábra

pedig a kihalászott halaknak a Dunán álló birkába való berakását szemlélteti.

V. A sárdi tógazdaság Somsich Miklós birtokán Sárdon (Somogy m.) szintén mint feles vállalat létesült 1907-ben 120 kat. holdon. A tógazdaság igen intenzív üzemű s nemcsak piaci anyagot, hanem tenyészhalakat s a legkülönbözőbb diszhalakat is termel. Ezekből már nemcsak a belföldi szükségletet fedezi, hanem exportál is.

VI. A ihárosi tógazdaság Inkey Pál báró birtokán Ihároson (Somogy m.) 80 kat. holdon már szép multra tekinthet vissza, mert 1898-ban létesült bérletben. Ujabbban azonban a bérlet megszüntével az uradalom saját kezelésébe vette át. Az elért eredmények megokolták tettek két újabb tó építését. A 287. ábra a szilipépítés érdekes munkáját mutatja.

VII. A gödemesterházi pisztrángos tógazdaság a Bánffy báró család uradalomában, Gödemesterháza (Maros-Torda m.) határában létesült, hat tóból áll 1 kat. holdon. A 288. ábrában mutatjuk be annak jellemzésére, hogy erdő-birtokosaink hegyi vizeik halászatának fellendítését ma már szintén az okszerű tenyésztésre módot adó tógazdaságok segítségül vételével igyekeznek elérni.

Terünk sokkal szűkebb, semhogy mindazt közölhetnők, amit e téren idehaza már fel tudunk mutatni. Bizonyos azonban, hogy ma már az érdeklődőknek van alkalmuk idehaza is tanulságos gyakorlati példákban válogatniok.

Arra pedig büszkék lehetünk, hogy a munkához a kezdetben — természetesen a vállalkozás jó haszna reményében — meglehetősen felkínálkozott külföldi segítséget nem vettük igénybe, hanem azt, amink van, a magyar föld viszonyaihoz, sajátosságaihoz mérve, magunk erejéből hoztuk létre.

IRODALOM.

Tejgazdasági zsebnaptár 1910. Jeszenszky Pál, az OMGE. ügyvezető-titkárának szerkesztésében most jelent meg a naptár 11-ik évfolyama szokatlan csinos kiállítással és tetemesen bővített tartalommal. A legkiválóbb szakértők közreműködésével szerkesztett naptár tartalmazza mindazon rovatos táblázatokat, adatokat és egyéb tudnivalókat, amelyre a tejgazdaság vezetőjének szüksége van. A szokásos napi jegyzékes naptári rész után a jegyzéknapló a tejgazdaságban szükséges, czélszerű beosztású rovatos kimutatásokat foglalja magában. Külön fejezetben tárgyalja a tejgazdaságra vonatkozó tenyésztési, takarmányozási, gyógykezelési eljárásokat, ismerteti a leggyakrabban előforduló szarvasmarha- és sertésbetegségeket, a tejkezelést és értékesítést, nemkülönben a vaj- és sajtkezelést illető legszükségesebb tudnivalókat, a tejgazdaságra vonatkozó összes állategészségügyi, forgalmi, tej- és állatszállítási és tejvizsgálati stb. törvényeket és rendeleteket, az összes fontosabb állami tejgazdasági intézményeket és az állami ellenőrzés alatt álló tejgazdasági vállalatokat. Végül a különféle

rovatában a tejszövetkezetek alakítására, adó- és illetékmentességére, a tej és tejtermékek hazai és külföldi vámjára vonatkozó tudnivalókon kívül külön átszámítási táblázatokat stb. és a hirdetések tartalmazza és ezeken kívül igen érdekesen ismerteti a műtrágyafélék hasznát és alkalmazási módját. A jönevű zsebnaptár a magyar gazdaközönség régi ismerőse és mert annak minden tehenészetkezelő igen jó hasznát veheti, nem ajánlhatjuk eléggé a gazdaközönség szíves figyelmébe. A diszes vászonkötésű és zsebben könnyen hordható zsebnaptár megrendelhető a Pátria r.-t. szakkönyvkereskedésében Budapest, IX, Üllői-ut 25. sz. Ara 4 K.

M. T.

Hazai öntözött réteken nyert újabb tapasztalatok. A m. kir. földmivélségi miniszter fennhatósága alatt álló országos m. kir. növénytermelési kísérleti állomásnak (Magyaróvár) kiadványai sorában legújabbban megjelent a 4-ik füzet: „Hazai öntözött réteken és legelőkön nyert újabb tapasztalatok” czimvel, melyben az állomás vezetője, Gyárfás József az állomás által 1899. év óta a hazai öntözések gazdasági berendezése és feljavítása terén folytatott tanulmányozásának és kísérletezésének újabb eredményeit röviden összefoglalóan ismerteti. A gyakorlati irányban megírt füzet nemcsak azt az aránylag kevés hazai gazdát érdekelheti, kinek öntözése van, hanem az öntözéssel foglalkozó műszaki szakférfiakon kívül ama gazdákat is, kiket a modern kérdések és így az öntözés kérdése is érdekelnek. A füzetet mindazoknak, akik aziránt az országos m. kir. növénytermelési kísérleti állomáshoz Magyaróvárra irnak, az állomás ingyen megküldi.

VEGYESEK.

Mal számunk tartalma:

Előfizetési felhívás	2855
A magyar gazdákhöz!	2856
Küzdelem a hatalomért	2857

Tárcza.

A sólymászati multja és jelene	2857
--------------------------------	------

Növénytermesztés.

A Campbell-féle talajmivélés	2858
------------------------------	------

Gazdasági üzemtan.

Az őszi szántás üzemi jelentősége	2861
-----------------------------------	------

Lótenyésztés.

A nehéz igásló tenyésztéséhez	2863
-------------------------------	------

Talajjavítás.

Alföldünk öntözése — utópia	2864
-----------------------------	------

Állattenyésztés.

Champion- és első díjat nyert tenyésztetek az 1909. évi budapesti országos tenyészkiállításán	2867
---	------

Mi a következménye állatállományunk apadásának	2868
--	------

Tejgazdaság.

Importált schwyzi, montafoni és bonyhádi tehének tejelési eredményeinek összehasonlítása	2869
--	------

Takarmányozás.

A burgonyaszárítás új neve	2871
----------------------------	------

Gazdasági rovartan.

Őszi vetéseink őszi és téli kártevője	2873
---------------------------------------	------

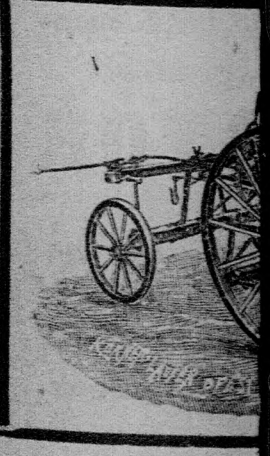
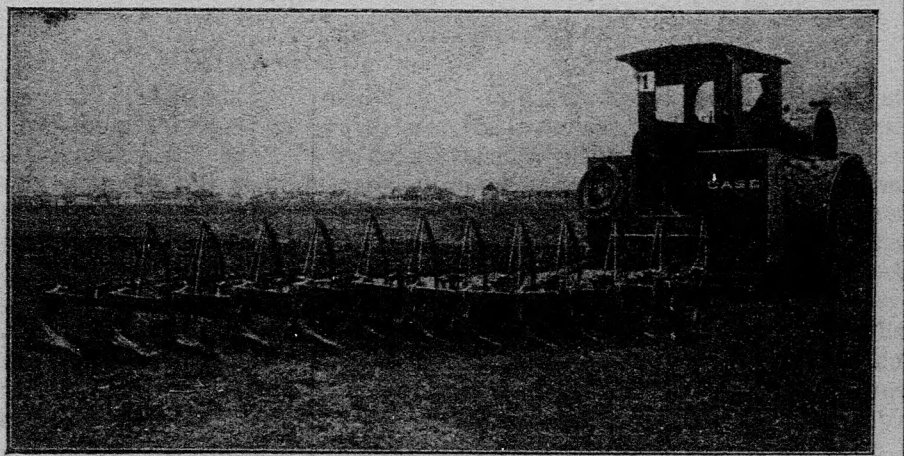
Másfélszer annyit szánt a 32 HP (110 tényleges lóerejű) Case-gőzeke

olcsóbb üzem mellett, mint a konkurenczia legnagyobb 25 HP (75 tényleges lóerejű) Case-gőzeke gesen olcsóbb ár és olcsóbb üzem mellett, pedig legalább annyit.

Több Case-gőzeke dolgozik a világ minden részében, mint valamennyi konkurrens gyár magajáró gőzekeje együttvéve.

A Case automatikus aczélcseplő kezeléséhez csak 6-8 munkás kell.

Vezérképviselő: Hahn Arthur Budapest, VIII., Üllői-ut 52 k.

Gazd
Terméseink emelkedé
Bar
A kokinkina tyukról
Gazd
Forgóporhanyítóboron
Gazd
Istállóink gyakori hib
G
A holtkéz birtokai és

Tógazdaságaink

Irodalom

Vegyések

Merénylet készült a m

— Az árak jeg

mai karácsony

1909. évi mur

Gazdasági egy

miniszternél.

A Magyar Gazd

szágos Egyesül

lyam. — A nem

tézet. — Buzas

Vizitársulatok s

Kereskedelem, tözs

Szerkesztői üzenet

Jelen számunk

hoz postautalván

azon tisztelt előf

tése folyó év végé

lékban vannak, h

megujítani szives

Merénylet kés

gazd

Ausztriában n

vazta a birodalm

törvényt, melyne

osztrák kormány

részt a román

január 1-én való

részt a többi Balk

tinával való keres

gyalások megindi

megállapodásokna

ideiglenes életbel

most már történ

enged az a bécsi

budapesti napilag

rint belgrádi köv

gróf és a szerk

előrehaladtak már

tárgyalások. Ugy

külföldi kormány

január 10-én meg

húsbeteszatala előtt,

banforgó közlemé

lamentáris utón, a

is“. Erre vall We

kereskedelemügyi

tanács előtt a fell

Gazdasági vegytan.	Oldal
Terméseink emelkedése és a műtrágyahasználat	2876
Baromfityésztés.	
A kokinkina tyukról	2877
Gazdasági gépészet.	
Forgóporhanyítóborona	2878
Gazdasági építészet.	
Istállóink gyakori hibái és azok orvoslása	2879
Gazdasági jog.	
A holtkéz birtokai és a főpapi hagyatékok ügye	2881
Halászat.	
Tógazdaságaink	2882
Irodalom	2884
Vegyések	2884
Merénylet készül a magyar mezőgazdaság ellen.	
— Az árak jegyzéséről. — A „Köztelek” mai karácsonyi száma. — A „Köztelek” 1909. évi munkatársai. — Gyászbir. — Gazdasági egyesületi tiltások Darányi miniszternél. — Gabonapiaci szemle. — A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete — Borkezelési tanfolyam. — A nemzetközi mezőgazdasági intézet. — Buzaszállítás Közép-Európába. — Vizitársulatok s övetsége	2889
Kereskedelem, tőzsde	2889
Szerkesztői üzenetek	2890

Jelen számunk összes előfizetői példányaihoz postautalványt mellékelünk; kérjük azon tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése folyó év végével lejár, vagy akik hátralékban vannak, hogy az előfizetést mielőbb megújítani sziveskedjenek.

A kiadóhivatal.

Merénylet készül a magyar mezőgazdaság ellen.

Ausztriában nagy többséggel megszüavazta a birodalmi tanács a felhatalmazási törvényt, melynek alapján most már az osztrák kormány szabad kezét nyer egyrészt a román szerződésnek jövő évi január 1-én való életbeléptetésére, másrészt a többi Balkán-államokkal és Argentínával való kereskedelmi szerződéses tárgyalások megindítására és ily szerződéses megállapodásoknak rendeleti uton való ideiglenes életbeléptetésére. Hogy mi fog most már történni, arra következtetni enged az a bécsi hiradás, melyet egyik budapesti napilap közölt s mely szerint belgrádi követünk, Forgách János gróf és a szerb kormány között igen előrehaladtak már a szerződést előkészítő tárgyalások. Ugyanezen forrás szerint külügyi kormányzatunknak feltett szándéka január 10-én megnyitni a határt Szerbia husbehozatala előtt, még pedig, mint a szóbanforgó közlemény mondja, „akár parlamentáris uton, akár a parlament nélkül is”. Erre vall Weiskirchner dr. osztrák kereskedelemügyi miniszternek a birodalmi tanács előtt a felhatalmazási javaslat tár-

gyalása alkalmával tett ama kijelentése is, hogy Szerbiával valószínűleg rövid időn belül sikerül szerződéses megállapodásra jutnia a magyar-osztrák monarchiának.

Igaz, hogy az osztrák miniszter legtöbb kedvezményes szerződésről beszél s hogy a fentemlített hiradást is odamódosították félhivatalosan, hogy a Szerbiával legtöbb kedvezményes szerződés előkészítése iránt folyván a tárgyalások, állategészségügyi egyezmény kötése és husbehozatali kontingensnek Szerbia részére való engedélyezése ki van zárva. Még ha így állna is a dolog, annyi nyilvánvaló, hogy a külügyminiszter juniusi gazdagülésünk után történt hangos fogadkozása dacára vigan tárgyal Szerbiával a magyar kormány felhatalmazása nélkül. De más oldalról igen jó forrásból veszszük azt a hirt, hogy bizony Szerbiában a legkomolyabb formában készülnek arra, hogy január hó elején megindítsák Magyarország és Ausztria határain át a husexportot, ami nyilván csak arra vezethető vissza, hogy a belgrádi illetékes körök külügyi kormányunktól, valamint az osztrák kormánytól pozitív ígéretet kaptak a még meg sem kötött szerződésnek rövid időn belül leendő életbeléptetése iránt. Hogy pedig e szerződést Szerbia huskiviteli kontingens engedélyezése nélkül is elfogadná, az legalább is valószínűtlen.

Alig tudjuk elképzelni, hogyan és minő formában akarnák a bécsi körök a szerb szerződést törvényhozásunk elkerülésével és a felhatalmazási törvény szabta f. é. december hó 31-iki határidőn túl terjedő érvénytelen életbeléptetni. Minden jel arra mutat, hogy itt valóságos abszolutisztikus rendszabályok készülődnek a magyar mezőgazdaság rovására, amelyek ellen az utolsó órában is erélyesen és leg-hatékonyabban felemljük tiltakozó szavunkat. Bizunk a magyar képviselőházban, hogy kötelességszerűen meg fogja ragadni a legelső kínálkozó alkalmat arra, hogy a parlament színe előtt teljes világosságot követeljen ezekben a kérdésekben és felelősségre vonja az illetőséget tullepő külügyminisztert a magyar mezőgazdaság ellen készülő merényletért.

Az árak jegyzéséről.

Közgazdasági életünkben sok minden van még megoldatlanul, rendezetlen állapotban. Egyike ezeknek, ami a gazdáknak pedig nagy kárára van: az árak jegyzésének szervezetlensége. Ahány lapot olvasunk, annyiféleképpen értesülünk arról, hogy a világ nagy piaczaín, de sőt az ország határain belül milyenek a

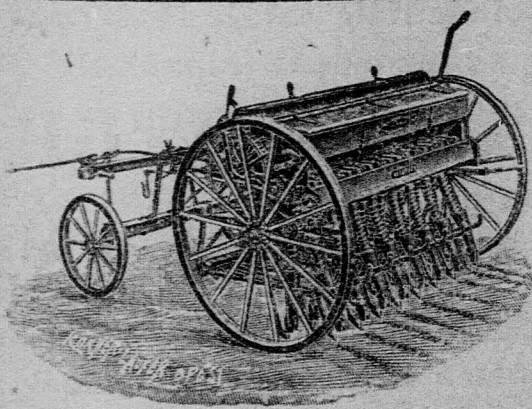
termények árai. Évekkel ezelőtt szerény cikkben foglalkozni akartam e kérdéssel s többek között kritika tárgyává tettem, hogy az árakat érdekelt személyek jegyzik a lapok számára, akik minden objektivitásuk és kifogástalan egyéni jellemük mellett sem lehetnek mentek az elfogultságtól. Kifogásoltam például, hogy a Mauthner Ödön czég értesíti a lapokat a magvak áráról. Távol állott és áll most is tőlem Mauthner Ödön urat meggyanusítani, de én nem tarthatom összeférhetőnek, hogy a magkereskedőtől tudjam meg tavasszal a lóhere, luczerna vagy egyéb vetőmagvak árányzatát. A cikk nem jelent meg, hanem kaptam helyette azon lap szerkesztőjétől levelet, melyben védelmébe veszi Mauthneréket (holott én nem a személyről, hanem az elvről írtam). Tovább akkor nem foglalkoztam a kérdéssel. Sajnos azonban, hogy ez a kérdés azóta is nap-nap után okot ad a panasza. A tőzsdei jegyzések még valahogy csak megegyeznek, ámbár ott is a lapok egészen saját izlésük szerinti „saucá”-ba tálalják számunkra a jegyzéseket s „Amerika látható készlete”, „visible supply” valóságos fogalomná, kómius fogalomná vált. Nem egy gazdának került már sok pénzébe, hogy ezt vagy azt a lapot járta, anélkül, hogy határidő spekulációba bocsátkoznék, de a készárúja eladásánál. A többi termények vásári árjegyzése pedig egyenesen tarthatatlan. Hozok erre egy eklatáns példát.

Hízósértéseim voltak eladók. A kereskedő vasárnap délután beállított hozzám és alkuba bocsátkoztunk. A különbözet már csekély volt s mielőtt a kereskedőt távozni engedtem volna, kezembe veszem az éppen asztalomon fekvő „Független Magyarország” című lap vasárnapi számát. Mutatványpéldányul kaptam az akkor érkező postával. A sertésvásárról ezt jegyzi: Az árak (18-ik vásáron) 4—6 fillérrel hanyatlottak. Köztem és a kereskedő között 2 fillér volt a differenzia. Se szó, se beszéd, eladom a sertéseket, sőt még egy kis „ravaszsgal” is vádoltam magamat, hogy a kereskedő tudatlanságát kihasználtam. Foglalót felvéve, a kereskedő távozott. Később kezembe került „Az Ujság”. Nézem a sertésvásárt 18-ikáról, ezt írja: Az árak változatlanok, a vásár közepes. Ez aztán alaposan lehűtött. Nézzük meg a „Köztelek”-et, mit irnak ott a vásárról. A „Köztelek” 18-án jelent meg s így csak a 16-iki vásárt jegyezhetette, de arról azt írja, hogy az árak 4—8 fillérrel emelkedtek. Három előkelő lapot néztem meg tehát s mindháromban más volt a jegyzés. S így van az a vásárcsarnoki jelentéssel, így a takarmányárakkal, a gyapjuarak jegyzésével s minden egyéb gazdasági terménnyel. Talán mégis ideje volna már ebben egyöntetűséget, megbízhatóságot teremteni.

Óváry Ferencz
okl. gazda, birtokbérlő.

A „Köztelek” mai karácsonyi száma, mely a szokásosnál is gazdagabb tartalommal jelenik meg, ebben az évben utolsó számunk, amennyiben a közbeeső ünnepek miatt lapunk legközelebbi száma 1910 január hó elsején fog megjelenni. Január

*) Már az is igazolta a „Köztelek” akkori jelentésének helyességét, hogy a kereskedő kötelnek állott. Szerk.

Szab. „Rekord II.” sorvetőgép

Losonczi gyártmány.

Sorba vet — sorba trágyáz!

Hívánatra szivesen küldünk árjegyzéket.

A Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

Budapest, V., Váci-körut 32. szám.

elsejétől kezdve a „Köztelek“ egészen új, modern betűket kap, melyekkel azt a czélt igyekszünk szolgálni, hogy a lap a legkisebb megerőltetés nélkül, könnyen olvasható legyen. Az 1909. évi tartalomjegyzéket január első napjaiban adjuk. Most, midőn az 6-évtől elbucszunk, kellemes ünnep-
lést és boldog új esztendő-t kívánunk kedves olvasóinknak!

A „Köztelek“ 1909. évi munkatársai. Alább közöljük azon munkatársaink névsorát, kik a folyó évben szíves közreműködésükkel hozzájárultak a „Köztelek“ szellemi színvonalának emeléséhez: Ambrózy Béla dr., Andrásovich Géza, Aufsatz Jakab, Baán Lajos, Bajor József, Bakó Károly, Balkányi Béla, Balla István, Balogh Eleonóra, É. Balogh Sándor, Baly Kálmán, Baross János dr., Baross László, Barabás Endre, Barcza Károly, Barna Balázs dr., Bartók József dr., Bartal Aurél ifj., Bartal Béla, Bándi Sándor, Bárony István, Bánó Jenő, Bánó Gyula, Bászai Elek, Bem Lajos, Benczur Elek, Berg Ottó dr., Berger Géza, Berger Károly Lajos, Berger Rezső, Bernát István, Bernolák Károly, Betegh Lajos, Békési Jenő, Bleier Gyula, Bornemissza Gábor, Böllöny Dénes, Böresök Andor dr., Brázovay Kálmán, Buday Barna, Busits József, Burján Jenő, Buding Károly, Bügler Vilmos, Christélyi Béla, Czirmes Bálint, Csay László dr., Csányi György, Cselkó István, Csernay Ödön, Cséser Lajos, Cséplő Ernő, Csikós Mihály, Csitári Béla, Csontos Miklós, Csörgő Titusz, Csöndes László, Csurgay József, Czirják Frigyes, Darányi Béla, Danes György, Dáni József, Deák Antal, Deseffy Aurél gróf, De Pottere Brunó, Dióssy Imre, Dióssy János, Dezasse Ferenc gróf, Deme Gyula, Deák Gyula, Demény Ottó, Detre László, Dégen Árpád, Dobay Zsigmond, Deutsch Arthur, Deutsch Andor, Deutsch Sándor, Dezső Jenő, Domoszlai, enessei Dorner Béla, Döhrmann Henrik, Dömötör László dr., Drucker Jenő dr., Eitner Sándor, Emödy József, Elek Henrik, Erdős Béla, Eröss György, Ernyei Géza, Eber Ernő dr., Fabricius Endre, Faltin Adolf, Farahó János, Farkas Gyula, Farkas Geyza dr., Farkas Kálmán dr., Fata Sándor, Fautz Lajos lovag, Fáber Tódor, Fáber Sándor, Fedák István, Fehér Zoltán, Feledi Sándor, Fechtig Imre báró, Ferenczy Károly, Fejér Viktor, Floris Rudolf, Floderer Sándor, Fischer Gyula, Fleischer Gyula, Fodor J. Kálmán, Fodor Kálmán dr., Fokányi László, Földes János, Földváry Tibor, Förster Lajos, Frankl Jenő, Francé Rezső, Frivaldszky Zoltán, Fuchs Andor, Fülöp József, Fülöp Sándor, Füredy Lajos, Gaál József, Gass Gyula, Gaszner Károly, Galgóczy Károly, Gellén Dezső, Gerő Viktor, Géber Lajos, Gidófalvy István dr., Glaser Gyula, Glaser V. Géza, Goldfinger Gábor, Göger László dr., Gombosi Arthur, Göttmann Ferenc, Grabner Emil, Grábling Alajos, Grasselli Miklós, Griell Kálmán, Greif Antal, Greiner Frigyes, Groák Sándor, Groffits Gábor, Griesch Viktor, Groll Kálmán, Gróman Károly, Grossner Sándor, Günther Frigyes, Gyárfás József, György Endre, Győry István dr., Győry József, Haas Lőrincz, Hajdu István, Halmi Gyula, Halmi Nándor, Hajós István, Hajós V. István, Hammersberg László, Hankó Vilmos dr., Hanzély

Gyula, Határ Károly, Havas Géza, Havas Mór, Hauer Béla, Hány Ágost, Heklits István, Hensch Árpád, Hegyi Dezső, Hegyi István, Herczmanszky Imre, Herke Sandor, Herczog Árpád, Hegedüs András, Héjjas Endre, Hérics-Tóth Jenő dr., Hirschfeld Arnold, Hochfelder Mihály, Hollady Nándor, Horváth Jenő, Hreblay Emil, Hutya Ferencz dr., Imreh Lajos, Igali Szvetozár, Iwankovich Béla, izeri Izsák Gyula, Jablonowski József, Jakabfy Sándor, Jalsoviczky János, Jankó Sándor, Jancsó Béla, Jancsó Dezső, Jancsó Kálmán, Janisch Lajos, Jaskó Géza, Jattka Ferencz, Jázon, Jászberényi András, Jeszenszky Pál, Juhász Árpád, Kardos Antal, Karkovány Ákos, Karkovány Antal, Karosa Ödön, Káldy János, Kállay András, Károly Rezső dr., Károlyi Mihály gróf, Kassdorff O., Kátai Ferencz, Kármán Tódor, Kározy Jenő, Kecskés Elek, Keleti József, Keller Gyula, Kellermann Arnold, Kemény Szilárd, Kemény Béla báró, Kemény József báró, Kerpely Kálmán, Kerényi Lajos, Kiss Mihály, Kiss Sándor, Kiszely Zsigmond, Kirchner József, Klein József, Koerfer István dr., Koltay József, Komlós Ede, Koncskó Zoltán, Koós Mihály, Kováts Károly, Kovács Béla, Kovács János, Kovács Ferencz dr., Kornstein Ernő, Kosutány Tamás dr., Kovács Adolf, Kovács Imre, Kovárics Károly, Kolozsváry Károly, Kolossváry Ödön, Kosinszky Viktor, Kodolányi Antal, Kozák László, Kötze István, Környei Géza, Kőszeghy József, Kövy József, Kralovanszky Kálmán, Krampera Sándor, Krenedits Ferencz, Kriszinkovics Ede, Krolopp Alfréd, Krolopp Hugó, Krón Dénes, Kukuljevic József dr., Kunfy Károly, Kurucz Géza, Kunits Pál, Kund Valér, Kvassay Jenő, Kuti Vince, Landgráf János, Lachmann József, Laurencz Ede, Laszkáry Gyula, László Gábor dr., Lázár Pál, Leidenfrost Aurél dr., Lehoczky György, Legány Ödön, Leitgeb Imre, Lénhard Antal, Lesslauer Adolf, Liebhal Béni, Linhart György, Linsky József, Liptay Béla, Liptay Jenő, Lintner Sándor, Lorkay Andor, L'buillier István, Lósy József, Lossinszky Imre, Lovas Nándor, Löherer Andor, Lubinszky Ernő, Lukács Iván, Madarász Sándor, Mahler Károly, Magyar Mihály, Mailáth József gróf, Mandeville Frigyes, Malcomes Jeromos báró, Major Győző, Majzler Zoltán, Marek József dr., Maróczy Jenő, Marton Andor, Matlaskovszki Tádé, Mauks Gyula, Máday Izidor, Mándy Béla, Mándi Márton Zsigmond, Márkly Ferencz, Márkus Andor, Márky István, Mátray Gyula, Medveczky Károly, Meiszner Ernő, Mendl Jeromos, Meskó Pál, Mesterovics Iván, Mezey Béla, Mezey Gyula, Mihálkovits Ödön dr., Mike János, Milhoffer Sándor, Mocsáry Imre, Mokry István, Molnár Aladár, Molnár István, Molnár Lajos, Molnár László, Möricz Pál ifj., Morvay Gyula, Möller István, Muraközy Endre, Murányi Nándor, Mutschenbacher Emil dr., Nagel Sándor, Nagy Sándor, Nagy Géza, Nagy Lajos, Nanratyll Oszkár, Negró Sándor, Neumann Lajos, Németh József dr., Németh Pál, Niek Ede, Noll Ferencz, Novoszel János, Nyárády János, Odorszky Lajos, Oláh Sándor, Ormándy János, Orosz Mihály, Ormai Emil, Paikert Alajos, Pajor Ignác dr., Paizs Gyula dr., Papp János, Papp Miklós, Parzer Gyula, Pál Miklós, Pálffy Gyula, Páll Béla, Pártos József, Paur Ödön, Pándy Kálmán dr., Pályi Sándor, Páter Béla, Pettenkoffer Sándor, Péch

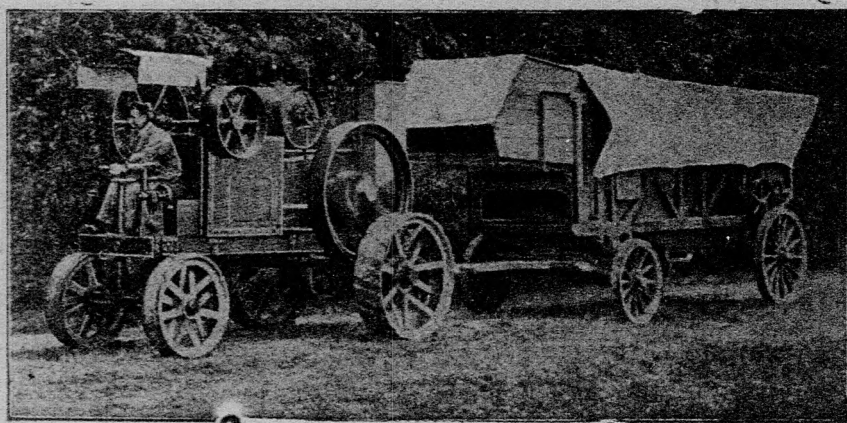
Béla, Pécsi Dani, Péterffy József, Péterfy Tamás, Pfeiffer János, Pirkner János, De Pottere Brunó, Poszvek Nándor, Pókay Dezső, Plósz Béla dr., Politzer Géza, Polvák Béla dr., Práznovszky Ágoston, Prégler Miklós, Raab Kálmán, Raichl Károly, Rácz István dr., Rácz Ödön, Rákos Béla, Rázsó Imre, Rechnitzer Albert, Reusz Andor dr., Ratonyi Reusz Henrik, Reza Viktor, Reményik Imre, Rédy Gyula, Rékai Frigyes, Révész István, Répassy Miklós, Riedl Kálmán, Rieger Gyula, Rodiczky Jenő dr., Rodiczky Géza, Róna József, Rovara Frigyes, Rösler Károly, Rubinek Gyula, Ruffy Pál, Ruszinkó Antal, Rusztin Henrik, Rziha Arthur, Safáry János, Sajó Károly, Sággy Gyula, Sávoly Soma, Sárközy Aladár, Sarossy Lajos, Serly József, Seyfried Károly dr., Schwab János, Schenk Jakab, Schreiner Jenő, Schön Győző, Schneider Sándor, Schlegel Máttyás, Schevogel Ferencz, Siklaci Iván, Schilberszky Károly dr., Sigmund Elek dr., Sigmund Emil dr., Simai Imre, Smidl Miklós dr., Skavszky Ferencz, Skuts Tihamér, Solymos Gusztáv, Sperker Ferencz, Steuer György dr., Studinka Elemér, Steingassner József, Steinhaus Frigyes, Strausz Rezső, Strobl Sándor, Stern Samu, Sólyom Albert, Sporzon Pál ifj., Suschka Richárd, Szabó Géza, Szabó János (váradi), Szabó Ignác, Szabó István, Szabó Miklós, Szafian Lajos, Szakál Gyula dr., Szántó Jenő, Szápáry Iván gróf, Szecsey István, Szegh Dezső, Szeszler Samu ifj., Szemere Huba, Szeliczy Ákos, Szentannai Sámuel, Szentkereszti Pál báró, Szentkirályi Árpád, Székér Gyula, Szeles János, Szeep László, Szery Izsák Gyula, Széchenyi Aladár gróf, Széchenyi Viktor gróf, Székács Elemér, Székely Győző, Széll László dr., Szibert Károly ifj., Szilassy Zoltán, Szilassy Cézár dr., Szilassi-Ferenczy Ida, Szilágyi Gyula dr., Szilárd Ferencz dr., Szilárd Gyula, Szily Tamás, Szirmay Ignác dr., Sztan-kovics János, Szlavik Nándor, Szolnok Dezső, Szontagh Andor, Szűcs Aladár, Tagányi Károly, Takáts Károly, Ternovszky Géza, Tatai Boldizsár, Tatrav János, Teleki Arthur gróf, Teleki Arvéd gróf, Telekes László, Thassy Lajos, Thassy Imre ifj., Tordai György, Tóth Albert, Tóth Gyula, Tóth József, Tomcsányi László, Tomka Emil, Traunstein Géza, Treitz Péter, Turchányi Ödön, Ugron Zoltán, Ujhelyi Imre, Urbanovits Tihamér, Ungar Adolf, Url Rezső, Vajda Ödön, Vancsó Gyula dr., Varga Kálmán, Varga Lajos, Várady Géza, Vass Jenő, Vass Lajos, Vastagh János, Vasvári Emil, Vay Sándor gróf, Vety Ferencz ifj., Verner László, Venninger Máttyás, Vestsik Vilmos, Vidor Ede, Vikár Béla, Vitályos, Vimmer Lajos, Vimmer Béla, Vild Ernő, Vinkler János, Vinovszky Sándor, Voigt Ede ifj., Vörösmarty Elek, Vöröss Pál, Wagner Henrik, Weiser István dr., Weiss István, Welmann Oszkár dr., Weismár Sándor, Wecsér Izsó dr., Welmann Oszkár, Wigmár Lajos, Windisch Richárd dr., Wolf Miksa, Wolszky Győző, Zaitschek Arthur dr., Zalka Zsigmond, Zathureczky Károly, Zalesky Jenő, Zámory Béla, Zimmermann Ágoston dr., Zlinszky Elek, Zselénski Róbert gróf, Zsilavits Károly, Zsilinszky Endre dr.

Gyászír. Özv. Weber Antalné szül. kőhalmi Horváth Flóra, a II. oszt. Erzsébet-rend hölgye s a szegedi Vöröskereszt-Egylet elnöke f. évi december hó 18 án, 74 éves korában meg-

halt. A jótékony nagyszony hűlt tisztelettel részlegesen helyezették a Szegedi család sirbortban. Gazdasági egyesülés miniszternél. A titkárok nyugdíjrendelt mozgalmat közevére tető alá jutott érdem, hogy a jövőjének biztosítására. A GEOSZ. nagytitkárok Darányi Ignác hálójának kifejezése a minisztert küldött. Serfőző Géza, a P. vezetése alatt G. Lajos, De Pottere B. Aladár, Sárközy V. Kajdacsy Endre titkárság tagjaiul, telegtek Darányi Ignác tolmácsolta a gazdasági hálóját és ragaszkodott iránt viseltetnek. Szívességgel fogadtak további jóindulatárókat.

Gabonapiaczi szövetkezési üzemeltetést nyugalmat teremt. Alább hágy a tőzsdén. A spekuláció szükebben érdekelt, figyelmeztetést, a fedezést utána hagyja azt. A lista, aki a biztosítástolja át, míg magának kedik, hogy ünnepelt pontjából jobbra is. A nemzetközi gabonahelyzet karácsonyban meg. Ez okozta a tőzsdén a hirtelen látottak már a hélyhatással volt az is. Érdekes és jellemző spekulációs jegyzéslást tüntetnek föl, ezese annál nagyobb hasonlítva a ma egy jegyzésekkel, azt lákészáru buza 68 fillérről, ugyanitt tengeri szintén 5 fillériban az ünnepek meg, sőt megerősített.

A Magyar Gazdák Országos Egyesülete legújabbán belépett koronás alapítvány alapító tagok: József Károly gróf váci kancellor, Cséres Antal társulat. Az alapító Wodianer Albert báró püspök, Almássy Imre Kemény Kálmán báró Taszilo gróf, a nagykáptalan, a pécsi káptalan hercegnő. Borkezelési tanfolyamok kezelesre vonatkozóan a budafoki pinceszem-

Oberurseli „Gnom“ magánjáró.

Magyarországban mindenféle talaj- és terepviszonyok között sokszorosán kipróbált

MAGÁNJÁRÓ-MOTOR

tökéletes gyártója

OBERURSELI MOTORGYÁR R.-T.

BÉCS, VI/2., Gumpendorferstrasse 72.

Referenciákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

Nyegrus
Különlegesen
rész, vas,
gazdasági,
tartási cikkek
Budapest, IX.,

halt. A jótékonyágáért általánosan becsült nagyszony hült tetemét az egész város intelligenciájának részvéte mellett e hó 20-án helyezték a Szeged belvárosi temetőben lévő családi sírboltban örök nyugalomra.

Gazdasági egyesületi titkárok Darányi miniszternél. A vidéki gazdasági egyesületi titkárok nyugdíjrendezésének ügyében megindított mozgalom közel két esztendei munka után végre tető alá jutott. Darányi miniszter az érdem, hogy a gazdasági egyesületi titkárok jövőjének biztosítása befejezett dolognak tekinthető. A GEOSz. nagygyűlése alkalmából a Köztelek falai közé egybegyűlt gazdasági egyesületi titkárok Darányi Ignác földmiv. miniszter iránti hálájuknak kifejezést adandó, elhatározták, hogy a minisztert küldöttségileg üdvözölni fogják és *Serfőző Géza*, a Pestvármegyei G. E. titkárja vezetése alatt *Günther Ferencz*, *Sándorhízi Lajos*, *De Pottere Bruno*, *Bodor Antal*, *Lukovich Aladár*, *Sárközy Viktor*, *Fabricius Endre* és *Kajdacsy Endre* titkárokat választották meg a küldöttség tagjaival, akik f. hó 20-án d. e. tisztelegtek Darányi miniszternél. *Serfőző Géza* tolmácsolta a gazd. egyesületi titkárok őszinte háláját és ragaszkodását, amelylyel a miniszter iránt viseltetnek. Darányi miniszter kitüntető szíveséggel fogadta az agrár közkatonaikat és további jóindulatáról, pártfogásáról biztosította őket.

Gabonapiaczi szemle. Karácsonyhele a gabonatözsde üzletmenetében rendszerint bizonyos nyugalmat teremt. A kéttős ünnep küszöbén alább hágy a tözsde termeiben az üzleti láрма. A spekuláció szűkebb térére szorul. Aki baisesben érdekelt, figyelni ugyan az árak esetleges változását, a fedezéssel vár azonban, ünnepek utánra hagyja azt. Ugyanígy eszelekszik a haszista, aki a biztosítást szintén ünnepek utánra tolja át, míg magában mindegyik azon reménykedik, hogy ünnepek után talán az ő szempontjából jobbra is fordul a tözsde irányzata. A nemzetközi gabonatözsdeken mindenütt ez a helyzet karácsony hetében. Az üzlet lanyhán megy. Ez okozta főként azt is, hogy az amerikai tözsdeken a határidős árak annyira hanyatlottak már a hét elején, ami természetesen bihatással volt az összes európai piacokra is. Érdekes és jellemző azonban, hogy míg a spekulációs jegyzések minden vonalon hanyatlást tüntetnek föl, addig a készáruicz jegyzése annál nagyobb színdárságot áruul el. Összehasonlítva a ma egy heti árakat az utolsó árjegyzésekkel, azt látjuk, hogy New-Yorkban a készáru buza 68 fillérral, a budapesti tözsden 30 fillérral, ugyanitt a rozs 5 fillérral és a tengeri szintén 5 fillérral emelkedett. A készáruban az ünnepek a szilárdaságot nem ingatták meg, sőt megerősítették.

A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületébe örökös alapító tagul legújabbán belépett *Fülöp gótai* herceg 500 koronás alapítványával. Ujabbán belépett örök alapító tagok: *József királyi herceg*, *Csáky Karoly gróf váci püspök*, *Várossy Gyula kalocsai érsek*, *Csekonics Endre gróf* és több társulat. Az alapító tagok sorába belépett: *Wodianer Albert báró*, *Zichy Gyula gróf pécsi püspök*, *Almássy Imre gróf*, *Chotek Rezső gróf*, *Kemény Kálmán báró*, a *zircei apátság*, *Festetics Taszilo gróf*, a *nagyvárad latin szertartású káptalan*, a *pécsi káptalan*, *Metternich-Sándor Paulina hercegnő*.

Borkezelési tanfolyam. Az okszerű pinceszkezelésre vonatkozó ismeretek terjesztése végett a budafoki pinzemesteri tanfolyammal kap-

csolatosan nagyobb önálló szőlőbirtokosok és gazdatisztek számára időleges borkezelési tanfolyam fog tartatni. Ezen tanfolyam célja az, hogy nagyobb önálló bortermelők és gazdatisztek a legszükségesebb elméleti és gyakorlati borkezelési ismereteket elsajátítsák. A borkezelési tanfolyam Budafokon a pinzemesteri tanfolyam helyiségeiben 1910. évi január hó 10. től 22-ig terjedő időben naponként délután tartatik meg. Azon esetben, ha ezen tanfolyamra annyian jelentkeznek, hogy valamennyien egy tanfolyamra nem volnának felvehetők, a szükséghez képest, később meghatározandó időben, több hasonló tanfolyam is fog tartatni. A tanfolyamra való felvétel végett a folyamodó nevének, lakhelyének és foglalkozásának közlése mellett, közvetlenül a pinzemesteri tanfolyam igazgatóságához Budafokra kell fordulni, hol a jelentkezés sorrendjében történik a felvétel.

A nemzetközi mezőgazdasági intézet, mint Rómából jelentik, e hó 20-án befejezte második közgyűlését. Az intézet fejedelmi alapítója, az olasz király látogatásával tisztelte meg a közgyűlést, ahol *Miklós Ödön*, a magyar állam képviselője üdvözölte. A király a későbbi cserce alkalmával többeket tüntetett ki megszólításával, így a magyar állam képviselőjét is, kinek gratulált az elért sikerekhez. A földmiv. miniszter *Bernát Istvánt*, *Rubinek Gyulát* és *Róth Loránt* miniszteri tanácsost bizta meg a magyar kormány képviselőjével. A közgyűlés egyik fontos tárgya volt *Miklós Ödön* nagyérdékű előadása a nemzetközi madárvédelemről.

Buzaszállítás Közép-Európába. Az Európába szállított buza mennyisége a múlt héten összesen 233 000 tonnát tett ki, szemben az előző hét 242 000 és a múlt év megfelelő hetének 183 000 tonnájával. A szállítmányból Észak-Amerikára esik, a lisztszállítást is beleértve, 99 000, Argentínára 1000, Indiára 3000, Ausztráliára 9000, Oroszországra 115 000, az Alsó-Duna vidékére pedig 6000 q.

Vizitársulatok szövetsége. A *Dunavölgyi vizitársulatok országos szövetsége* e hó 21-én alakult meg. Az új szervezet nagy társadalmi és gazdasági súlyát legjobban igazolja az, hogy már alakuláskor közel 1 millió 200 ezer katasztrális holdat képviselő érdekeltég jelentette be alapszabályszerű tagul való belépését. A földmiv. ügyi kormányt *Rakovszky György*, *Kvaszay Jenő* miniszteri tanácsosok és *Tóth Jenő* osztályvezető, a pénzügyi kormányt *Benkő Gyula* képviselte. Az alakuló közgyűlésen *Czirák Béla* gróf főudvarnag, majd *Kovács S. Aladár* elnökölt és *Mezey Gyula* teljesítette az előadói tisztet. Ha az alapszabályt a földmiv. ügyi és belügyminiszter egyetértően jóváhagyja, a szövetség azonnal megkezdí működését. A szövetség elnöke: *Czirák Béla* gróf lett. Al-elnökök: *Kovács S. Aladár*, *Madi Kovács János* és *Széchenyi Emil* gróf. A középponti bizottságba a következő érdekeltégek kiküldöttesek választotta be a szövetség: *Lippai Béla*, *Biró Elek*, *Fricke Emil*, *Jandy Döbrentey Sándor*, *Szentiványi Zsigmond*, *Baranyay Géza*, *Mezey Gyula*, *Szarvassy Imre*, *Ujházy Árpád*, *Szilárd István*, *Gajary Ödön*, *Kolecsányi Endre*, *Bekánovits Dániel*, *Tóth Károly*, *Rudnyánszky László*, *Fenyvessy Ferencz*, *Szebeny Antal*, *Német Lipót*, *Sárkány Béla*, *Rónay Jenő*, *Ruyer Ferencz*, *Tallós Jenő* és *Pogany Lajos*. Pótagokul: *Vennesz Jenő*, *Hindler Károly*, *A. Horváth Dezső*, *Németh Károly*, *Kovács Márton dr.*, *Tarajossy Sándor*, *Krasánszky Henrik*, *Grassl Hugó*, *Szabó Ferencz* és *Eisenbarth Károly dr.* Megszavazta a közgyűlés a jövő költségvetést

és három és egytized fillérben állapította meg katasztrális holdanként a szövetségi tagok járulékat. Ezután arra utasította a szövetségi közgyűlés a középponti bizottságot, hogy amint a szövetség alapszabályait a kormány jóváhagyja, azonnal tegye meg mindazt az intézkedést, mely az alapszabályok életbeléptetéséből folyik. Végül *Pekánovics Dániel* és *Tóth Károly* indítványára köszönetet szavazott a szövetség a közgyűlés tapintatos vezetéséért és az alakulás gondos előkészítéséért *Czirák Béla* gróf és *Kovács S. Aladár* elnököknek és *Mezey Gyula* előadónak, aki az előkészítés oroszánrészét a legnagyobb buzgalommal végezte.

Az őszi vetések állapota Németországban. A német cs. statisztikai hivatal kimutatása szerint a vetések állása és a mezőgazdaság állapota Németországban november hó közepén a következő volt: Az időjárás október 15. és november 15. között az őszi vetésekre nem volt kedvezőtlen. A szokatlan enyhe időjárásban a vetések ott, ahol elég esőt kaptak, igen jól kikelték. Sok helyen és főleg Németország északnyugati részén azonban tulsok volt a csapadék, mely a még hátralévő vetési munkákat késleltette. Ellenben a porosz tartományokban az Elbtől keletre szárazság uralgott, mely az őszi vetését megnehezítette. A birodalom majdnem minden részéből érkeznek panaszok a vetési varju, egerek, csigák, rovarok és férgék által okozott tetemes károkról. Az őszi vetések állása azokon a vidékeken, ahol a mag kellő időben elvethető volt, kielégítő, helyenként jó és igen jó. Főleg áll ez a korai rozsokra, míg az őszi buza és tönköly majdnem általában elkésve került a földbe és részben még nem kelt ki, ott azonban, ahol a buzát és tönkölyt is kellően elvethették és jól fejődhetnek a vetések, ezek állása is kielégítő.

Lópokróczok. Magyar gazda magyar lópokróczot vásároljon, különösen akkor, mikor a magyar gyártmány épp oly jó, sőt jobb, mint a külföldi és emellett még olcsóbb is. Magyar lópokróczot árusít *Sohr magyar lópokrócz szétküldési telep* Somogysszil. Olvasóink szives figyelmébe ajánljuk lapunk utolsó oldalán található hirdetését.

Felhívjuk olvasóink szives figyelmét a „Case” magánjáró gőzeke hirdetésre, mely lapunk 2899. oldalán található.

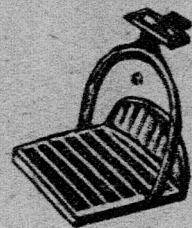
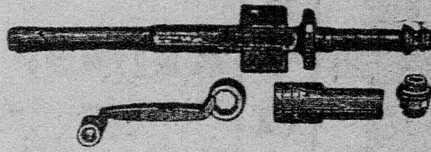
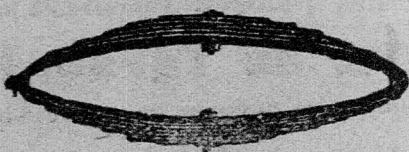
Lapunk mai számában a 2930. oldalon közöljük a *Segeedi Kenderfonógyár r.-i.* hirdetését melyre felhívjuk olvasóink figyelmét.

Parcellázások jutányos és gyors keresztülvitele. A „Kisbirtokosok Országos Földhitelezete” üzletműködési köre kiterjed a parcellázások lebonyolítására és az e célra szóló kölcsönök adására is. Az intézet rendeltetése kizár minden nyereszkesedést, miért is maga parcellázási célokra birtokot nem vásárol, hanem kívánatra elvállalja méltányos munkadíj ellenében a parcellázások teljes (jogi, telekkönyvi és mérnöki) lebonyolítását s e célra megbízottját a helyszínére kiküldi, aki az összes teendőket ellátásáról a helyi kívánalmaknak megfelelően gondoskodik. Parcellázási célokra az intézet előnyös feltételű kölcsönöket engedélyez, melyekre vonatkozólag az igazgatóság (Budapest, V., Géza-utca 2. szám) kívánatra minden felvilágosítást megad. Az intézet működésének előnyei: 1. A lebonyolítás olcsósága. 2. Az intézet nyereszkeszedést nem igényelvén, a vevők

Nyegrus és Benyó

Különlegességi üzlet kocsialkatrész, vas-, aczélárú-, szerszám-, gazdasági, tejgazdasági és háztartási cikkekben.

Budapest, IX., Üllői-út 61. sz.

Arjegyekkel kívánatra bérmentve szolgálunk.

3496

ugyanazon az áron kapják a földet, ahogy az eladó eladja. 3. A vevők s az eladók a parcellázás minden gondjától megszabadulnak. 4. Az eladó egyszerre egy összegben megkapja a vételárat. 5. Egyetemleges felelősség nincsen. 6. Az összes költségek előlegeztetnek. Az intézet által engedélyezett kölcsönök főbb előnyei: 1. A járadék utólag fizetendő. 2. Kölcsönök már 300 koronától kezdve adhatnak. 3. Az egyik módoszatú kölcsön teljes készpénzzel fizetetik ki. 4. Közjegyzői okirat nem szükséges. csupán az olcsó közjegyzői hitelesítés. 5. A kölcsön az intézet által fel nem mondható. Az intézetnek ügynökei nincsenek s azon ügynök, ki ez intézet megbízottjának nevezi magát, visszaélést követ el.

Ingyen

küldjük a gazdasági szakkönyvek legújabb jegyzékét „Patria” r.-t. könyvkereskedése Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.

Kitüntetések egész sorozata érte a Kálmán-féle szab. biborpaprikát, mert az a legjobb. Árjegyzékét ingyen küld Kálmán József paprika-nagykereskedő Szeged, Dugonics-tér 2.

Mezőgazdasági helyzet.

1909 december 24.

Arad. Az időjárás vasárnap óta nagyon enyhe és esős jellegű volt, miután azonban az esőt megelőzőleg a föld fagyja még nem engedett ki, ennek folytán a víz a laposabb helyeken ö-szeszaladt. A tegnapi és tegnapelőtti esőt azonban már szépen bevette a föld s jó mélyen átmedvedett. Ma reggelre ismét kiderült s gyenge fagyot is kapunk.

Baja. Folyton esős időjárás van, az utak is rosszak, a közlekedés meg van nehezítve. A gazdaságokban szünetelnek a munkák.

Debreczen. Az időjárás december 22-ig borult, hó csapadékkal; 22-dikén éjjel gyenge fagy derült napos nap.

Eszék. Három napig tartó eső után meleg derült idő. Vetések állása kedvező.

Kassa. Tegnap havazott, éjjel erős fagy követte. A vetések ig n erősek, a mezői munka szünetel.

Kaposvár. Időjárás enyhe, esős.

Losonez. Az időjárás hidegebbre változott, hó is esett, de már nincs.

Miskolc. Az időjárás igen változó. E hét elejéig, keddig, ködös, hűvös esős, tavaszi időnk volt. Ma fagyott.

Nagykanizsa. Időjárásunk ismét megenyhült. Az egy pár napi fagyot áprilisi esős időjárás váltotta fel.

Nagyvárad. Több napi esőzés után az idő derülté vált. Szép tavaszi nap éjjel fagyval. Nagyobb hideg beállása esetén a vetések felfagyása be fog következni.

Nyíregyháza. E hét eleje nagyon esős volt, míg 22-én reggelre hirtelen átmenettel keményen befagyott. Tartós kemény idő kívánatos, különösen homoki kővér öszi vetéseinkre.

Nyitra. Sok esőzés és enyhe időjárás után ismét derült és hűvösebb lett az idő. A mezőn a munkák teljesen szünetelnek. A vetések állása sok helyen túl buja.

Pancsova. Az időjárás szép, tegnap kiadós esőnk volt, a vetések a lanya szép időjárás folytán gyönyörűen állanak.

Temesvár. Az idő esős és enyhe. A vetések a sok esőzés oltán szépen bokrosodnak és kedvezően állanak.

Versecz. Az időjárás állandóan enyhe, részben gyengébb mérvű esőzessel.

Zenta. Szakadatlan eső után itten először sütött ki a nap. Szép tavaszi időnk van. Fagyról, hóról szó sincsen.

NYILTTÉR.*)

Minden növénynél nagyobb termés, jobb minőség és ezáltal nagyobb bevétel érhető el, ha káliókkal trágyázunk. Számtalan kísérlet által lett bebizonyítva, hogy a

KÁLI

mint növénytápanyag nélkülözhetetlen, hogy a trágyázás eredményesül járjon. — Az összes gazdasági szaktekintélyek kijelentése szerint ezen növénytápanyagtól függ a termés nagysága, amely tápanyag legkisebb mennyiségben van a talajban. Mindenki tehát saját magát károsítja meg, ha csak egyoldalúan trágyáz és a

kálisókat

figyelman kívül hagyja. A káliókat okoszerű alkalmazásáról szóló szakmunkákat részletes eljárásra vonatkozó utbaigazításokat és trágyázási eredményeket az érdeklődőknek díjtalanul bocsájt rendelkezésre

Hermandinger Herman

Budapest, IX., Bakács-tér 5.

800.000 Olcsó pénzt

küldöznek I. vagy II. III. helyre. Fővárosi bérpalotát, nagyobb birtokbirtokot keresek. Utóbbi esetleg megvenném. Csak közvetlen árajánlatok 4073 Engel Mihály VI., Teréz-körút 28. szám alá intézendők.

Megjelent!

RUBINEK GYULA és SZILASSY ZOLTAN

az O. M. G. E. igazgatója a G. E. O. Sz. titkára szerkesztésében a

Köztelek Zsebnaptár

1910. évi folyamata.

A „Köztelek Zsebnaptár” tizenhatodik évfolyama teljesen átdolgozva két kötetben jelent meg. Az első kötet a tulajdonképeni Zsebnaptár, amely a naptári részt, a jegyzéknaptól és a vásárok jegyzékét tartalmazza; a második kötet, amely szakközleményeket tartalmaz. — A „Köztelek Zsebnaptár” két kötetének ára O. M. G. E. tagoknak és a „Köztelek” előfizetőinek bérmentes küldéssel 4 korona.

Megrendelhető a

„KÖZTELEK”

kiadóhivatalában

Budapest, IX., Üllői-ut 25.

*) E rovatban foglaltakért a szerkesztőség felelősséget nem vállal.

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, hósvénynél, esakbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás. Természetes vasmentes savanyvíz. Kapható fürdővízkereskedésben vagy a Salva-Lipóci Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Radoi-utca 6.

Felhívjuk a t. cz. gazdaközönség figyelmét a

BUDAPESTI GYAPJUAUKCZIÓKRA,

melyek a jövő év folyamán két sorozatban, nevezetesen július és október hónapokban tartatnak meg.

Az aukciókra felküldött és „Gyapjárverések Magyar Általános Hitelbank, Budapest, Dunapartí teherpályaudvar” címzett gyapjuküldemények a MAV. összes vonalain tetemes díjkezdvezményben, valamint ingyenraktározásban részesülnek.

Bejelentéseket már most elfogad és mindenemű felvilágosítással szolgál:

Magyar Általános Hitelbank

Áruosztály—Gyapjárverések. V. ker., Nádor-utca 12. szám.

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

Napijelentés a gabonátözsdeéről. 1909. december 24.

A mai készáruüzletben a forgalom igen szűk keretek között mozgott. A malmok a vásárlásokban nem vettek részt s a kínált tételek névlegesen 10 fillérrel olcsóbban jegyeztettek. A lanya irányzat külföldi olcsóbb jegyzetekre, valamint a közelgő ünnepek folytán mutatkozó tartózkodása volt visszavezethető. H zszáruelt ehhez még azon körülmény is, hogy a malmok, amit tudnak, kiörlnek. Az időjárás enyhült. A mezőgazdasági helyzetre kedvezően stélik meg.

Rozsban a forgalom korlátozott üzletkötés alig történt. Budapest en 19.—19.20 koronával jegyzik.

Zabban változatlan az üzletmenet. A kínálat mérve csökkent. Budapest en 15.20—16.— koronával jegyzik.

Árpában szünetel a forgalom. Tengeriben nehéz üzletkötés történt órában. Új tengeri iránt jobb érdeklődés nyilvánul. A határidőjegyzések ezen cikában csökkentek.

Eladatott: Buza. Felsőmagyarországi: 200 mm. 78 k. 23 K. 80 f. Rozs: 100 mm. 18 K. 85 f. kp. p., 300 mm. 18 K. 80 f. kp. p.

Zab: 100 mm. 15 K. 20 f. kp. p.

Határidőárak.

(Déli áriat.)

Buza 1910. áprilisra	27.72 K.
„ 1910. októberre	23.50 „
Rozs 1910. áprilisra	19.72 „
„ 1910. októberre	17.72 „
Zab 1910. áprilisra	15.16 „
Tengeri 1910. májusra	13.32 „

Piacz

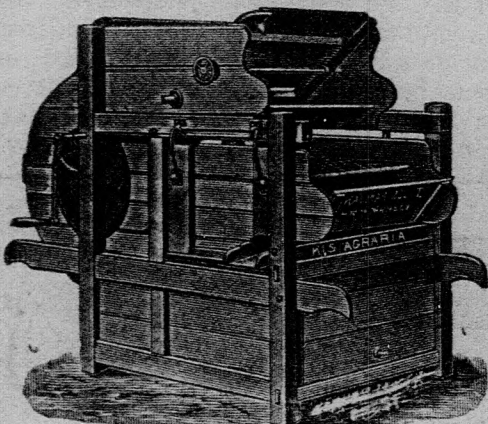
Arad	---
Baja	---
Balassagyarmat	---
Debreczen	---
Eszék	---
Győr	---
Kaposvár	---
Kassa	---
Léva	---
Losonez	---
Miskolc	---
Nagybecskerek	---
Nagykanizsa	---
Nagyszeged	---
Nagyszentmiklós	---
Nagyvárad	---
Nyíregyháza	---
Nyitra	---
Pancsova	---
Pápa	---
Sátoraljaújhely	---
Sopron	---
Szatmár	---
Szombathely	---
Szolnok	---
Temesvár	---
Újrad	---
Versecz	---
Zalaegerszeg	---
Zenta	---

Nemz

Kele

Buza	22
Rozs	20
Zab	20
Tengeri	20
Árpa	20

WE
ES FEMO
NAG

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek. ...

Európaszerte első helyen elismert kitűnő szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kálmár-rosták”

Ez évi újdonságainkról sziveskedjék ingyen árjegyzékét kérni

Kálmár Zs. és Társa. Hódmezővásárhely különleges terménytisztító gépgyár és vasöntöde. Vezérképviselő.

A Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége Budapest, V., Váci-körút 32.

Magyar vidéki piacok árjegyzései.

1909. deczember 24 én.

Piacz	Buza	Rozs	Árpa	Zab	Tengeri	Szalma	Réti széna	Burgonya		Vaj	Tojás	Husárak												
								sárga	rózsa			Vágott hus kg.-ként fillérben						Élősúly m.m. koronákban						
												marha-hus		borjúhus		sertés-hus		marha-hus		borjúhus		sertés-hus		
								100 kilogrammonként											100 db					
korona értékben													I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Arad	27.60	18.00	13.40	13.80	11.60	—	—	5.50	6.00	350	8.00	133	120	180	160	140	60	45	70	55	130	100		
Baja	27.40	18.50	13.50	13.70	10.60	2.80	7.40	3.20	3.20	260	6.00	124	116	136	124	128	56	52	88	80	128	120		
Balassagyarmat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Debreczen	30.00	18.00	14.00	15.00	16.00	4.00	8.00	5.20	5.40	400	8.00	128	120	160	120	168	70	60	80	72	126	120		
Eszék	27.60	19.50	—	14.80	13.00	3.80	—	9.00	7.50	260	9.00	123	104	160	148	148	64	56	90	80	120	92		
Győr	28.00	19.00	14.20	15.20	12.70	—	8.20	5.50	4.40	280	10.00	148	138	190	170	160	74	62	120	108	132	116		
Kaposvár	26.60	18.00	15.20	15.00	12.50	4.00	6.00	5.00	5.50	280	5.60	130	125	140	135	135	70	64	84	76	120	108		
Kassa	28.00	18.50	13.60	14.00	14.00	5.00	8.00	5.60	6.40	300	9.00	140	130	180	170	160	72	68	82	78	120	110		
Léva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Losonc	27.60	19.20	14.00	14.60	13.40	7.00	7.50	5.00	6.00	200	10.00	120	110	168	152	144	70	60	120	100	140	130		
Miskolcz	28.00	20.00	13.60	16.00	13.00	—	—	—	6.50	280	8.50	104	100	160	152	144	64	56	92	84	136	128		
Nagybecskerek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Nagykanizsa	27.20	18.20	15.00	15.60	14.00	4.20	7.50	6.00	6.50	280	8.00	156	124	170	150	140	80	70	94	86	106	100		
Nagyszében	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Nagyszentmiklós	27.40	18.00	13.20	14.00	10.40	8.00	10.00	6.00	5.60	260	10.00	112	96	152	—	—	—	—	—	—	112	104		
Nagyvárad	28.80	19.20	14.00	14.00	12.00	—	—	6.00	6.00	320	9.00	112	96	160	140	160	94	56	—	—	136	126		
Nyíregyháza	28.00	18.20	14.00	15.30	12.50	3.20	5.60	4.00	4.30	260	10.00	116	108	122	110	130	60	46	64	56	118	110		
Nyitra	27.00	20.00	15.70	14.50	12.00	6.50	13.00	10.00	10.00	300	8.00	120	112	144	136	144	70	60	80	70	130	120		
Pancsova	27.00	—	12.40	13.40	10.70	—	5.00	7.00	8.00	320	6.00	112	104	180	160	160	66	56	92	90	120	104		
Pápa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Sátoraljaújhegy	27.20	18.20	12.60	13.00	12.80	4.40	8.00	4.80	5.40	300	11.50	112	104	152	144	144	—	—	88	84	94	90		
Sopron	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Szatmár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Szombathely	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Szolnok	27.70	—	13.40	14.80	13.60	—	—	6.00	8.00	220	8.00	132	—	146	—	146	58	—	66	—	124	—		
Temesvár	27.80	19.00	14.00	13.20	11.20	—	—	—	5.00	120	10.00	123	—	160	—	150	70	—	100	—	110	—		
Ujarad	27.50	17.90	13.30	13.70	11.50	—	—	5.00	5.50	320	7.50	104	96	160	144	136	60	40	65	50	120	95		
Versecz	27.50	19.00	14.00	14.00	11.00	—	—	5.00	6.00	300	10.00	144	136	160	—	136	84	64	110	—	120	—		
Zalaegerszeg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Zenta	27.00	—	12.40	13.60	11.00	—	—	8.00	7.00	600	6.00	104	92	120	112	128	62	52	90	80	100	94		

Nemzetközi gabonapiacz 1909. decz. 21-től 1909. decz. 23-ig.

	Kelet	Effektiv árak										Határidő	Határidős árak					
		Budapest	Liverpool	Wien	Prága	Mannheim	Páris	New-York	Chicago	Buenos-Ayres	Odessa		Budapest	Liverpool	Berlin	Páris	New-York	Chicago
Buza	22	29.20	—	30.70	28.00	27.80	23.52	23.90	—	17.94	18.75	Decz. Márcz.	28.00 ²	20.76 ³	—	22.96 ¹	22.86	21.18
	20	29.10	—	30.70	28.00	27.09	22.18	23.90	—	17.94	18.75	Decz. Márcz.	27.68 ³	21.20	26.00 ³	23.40 ^{1a}	21.68 ³	20.32 ³
Rozs	22	19.55	—	20.30	20.50	20.02	15.82	—	—	—	14.13	Decz. Márcz.	19.82 ²	—	19.40	15.90 ¹	—	—
	20	19.55	—	20.30	20.50	19.73	15.32	—	—	—	14.13	Decz. Márcz.	19.92 ³	—	20.31 ³	16.06 ^{1a}	—	—
Zab	22	15.90	—	17.00	15.20	19.73	—	—	—	—	—	Decz. Márcz.	—	—	19.12 ³	—	—	—
	20	15.90	—	17.00	15.20	19.73	—	—	—	—	—	Decz. Márcz.	15.22 ³	—	19.04 ³	—	—	—
Tengeri	22	14.60	14.45	16.00	15.70	19.43	—	—	—	12.58	—	Decz. Márcz.	13.42 ³	—	—	—	14.06	12.12 ³
	20	14.70	14.45	16.00	15.70	19.43	—	—	—	12.58	—	Decz. Márcz.	13.44 ³	—	—	—	14.82 ³	—
Árpa	22	14.30	—	17.60	17.50	20.61	—	—	—	—	—	Decz. Márcz.	—	—	—	—	14.06	12.40 ³
	20	14.30	—	17.60	17.50	20.61	—	—	—	—	—	Decz. Márcz.	—	—	—	—	14.86 ³	—

Jegyzet: ¹) Red. winter II. ²) Jan.-ápr. ^{3a}) Márcz.-jun. ³) Április ⁴) Május

WEISER J. C. „MABILLE“ borsajtók minden nagyságban. „RAPID“ kupos szőlőzuzók. Hengeres szőlőzuzók, ekék, borenák, vetőgépek. Elsőrangú hazai gyártmány. Tessék árjegyzékét kérni.

GAZDASÁGI GEPGYÁR, VAS-ES FEMONTÓDE, MALOMÉPÍTÉSZET.

NAGYKANIZSÁN.

Szeszüzet.

A szeszüzletben e héten a forgalom változatlanul élénk volt és tartós fedezési vásárlások folytán a szeszárak szilárdan a legutóbbi zárlatjegyzés szerint záródnak.

Elkelt finomított szesz adóza 179-180 K., adózatlanul 60-61 K. nagyban és 1 K.-val drágábban kicsinyben.

Elesztő-szesz időzva 177-50 K., adózatlanul 58-50 K. nagyban azonnali szállításra és zárásra.

De-naturálszesz 51 K.-ig kelt el hordóval együtt töltésre élénk vételkedv mellett.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyers-szesz gyér kínálat mellett 53-50-54-50 koronáig kelt el fix árban és 2 K. jegyzésen alul.

Budapesti jegyzés nagyban koronákban

Kontingens nyersszesz	179	80
Finomított szesz adóza	60	61
" adózatlan	177-50	178
Élesztőszesz adóza	58-50	59
" adózatlan	177	178
Nyersszesz adóza	50-50	51-50
Denaturált szesz		

(Az adózott szesz a 20 korona pótdóval együtt értendő.)

Liszt, őrlemény és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezte értékmérési-osztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

A fővárosi malmok átlagos buzálistjegyzései 100 kg.-ként Budapesten, elegysúly tisztasulyként, zsákostul.

Szám:	0	1	2	3	4	5	6	7
Ár K:	43	42-20	41-40	40-60	39-80	39	36-80	33-20
		7/8	7/4	3				
		29-2	23	14-60				

Rozslisztárak:

Szám:	O.	O./I.	I.	WR.	II.	II/B.	III.
Ár K:	31-60	30-40	29	27-60	25-20	23-80	21-40

A többi abraktakarmánycikkek árai a következők voltak Budapesten zsákkal, teljes vagonrakományok vételénél 100 kg.-ként.

Finom korpa 1909 decz. szállításra	10-25	10-35
Goromba " " " " " " " "	10-90	11
Finom korpa 1910 jan.-máj. szállításra	10-90	11
Goromba " " " " " " " "	11-20	11-30
Rozskorpa " " " " " " " "	11-10	11-30
Árpáda és árpaderceze	12-10	12-30
Malomkonkoly 1909 decz. szállításra	11-50	11-60
Budapesti gyári repceporogácsa 1909 decz. máj. szállításra	14-40	14-50
Derby melassze ab Hatvan v. Pozsony	11	11-10
Szártott moslék zsák nélkül	13-70	13-80
Szártotttrépszület " ab állomások	3-80	13-90
Órplé 43-5.0% cukortart. hordó nélkül		
Szab cukorgyár	7-80	7-90

Soványserzés-árak.

(Kredeti tudósítás Uri Rezső sertésbizományos VIII. ker. Népszínház-utca 22., a „Köztelek” részére.)

1909 december 22

	kilogramig	fillér
Sertésveszen átment	60-100	80-170
" " " "	100-120	170-60
" " " "	120-160	60-50
" " " "	160-200	150-40
Sertésveszen át nem ment	60-100	120-124
" " " "	100-120	124-128
" " " "	120-160	128-128
" " " "	160-2.0	128-130

Árak elősúlyban kilogrammonként 4% engedmény. Irányzat: változatlan.

Ingtatlanok árverése (40,000 korona becsértéken felül).

Kivonat a hivatalos lapból.

Decz. 27. H.-vásárhelyi kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Brunner Ferencz dr.	53887
Decz. 28. Budapesti I-III. k. kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Schuny Sándor	2834-50
Decz. 28. Vámosmikolai kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Grünwald Samuné és társai	57738

Decz. 29. Budapesti kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Martin Vilmosné	246436
Decz. 23. Szepesi kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Darves Ferenczné	53445
Decz. 31. Budapesti kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Blasovich Edéné	189706
Decz. 31. Budapesti kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Özv. Ebner Endréné	112260
Jan. 4. Budapesti I-III. k. kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Erőssy Lajos	109338
Jan. 5. Kolozsvári kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Régényi Ferencz	111 00
Jan. 7. Nyitrai tvszék	a tkvi ha-tóság	Satkóczy Imre	46002
Jan. 10. Pozsonyi kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Dohnál Maria	55245
Jan. 10. Budapesti kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Perlmutter Izraelné	45375
Jan. 14. Ssongrádi kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Ifj. Lászlóffy László	64300
Jan. 15. Budapesti kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Deák Gusztáv	47168
Jan. 22. Budapesti I-III. k. kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Weisz Antalné	29062
Január 23. Budapesti I-III. k. kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Cathry Szalesz Ferenczné	99814
Jan. 25. Szinérváraljai kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Kátásy Sándor	54613
Február 7. Nagyszombati kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Özv. Szek res Oszkárné	86586
Febr. 9. Eperjesi kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Fere ntsik Matild	41739
Febr. 14. Betleni kir. jbróság	a tkvi ha-tóság	Imreh Gábor	7-283
Febr. 21. Miskolci kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	We'sz Mórincz	44100
Febr. 24. Budapesti kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Özv. Mühlich Tivadarné	115500
Febr. 28. Pozsonyi kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Özv. Mahr Sándorné	57480
Márcz. 5. Budapest kir. tvszék	a tkvi ha-tóság	Balogh Imre	55000

Szerkesztői üzenetek.

G. S. Pazony. 9-12 hónapos hizóstüldök táplálóanyag-szabvány 1000 kg. éősulyra s naponta 25 kg. szárazanyag, 2-4 kg. fehérje s 18-8 kg. keményítőérték. Az általunk ajánlott első adagolás 28+ kg. szárazanyagot, 2-13 kg. fehérjét s 20-7 kg. keményítőértéket tartalmaz s a következő három adagolás még ennél is gazdagabb. Adagolásaink tehát nem okolhatók az elégtelen gyárkodásért s mi csak kettőre gondolhatunk. 1. Burgonyája talan vizes, azaz nem tartalmaz 12% keményítőt s azonkívül valószínűen nyersen eteti, amikor kevésbé tápláló, mint főzve; továbbá a korpa is talan tápszegényebb mint lenni kellene, mert malmaink e tekintetben nem megbízhatók. 2. Ön 60 kg. páronkenti sulyra kívánt adagolást, de stüldői akkor mer nehezebbek voltak, mert nov. 10-iki sulyuk 69+6 kg. Ha tehát feleletünk megírásakor csak 67 kg. voltak is, már 2% -kal több takarmány kellett volna nekik. Innét a távoiból különben csak annyit mondhatunk, hogy a fehérjének szaporitása bizonyosan előnyösen ha na a stüldőkre; ha tehát lóbabot vagy napraforgópogácsát etethetne velük, az csak előnyükre szolgálna. Cs. I.

M. Gy. Eszék. A tökmagnak tápértéke változó, de átlag mintegy 24% emészthető fehérje s 90% keményítő-érték tulajdonítható neki. Evvel szemben a tengeriben most körülbelül 6% az emészthető fehérje s 75% a keményítőérték. Ebből kifolyólag a 11 K.-t érő tengeri-el szemben 15-6 K. értéket tulajdonítunk 1000 kg. tökmagnak. Hogy ezen az áron érdeme-e eladni, főleg attól függ, hogy képes-e állatjai tehérszükségletét a többi takarmánnyal s tengeri-el f. dözni, mert ha nem képes, akkor használja a tökmagot inkább takarmánynak. Olvassa el a 91. sz. 662. feleletét is. Cs. I.

L. B. M. Fodorláz. Minthogy állatok sok mindenféle okból köhöghetnek, a védekezés felől csak abban az esetben lehetne esetleg véleményt mondani, ha orvosi vizsgálat szabatosan megállapította volna a köhögést okozó tődőbeli vagy egyéb szervi megbetegedés természetét.

L. B. Mi az illetőnek kérdésére tisztán elvi szempontból adtuk választ, de eszünkágában sincs, hogy az önök vitájában bírák akarjunk lenni. Az illető tisztán kérdésre adott válaszuk érteleme csak annyi, hogy a 3 évre kötött szolgálati szerződés 3 évre kötelez. Ezt a véleményünket továbbra is fenntartjuk. Ha valamelyik félnek jogos oka nyílik ahhoz, hogy a szerződést a gazdasági törvény 16. vagy 17. §-a alapján a 3 év lefolyta előtt azonnal felbontassa: erre természetesen joga van és ezen jog gyakorlásában a 3 évre kötött szerződés sem gátolhatja. Sz. F.

DECKERT ÉS HOMOLKA

elektrotechnikai gyár
BUDAPEST, VI.
Izabella-utca 88.
(Vörösmarty-ú. és Szondy-ú. sarok).

gyárt szállít és szerel házi- és gazdasági telefonberendezéseket,

csengőjelző-, tűzjelző-, villám- mutató-, riasztó-, pénztár-biztosító-, órajelző- és éjjelőr ellenőrző-, villamos világítási és erő-átviteli berendezéseket

önálló áramfejlesztőteleppel, kastélyok, gazdaságok, gyárak és ipar-telepek részére;

VILLÁMHÁRÍTÓKAT

különböztetve szerkezetben,

villanygyógyászati és kísérletezői készülékeket szolid és szakszerű kivitelben.

Arányos és költségvetés díjmentesen és bérmentve.
Terveznek és építenek 1872. év óta.
Több mint 1100 különféle berendezés ízeben!

Minden nagyságban.

Szecske Rápav Daráló Gőzölöké

UMRA
Budapest, V.

Villanyvilágítás
saját gyárunkban

uradalmak, kastélyok, villák számára
A motor takarékosan üzemel és
Rendkívül olcsó
1 db 16 gyertyafényként fél fillér

3799

Bérb

Zemplén megyében vasuti állomással, 100 hold legelő, 100-1-től, esetleg 1910-ig. A birtokon igen jóban lévő épületek és tendő. Cím a kiadóhoz.

elsőrendű
NEY DE

SZABO EMIL ÉS TÁRSA

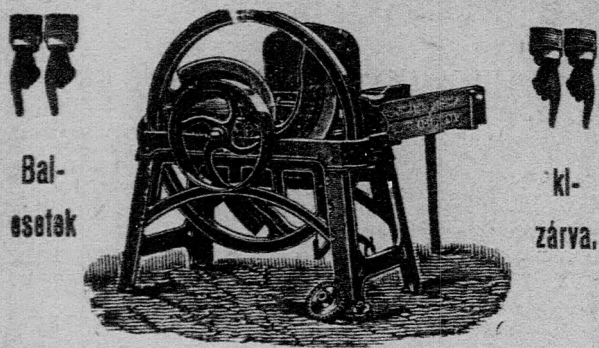
Budapest, V., József-tér 6. (Gresha alota.)

BOLINDER NYERSOLAJMOTOR

Kevés nyersolajszükséglet.

Feltétlenül megbízható üzem.

Nincs korom, bűz, füst!

Bal-
esetek

Kl-
zárva.

Lukács Aladár
Állatorvosi első segély
ezimű könyve minden állattenyésztő gazdának nélkülözhetetlen. Ára a 33 képpel díszített műnek 3 korona. „Patria” r.-t. könyvkereskedése, Bpest, IX., Üllői-ut 25.

SZÉKASI SACCELLÁRY GYÖRGY BANK- ÉS GABONA-BIZOMÁNYI ÜZLETE
TELEFON 173-32. BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCZA 31. TELEFON 173-32.
foglalkozik hazai és külföldi tőzsdékre szóló megbízások, valamint effectiv gabonaüzletek lebonyolításával. 3793

Minden nagyságban.
Szeceksavágók,
Répvágók,
Darálómalmok,
Gőzölökészülékek.
Kis- és nagybirtok részére.

UMRATH és TSA
Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzcséplőkészletek 12 HP-ig | Ipari mozdonyok 200 HP-ig

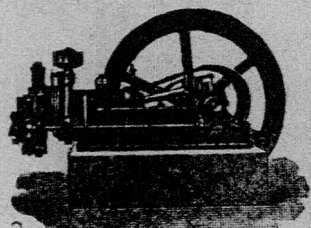

Rögtön eladó:

8 HP magy. állami cséplőgarnitúra,
8 HP Ruston-Garet cséplőgarnitúra,
sorvetőgépek, Sack-féle egy- és kétbarázdás és váltóekék, tejhütők, tartányok, kannák, vajköpü. fejvédrek stb. 4070

Lovag Keiszler Gusztáv
Pa-Csordakut, u. p. és vasut Bicske.

Villanyvilágítás
saját géppel

Prospektussal díjmentesen szolgál

uradalmak, kastélyok, gyárak, villák számára.

A motor takarmánykamra, stb. üzemhez is használható.

Rendkívül olcsó üzem!

1 db 16 gyertyafényű láng óránként fél fillérbe kerül.

ELEKES és TÁRSAI
okl. gépészmérnökök villamos telepeket építő vállalata
BUDAPEST,
VI., Podmaniczky-u. 4a.

3799

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek **szántását**, épügy **mélyrigolozását** szőlőtelepítésekhez eredeti FOWLER-féle GŐZEKÉVEL elvállal
IZSÁK és NOVY GŐZSZÁNTÁSI VÁLLALKOZÓ
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCZA 36., III. 29.

MELOCCO PÉTER CEMENTÁRUGYAR ÉS ÉPÍTÉSI VÁLLALAT RÉSZV.-TÁRSASÁG
BUDAPEST, VI., DÉYAI-UTCZA 21.

Telefon: Kereskedelmi iroda 2511.

Telefon: Műszaki iroda 176-26

Építési osztálya foglalkozik különösen: **Mezőgazdasági építkezésekkel**

Kitűnő referenciák az ország minden részéből, ahol ilyenmü munkákat végeztünk.

Tervek és költségvetések ingyen.

Műszaki személyzetünk kívánatra ingyen a helyszínre utazik. ::

u. m. betonistállók és külön istálló-födémek, szab. önitatóvályuk, viz-tornyok, silók, magtárak, hidak és átereszek, valamint turbinatelepek és zsilipek építésével.

Bérbeadó birtok.

Zemplén megyében, megye székhelyétől vasuton husz perecznyire, vasuti állomással, elsőosztályu prima földekből álló, teljesen sík fek- **1700 holdas birtok**, melyből vésű körülbelül 100 hold legelő, 100 hold rét, a többi szántóföld, 1910 január 1-től, eselleg 1910 október 1-től **10-12 évre bérbeadó.** A birtokon igen jó lakóház és kellő mennyiségű teljesen jó karban lévő épületek vannak. A felszerelés értéke készpénzben kifizetendő. Czim a kiadóhivatalban. 3964

GŐZEKE-SODRONYKÖTÉL
JÓTÁLLÁS MELLETT

elsőrendü svéd aczélból, 220 kg. törési szilárdsággal mm²-kint, olcsó áron kapható:
NEY DEZSŐ, Budapest, VIII., Főherczeg-Sándor-utca 2/B. Telefon: 117-98. 3978

TELEFON 97-05
SERTÉSELADÁS és VÉTEL
 Ugy **SOVÁNY** MINT **HIZOTT** ÁLLAPOTBAN
 A LEGJOBBAN ÉS LEGPONTOSABBAN ESZ KÖZÖLTETNEK
URL REZSŐ
 SERTÉSBIZOMÁNYOSNÁL
BUDAPEST, VIII.
 NÉPSZINHÁZ-UTCZA 22.
 POLGÁRI SERFÖZDE
 - BÉRPALOTA -

GAZDASÁGOK

nagy és kis íratóvályu szükségleteiket könnyen és olcsón oly módon fedezhetik, ha saját cseleedségükkel készítik, ugyintén **alagsőveket, útátérszeket, nemkülönben, vízhatlan könnyű cement-tetőcserepeket és betonürtőböket is.** Ezen termékek előállítása oly olcsó, hogy minden gazdaság még a környékének szükségleteit is kielégítheti, ugyszólván kisiparként üzve a gazdaságnak egy jövedelmezési forrássá válik. A gyakorlatban bevált szabadalmazott formák és gépek nem drágák. Minden berendezés olcsón állítható fei és fokozatosan bővíthető.

262. számú árjegyzék ingyen, levelezés bármely nyelven.

Dr. GASPARY & CO.
 Leipziger Cementindustrie
 Markranstädt, Leipzig mellett.

A Wettenstein-Ambulatorium

és a

Dr. Wettenstein Sanatorium R.-Társ. irodája

Budapest, VI., Bulyovszky-utca 5. (Déli-bát-utca 23. sarok) van. Ezen új ambulatorium, amelyben tüdő-ajások és egyéb tuberkulotikus betegek a Wettenstein József dr. által feltalált gyógymóddal nyerne gyógykezelést, a városi villamos vasut, a Ferencz-József földalati vasut és az omnibusz vállalat Áréna-uti állomásának szomszédságában van. 3863

Most jelent meg!

**Munkáskereslet,
 birtokmegosztás,
 kivándorlás.**

Tanulmány. — Irta: **Buday Barna.**

Ara **1 korona**, mely összegnek előzetes beküldése mellett, bérmentve szállítja a "Patria" r.-t. könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

Tavaszi telepítésre kitűnő faj
Kosárfüzdugványokat

ajánl jutányos áron s kívánatra árjegyzéket küld **„IRMA NEMESFÜZTELEP”** kezelésébe, **Galgócz** (Nyitra megye). 4005

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban
 Budapest, IX., Köztelek.

INGYEN

küldjük meg a gazdasági szakkönyvekről szóló legújabb jegyzékünket "Patria" r.-t. könyvkereskedése Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek)

VESZEK bármely mennyiségben
**ákácza
 szálfát,**

2 métertől felfelé hosszúságban és 16 cm. kéregnélküli vastagságban, egyeneset s nem csomósat. Ajánlatok ab **nyagon** berakóálle másról **„J. W. 1021”** szám alatt a kiadóhivatalba küldendők. 4004

TELJES MALOMBERENDEZÉSEK

ALAPÍTOTT 1884

BUDAPESTI MALOMÉPÍTÉSZET és GÉPGYÁR
PODVINECZ és HEISLER
 BUDAPEST, VI., VÁCZI-ÚT 141.
 ÁRJEJYZÉK és FELVILÁGOSÍTÁS KIVÁNATRA INGYEN.

Eladó

körülbelül **500 mázsa kitűnő minőségű széna** és **lóher takarmány** és **500 mázsa buza-her szalma.** Bővebb felvilágosítást nyújt **Nuszbächer Ignác, Esztény,** vasuti állomás **Nagy-iklód, Koiozsvár** mellett. 4023

Gazdák
 figyelmébe!

Bükköny.

I-ső rangú tavaszi bükköny, urasági termelés, garantált, tiszta, kapható nagyobb és kisebb mennyiségben

May Jánosnál, Aradon.

4071

Kenese Ferencz főtiszt-tisztartó által készített

KENESE-féle EGYSZERŰ GAZDASÁGI SZÁMVITELI NYOMTATVÁNYOKBÓL

nagy raktárt tartunk.

A lehető legegyszerűbb kezelés s egyben a legtökéletesebb nyomtatványrendszer. A legtöbb gazdaságban bevezetve. — Mintaiveket valamint árjegyzéket is készséggel bocsátunk az érdeklődők rendelkezésére.

Megkeresések a "PATRIA" irod. váll. és nyomdai r.-t. nyomtatványkezelői osztályához intézendők, Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek)

A

Az állati testek anyagcsere-nél nagy anyagok, mert egy Igy pl. a foszforsavas chlornatron a vérne a vörös vértestecse A jól kiválasztott ta elegendő mennyiségű séges azokat az álla által a száraz és ásv mánynál a hiányzó séges. Különösen áll

Ezek vannak a ványai összetételek képezi a legfőbb rész vetlen szövetének tokban: úgy hogy kb. 83% foszforsava A foszforsavas okvetlen szükséges. hozzáadása megf-le fejlődésben levő álla Ezen tápanyagok b rendes fejlődését és

Foszforsavas m porosusak, az izület és porhanyósak ma járul a hátgerincz minden mozdulatán fekvésnél is, míg a sem tud állani. E takarmányozás foly szegény takarmány gonya, gabonacsu,

Tartal marhák jelentkezik e bete ban és a szemes savas méz van. E igen gyakran jön e A szarvasmarhák vednek benne, mel adnak és ezeknek savas meszet kapna adása okvetlen szül

Soxi-th tarár letet, mellyel a kö érte el. A borju a na kapott, melyből 32 meg és pedig:

mészből ...
 foszforsavból ...
 káliumból ...
 nátriumból ...
 magnéziumból ...
 chlorból ...
 vasoxidból ...

Ha az absolut a vas legkevésbé nek chlor, magnéz nében a méz maj a meg nem emész zott. A foszforsav következtethető, h azonban a méz e tok közt majdnem hogy méz és fos is van, a esontl Úgyanez áll a fos

Sok gazda es gondoskodott oly sáról. Ezen kedve az oka, hanem m képesség a teny miután annak a nézve rossz befo adó fajtáknál a

A gazdáknak maguknak a gazd A takarmány gyakran idézi elő

Mich

A

egyedüli selete Ma

ELSŐ DIJ (a Legnagyobb

A takarmánymész fontossága.

Az állati testek szöveteinek felépítésénél és az anyagcserénél nagy szerepet játszanak az ásványi anyagok, mert egyik a másikat nem pótolhatja. Így pl. a foszforsavas mész a csontok foalkatrése, chlornatron a vérnek egyik fontos alkotórésze, a vas a vörös vértestecsek képződéséhez szükséges stb. A jól kiválasztott tápszében mindezen alkotórészek elegendő mennyiségben vannak és ezért nem szükséges azokat az állatoknak külön adagolni. Mindazáltal a száraz és ásványi anyagban szegény takarmánynál a hiányzó anyagot hozzáadnia okvetlen szükséges. Különösen áll ez a foszforsavas mésznél.

Ezek vannak az állati testben minden más ásványi összetétel közt a legjobban elterjedve ez képezi a legfőbb részt, kb. 4% részét az állati szervezetnek Nagymennyiségben van a csontokban; úgy hogy a kifejlődött állat csonttömege kb. 83% foszforsavas mész.

A foszforsavas mész a csontozat fejlesztéséhez okvetlen szükséges. Ennélfogva foszforsavas mész hozzáadása megfelelő adagokban, különösen fiatal, fejlődésben levő állatoknál a legnagyobb előnyül jár. Ezen tápanyagok hiánya hátráltatja a fiatal állatok rendszeres fejlődését és számtalan csontbetegséget okozója.

Foszforsavas mész hiányában a csontok puhák és porosusak, az ízületek gyengék és a fogak kicsinyek és porhanyósak maradnak és ezekhez még gyakran járul a hátgerinc és a csontok görbülése. Az állat minden mozdulatánál fájdalmat érez, később még a fekvésnél is, míg annyira gyenge lesz, hogy a lábán sem tud állani. Ez a fiatal állatoknál a helytelen takarmányozás folytán létrejött angolkór. Foszforsavas szegény takarmány az ok. Ezekhez tartozik a burgonya, gabonacsu, répaszeletek, rossz széna, savó stb.

Fiatalkorban, lovakkal, juhokkal ritkábban jelentkezik e betegség, mert rendszeren a jó szénában és a szemes takarmányban elegendő foszforsavas mész van. Borjúknál és malacoknál azonban igen gyakran jön elő, különösen a zsenge korban. A szarvasmarhák közül legfőképp tejelő fajok szenvednek benne, melyek igaz sok, de mészszegény tejet adnak és ezeknek borjai az anyatejével kevés foszforsavas meszet kapnak. Itt a foszforsavas mész hozzáadása okvetlen szükséges.

Sokl-th tanár egy 50 kilós borjuval tett kísérletet, mellyel a következő figyelemreméltó eredményt érte el. A borju a napi tejet 62 05 g. szervetlen anyagot kapott, melyből 32-89 g.-ot, vagyis 53%-ot emésztett meg és pedig:

	bevétt	ebből megemésztett	
mészből	14-75 g.	14-31 g.	= 97 0/0
foszforsavból	18-90 g.	13-70 g.	= 72-50/0
káliumból	15-70 g.	3-25 g.	= 20-70/0
nátriumból	4-70 g.	1-37 g.	= 29-19/0
magnézumból	1-35 g.	0-41 g.	= 30-50/0
chlorból	6-75 g.	0-26 g.	= 3-80/0
vasoxidból	0-10 g.	0-038 g.	= 38-00/0

Ha az abszolút mennyiséget tekintjük, látjuk, hogy a vas legkevésbé emésztett meg, azután következnek chlor, magnézium, natrium és káli, ennek ellenében a mész majdnem teljesen elhasználtatott (97%), a meg nem emésztett 3% az anyagcserétől származott. A foszforsavból 72 5% emésztett meg, melyből következtethető, hogy 27 5% felesleges volt. Miután azonban a mész és foszforsav közötti viszony a csontok közt majdnem állandóan 51 : 39, fel kell tételezni, hogy mész és foszforsav hiányában, még ha fölösleg is van, a csontképződéshez nem használható fel. Ugyanez áll a foszforsavra is.

Sok gazda csodákozni fog, hogy a természet miért gondoskodott oly mostohán a fiatal állatok táplálkozásáról. Ezen kedvezőtlen állapotok nem a természet az oka, hanem maguk a tenyésztők hibásak. A tejelő-képesség a tenyésztő megszokott tulajdonsága és miután annak a tulságos emelése a tej minőségére nézve rossz befolyást gyakorol, a borjuk a sok tejet adó fajtáknál a táplálkozásban meg van rövidítve.

A gazdáknak ezen elhibázott kedvezőtlen helyzetet maguknak a gazdáknak kell jóvá tenni.

A takarmány kevés mész és foszforsavtartalma gyakran idézi elő nagy állatok betegségét is. Ha ezen

anyagok a takarmányban nincsenek meg a kellő mértékben, mint az az állatoknak szükséges, úgy az a fest és csontállomány kárára megy. A csontok kevésbé erősek, lágyak és porosusak lesznek. A betegség a száraz években, amidőn a növénygyökérzet mész és foszforsavfelvétele a nedvességihiány miatt meg van nehezítve, gyakrabban jön elő az állatoknál. A mellék-körülmények, mint mozgáshiány, elégtelen táplálkozás, savanyú takarmány, puha vízzel való itatás elősegítik és siettetik a betegséget. A vemhes állatok, melyeknek a csontképződéshez nagyobb mennyiségű foszforsavas mészre van szükségük, mész és foszforsav elégtelen volta okvetlen áldozatául esnek ezen veszedelmes betegségnek.

A szervetlen anyagok, révszerűn a mész és foszforsav a tej és tojásához nagy befolyással vannak, mert 10 liter tejben körülbelül 13 gramm mész és 15 gramm foszforsav van, a tojásban aránylag még sokkal több. Aki tehát sok és jó tejet, ugyiszin sok tojást akar, okvetlen foszforsavas meszet kell adagolni a rendszeres takarmányhoz.

Sok meszet tartalmaznak a hüvelyes növények, here és a réti széna; kevés meszet répa és répaszelet, burgonya, szalma, mosék, gabonamagvak. Sok foszforsavat találunk a gabonamagvakban, malatacsirában, herében, olajpogácsában stb. szegények abban répaszeletek, moslék, szalma stb.

Ennélfogva foszforsavas mész hozzáadása okvetlen szükséges, ha a gazdának savanyú szénát, szalmát, répát, répaszeletet, burgonyát, mosléket stb. kell etetni és itatásra puha víz van.

Hogy a savanyú rétről származó széna, puha víz stb. csonttörékenységet okoz, azt a gazdák már régen tudják, hogy ez ellen a foszforsavas mész a legjobb eredménnyel használható. Amellett látták, hogy az állat erősebb csontozatot, jobb étvágyat kap és jobban gyarapszik mint más állat, mely a pótlékot nem kapja. Ennélfogva mindjárt a takarmányozás kezdetén keverték a takarmányhoz.

A hírneves Kneipp pater könyveiben a csontképződésről is ír és azt mondja, hogy a víz az egész testet táplálja, melynek tehát a csontképződésre szükséges összes tápanyagokat is tartalmaznia kell, mely csak akkor lehetséges, ha az a táplálékban is benne van. Ennélfogva nagyon fontos a valódi táplálékról gondoskodni.

Kneipp ajánlja a szülőknek, hogy a gyermekeknek csontpor egész adagokban adjanak és csodálkozni fognak a hatáson. A csontpor hozzáadásából nem csinált titkot. Az egészséges állatok jól megöltötött és kifőzött csontjait elégette és porrá őrölte. Az ezen módon előállított csontpor vagy csontpor tartalmazta a csontképződéshez szükséges összes anyagokat s segít különböző betegségeknél, mint Kneipp pater elbeszéli, midőn is megjegyzi: „Higgyetek nekem, hogy csakis ezen csontpor előállításával és árusításával lehettem volna gazdag ember”. A gazda előtt a csontpor (takarmánymész ezen hatása a marháknál, Kneipp pater előtt is ismeretes volt.

A takarmánymész vagy a vizre, vagy mint nyalósó lesz adagolva, vagy közvetlen a takarmányra hintve, melynél minden állatfajra nézve egy meghatározott napi adagmennyiség meg van határozva. Így szükséges lónak vagy marháknak naponta kb. 4 dekagramm, ami egy év alatt nem tesz ki többet 14 1/2 kg.-nál. I sertésnek nagyság szerint 4-10 kg. kell évente. Ennélfogva a takarmánymész adagolása egész év alatt nem kerül annyiba, mint egyetlen egy kilogramm az oly drága marhaporokból, egészen eltekintve a jobb hatástól.

A takarmánymész választásánál azonban nagyon kell vigyázni, hogy csakis tiszta és hamisítatlan árut vegyünk, mely finoman van őrölve, szag- és izmentes, tiszta legyen minden érteketlen vagy tartalmas keveréktől, mint az arzén, chlor, fluor.

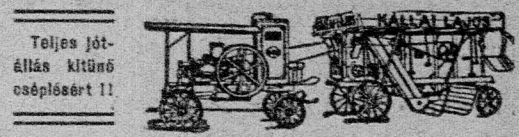
Barthel takarmánymése megfelel egy jó takarmánymész minden tulajdonságának a legmagasabb fokban és több mint 16 év óta több ezer állattulajdonosnál a legjobban bevált, amit az utánaokról, me yeek mindössze 4-6 év óta vannak forgalomban, nem mondható. :: Leírás és árlapot ingyen küld

Michael Barthel & Co., Wien, X., Siccardsburggasse 44.

16 első díjjal és ezüstéremmel kitüntetett

KÁLLAI LAJOS motorgyárában

Budapest, VI., Gyár-utca 28. szám
Leghíresebb benzínkomobil és gépkocsikészítők és gépjárműjavítók

Teljes jótállás kifizető cséplésért!!

Ezen motorokat minden gazda hatóságilag engedély nélkül maga kezelheti szalmafeldolgozó házak között is

Kállai Lajos motorcséplőkészletei kifizető sikerrel működnek az ország minden részében.

Orosz árak részletre. Arjegyék legyen.

Mintegy 25.000 darab ákác

SZŐLŐKARÓ

eladó ezrenként 55 koronáért. Hossza 180 cm., átmérő körülbelül 5-6 cm., ab Ipolyság vasutállomás. Érdeklődők forduljanak VAJDA BARNÁ földbirtokoshoz, Palástra, Hont m. 4020

MELÁSZT

(folyékony állapotban)

Jutányos feltételek mellett szállít

Sebők Emil és Társa

Budapest, V., Lipót-körút 2. 3840

Széna-eladás!

Néhai gróf Palfy János hagyatékához tartozó, Pozsony megye, Németgurab község határában fekvő Tárnok pusztán circa 12 vagon

édes réti széna

eladó. Közlelbi felvilágosítást a hagyaték Központi Irodája Pozsony, Szilágyi Dezső-utca 21. sz., vagy közvetlenül a Tárnoki Intézőség ad. 4014

A MAC LAREN-féle magajáró gőzeke

egyedüli eladási képviselő Magyarországon: Fleischl Samu ezégnél, Budapest, V., Szabadság-tér 16.

ELSŐ DÍJ (állami nagy aranyérem) a mezőhegyesi ekeversenyen!

Legnagyobb teljesítőképesség, legkisebb összköltséggel!

(Holdanként mintegy 7 1/2 korona.)

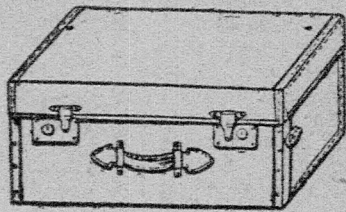
Munkában látható: Ő fensége Coburg herceg mendebilédi béruradalmában (Pest m.), a pusztá-hatrongyási béruradalmában (Heves m.), Szilassy István ur tiszaderzi uradalmában (I.-N.-K-Szolno m.), a tiszadobi béruradalmában (Szabolcs m.) stb

Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál a fenti vezérképviselő.

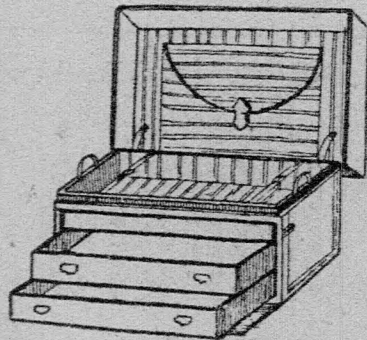
BŐRÖND UJDONSÁG!

PAPEK-féle **törv. védett** **coupébőrönd fiórendszerrel**

ugy, hogy minden ruha külön elhelyezhető és nem gyűrődik, acél keretre dolgozva, finom sárgaréz fekszir zárral ellátva, erősen varrott bőrfogóval, belül 1 irattáska és finom világos vászonbélésel a legszolidabb kivitel, **hölgyek és urak részére** legerősebb hatszálas vitorlavászonból.

Csukott állapotban.

Nyitott állapotban.

65 cm. hosszú, 40 cm. széles, 30 cm. magas, 1 zár, 2 zárvédő K 52.—
70 cm. hosszú, 40 cm. széles, 30 cm. magas, 2 zár 54.—
Angol dísznőbőrbeli: 65 cm. hosszú, 40 cm. széles, 30 cm. magas, 1 zár, 2 zárvédő 90.—
70 cm. hosszú, 40 cm. széles, 30 cm. magas, 2 zár 100.—

Utánvétellel küldi:

PAPEK JÓZSEF

bőröndös és finom bőraru készítő

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 15. szám.

Csomagolás nem lesz felszámítva.

Árjegyzék bérmentve.

Motor!

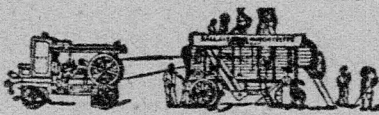
LEGUJABB KITÜNTETÉSEK:

Motor!

1907. évi sepszentgyörgyi kiáll. aranyéremmel kitünt. etve.
1908. évi nagyenyedi kiállitáson díszoklevéllel kitünt. etve.
1904. évi díszszentmártoni kiállit. 5 díszoklevéllel kitünt. etve.
1903. évi beszercezi kiállitáson két ezüstéremmel kitünt. etve.
1903. évi kolozsvári kiállitáson három díszoklevéllel kitünt. etve.
1902. évi pozsonyi kiállitáson három díszoklevéllel kitünt. etve.

KÁLLAI LAJOS MOTORGYÁRA

BUDAPEST, VI. KERÜLET, GYÁR-UTCZA 28. SZÁM.

Teljes jótállás kitünő cséplésért!

A világ legegyszerűbb és legtokeletesebb motorcséplőkészlete.

Ezen motorok bárki áltai gépész nélkül rendkívül könnyen kezelhetők és szalmafódeles házak között is üzembn tarthatók.

A gazdáknak legjobban ajánlatnak a Kállai Lajos-féle legujabb

Benzinmótor és villamos benzinlokomobil cséplőkészletek kettős tisztítószerezettel.

Egyedül létező ujdonaság!

Önműködő ellenőrző és biztositószelep!

Benzinlokomobilok szabadalmazott kettős tisztítócséplőkkel VI., Gyár-utca 28. szám alatt mindenkor üzembn láthatók.

Ezen legujabb motorok terjesztése érdekében használt gőzgépek cserébe vételnek.

Külön gazdasági géposztály.

Gőzgépek, malmok, vetőgépek, szecska- és répvágók.

Legolcsóbb üzemb! Olcsó árak részletre! Árjegyzék ingyen és bérmentve!

Ezen motorcséplőkészletek a legkitünőbb sikerrel vannak működésben:

GÖDE JÓZSEF urnál, Lepsény, ZEYKÁLVY ZEYK DÁNIEL főispán urnál N.-Enyed (Erdély)
ALSÓ JÓZSEF JÁNOS urnál, Hosszútalu (Somogy megye), TÓTH M. SÁNDOR urnál, Ócsa és az ország több száz kisebb-nagyobb gazdaságában.

Kállai Lajos-féle motorcséplőkészletek, melyek hazánkban mindenütt a legkitünőbbben beváltak, a magyar gazdáközönségnek legmelegebben ajánlatnak

Szénát, buza-, roz-, árpa- és zabszalmát, valamint főreket és pelyvát préselt állapotban legjutányosabban szállit bármely állomásra

Drechsler Alajos

széna-szalmanagykereskedő

Érsekujvár.

4000

Hogyan örölhetünk legolcsóbban?

Irta: Erdős E. Jenő.

Ára 4 korona.

Megrendelhető a "Patria" r.-t. gazd. szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám.

Olasz czirok vetőmag

a legfinomabb olasz czirokfajokból, az olasz magvizsgáló intézet ólomzáraival ellátott zsákokban, kapható

Auspitz Vilmos és Társa cégénél
Budapest, V., Báthory-utca 3.

Jövő évi szállitásra czirokszakál-elővételek is köttetnek.

TELEFON 116-66.

4025

Sürgönyozim: AUSVIL BUDAPEST.

Most jelent meg

az O. M. G. E. könyvkiadó-vállalata kiadásában

a kisebb gazdaságok könyvviteléhez legalkalmasabb

Gazdasági Számviteli Naptár

1910-ik évfolyama.

Ezen, Szilassy Zoltán szerkesztésében megjelenő könyv új évfolyama lényegesen átdolgozva és az előzőknél sokkal bővebb tartalommal jelenik meg és így a gazdasági könyvvitelhez igen alkalmas és czélszerű.

Tartalmából kiemeljük a következőket:

Naptár és jegyzetek az év 12 hónapjára. — Gazdasági hasznos tudnivalók. — Az év bevételeinek és kiadásainak előirányzata. — Jegyzetek a gazdálkodási programra. — Vagyonleltár. — Pénzszámadás. — Termény-, anyag- és állatszámadás. — Cselédbérek. — A gazdaság mérlege stb.

Ára tartós vászonkötésben 2-50 K.

Megrendelhető a "Patria" részvénytársaság gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX. kerület, Üllői-ut 25. szám.

Grö
Lám

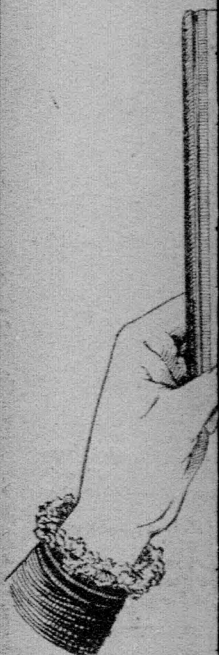
Ugy tyuk-
gyöngytyu
libatóság e
Erős mass
is tartható
Könnyen
avatatlanok
Kezelése re
áll egyébb
néhány lite
ujra felforr

Ezenkiv

ER

„TH

vadászatok
soknál, vala
tetlen, mive

Gróf Teleki Arvéd-féle KÉLTETŐGÉP

Lámpa nélküli.

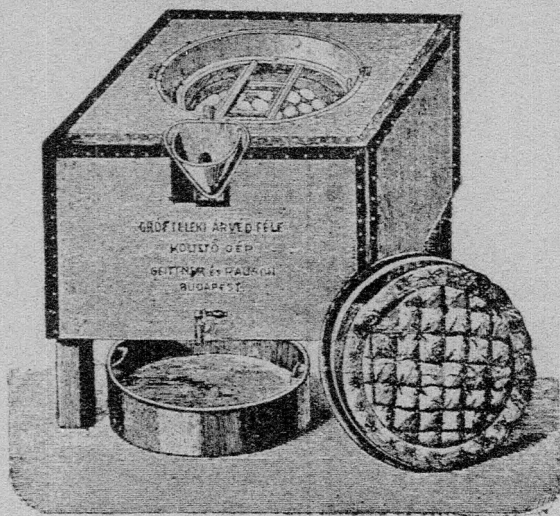
ELŐNYEI:

Ugy tyuk-, mint fürj-, fogoly-, fácán-, gyöngytyuk-, páva-, pulyka-, kacsa- és libatojás egyaránt költethők benne. ::

Erős masszív szerkezet, lakószobában is tartható, mivel nem tűzveszélyes. ::

Könnyen lezárható az egész gép s így avatatlanok kárt benne nem tehetnek.

Kezelése rendkívül egyszerű, mivel nem áll egyébből, mint a gépből leeresztett néhány liter langyos vizet este-reggel újra felforrálni s a gépbe visszaönteni.

Ára: Kocza állomásról K 130.— Akeltetési folyamat könnyen ellenőrizhető. A legmagasabb keltetési százalék. ::
Csomagolásért külön 5 koronát számítunk fel.

Melegvizfűtéssel.

ELŐNYEI:

Erős hőszigetelésű s így a keltetés közben a helyiség hőmérsékletének változása a tojásokra legkisebb hátránnyal sem jár. Rendkívül egyszerű, semmi komplikált szerkezet, műszer nincs benne. ::

Nagy befogadó képességű, mivel 130 tyuk, vagy ennek megfelelő mennyiségű más tojás egyszerre kelthető benne.

A tojások forgatása a gép praktikus alakjánál fogva magán a gép felső lapján történhet s külön tojástálcza felesleges.

Több országos kiállításon diszoklevéllel kitüntetve.

Ezenkívül a baromfitenyésztés keretébe vágó összes gépeket és cikkeket raktáron tartjuk.

EREDETI

„THERMOS“

vadászaton, kirándulásokon, gyaloglások, utazásoknál, valamint a gazdaságban igazán nélkülözhetetlen, mivel a beleöntött folyadékot igen sokáig ugyanazon hőfokon tartja.

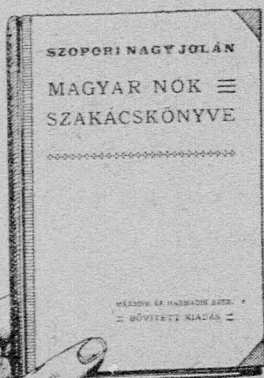

EREDETI

„THERMOS“

különféle kivitelben, alakban és nagyságban kapható. :: „Simplex Thermos“ kőagyagburkolással, nikkelezett kupakkal, amely egyuttal ivópohár is, 1/2 liter ürtartalommal K 8.—

IGAZI KINC

minden háziasszony előtt egy megbízható, kipróbált s tartalmas szakácskönyv, amely a bő tartalmon kívül az ételek minőségére is a legnagyobb figyelemmel van s készítési módját körülményesen, könnyen megérthetően tárgyalja. Ily szakácskönyv a Szopori Nagy Jolán szerkesztésében megjelent 324 oldalas „MAGYAR NŐK SZAKÁCSKÖNYVE“, amelyből a harmadik ezer példány épp most jelent meg.

Ára fűzve K 4.— kemény kötésben K 5.—

A legszebb ajándék s meglepetési tárgy.

GEITTNER ÉS RAUSCH

főhercegi udvari szállítók

Budapest, Andrásy-ut 51k.

Hirdetmény

szakiskolába való felvétel tárgyában.

A gödöllői baromfitermesztő munkásnöket képező m. kir. iskolában 1910. évi január hó 15-én kezdődő egyéves tanfolyamra ezennel pályázat hirtettetik.

A tanfolyam célja kiárólag női növendékekét a baromfitermesztés minden ágában általában, de különösen nagyobb baromfitermesztési telepek körül előforduló mindenféle munka ellátására gyakorlatilag kiképezni.

Az iskola a m. kir. földmivelésügyi miniszter felügyelete alatt áll. Az oktatás főleg gyakorlati; a növendékek az iskola telepén előforduló és a baromfitermesztéssel kapcsolatos mindenféle valamint kertli munkát végezni kötelesek.

Felvétel iránti belyeges kérvények a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez címelve, az iskola vezetésénél Gödöllőn legkésőbb folyó évi december hó 31-éig okvetlenül benyújtandók.

Hiányosan felszerelt vagy elkésve benyújtott kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Felvételi feltételek: 1. 16 évet betöltött és 30 évet meg nem haladt életkorának igazolása (születési bizonyítvány); 2. erős, egészséges testát igazolása orvosi bizonyítvánnyal; 3. a magyar nyelv tudása; 4. annak igazolása, hogy belépni óhajtó irni-olvasni tud (elemi iskolai bizonyítvány); 5. kiskorúaknál szülői vagy gyámi nyilatkozat arra nézve, hogy a felvétel növendék az iskola közelében lakó, nyomos ok nélkül el nem távozik; 6. védhímlőöltési bizonyítvány.

Megjegyeztetik végül, hogy az iskolánál ezidőszent 10 hely van rendszerezve, melyek egyenként 480 korona állami ösztöndíj elvezetével vannak egybekötve. Részletes felvilágosítás Gödöllőn, az iskola vezetésénél nyerhető.

Az iskola vezetősége.

4021

A Mezőgazdasági Ipar-Részvénytársaság kaposvári béruradalma eladásra bocsát 7 darab 3 éves, telivér ardenni apától származó, tenyésztésre alkalmas, kiváló szép, hidegvérű ardenni fajta

tenyészménlovat.

Bővebb felvilágosítással szolgál a béruradalom kaposvári igazgatósága.

4019

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kiadásában most jelent meg:

MEZŐGAZDASÁGI KÉPEK ANGOLORSZÁGBÓL.

Jelentés az Orsz. Magy. Gazd. Egyesület tagjainak 1908. évi június 14-től július 4-ig terjedő tanulmányutjáról.

110 eredeti fényképpel. Ára 5 kor.

A könyv Esterházy László gróf, a társaság vezető elnökének előszaván kívül a következő tartalommal bír: **Nagybritannia lótenyésztése.** Írták: Gróf Somsich László és Horváth Jenő. — **Nagybritannia szarvasmarha tenyésztése.** Írta: Barsi Leldenfrost Károly. — **Nagybritannia juhtenyésztése.** Írta: Szilassy Zoltán. — **Az angolországi sertésekről.** Írta: Ujnepi Elek Ernő. — **Növénytermesztés és kísérletügy.** Írta: Szilassy Zoltán. — **Gyümölcs-termesztés.** Írta: Telegdy József. — **Nagybritannia mezőgazdasági érdeképviselete.** Írta: Paikert Alajos. — **A mezőgazdasági szövetkezés ügye Angliában.** Írta: György Endre. — **Gazdasági munkások Angliában.** Írta: György Endre. — **Woburn Abbey.** Írta: Gróf Esterházy László. — **A newcastle-i Royal Show.** Írták: Ujnepi Elek Ernő és Szilassy Zoltán. — **Uti megfigyelések a szigetországban.** Írta: Horváth Jenő. — **Nagybritannia mezőgazdasági viszonyainak vázlatja.** Írta: Szilassy Zoltán.

A könyvben levő 110 fényképet Paikert Alajos, Rakovszky Antal, Schwaroz Andor és Szandner Ernő vette föl.

A szerkesztés és sajtó alá készítés munkáját Szilassy Zoltán végezte.

Megrendelhető a

„Patria” r. t. könyvkereskedésétől, Budapest IX., Üllői-ut 25.

Az OMGE. mezőgazdasági üzemi osztálya

minden tekintetben előmozdítani kívánja a gazdaközönség érdekeit s ezért:

Jelzálogkölcsonőket közvetítünk előnyös feltételek mellett, ha a gazdák e célból hozzánk fordulnak.

Felülvizsgáltatjuk a be- győgytári vényeket, s megállapítjuk, hogy azok a csejédősküldött adókönyvek alapján felülvizsgáltatjuk az adó helyes kivetését és tulfizetés esetén annak visszatérítését kiezközöljük.

Adóügyekben szakvéleményt adunk. A beküldött adókönyvek alapján felülvizsgáltatjuk az adó helyes kivetését és tulfizetés esetén annak visszatérítését kiezközöljük.

Tarifális kérdésekben díjtalanul szakszertű felvilágosításokat adunk. Felülvizsgáltatjuk a beküldött levéleket s kiezközöljük a tulfizetett fuvardíj visszatérítését.

Gazdaságok állandó felügyeletét és ezek ü emének ellenőrzését, számvitelek felülvizsgálatát s ellenőrzését elvállaljuk illetve arra szakembereket küldünk ki.

Szaktanácsot adunk számviteli kérdésekben.

Üzemterveket, melyek az okszertű gazdálkodás alapját képezik, kidőgöztatunk.

Szakértői tisztviséget peres ügyekben elvállalunk és mindennemű mezőgazdasági értékbecsléseket végeztetünk.

Biztosítási ügyekben tanácsot adunk és mindennemű biztosítási ügylet lebonyolítását elvállaljuk.

Nyilvántartjuk a bejelentendő eladó és bérbeadó birtokokat valamint a birtokot venni és bérbeadni szándékozókat.

Jogi tanácsot is adunk, ha ily természetű ügyekben a gazdák hozzánk fordulnak.

Mindenféle tanácsot, felvilágosítást üzemi osztályunk révén a gazdák a legkiválóbb szaktekintélyektől kapják.

Mindenféle tanácsot, felvilágosítást üzemi osztályunk révén a gazdák a legkiválóbb szaktekintélyektől kapják.

Nyilvántartásra bejelentetett:

Eladó birtok: 187 m. hold, fővárostól 39 km.-re, 8 h. szőlővel, gazdasági épületekkel és 2 nagy pinczével, 5 szobás urilakkal. 3

370 m. hold, Sáros megyében, melyből 310 hold erdő, urilakkal és 5 hold diszkerettel, köves ut mentén. 4

100 kat. hold körülí I. o. békaskai föld, 15 percznyire a vasutállomástól, a Ferencz-csatornától 8 percznyire, urilak és gyümölcsösökkel. 6

500 m. hold Szatmár megyében. vasutállomástól 2 km.-re, kényelmes urilakkal. 7

1016 kat. hold Torontálban a Tisza és vasut mentén, köves úttal, egészben avagy csak egy körülbelül 500 holdas része, gazdasági épületekkel. 8

586 hold Nógrád m.-ben. Vasutállomástól 3 km.-re. Teljes felszereléssel 400,000 korona. 14

384 hold szőlővel, egyenes felületű, vasut közelében fekvő homokbirtok, melyből 41 hold már szőlővel beültetett, egészben vagy kisebb részletekben is eladó. 13

1000 m. hold Hont megyében. A birtok egy darabban, jó és elegendő épülettel felszerelve, tehermentes, saját kezelés alatt áll. Esetleg bérbeadó. 15

2438 hold, 50 hold termőgyümölcsösökkel Erdélyben, saját kezelés alatt, megfelelő számú kintűből épült épületekkel 10 szobás kastélyval, szeszyár és finomító, jó mankásviszonyok. 18

Enyelves kastély 25 hold földdel a Balaton mellett, szép park. Ára 75,000 K. 1

139 m. hold Pest megyében, vasutállomástól 1/4 órányira, ebből 12 hold fiatal szőlő, 2 hold kaszáló 30 hold szőlő, 95 hold feltörhető legelő tanyával együtt 48,000 koronáért. 26

986 m. hold Abauj m. megyében, szükséges gazdasági épületekkel, 10 szobás kastélyval, vasutállomástól 1 km.-re. Zölynyos írtései feltételek. 28

2056 m. hold Nógrád m. megyében, 155 hold 600,000 K, 300 hold legelő és rét 150,000 K. és 194 hold mező-áros belterületi tén kastélyval, igen sok gazdasági épülettel. 170,000 K. A birtokrészek külön-külön is eladók. 30

1260 m. hold, a melyből 400 szántó, 40 rét, a többi vágható erdő. Vasutállomástól 7 km. Kedvező feltételek. Esetleg verbe is kivethető. 31

306 m. hold Szatmár megyében, Nagykárolytól 12 km.-re, 45 hold termő szőlővel, teljes felszereléssel. Ára 181,000 K. 32

Nógrád megyében 4700 magyar holdas birtok szeszyárral és földmivel eladó; a szeszyár és földmivel a felszeggel együtt tétezes szerint 1500-2000 no dnyi területet is kapható. Úgyis te az egyes 300-500 no.dnyi puszták külön-külön is eladhatók. Első e dű buzatermő földek; előnyö á ak. 33

624 m. hold Komárom megyében. Egy tagban, 7 szobás urilakkal. Ára 350,000 K. Amortizációs teher 250,000 K me savazva. 34

5000 kat. hold, melyből 4000 kihalaszható erdő, a többi szántó, kaszáló és legelő. Épületek két mah rban, a melyekik vas uti állomás, 6 vizimalom, vasolvasztó, mész- és vastányfák. Minden irányban jó köves utak. 54

165 hold Nógrád megyében várostól 1/4 órányira fővonal mentén, 4 szobás lakóházzal. 464

Birtokvétel: 1000 holdig cserébe fővárosi házért, egy tulnyomóan erdőből álló, Hont, Nógrád, Gömör, Heves vagy Borsod megyében fekvő birtok. 67

megvételre kerestetik: 800-1000 holdig jó földdel és épületekkel, instru- czióval. A lakóház falu vagy város közelében legyen. 79

500-1000 m. hold lehetőleg egy tagban, előnyben részesül sík fekvésű, vasutállomás közelében. 2

2-300 holdig, közel a fővároshoz, mely te gazdaságra alkalmas. 80

400-600 hold szatmár megyében, kerttel, elég és jó gazdasági épülettel. Temes, Torontál, Arad, Csongrád és Krassó megyében. 176.

50-100 hold, lehetőleg a főváros közelében, mely tehenészetre alkalmas. 243

500 holdon felüli bármely nagyságig. Bács, Torontál, Temes, esetleg más megyékben jó minőségű talajjal. 380

2-300 h. lakóházzal, gazdasági épületekkel Pest, Pozsony, Győr, Moson megyékben sürgősen azonnali átvételre. 54

400 hold körül, jó talajjal, lehetőleg helységhez közel fekvő lakóházzal. Szolnok, Heves, Pest, Békés, Bihar vagy Szatmár megyékben. 589

Bérbeadó birtok: 1150 m. hold Nógrád megyében, jó gazdasági épületekkel, épülő vasut mentén, október 1-től, esetleg január 1-től 6 vagy 12 évre. 15

582 m. hold szántóföld, melyből 150 h. még ki nem irtott ritka cserjés, vasuti állomástól 5 km.-re 86

2000 m. hold Nógrád megyében, helyben vasuti állomással. 407

Birtokbérlet kerestetik: 180-200 m. h., amely kereskedelmi növények termesztésére alkalmas és rajta teigazdaság üzhető. 2, 30

1000-1500 m. hold lehetőleg sík fekvésű, előnyben részesül erdőnélküli birtok és síkfekvésű vasutállomás közelében levő. 465

185 m. h. Nógrád megyében, fővonal mentén, várostól félórán yira, 4 szobás lakóházzal. 465

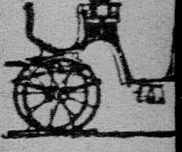
100-120 hold városi közelében vagy oly helyen, nonnan városi hoz jó vasuti összeköttetés van. 36

400-500 hold 10-12 évre, szükséges épületekkel, lehetőleg 150-200 hold kaszáló és legelővel. 501

Csakis közvetlenül a tulajdonosoktól fogad el bejelentéseket az OMGE. üzemosztálya.

Tubu Fuma
cum Cannabis india
Ezen recepti alapján győztyárban, csak rendelésre. 1 koronába. Együttal szállítva, csillapító n és színtelben hat az ő zőszervekr

Mezőgazdasági
mely csakis keresztény ből alakult foglalkozás-vételével, be kölcsonők rendezése becsüléssel, felmérés felosztással, bírással szo-estől küld. Több ríd-, s a mármegyei adásra előjegyezve öt ezer holdig. Budapest Tökölön által nk bírtok 10 holdtól 300 adó. Leve kéretlen pest, Rakóczi-ut 4

Zsigmondy kocsigyártás
Bpest, IX., Imre- Kivánatra árjegyz Használt kocsik bec Eladá

Alkalmi zongor
Bösendorfer, Soh Kern-Wirti kiváló gyártmányul 200 feljebb. Plantnók u j zongora vagy p rttől feljebb, min Zongora-, csimbalások helyesen és skavátott munká gyorsan és olcsón tetnek. REMENYI a Magy. Kir. Zene szallitja, BUDAPEST, Király-utca 53. n

Eladó szőna Kúhí málnapalaki (gazdaságban mintegy ipolytéri szőna, sarju lőhere szőna eladó.

Marokkrakó arato jobb két ni, négy darab egy darab Indrich da igen olc on kapható Soma és Tarsa Arad.

8 lőerejű lokomot vetele tük. Ajánlatok gyári szám és ár lésevel Nagyma gazdaság. Nagy-Ma a. p. V-Bastaji, megye küldendők. titók, kereskedők

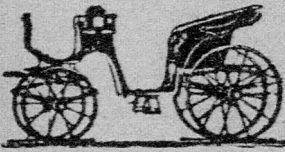
Vadászfegyver lego kal Kipróbált, jó Lankasztó 15, 18, 20 fnt Legmoden kezeti Ötener kezes-űz Páper is, 30 frért. Bayard aczé c.űvekkel spanner Hammeres, l sebu szerkezetű 35 fnt. Winches er ísmétő; leg tölténykivetős, e e tor spanner Hammeres és fűnom kézimunka, min 16 vadászpuskák, még létezett olcsó árban Radónál, Egyetem-tér Egy-tem-utca. Jó fén gépet és vadászfegyve és beszerlek.

Versenyáron alul k v nalat, legjobb minősé vásos Soma és Tars

6 drb vastíblás m 64/94 cm. 7 teljes felszereléssel, to kocsiba való oldal-űcel 100 lépésre kiható fényv öntött aranytoll min igen jutányosan eladó ezek teljesen használt potban vannak. Czim hivatalban.

Tubuli Fumales
cum Cannabis indica, Doslm.
Ezen recept alapján készítő győrtárban, csakis orvos rendelésre, 1 koronáért egy doboz. Együtt asthma elleni szer, csillapító és álalomszüntető hat az összes légzőszervekre

Mezőgazdasági szakiroda,
mely csak kereszteni szá férfiakból alakult, foglalkozik birtokadás-vételével, bérbeadásával, kölcsönök rendezésével, birtokbecsüléssel, felméréssel, birtokfelosztással; birtokjogi szemlékre, záradékok kiadására, birtoknyilvántartására, birtoknyilvántartás iránti kérelmek eladására előjegyzés-ötvenötöt négyezer forintig Budapest közelében 170000-180000 parcellázott birtok 10 holdtól 300 holdig eladó. Levelek keretnek: Budapest, Rakóczi-ut 42. 2902

Zsigmondy Károly kocsigyártó
Bpest, IX., Imre-utca 3.
Kívánatra árjegyzéket küld.
Használt kocsikat becserél.

Eladás

Alkalmi zongoravétel.
Bösendorfer, Schweighoffer Korn-Wirtl kiváló mesterak gyártmányú 200 forinttól jobbra. Planinók 160 forint, új zongora vagy pianó 250 fttől feljebb, minden árban. Zongora-, ozimbalomhangolások helyben és vidéken szakavatott munkások által gyorsan és olcsón eszközöltetnek. **HEMELYI MIHÁLY** a Magyar Kir. Zeneakadémia szállítója, BUDAPEST, VI. Király-utca 53. sz. 1139

Eladó széna. Kubinka István málnapataki (Nógrád m.) gazdaságán mintegy 80 q lopolyéti széna, sarju 300 q vörös löhere széna eladó. 2835

Marokrakó aratógép, legjobb gyártmány, két új, négy darab barznál és egy darab Indrich darab 50. Igen olcsó. Kapható Kovács Soma és Társa cégénél, Arad. 4068a

8 löerejű lokomobil megvételre keresetlik. Ajánlatok gépgyár, gyári szám és ár megjelölésével Nagymaszlanaesi gazdaság, Nagy-Maszlanaes, u. p. V-Bastaji, Pozsega megye külső részénél, Kovács Soma és Társa cégénél, Arad. 4068a

Vadászfegyver legelőbb alkalmi vételre. Képróbat, 10 Lankaszter kétsövű 15, 18, 20 ftt. Legmodernebb szerkezetű Grener keréstartásos kőzetű Pieper 15, 30 ftt. Ugyanez Bayard szék. Övekkél 35 ftt. Selbatspinner Hammerles, legelőbb sebességű szerkezetű 35 ftt. Drilling, Winches és ismételt, legelőbb sebességű ölténykivétel, e e toros Selbatspinner Hammerles és több más finom kézimunka, mind garantált, jó vadászpuskák, még eddig nem létezett olcsó árban kaphatók Radonál, Egyetem-tér 5 (Nem Egy-tem-utca). Jó fényképező gépet és vadászfegyvert veszek és becserélek. 1944

Versenyáron alul szállítunk kékötőfontalat, legjobb minőségűen. Kovács Soma és Társa, Arad. 4068b

6 db vastíblás magfűrészlak, teljes felszereléssel, továbbá 1 pár posztha való oldal-acetillámpa, 100 lépésre kiható fényvel és egy öntött aranytoll mint fölősség igen jutányosan eladók. Mind-czek teljesen használható állapotban vannak. Czim a kiadóhivatalban. 2707

Stilla hengerdaráló, szabaddalmozó óriásköpenyvel, ut érhet lenek. Fő akár: Kovács Soma és Társa, Arad. 4068c

Eladó és bérbeadó birtokok minden nagyságban, a fővárosban és vidéken is. Birtokokra vevők és bérlők kerestének. Czim: Gazdasági Közvetítő Iroda, Nagykani-zsán. 2785

Akác 1-2 éves példányok. Gazdasági sorfának alkalmas 3-4 éves 3-3 és fél méter magas: jegyeny-nár, nyír, gledicsia, juhar so ora és egyéb ültetésre alkalmas farsmetit és könnyebb nehezebb homok birtokot kis- és nagymennyiségben jutányos árban szállít **Liptay Jenő** szőlő és falkozattelepe Nyirpazony, u. p. Nyiregyháza, Szarvas megye. 3989

20-as gőzeke készlet, elő- és hátsó gyártmány, alig volt 6 hónapig használatban, 40% engedménnyel, teljes szavatosság mellett ajánlom. Timár Ede Budapest, Liptó-kört 28 Tele- on 46-71. Uebne gőzekegyár vezérképviseletébe. 2823

Széna és szalma. 8000 q buza- és roz-szalma 1000 q zabszalma. 500 q réti széna eladó úgy nagyobb tételekben, mint vagononként. Székelyhídi urad- lom számtartó hivatala Székely- híd, Bihar megye. 2803

Eladó keveset használt, nagy asztalier Kuhn-rosta, új szelvérrészeket továbbá használt szekerek, gépsz- és mo'nár-szerszám. Czim: „Villa” Keszthely, Erzsébet-király-utca 29. 2886

Nógrád megyében

710 magy. hold birtok

két vasuti állomáshoz félóránnyira, családi kör-ülmények miatt mindenkor eladó. Czim a kiadóhivatalban. 3973

Gazdaságomban első utántermésű **Hanna árpa** 18 korona,

Abundanz zab 19 korona eladó míg a készlet tart, vevő számtartó állomásra szállítva. Ugyancsak állandóan eladók elsőrendű törzskönyvezett

Yorkshirei tenyésztanok és emsék különféle korban. 4064

Mesterházy Ernő Nagygyeresd.

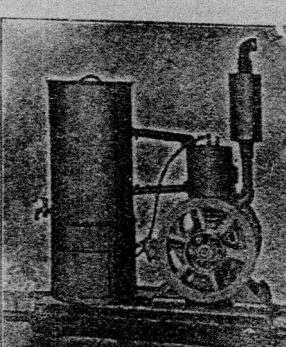
Gazdák figyelmébe!

50% olcsóbb mint bármely más világítóanyag a

pyroleum világítása.

A pyroleum szagtalan, nem füstöl, nem gyúlé, több ezer uradalomban bevezettetett. Számos elismeréssel nálam be-tekinthető. — Próbaküldemények 2 korona utánvét mellett. — Kívánatra prospektus ingyen és bér-mentve. 3635

DEGEN JAKAB Budapest, IX. ker., Kőzraktár-utca 23.

EMPIRE benzine motor (eredeti amerikai gyártmány) minden gazdaságban nélkülözhetetlen. 1 1/2 HP) ára száraz- K 600 3 HP) elemes villamos gyújtással K 1000 Villanydelejes mágnes gyújtással 200 koronával drágább. Kérjen árjegyzéket.

Dénos B. motorspecialista Budapest, V., Liptó-kört 11

Préselt búzaszalmát és zabszalmát szállít elsőrendű minőségben és legolcsóbban

Ehrenreich Béla Bajmok (Bácska). 6880

MEGJELENT! A NÉP BARÁTJA NAPTÁR 1910-İK ÉVFOLYAMA

a tavalyinál ismét gazdagabb és változatosabb tartalommal **Ara 50 fillér.** Tizenkét darabot 5 K-ért küldünk.

Sziveskedjék megrendelni és eselédésé között szétosztani. „Pátria” r-t gazdasági szakkönyvkereskedése, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25.

Aluminium baromfi-lágygyűrű elzárható és szélességre is beállítható. Elő- és hátsó 100 darabot 3 K-ért (számmal 30 fillérrel drágább), nagyobb rend lveny mellett olcsó. Öt színű czelluloid lágygyűrű 3 50 K-tól felfelé. Vá-lamennyi baromfi-tenyésztési eszköz. Nagy, gazdag illusztrált árjegyzék ingyen. 4016

Baldi Jánosnál, Schárding, Inn mellett (Felső-Ausztria).

Maier Rikárd és Félix kincstári szállítók Wien, II., Kaiser-Josefstr. 30. **vesznek és eladnak** minden állomástól bármily mennyiségű **szénát, szalmát, burgonyát.** Préselési saját és legmodernebb gőzpresekkel. — A legnagyobb szőlőültetvényeségű cég. 42

Sertés tenyésztők figyelmébe: **A sertés Magyarországon** írta: Enosel DORNER BÉLA. Ara 7.20 korona.

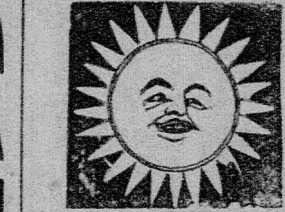
A sertés hizlalás. Különös tekintettel a sertés-vevőre. írta: Bökör György. Ara 2 korona.

A sertés javítása és hizlalása. írta: Ruffy Pál. Ara 2 korona.

Megrendelhetők a „Pátria” r.-társ. gazdasági szakkönyv-kereskedésében BUDAPEST, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

ACETYLEN VILÁGÍTÁS KASTÉLYOK SZÁLLOPAK, VENECZLŐK, MAGÁ NOSOK RESZERE LAKOS SZEKELY MÉRŐKÖK, GYERMEK Budapest, VI., Lehel-utca 10.

KELTETŐGÉPEK díjlanul próba. Keltető- gépek a legjobbak és legolcsóbbak. Keltetőgépek sok száz kitérdő bizonyítvány és ajánlatok egész Ausztria és Magyarorszá- ból, melyek bárkinek díjlanul megküldetnek. Keltetőgépek tyúk-tila-, fogoly-, házán- és kacsofásokhoz. Keltetőgépek részletesre. Keltetőgé-pek szabadalmazva Ausztriában és Magyarországon. — Egyedül készítője G. Műcske, Helsen- berg 2. szám, bei Wien. Ezen szakmában egyedül gyár- t. 3441

Az állatok adásvételével fogalkozó gazdáknak nélkülözhetetlen

Dr. Hutya Ferencz: **Törvénytiszteki állatorvostan** című szakkönyve, mely részletesen ismerteti a külön- böző ügyeknek köve- tendő eljárásokat és főleg tájékoztatja a gazdaközön- séget a szavatosságból folyólag őket terhelő köte- lezettségek, illetve az őket megillető jogok terjedelme és utóbbiak érvényesítésé- nek módzatai felől.

A könyv ára vászonba kötve **10 korona.** Megrendelhető a „Pátria” r.-t. gazdasági szakkönyv- kereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

Szőlő- birtok

az Érmelléken, Szakácsi községben szabad kézből azonnal eladó. A birtok 32 kat. hold, ebből 24 hold 10 év előtt ültetett, amerikai alanyra oltott, kitérdő, bőtermő faj- szűő. 8 h. gyümölcsös és káronak való akácös. Épü- letekkel, szűretelő eszkö- zökkel jól felszerelve. Vasut- állomás helyben. A birtok 5000 korona készpénzzel átvehető. Czim a kiadóhi- vatalban. 2850

Naptárak 1910. évre.

Köztelek Zsebnaptár...	Kor. 4.-
Borászati Zsebnaptár...	3.20
Tejgazdasági Zsebnap- tár	4.-
Gazdasági Számveteli Naptár	2.50
Erdészeti Zsebnaptár...	4.-
Kodolányi-féle naptár...	2.80
Vadász-naptár	3.-
Kinöses Kalendárium...	2.-
Athenaeum nagy képes naptára	2.60
Athenaeum közlaga- ztási naptára	2.-
Megrendelhetők a „Pátria” r.-társ. könyvkereskedésé- ben Budapest, IX., Üllői-ut 25	

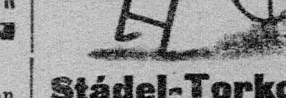

Eladó saját termésűnkől első osztályú dugyőkeretű, bor- és csemegefajás

szőlőoltvány, továbbá a kitérdően bevált masán- termő fehér bort adó **prosz Delaware**-ből sima és gyökere- vessző, fajtisztségű való szava- toléssal. Árak mersékeltek. Kívá- natra árjegyzékekkel szolgálunk.

Rendes és Komlós Székely- híd, Biharmegye. 3893

Gyors, pontos, olcsó földmérés Világhírű szabadalom 18 életemben.

Stádel-Torkos FÖLDMÉRŐ-TALIGA kapható Stádel cégyárban, Győrött.

Phosphor-pasta PATKÁNYOK teljes kipisztítására szavatosság mellett, egekben 50 fillér 80 fillér és 1 orona 50 fillér.

DETSINYI FRIGYES Budapest, V., Marokkói-u. 2.

Szénát, szalmát veszek és eladok

bármily nagy mennyiségben, felpréseléshez modern lö- és gőzpreseim adom. Aján- latok: 3620

Schreier Béla takarmánynagykereskedő Budapest, Népszínház- utca 22 Telefon 20-52.

Nét fontos cikk

Kőszén, Faszén, Mesz, Czement, Mütrágya, Gépölaj, Nyersolaj,

valamennyi kartelen kívül, **wagonszámra és évi kötésre** legelőnyösebben **KLAR ANDOR** cégégnél **Debreczen,** Piac-u. 77. sz. Telefon 445 sz. rendelhető meg. 3797 Ne mulassza el ajánlatot kérni

SEPARATOROK és minden tejgazdasági eszközök kaphatók:

Kleiner és Fleischmann ca. kir. szab. vas- és érczárú gyárban

Mödling, Wien mellett. Árjegyzék ingyen. 3132

Vétel

Megvételre keresek használt, de kifogástalan jó állapotban lévő 1 négy- és 1 kétfős fogathoz való lösz-részot. Mit d é garnitúra uri fogthoz l-sz használva. Cinos, jó földol- gozású, magyar rákok eladók á- ról, árról és leírásról ellátott ajánlatokat a kiadóhivatal továb- bit. 2877

Megvételre keresek egy 8 ló- jórúran l-vő gőzmogonyt. El- adók sziveskedjenek a gőzmog- ony gyári számát, hány éves, milyen gyártmány és végző árát Laender Antal berló Szepe nek, Zala m. kö. ölni. 2705

Lenmagot minden vidéki állomáson legmagasabb árak mellett **vásárol 775**

KRAUSZ HUGÓ terménykivételi üzlete Budapest, V. Szabadság-tér 6.

Csakis árkvételéssel ellá- tótt ajánlatok keretnek.

Bérlet

Lakóházzal bérlet kerestetik 150-61 300 hold- díz most, vagy egy év múlva ki- vételre. Dr. Dóczy Sándor, Erkö t- vélyes. Szatmár megye. 2858

Keresek Szatmár Szabolcs esetleg Hajdu vár- megyékben 500-1000 hold- díz bérletet. Megbízottam MAJor Ignác, Cseager. 2909

MANILA KÉVEKÖTŐFONAL ARATÓGÉPEKHEZ.

Egyedüli hazai gyártmány.

Gyárunk ezen jelentőségében mindinkább emelkedő czikk nagyban való gyártására a legujabb angol és amerikai gépek beszerzése által legjobban be van rendezkedve és a múlt idényben eladott kb. 2000 métermázsa már teljesen kifogástalan minősége felől számtalan uradalomtól elismerő nyilatkozatok állanak rendelkezésünkre, amelyek közül itt a következőt közöljük:

Szegedi kenderfonógyár részv.-társ.

Szeged.

Kívánságukhoz képest ezennel szívesen igazolom, hogy a folyó évi aratási idényben aratógépeimhez önkéntől beszerzett manila kévekötőfonal minden tekintetben teljesen bevált és avval teljes megelégedésünkre egészen úgy dolgozhattunk, mint a külföldi fonallal.

Tisztelettel

LÉDERER LÁSZLÓ.

Azonkívül a magyaróvári m. kir. gazd. gépkísérleti állomás alapos próbák után a következő bizonylatot állította ki, mely fonalunknak a külföldivel legalább is egyenrangú minőségét minden kétségen felül megállapítja:

81/1909. sz.

Magyaróvár, 1909 július 22.

A szegedi kenderfonógyár r.-t. által gyártott manila kévekötőfonal az állomás által kipróbáltatott és a külföldi, hasonló czélt szolgáló fonalakkal úgy szilárdság, mint egyenletesség és simaság tekintetében egyenrangúnak bizonyult.

Ifj. Sporzon Pál s. k.
gazd. akad. r. tanár,
a gépkísérleti állomás vezetője.

A gazdaközönségnek egyrészt hazafias kötelessége tehát, hogy mellözve a semmivel sem jobb, de mindenesetre sokkal drágább külföldi gyártmányt, kizárólag a mi hazai gyártmányu manila kévekötőfonalunkat vásárolja, de másrészt saját érdekében is áll, hogy ezt tegye, mert miután sikerült még az áremelkedés előtt nagyobb mennyiségű manila-kendert beszerezni, módunkban áll elsőrendű manila kévekötőfonalunkat kg.-ként kb. 350 folyóméter tartalommal és 45-50 kg. hordképességgel

100 kg.-ként 106.- K árban

bérmertve, bármely állomásra szállítva, a legkedvezőbb fizetési feltételekkel ajánlani, mely előnyár mellett megrendeléseket a jövő évi aratási idényben való szállításra már most elfogadunk.

SZEGEDI KENDERFONÓGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

KEMNA szabadalmazott FORRÓGŐZEKÉI

SCHMIDT mérnökdoktor hirneves füstcső-tulhevitőjével
MINDEN MÁS nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett
RENDSZERT úgy teljesítőképeség, mint tartósság tekintetében
MESSZE FELÜLMULNAK és lényegesen kevesebb szénét
 fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel készséggel szolgál

KEMNA J. BUDAPEST, IV., Kossuth Lajos-u. 8.
 Sürgőnczim: KEMNA, BUDAPEST. Telefon 91-21.

15-50 éviig terjedő amortizációs, nemkülönben II. helyű földbirtokokra, házakra és szőlőkre a legelőnyösebb feltételek mellett a legrövidebb idő alatt nagy bankösszeköttetésem révén a leggyorsabban folyósítatok.

Tánczer Nándor bank- és váltóüzlete
 BUDAPEST, VI., Teréz-körút 4/K.
 Telefon 107-41.

Eladó a szepetniki b...
 Szeptnek) hidegvérű me...
 muraközi, spja belga, 4 é...
 pej, 173 cm. magas, er...
 tozatu. Fedeztetésre hat...
 engedélyezve.

Felsősegeden, (Som...
 évre tenyes igazolvány...
 totit 2 1/2 éves ardemni...
 eladása. Kőzelebbi felvil...
 ad a helyheii urad. Jós...
 gatóság.

Eladó 2 drb herélt, 4...
 félvér amerikai...
 magasságuk 165 cm. Egy...
 pej, gróf Andrássy Tiv...
 Alkandert amerikai, más...
 pej, gr. Esze házy-féle A...
 amerikai ménlovak után...
 a lovak teljesen hibát an...
 mozognak. Utolsó árak 2...
 Megtekinthető Szőke...
 földbirtokosnál Kengyel...
 nok megye.

Eladó 19 darab kos és...
 kosarány, fésűs...
 10-11 kilogramm gyapj...
 mal darabonként, tenyes...
 Megtekinthető Szőke...
 Pusztán-Kengyel, Jász...
 Szolnok megye.

I. rendű Yorkshire te...
 kanok és...
 simmenthali bikák...
 Dukai Takách Ferencz...
 gátan, Duka, Vas m.

Három darab ezek köz...
 importált és ke...
 tenyésztési, mestélj-kéteve...
 tefoni tenyészbika...
 Zich falvai uradalom, pos...
 szentmihály.

16 pár igás és hízalás...
 mas tarka ökrök...
 Schwarz Zsigmond bér...
 gában Maroslye.

Magvételre keres 1...
 meszása, 1...
 170 cm. magas, fiatal fél...
 a georgiofi béruralalom...
 Slavon Verőcze.

Az esztári gardaság...
 adó 160...
 magyarfajta ökrök-borju...
 bet Möriz Pál Esztár...
 Pocsaj.

Magyar tenyészbika-el

Ifj. gróf Draskovich...
 többszörösen kitünt...
 a f. évi juniusi bu...
 tenyész-állat kiállita...
 első bika-díjat nyert...
 hírnevű magyar törz...
 tenyészeteiből 6 drb...
 8 drb 2 1/2 éves és 9 drb...
 tenyészbika eladó. Az...
 Mátyus Samu uradalmi...
 eszközi. Baranya-Sellye...
 távra, vasut helyben.

Legelsőrendű er...
 bonyhádi...
 tehene

hasasokat vagy bor...
 és tenyészbik...
 bármely időben, b...
 mennyiségben coula...
 legolcsóbb áron

Kohn Samu és J...
 tenyész- és haszon...
 reskedők, Budapes...
 Rottenbiller-utó...
 Telefon 91-...
 Fiók: Ujpest, Árpá

Eladó a szepetki bérzaga-
ságnan (Zala megye, posta
Szepetnek) hidegverű mén, anyja
muraközi, apja belga, 4 éves vé-
rpej, 173 cm. magas, erős csont-
ozlatu. Fedezetésre hatóságilag
engedélyezve. 2704

Felsősegeden, (Somogy m.)
évre tenyésztéssel ellát-
ott 2 1/2 éves ardeáni mén áll
eladásra. Közlebbi felvilágosítást
ad a helybeli urad. József gaz-
gatóság. 2900

Eladó 2 drb herélt, 4 1/2 éves
félvér amerikai kocsió, ma-
gasságuk 165 cm. Egyik sötét-
pej, gróf Andrássy Tivad-r féle
Akanteramerikai, másik piros-
pej, gr. Esterházy-féle Ajándék
amerikai ménlovak után nevelve,
a lovak teljesen hibátlanok s jól
mozognak. Utolsó áruk 20 0 kor.
Megtekinthetők Szőke Kálmán
földbíróknál Kengyelén, Szolnok
megye. 2847

Eladó 19 darab kos és 31 darab
korsbány, 10-11 kilogramm gyapjúhozam-
mal darabonként, tenyésztésre.
Megtekinthetők Szőke Kálmán
Pusztá-Kengyel, Jász-nagykun-
Szolnok megye. 2848

1. rendű Yorkshíre tenyész-
kanok és félvér
szimmenthali bikák kaphatók
Dukai Tükösi Ferenc gazdaság-
gátán, Duka, Vas m. 2858

Három darab, ezek közül egy
importált és kettő saját
tenyésztésű, mestél-kétes Mon-
tefonti tenyészbika eladó.
Zich-falvai uradalom, posta Sár-
szentmihály. 2857

16 pár igás és hízásra alkalm-
as tarka ökrök eladó
Schwarz Zsigmond bérzagaság-
gában Maroslye. 2884

Magvételre keres 1 jó szár-
mazású, legalább
170 cm. magas, fiatal félvér mént
a georghói bérzadalom, u. p.
Slavon Verőce. 2887

Az osztári gazdaságban el-
adó 160 darab
magyarfajú ökrök-borjú, bővebbet
Móricz Pál Esztár, u. p.
Pocsaj. 2896

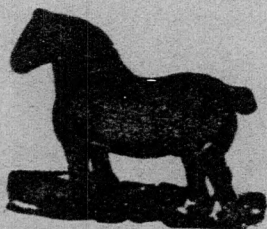

Magyar
tenyészbika-eladás.
Ifj. gróf Draskovich Iván ur
többesörösen kintüntetett és
a f. évi juniusi budapesti
tenyész-állat kiállításán is
első bika-díjat nyert, nagy-
hírnevű magyar törzsgulya
tenyészetéből 6 drb 3 1/2 éves,
8 drb 2 1/2 éves és 9 drb 2 éves
tenyészbika eladó. Az eladást
Máttyus Samu uradalmi kasznár
eszközi. Baranya-Sellyén, posta,
távrida, vasút helyben. 2901

Legelsőrendű eredeti
bonyhádi
teheneket

hasasokat vagy borjasokat
és tenyészbikákat
bármely időben, bármely
mennyiségben cölansul és
legolcsóbb áron szállít.
Kohn Samu és József
tenyész- és haszonállatke-
reskedők, Budapest, VII.
Rottenbiller-utca 60.
Telefon 91-25.
Fiók: Újpest, Árpád-ut 99

Muraközi
hidegverű (nori) igás
tenyész-lovak

vásárlásánál közvetlen a
tenyésztőtől, segédkeze-
met felajánlom s a folyó
évben Muraköz és vidékén
tartandó lóvásárok jegy-
zékét kívánatra szívesen
küldöm. Elsőrendű referen-
ciák rendelkezésre állnak.

Czimen:
IDŐSB HEINRICH MÓR
lóvásárló ügynöksége
CSAKTORNYA (Muraköz),
Törv. bej. ezég.

Sürgönczim:
Heinrich Senior,
Csaktornya. 572
Interurban - Telefon
33. szám.

Elsőrendű fajjegű
vöröstarka ökrök és
üszőborjúkat

1-2-3 éves korban, to-
vábbá hízásra v. járomba
való tarka ökröket, ugy-
szintén hasas v. friss fejős
teheneket
a legjutányosabb árban
egyezség szerint bármely
mennyiségben szállításra vál-
lalkozunk. 260
SPITZER és WEILER
Czellődömök.

Gróf Teleki
Arvéd

drassói uradalmában,
posta Koneza, kaphatók:
Magyar igásökrök
Bikák
Tehenek, üszők
Allamilag olomzárólt
aranka luczernamag
24 társas kétsoros
boronák, kéregköpző-
boronák, dést elkerülő
vetési hengerek és
lámpanelházi csibe-
keltető-gépek. 3331

Erdélyi Kereskedelmi
Társaság

Fodor és Társai
megbízásokat elfogadnak
jároms ökrök, tinok.

sertések, juhok, lovak és
egyéb tenyész- vagy hasz-
nálati állatok beszerzésére
és azokat felelőség mellett
gyorsan és jutányosan di-
rekt forrásból közvetítik
Czlm: Erdélyi Kereskedelmi
Társaság Kolozsvár, Szent-
egyház-utca 2-ik szám.
Telefon 311. 447

igen szép, válogatott vörös-
tarka szimmenthali jellegű
1-2-3 éves

növendék - ökrök
és üszőborjúkat
ugyszintén legprimább le-
kötni való és
járomsökreit
legjutányosabb áron
ajánlanak:

Klein Testvérek
kereskedők
Czellődömök.
Megrendelések egyszög-
szerint bármikor is elfo-
radtának. 88

Elsőrendű
Bonyhádi faj
vöröstarka
ökrök- és üsző-
borjúkat

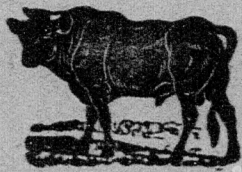
1-2-3 éves korban, to-
vábbá hízásra vagy já-
romba való tarka ökrö-
ket, ugyszintén hasas vagy
friss fejős teheneket a
legjutányosabb árban egyez-
ség szerint bármely mennyi-
ségben szállítok és istálló-
ban állatok állandóan kap-
hatók.

Nelzer Antal, Dombóvár
Tolna megye. 3772

Legelsőrendű bonyhádi
eredeti
teheneket, friss borjaso-
kat, hasasokat s tenyész-
bikákat bármely időben,
bármely mennyiségben cou-
lansul és legolcsóbb áron
szállít

Fenyves Flaschner Sándor
tehenkereskedő.
Levél- és sürgönczim.
Budapest, VII., Elemér-u. 17.
Telefon 170-18.
Istállók: Kispeszt, Dilló-ut 4.
Telefon „Kispeszt 38.”

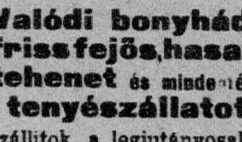
Vöröstarka
tinó és üsző

teljes prima, 1-2, esetleg 3 éves,
nálam minden mennyiségben kap-
ható olcsó áron. Későbbi, ugy-
szintén jároms és beállítás
ökrök szállítására vállalkozom.

Kitűnő
friss fejős tehenek

előleges jelentés után, nálam min-
denkor megtekinthetők kötele-
zettség nélkül. Vevő tetszése
szerint választhat 4735

Henrik Ignác fia
Szalónak (Vas m.)

Valódi bonyhádi
friss fejős, hasas
tehenet és mindenféle
tenyészállatot
szállítok a legjutányosabb
árban, a legjobb minőség-
ben és bármely mennyiség-
ben: a tejhozamra nézve
garanciát vállalok és a
legszigorúbb kiszolgálást
biztosítom. — Istállóban
állatok állandóan kap-
hatók. 1118

Hoffmann Dávid
Pusztá-Szentgyörgyi bérle
Bonyhád, Tolna megye

Elsőrendű eredeti
bonyhádi
teheneket

hasasokat, borjasokat és
tenyész-bikákat
bármely időben, bármely
mennyiségben kullans ár-
kon szállít. 3146

KLINGER MÓR
tenyész- és haszonállat-kereskedő
Kispeszt. Lakás és istállók
Kispeszt. Kölesel-utca 5. sz.
Levél- és sürgönczim ugyazon
Telefon, Kispeszt 38. Saláti házban

Első-
rendű bonyhádi
fajteheneket

lefejes és tenyészetre, az
általagos tejelésért garanciát
vállalva, továbbá vöröstarka
ökrök- és üsző-
borjúkat

1-2-3 éves korban, hízásra
vagy járomba való tarka
ökröket a legjutányosabb
árban, egyezség szerint bár-
mily mennyiségben szállít
Baneth Adolf
Bonyhád, Tolna m.

Uradalomban

kiselejtezett, de még
munkaképes, főleg
nyugati fajtájú

igás-
lovakat

megvétre keresek
s közve itést hono-
rálok. Szikossy Ala-
dár Budapest, Vic-
toria-gőzmalom. 2784

Elsőrendű eredeti
bonyhádi
teheneket

hasasokat vagy bor-
jasokat bármely időben,
bármely mennyiségben
kullans áron szállít

BAUER MÓR
tenyész- és haszonállat-keres-
kedő BUDAPEST. Iroda
VI., Felsőerdősor-utca 1.
Istálló Újpest, Károlyi-u. 11.
Telefon 93-95.

Több ardeni származású
mén, 2 1/2-5 éves, te-
nyész-igazolvánnyal is el-
látott, eladó. Bővebbet Kátay
M. kasznár, Bőhönye, So-
mogy megye. 3986

Vegyesek

Szeszgyári iroda
FREY LAJOS

okl. vegyész-szeszgyáros,
Reichel és Heisler vegyipari
gépgyár részvénytársaság
volt műszaki főtisztviselője.

Elfogad jutányos fel-
tétel mellett minden
szakbavágó munkát,
mint üzemi ellenőrzést,
átalakítást stb. Továbbá
szeszgyárak, szeszfino-
mitók tervezését, építé-
sét, költségvetések, be-
rendezések felülbírlá-
sát, nemkülönbön egyes
gépek beszerzését. 2771

Bpest, VI., Dálnok-u. 27.
Műszaki iroda.

Szőlőművelés és borgezda-
ság. Harmadik
ösvített és teljesen kidolgozott ki-
adás. Irtó Szilárd Gyula, a gróf
Esterházy-féle csákvári földműves-
iskola tanára. Ára 10 kor. Meg-
rendelhető a "Pátria" r.-t. gazd.
szakkönyvkereskedésében Buda-
pest, IX., Üllői-ut 25. szám.

Nincsen
üzemzavar!

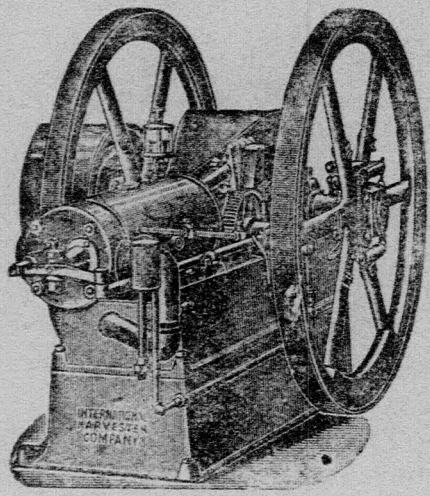
A szabadalmazott
„Ferrol-
Hocksit“

forrasztó-pasztával bárki
törött öntöttvasat
közönséges faszéntüzből
azonnal forraszthat.

Magyarországi vezér-
képviselő

KANN ÉS
HELLER
Budapest, V.,
Váci-körút 62.
Ábrákkal ellátott leírás kívá-
ntra ingyen és bérmentve.

A jó víz. Többen vannak ma-
gárdák között, kik jó és elegendő
vízből hiányt szenvednek. Hogy
pedig mit jelent egy gőzmalom
vagy gazdaságra a jó és elegendő
víz hiánya, ezt nem kell bő-
ven magyaráznunk. Gőzmalomunk
fennállása óta ezeket költöttük,
hogy elegendő és jó vizünk le-
gyen. A vízhiány réme azonban
mindig kísértett. Ezt megszünté-
endő, folyó évi augusztus hónap-
ban megbíztuk Soós Sámuel hód-
mezővársárhelyi kuffuró mestert
egy furótkut készítésével, ki a
kuffurás eredményéért felelősé-
get vállalt és pedig 24 óránként
7200 liter, vagyis percenként
30 liter vízmennyiséget, mely
légszivattyú segítségével emelendő
ki. Az elkészített kut mélysége
75 méter, a beépített anyacsövek
mérete: külsőleg 76 mm, belvilág
68 mm. A víztükrre a földszin
alatt 7 méternyire van és 24 órán-
ként 200.000 liter teljesen tisztá,
jó vizet képes a kut szolgáltatni.
A víz, kazánjainkban öszszegye-
lemlett vizkövet mind lemarad, csak
ivásra alkalmas. A kondenzátor-
hoz is van elegendő vizünk, igaz
hogy vízhiánytörőnyúl, de a
légszivattyú nem működik na-
ponta csupán két óráig át, mert a
felesleges víznek hely nélkül
nincsen. Több malomtulajdonos-
nak és gazdának, kik a jó vízből
még mindig hiányt szenvednek;
hasznos felvilágosítást vélnék
nyújtani, midőn felhívjuk figyel-
müket arra, hogy nem szükséges
mindenütt igen mély ártezi kutat
fúrattatni, mert az bárhol is költsé-
ges és felesleges víz nincs min-
denütt elegendő mennyiségben;
miért is ajánlatosabb a negatív
ártezi kutat fúrása, melynek víze
rendes körülmények között min-
dég a földszin alatt marad, csak
szivattyú segítségével lehet aztán a
szükséges vízmennyiséget ki-
emelni. Különböző ajánlatokat az
ilyen kutak ott, hol a földszin
víz levezetésére nincsen hely.
Ugy a kutak síveres fúrására,
vslamint a légszivattyú és min-
den ilyen műszaki czikkeek szállí-
tására felelőség mellett vállalko-
zik a fenti megnevezett cég,
mely czéget mi minden érdekelt
félnék lelkiismerettel ajánljuk.
Törökszentmiklós, 1909. decem-
ber hó. — Törökszentmiklósi
Gazdák Öszmalma r. t. Sebestyén
Gábor h. igazgató. 290

I. H. C. benzine motor.

Mc CORMICK

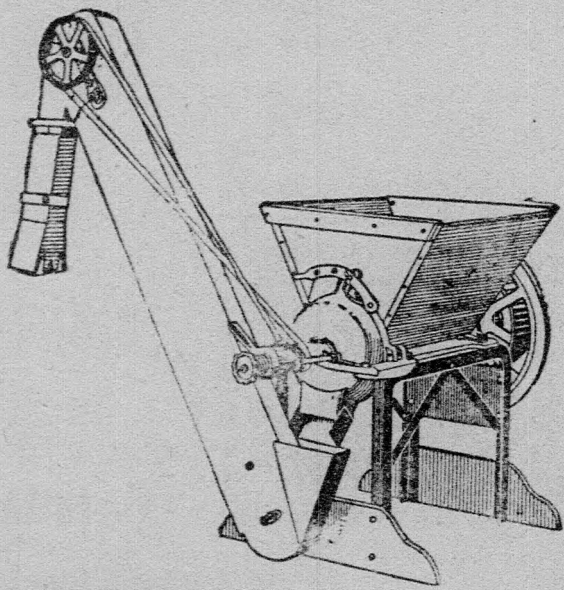
Harvesting Machine Company, Chicago, U.S.A.

Igazgatóság és főraktár:

Budapest, V., Alkotmány-utca 12.

I. H. C. BENZINMOTOROK

1—25 tényleges lóerővel **stabil** felállításra és **lokomobil** alakban mint **takarmánykészítő, vízszivattyuzó és cséplőmotorok** rohamosan terjednek, mert **üzemük a legegyszerűbb, legbiztosabb és legolcsóbb.**

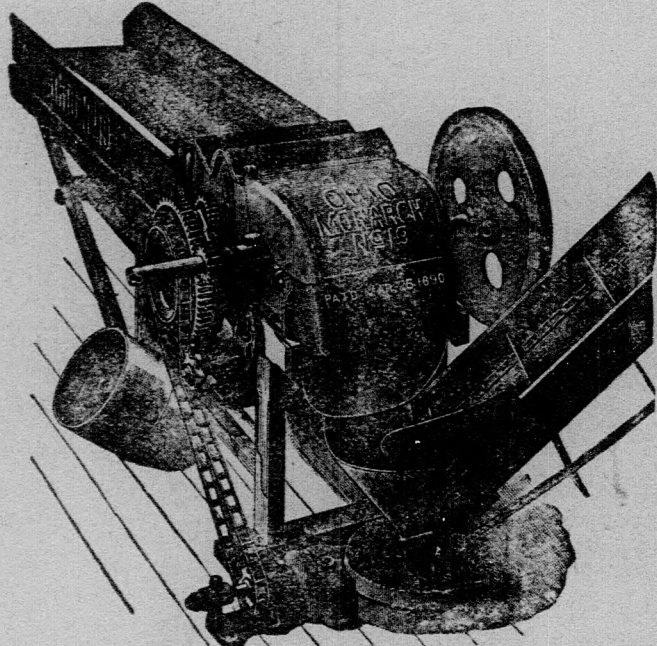
„International“ egytemes csövestengeri daráló gép.

Gazdasági célokra csakis az eredeti amerikai I. H. C. benzine motor felel meg, mert kezelését az egyszerű béres is elsajátítja.

Téljes modern **takarmánykamra berendezést** a legjutányosabb árban szállítunk és azok **tervezését** műszaki közegünkkel **díjmentesen** végezzük

Mc Cormick TÁRCSÁSBORONÁK

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén a legkedveltebbek és legelterjedtebbek. **A tavaszi szántásokra** a legújabb **szabadalmazott** és a **hazai viszonyoknak** teljesen megfelelő **Mc Cormick tárcsásboronát** már most kérjük megrendelni, miután gyárunk különben nem képes az óriási szükséglet idejében szállítani.

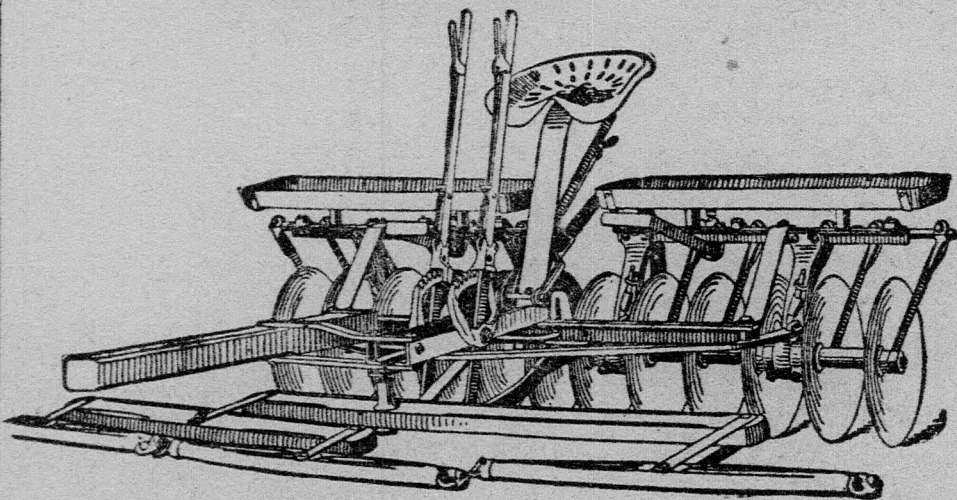

„Ohio“ tengersizártépgép.

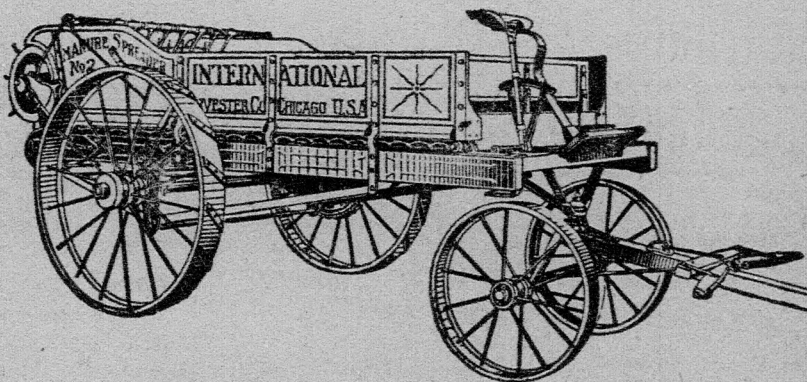
„OHIO“ eredeti amerikai TAKARMÁNYKÉSZÍTŐ GÉPEINKET

államilag szubvencionált **községek** mint a **legjobbnek bizonyult gépet** óriási mennyiségben vásárolják.

Képes árjegyzéket kívánatra díjmentesen küldünk.

Mc Cormick tárcsásborona.

„International“ állólórágyaszórókocsi.

Hirdetési ár 25 szög 1 kor
minden szó 4 fillér, köv
... den szó 8 fillér bein
A legkisebb hirdetési

Betöltendő áll
birtokos vagy k
KIS HIRD

Földbirtokosok figyelme

Díjmentes állásközvetítő

A Magyar Gazdatisztok
Erdőtisztok Országos Eg
sülete (Budapest, IX., Ull
25-sz.) felhívja a l. birtoko
bérülő urak figyelmét

Állást közvetítő osztály
hol gazdatisztok a legkülönbö
állításokra elő vannak jegyez
Az állásközvetítés teljes
díjmentes — Megkore
esetén az egyelőt ig
gatóssága a betöltendő
lásra megfelelő gazda
tot ajánl a tulajdonos
az illetők bizonyítvány
solatát és eddigi műkö
sükre vonatkozó adato
megküldi.

Tisztelettel felkérjük a
birtokos és bérülő urak
hogy gazdatisztai állások
töltése esetén alulírott eg
sület Állásközvetítő os
tyát igénybe vonni sziv
kedjenek.

A Magyar Gazdatisztok és Erdőt
Országos Egyesülete elnöke

Betöltendő áll

Mikodl uradalomba keres
egy intelligens
pész 1910 február 1-re. M
kivánnatik, hogy az illető kom
ztoros gépek, szeszgyári, k
germalml, villanyvilágítási gé
kezeléshozzálatos, esztergály
telefon- és szivattyu-síb, mun
hoz értsen. Fizetés: két sz
konyha, kamarából álló la
960 korona készpénz, 846
buza, 846 kg. rozs, 184 kg. á
400 kg. tengeri, 6 öl tűzifa ha
6 g burgonya, naponta 4
tej és szabad sertésartás. Ugy
csak keressünk egy intellige
erősségű tehénelősz-gazdát
március 1-i belépéséig. Egy
adják be pályázatukat, akik
ily minőségben nagyobb tehe
szetben hosszabb ideig szolgál
Fizetés: külön, szabad la
160 kor. készpénz, 500 kg. b
150 kg. rozs, 440 kg. árpa, 6
liter tej, 4 öl tűzifa 1600
földhasználat, szabad sertésart
Minden eladott 100 liter tej
2 fillér, minden eladott bu
után 40 fillér, felnevelt után
Bizonyítványmásolatok, amel
visza nem küldetnek, Mikd
Uradalom Intézősége, Mikd
puszta per Zalabér küldend

Erdész-állás. A zágrábi ér
ség bíllédi u
dalmában egy III. osztál
erdész-állás van úresedésbe
következő év jövedelem
Szabad lakás, készpénz 2000
azaz kétfézer korona, 600
buza, 600 kgr. rozs, 12 g.
geri, 800 liter bor, 1825 liter
azaz egy tehéntartás, petrole
80 liter, tűzifa 48 köbm., kert
13-öl dísznőartás 3 drb fele
sertés saját költségén. Mellé
vedelemre („Axidens” vagy „I
tiem”-ekre) folyamodó nem t
hat igényt. A kérvényhez me
kelendő: 1. a selmezbán
akadémiáról szóló oklevél v
evvel egyenrangú külföldi v
démjáról szóló oklevél, de
esetben a budapesti erdészeti
tanvizsgáról szóló bizonyítvá
is csatolandó, 2. a végzett köz
iskoláról szóló bizonyítvány,
az eddigi szolgálati bizonyít
nyok, 4. keresztlevel és 5. hi
nyíték, hogy folyamodó a mag
és német nyelvet szóban, va
mint írásban tökéletesen bír
A kérvények Övezellenzárójá
a megyméltóságú Ersek ur.
Georg Posilovics címére fog
mazva, a zágrábi érsekiség bíll
jóságfelügyelőségéhez külden
A zágrábi érsekiség bíllédi u
dalom jóságfelügyelősége, B
léd, Torontál megye. 28

Gépsz vagy fűtő kereset
Ajánlatok igények m
jelölésével küldendők özv.
róczy Tamásné, Paks, címzár
26

Nagyobb fehérmegyei gaz
belépésre ságra kerestetik tava
egyedül csak elsőrendű gazdas
intézetet végzett oly egyének ker
tetnek, kik valamely fehérmeg
nevesebb gazdaságban hosszú
időt töltöttek. Bizonyítványmá
latok, melyek vissza nem küld
nek Dr. Marton Henrik ügyvéd
Budapest, Erzsébet-tér 15. ca
zendők. Személyesen csak az
fogadtatnak, kik erre felszólít
kapnak.

Alapított 1850-ben.

EREDETI FOWLER féle GÖZEKÉK páratlanok

munkateljesítményben, tartósságban és az üzemben való takarékoságban.

JOHN FOWLER & CO.

Telefon 42-50. BUDAPEST-KELENFÖLD a vasútállomás-szal szemben

Távíratcím: Pokrócztelep Somog szll.

LOPKRÓCZ ELŐNYÁJÁNLATI LEGKISEBB SZÜKSÉGTÉTEL IS GYÁRI ÁRON!

Hogy sikerrel küzdjünk a külföldi verseny ellen, közvetlen a fogyasztókkal önjuttatásunk összeköttetésbe lépni. — Árunk még kisebb vételknél is kedvező, hogy a hazafias reménylen enged, hogy a hazafias vagy vasutállomásra már két darab próbamegrendelést is bérmentve szállítunk.

1. sz. legjobb minőségű,	185 cm. hosszú,	160 cm. széles,	ára 4 frt 50 kr.
2. " " " "	175 " " "	140 " " "	" " 3 " 50 "
3. " " " "	170 " " "	135 " " "	" " 3 " "

Rendeléseket annak gondos eszközése végett az őszi szükségletre már most kérjük — ha utóbbi szállításra is — eszközölni.
Ezen minőségben és mérethez ezen ártól egyetlen bel- vagy külföldi ország sem szállíthat. Kiváló tisztelettel.

„Sohr“ Magyar Lópokróc Szétküldési Telepe, Somogyszill.

Telefon 65-43.

VAS - LÁMPÁK

Sürgőnyezim: Dunlop.

ACETYLEN-LÁMPÁK.

Gözeke-, Spritzbogen-, hoestrud-, kézi-, asztali-, fal-, függő-, istálló- és udvari-lámpák, nagyon praktikus függő ivlámpák gazdaságok és gyárak részére.

VAS GÉZA és FIA, Budapest, VI., Liszt-Ferencz-tér 6.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ACETYLEN-LÁMPÁK

csakis **BÁRDI** névvel valódiak.

BÁRDI JÓZSEF R.-T.

BUDAPEST, VI., LISZT-FERENCZ-TÉR 15.

Telefon 16-28. Sürgőnyezim: „PNEUMATIK“. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Minden- nemű zsák és ponyva

a legjobb minőségben **FISCHER** féle zsák- és ponyvagyárban, Budapest, Nador-u. 31-33. szerezhető be. A Fischer-féle zsab. impregnált szavatolt tiszta lenből készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10-12 évig. A 25 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak szállítója. Pontos, szolid kiszolgálás. **Ponyvakölcsonzó intézet. Waggontakaró-ponyvák** bármily nagy mennyiségben kaphatók. Árjegyzék, minták kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek. **Lópokrócok** gyári áron kaphatók.

MAGYAR SANGERHAUSENI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

vasöntöde, gép- és rézműgyár, Budapest, V., Csáklya-utca 3.

Specziál-
gépgyár: szeszgyárak és szeszfinomítók

élesztőgyárak

keményítő-syrup- és dextrin-gyárak

teljes gépészeti berendezése.

Atalakít meglevő gyártelepeket és szállít minden egyes gépet és készüléket külön-külön is. Nemzetközi szeszértékesítő- és erjesztőipar-kiállítás Bécs 1904. Nagy állami érem. Legnagyobb kitüntetés.

„Patria“ közl. a vállalat és a részvénytársaság nevéről, Budapest, IX., Párisi út 28. sz. (Köztelem.)

Melléklet a „K...

Osztrák

Jeszenszky Pá...

Tisztelt Szak...

A keleti államok szerződéses — be- készítve s az érde- már megállapítva magyar parlamenti kezében még ne lehetetlen, hogy lépni, legalább is Ausztriában legutó-

Bizonyos ellensz az osztrák agrári államokkal kötend ellen folytatott edd a szerződések élet akadályozták — le lament által leendő tovább nem akad egy felhatalmazási léptetéséhez is hoz az ellenszolgálat fogom részletesen államokkal való je röviden vázolni.

A szerb szerződé- tesek. A legutóbbi magyar kormány a zási törvény alapja 1-től kezdődőleg érvényesítve rende- ezt a két kormány kereskedelmi szerz határozottan foglal osztrák gazdák is, a államokkal kötend ellen, az még min- ben van. Nemcsak tosaknak a felesle viszonyaink megne ragályok állandó sen károsaknak és Balkán-államokkal

Váratlanul fajt a molni kényszerülve igérkező politikai k nem szivesen bár, hogy Szerbiával a köttessék. Belenyu új szerződésben ér nalmak, melyeket a szerződések alapfe jelesül, hogy gab vámok, a többi me nyeinkre pedig leg köttött szerződés vár hogy az élőállatbe- sék s állategészségű

De ezen a kar- jesítésén kívül ne- fogadhatóvá a szer- a körülmény, hog két (t. i. a magy- külügyminiszter kö- podas, hogy a B- behozatali kontinge- ban és 120,000 dr- lly körülmények- agy a mi gazdáink